

رُبَاعِيَّاتِ عُمَرَ خَيَّام

RUBĀIYĀT

OF

OMAR KHAIYĀM

With English Translation by

EDWARD FITZGERALD

Translated into

SANSKRIT and DĒSYĀNDHRAM

BY

A. NARAYANADAS

PRINCIPAL

SREE VIZIARAMA GANA PATASALA

VIZIANAGRAM

All rights reserved.

PRINTED AT
THE BRITISH INDIA PRESS, MAZAGON, BOMBAY

THE AUTHOR :
MR. A. NARAYANADAS

FOREWORD.

I have glanced through Mr. A. Narayanadas's Telugu and Sanskrit Translations of Omar Khaiyâm and was greatly struck by his varied talents, remarkable linguistic equipment, and technical power of versification. He claims that his translations are more literal than those of Fitzgerald, and only those who are familiar with the Persian original can examine this claim. The Telugu verses are written in what is called అచ్చ తెలుగు, or pure Telugu, which is rather difficult. It is a matter of great pleasure to know that Mr. Das maintains a virile and vigorous mind even at his ripe age of 69, and I am tempted to congratulate him on a performance which, taking all things into account, is certainly astounding.

WALTAIR :
Dated 22-10-1932. }

S. RADHA KRISHNAN,
Vice-Chancellor,
Andhra University.

نَمَازُ
नमस्या
WORSHIP

కొలుపు.

కంఠము ॥ يا مَاهِ شَبِّ جَهَارٍ نَهْمٌ

हेमातः संस्तुवाम-हेत्वांदुर्गे ।

Oh, my noble Goddess !

మామీఁదన్గనికరించు-మాయిలువేల్పా ॥

آ. ناراينداس

आ. नारायणदासः

A. NARAYANADAS

ఆ. నారాయణదాసుఁడు.

ÔMAR KHAIYÂM

Omar Khaiyâm, Sanskrit Amarakāyam, was a native of Naishapur, a town famous for learning in Khurasan, a province with a good climate in the north-east region of Persia, touching the north-west boundary of the Hindu Kush mountains. History says Omar wandered in Egypt, Arabia, the eastern provinces of Europe, Afghanistan, and the Punjab, and that his intellect reached its zenith by his acquaintance with many monarchs and the learned men of Africa, Asia, and Europe. It is usual with some critics to estimate authors more from their outward life than from their writings. By a deep study of Omar's original quatrains, and Edward Fitzgerald's English translation thereof, I translated both of the texts into Sanskrit and Atchha-Telugu (Deseyamu) verse. It is not my habit, like many authors, to get my works corrected and recast by others. I presume an original writer takes pride in having his works published as they are so that critics might see him in his true colours. I depict an author's character by my deep study only of his original works. A poet is a thinker and a musician is a worker. Poetry and Music cannot be true when expressed by artificial means. How can a surgeon realize the nature of living tissues by a post-mortem ? Were I to hear Omar singing his chosen songs, I could, to some extent, criticize his merits as they are. A born poet or a musician only can criticize his like, but the borrowed feathers—the manufactured scholars—become hopelessly unqualified either to appreciate or criticize a born poet or musician. Would it not be laughable if those born blind or deaf were to criticize dramatic performances ? Poetry is abstract, and Music is concrete. Poetry is theoretical and spiritual, and Music is practical and material. Poetry is the cause and Music is the effect. Everybody can criticize Music according to his taste, but nobody, I am sure, can criticize a poet's imagination as it is absurd if anyone attempts to know the knower. I translated Fitzgerald into Sanskrit of the Anustub metre, into Telugu of the Kandam metre, and the original text into Giti and one of the Bhujangī metres.

Omar states that all religious shows and philosophical discussions are merely vain and whimsical actions for passing an idle life. Omar Khaiyâm satirizes the so-called hypocritical religionist and philosophers who speak one thing and do another. I observe, by perusing Omar's original quatrains, that he was quite disgusted with religious fanatics and crafty philosophers; he preached the true religion that one is born to live and enjoy which one could do if he were to please society. Of all enjoyments devotion towards the Almighty is the happiest; therefore Omar encourages wine, woman, and music, which mean divine service, a pure mind, and meditation. A poet and a musician cannot but be one and the same for the reason that one cannot produce any material work without first thinking how to work. The poet or musician is loved throughout by society for he pleases society more than any other dumb and stern scholars: Omar must be an all-round scholar for he criticizes different scholars. The quintessence of Omar's poem is the enjoyment of wine, woman, and music, which are really substantial; but paradise is only ideal. One who has gone from earth has gone for ever, and returns no more. One can create his own paradise if he possesses self-contentment. Man is predestined for happiness or misery; but good or bad is only in his nature. Omar is strictly a monotheist. He believes the soul is eternal. Every one can enjoy his life with contentment for it is already predestined without fear of God as the Almighty is an embodied mercy. Omar commences his verses with the word "KHURSHID," which means the sun, because, I presume, he was a sun worshipper and Vedantist, a born astronomer belonging to a learned Kashmirian Brahmin family settled long ago in Persia, being invited there by a Zoroastrian king. The sun, the king of planets, the material cause of all objects, is the only God visible in the centre of his created universe like the spider is in his web. The motto of Omar is: "Play with the curls of your sweetheart and with a lute in a lonely place." Omar must have lived in sound health for at least a century as his verses show a very ripened worldly experience.

I hope my readers will learn more by my translations which, I presume, are true to the original to a great extent.

A. NARAYANADAS.

APPRECIATIONS.

A MONUMENT OF SCHOLARSHIP

We have pleasure in acknowledging a copy of the "Rubaiyat" of Omar Khaiyam, translated into Sanskrit and Telugu by Pandit A. Narayandas, retired Principal of Sri Vijayarama Gana Pathasala, Vizianagaram, and a careful perusal of the book fills us with admiration at the astounding scholarship of the learned Pandit. There are, of course, dozens of translations of the immortal "Rubaiyat", the most popular and probably the best known being that of Edward Fitzgerald. Pandit Narayandas, who frankly expresses the opinion that Fitzgerald's work is not a literal translation, has gone back to the original Persian in order that the letter and the spirit of Omar Khaiyam may not be missed. In these degenerate days when scholarship has fallen on evil times, it is incredible to learn that a Hindu, with Telugu as his mother-tongue, should have been so filled with admiration for a Persian poet that, after he had passed his sixtieth year, he took the trouble to master so alien a language, and translate the masterpiece not only into Telugu but into another classical language, Sanskrit. We find in the book that while Fitzgerald's translation is rendered into Sanskrit and into Telugu of the Kadam metre, the hardest perhaps in the Telugu prosody, Omar Khaiyam's original text is again translated into Giti and the Bhujangi metres. We are certainly unaware of any recent instance in India where so much learning has been brought to bear on what is no less certainly a labour of love, for it is evident that there are few persons familiar with the Sanskrit language who are anxious to have a rendering of the Persian original. Pandit Narayandas's erudition is enhanced by the fact that even in using his own mother-tongue, he has selected what is called Atchha-Telugu, a language that only a handful can understand. The work therefore is not intended for the masses, and the learned author expects no profits out of his scholarship. But literature transcends the limitation of language, age and country, and it is most gratifying that a Telugu writer of the twentieth century should have paid the most splendid tribute to a Persian Poet of the twelfth century. He has added a most copious glossary at the end of the book to facilitate an appreciation of the original, its translation by Fitzgerald, and the author's own translation into Sanskrit and Telugu. In inviting the attention of H. E. H. the Nazam's Government to the Pandit's work, we trust that, in consonance with their liberal support of classical scholarship, they will extend their patronage to the Pandit, and thus bring about a sympathetic understanding and interpretation between the two great classical languages.

The Hyderabad Bulletin,
———16—1—1937.

మేలుకొలుపు పొగడిక.

(సుడిరతనపుదొడవు)

౧. దెబ్బదవయేట ప్రోడల
నుబ్బింపగఁదలఁపు తీపులూరెడు నెలవౌ
నబ్బరపుఁ దెలుఁగుఁగబ్బము
నిబ్బరముగఁగూర్చితెంత నెఱకయిసరివో.
౨. నుడులబెడంగును, నడకల
యొడికము, వడిపడి తనంబునుడి వోవనికూ
ర్పడరించు నడుగుసొగసును
గడివోవని తలఁపు నీదు కబ్బపుఁ దొడవుల్.
౩. తెలుఁగునను వేల్పుమాటల
నలబారసి రాచబాసయను నాలుగు మో
ములకై తల నలరించుచు
నలుగడ మెప్పొందు నీవు నలువపుకావే.
౪. ఆటల పాటల మాటల
మేఁటివినా పేరునీకు మేకొనె ; కన నీ
బోఁటివలఁతి చదువరులే
నాటను నేనాటగలరు నాడెపుగడిమిన్.
౫. మీ యచ్చతెలుఁగు పలుకుల
సోయగముంజూచి, తలఁపుచూడ్కులగనియౌ
మీ యెఱుకను మది మెచ్చుచు
నీయెడ మీకొసఁగినాఁడ నిది యుడుగరగన్.

Kaspa,

VIZIANAGRAM,

1—7—1933.

నిడుదవోలు వేంకటరావు బి. ఏ.

Nidathavolu Venkata Rao B. A

उमर कविप्रशंसा ।

यथाकार्येणैवकारणम् संस्यात्तथा काव्येनैवकविर्विमर्शनीयो भवेत् । मूढः परप्रत्ययनेयबुद्धिर्ज्ञानिलवदुर्विदग्धः खट्वारूढः कविम्मन्योनजातु कविं विमृशेत् । काव्यपरिशोधनेनैवोपशालङ्कृतः सरस्वत्युभयपयोधरपानमत्तश्चतुर्विधाभिनय परवशीकृत सर्वलोकः सकल संस्कृत प्राकृत भाषाविशेष प्रतिभासमञ्चितः शश्वन्नानाविधप्रबन्ध निर्माणचातुर्य वैभवार्जितनिस्तुल्यशः संपूर्णाखिलदिगन्तः परम भागवतोत्तमः परिणतवयाः सर्वतन्त्रस्वतन्त्रः कविरेवकविं नेत्रंनेत्रमिव परीक्षेत् । तत्रभवानुमराख्यः प्रसिद्ध पारसीक कविरमरसिंहकविसमकालिकः पद वाक्य प्रमाण पारावारीणः सङ्गीत साहित्य विद्याधुरीणः पण्डिताग्रणीर्नवरस रसिकग्रामणीः कन्दर्प सुन्दर स्तुणी कृत पुरन्दरः साधित भक्तिज्ञानवैराग्य सर्वस्वः पञ्चह्रस्वः प्रबुद्ध निखिलग्रह चारार्घः पञ्चदीर्घः समस्तैहिक सुखभोक्ता सन्तत यथार्थवक्ता सर्वशास्त्र प्रचारकः सदोभयलोक सन्तारकः किंबहुनौमरोऽमरकविर्वायवनाचार्य एवेति मन्यामहे । लोकोत्तर चरित्रशाल्युमरकविसदृशः पुरुषो जगति नभूतो न भविष्यत्येव । पारसीकदेश प्राच्यभागस्तन्महानुभावस्य जन्मभूमिरुत्तरेण गान्धारदेशं भूतल स्वर्गप्राया ब्राह्मा दाडिमादि मधुरफल रसास्वादनीया नानाविध पुष्पसौरभ प्रसिद्धासन्तत तृणकाष्ठजलसमृद्धा सकलवेदशास्त्रास्थानी जगज्जेगीयमान सार्वभौम राजधानी रसवद्यमक काव्यरचनेवानन्य सुलभसाध्या सज्जनाराध्यास्ति । ततो भवान्शतहायनः संप्राप्त सकलदेशाधीशोपायनः स्वकाव्ये “सुराशक्तिः शिवोमांसं तद्रक्तो भैरवः स्मृतः” इतिरुद्रयामल न्यायाच्छुद्धाद्वैतमतमवलम्ब्य “हरिरेव जगज्जगदेव हरिर्हरितो जगतो नहिभिन्नतनुः । पुरुषएवेदं सर्वम् । अहं ब्रह्मास्मि । ब्रह्मैव संसरतिमुच्यतएतदेव

दौवारिकं भवति संसरणञ्चतस्य, मुक्तिः पूनर्भवति चिद्वपुषैव तस्य स्वाज्ञानतः
 स्वमहिमप्रतिबोधतश्च ” इत्यादि श्रुति स्मृति पर्यालोचनया विरज्य स्वार्थ
 परदांभिकयायजूकाञ्जञ्जपूकानपि सुतरां निरस्य भागवतमतमवालंबिष्ट ।
 संप्रत्यष्टमशनि वशीभूत कर्मभूमि जना यतः पराधीना नितरामपि पतिता
 अत्यन्त विपरीत बुद्ध्यः केवलात्मभरयः सुतरांमिमंतपचा वर्णाश्रम-
 धर्म परिभ्रष्टाः स्वार्थिकपरायणाः पाषण्डीकृताः पौरुषशून्या धनसंपादनार्थ
 मकार्य मपिकुर्वन्तः पादचात्याचारमनुसरन्तः शिष्टप्रमाण मधिक्षिपन्तः सहसा
 म्लेच्छभाषा परीक्षोत्तरण मात्रेण लब्धाधिकारपद प्राप्त्यारूढाः किंकर्तव्य-
 तामूढा वर्णसङ्करा नीचकिङ्कराः स्तर्वज्ञम्मन्या अतीव निर्लज्जा ऊन
 विंशति वर्षापक्ववयस्का अपि येनकेनाप्युपायेनार्जित दुर्मदाधिकारा नाट्य वेद-
 पारमानपिचतुर्विधाभिनयविशारदान्सर्वजन रञ्जकान्नाना विध संस्कृत प्राकृत
 काव्य कन्यारत्न दातुन्सर्वतन्त्रस्वतन्त्रानति क्रम्यानाप्रात, देवभाषा गन्धले-
 शाअप्यविदितभावरारागतालाअप्यचुंबित श्रुतिलया अप्यनास्वादित चतुः
 षष्टिकलारसा अपि गीर्वाणभाषा काव्य विशेष रचनासामर्थ्यविहीनं
 म्लेच्छितानुवादितापभ्रंश ग्रन्थकारं कविसार्वभौमाख्ययापि सङ्गीत ज्ञान
 शून्यं नाट्यकला प्रपूर्ण नाम्नापि भुक्तुंसमभि नवभरताचार्याह्वयापि शुष्कयन्त्र-
 वादकंसङ्गीतभूषणाभिधानेनापि शुकानु वादिनं वेदार्थ वाचस्पति
 नामधेयेनाप्यपल पन्ति । मूढेनाप्यधिकारिणा पामरेणापि धनिना दुष्टोऽपिशिष्टायते
 हीनोऽप्यनूचानायते । “लयान्तर प्रयोगेण रागैश्चापि विवेचितम्, नानारस
 सुनिर्वाह्य कथं काव्यमिति स्मृतम् । तस्माद्विद्वान्प्रेव वदेत् वीवृत्येत् दान कामा
 अस्मै प्रजा भवन्ति । वीणावादनतत्त्वज्ञः श्रुति जाति विशारदः, तालज्ञश्चा
 प्रयासेन मोक्षमार्गनियच्छन्ति । देवदत्तामिमां वीणांस्वर ब्रह्मविभूषिताम्
 मूर्धयित्वा हरिकथां गायन्नेवंचराम्यहम् । यथानयति कैलासं न गंगा न
 सरस्वती, तथा नयति कैलासं न गङ्गा न सरस्वती । येतेशतमानुषा आनन्दाः स
 एको मनुष्य गन्धर्वाणामानन्दः । नृत्य गीतादि कुशला गन्धर्वास्युर्नलौकिकाः, नाग-
 न्धर्व सुरूप धृत्” इत्यादि । श्रुति स्मृति विद्वत्सर्ग वाक्यान्यनादृत्य गान्धर्व वेद बाह्याः

संप्रति वाघाटा यथाकथञ्चिदप्यपभ्रंश मूकाक्षर विन्यासेनैव पामरान्प्रतारयन्तः
 कवय इव बहु रसिका इव काव्य विमर्शका इवापस्वरेण धूकायन्ते । “ ये
 शुष्काध्ययनासक्ता ये च शास्त्रविचिन्तकाः । सर्वे व्यसनिनो मूर्खा यः क्रियावान्स
 पण्डितः ” इति न्यायाद्यः स्वविरचित विविधानवद्यहृद्य गद्य पद्य गेय काव्य शतानि
 स्वयमेव गायन्त्यनूरञ्जयति पण्डितपामरो भय महा समाजान्स एव कविना मर्हति ।
 नाट्यवेदानभिज्ञः केवल निर्जीविपुस्तुक प्रतिमाव लोक नव्यसनासक्तः सभा
 रञ्जकाभिनय प्रयोग शून्यः पाकरसं दर्शयकाव्यरसं न जातु जानात्यतएवकेचि-
 द्विमर्शकं मन्या उमरः कवि शेखर इति परम भागवतोत्तम इत्यपि न विजानान्ति
 निगदितं हि खलु भवभूति कविना “ ममकोऽपिसमान धर्मेत्यादिना । विद्वाने-
 नेव विजानाति विद्वज्जन परिश्रमं । नहि वन्ध्या विजानाति गुर्वी प्रसववेदनाम् ”
 इति वचनानुसारतः केनचिदपि श्रुत्युक्त विधिना नृत्यन्गायन्यः स्वकल्पित काव्य-
 कल्पैः सभास्तारानूरञ्जयति स वेदविद्वसुरएव विद्वान् । लोके तावत्सहजपाण्डित्यः
 कदापि सकृदेव जरीजृम्भते । संप्रत्येतत्काव्य परिशीलनेनोमरः कवि रिति निर्दिशामः ।
 विनैवाभि योगादिना सर्वविद्यापारगः सहज पाण्डित्य विशारद एव साधुत्व परिज्ञाने
 प्रमाणम् । “ आविर्भूत प्रकाशनामनुपप्लुत चेतसाम् । अतीतानागत ज्ञानं प्रत्यक्षा-
 न्नविशेष्यते । अतीन्द्रियानसं वेद्यान्पश्यन्त्यार्षेण चक्षुषा । ये भावान्वचनं तेषां
 नानुमानेन बाध्यते ” तस्मादस्मादृशैर्भागवतैर्यथार्थमेवेश्वर कृपयानिर्दिश्येत । रसिक
 शेखरैर्नाना देशाधि पैरुत्र कविः संप्राप्त समस्त विभवोऽप्यनन्य साधारण नित्य
 सन्तुष्ट्या वानप्रस्थो भवन्ति शिव शक्त्यात्मक जगदारा धनमेव यावज्जीवमका-
 र्षीत् । दैवभक्ति रेवोमरकविनोद्दिष्ट सुरेति श्रद्धैव तस्य पानपात्रमिति निश्चिनुमः ।
 अर्धमासोऽरण्यनिवासः सन्ततशिवशक्ति नामाभ्यास एवोमरकविनाकाङ्क्षिः ।
 “ अज्ञोजन्तुरनीशोऽयमात्मनः सुखदुःखयोः । ईश्वरप्रेरितो गच्छेत्स्वर्गं वा श्वभ्र-
 मेव वा । ईश्वरानुग्रहादेव पुंसामद्वैतवासना । वासुदेवः सर्वमिति समहात्मा सुदुर्लभः ।
 भक्त्या हरिमुपास्ते । निरतिशयानन्द प्रियानन्य प्रयोजन सकलेतरवै तृण्यवज्ज्ञान
 विशेषो भक्तिः । भक्तिर्ज्ञानाय कल्पते । सर्वभूतेषु यः पश्येद्भगवद्भावमात्मनः । भूतांश्च
 भगवत्यात्मन्नेष भागवतोत्तमः । न द्वैतज्ञानवतः कर्माणि विधीयन्ते । मायामात्रमिदं

विद्वमद्वैतपरमार्थतः । सर्वमात्मैव खलु कंकेन पश्येत् । विज्ञातारमरेकोविजानीयात्
अहङ्कारविमूढात्माकर्ता हमिति मन्यते । केनापि देवेन हृदि स्थितेन यथानियुक्तो-
स्मि तथा करोमि । साक्षीचेताः केवलो निर्गुणश्च । कर्ता भोक्ता जनार्दनः । मन एव मनु-
ष्याणां कारणबन्धमोक्षयोः । अयमात्मा ब्रह्म । प्रकृतिं यान्ति भूतानि निग्रहः किं करिष्यति ।
पुद्गलानुपुद्गल विषयेक्षण तत्परोऽपि ब्रह्मावलोकनाधियनं जहाति योगी । नास्ति
दासीन्योऽसदासीत्तम आसीदिति श्रुतिः । परमार्थदशयानवेदाः सन्ति । पदार्थ तत्त्वज्ञाना
देवनिश्रेयसावाप्तिः । इति श्रुति स्मृति शतपर्यालोचनयोमर कविः स्वकाव्यरूपेण बाला
वबोधाय परमार्थमुपादिक्षत् । तथा ह्येवमस्तु “प्रकृतमनुसरामः पायसं भक्षयामः” क्षण-
मप्यवतिष्ठते इव सन्यादि जन्तुर्ननु लाभवानसौ । प्रतिक्षणविजृम्भणादुभयबाहुकूल-
ङ्कषस्तनत्रुटित कञ्चुकं नमतयौवनं योषितः । मानुषाणामिदं पथ्यं पयः पानं वयः स्त्रियः”
इति प्रत्यक्षविषयमगणयित्वा किं ब्रह्म जिज्ञासया गगनारविन्दगन्धजिघ्रासयेव ।
“अवश्यमनुभोक्तव्यं कृतं कर्म शुभाशुभम् । ललाटलिखिता लेखापरिमार्हं न
शक्यते ” इति मत्वा भूतं मास्मार्षी भविष्यमपि माचिन्तीः केवलं दैवकृतं साम्प्रतं
सुखं वा दुःखं यथा तथा पितृव्यानुभोक्तव्यमेव किं वृथा तर्केण दोधूयसे “यल्लभ
से निजकर्मोपात्तं वित्तं तेनाविनोदय वित्तम् ” इति सर्वज्ञः सर्वशक्तिर्भगवान् स्वां-
शीभूतस्य जीवस्य यथेच्छया नानाविधोपाधि जालं सृजन्नपि पुनः पुनर्नाशयन्स
हजलीलया क्रीडति “दैवाधीनं जगत्सर्वं मन्त्राधीनन्तु दैवतम् । तन्मन्त्रं ब्राह्मणाधीनं
ब्राह्मणो मम देवता । सर्वत्रदान्ताः श्रुतपूर्णकर्णाजितेन्द्रियाः प्राणिवधे निवृत्ताः
प्रतिग्रहे सङ्कुचिताग्रहस्तास्ते ब्राह्मणास्तारयितुं समर्थाः ” इत्युमर कविः सप्रमाणं
स्वकाव्येन पशुमारणकर्मदारुणं छान्दसमाक्षिपन् “सर्वधर्मान्परित्यज्य मामेकं
शरणं व्रज ” इति भगवद्वाक्यमनुसृत्य भगवद्भक्तिं सुधापानमत्तः श्रद्धाकान्तां परिरम्य
जीवन्मुक्तोऽभूदित्यूहामहे । यत उमरः कविरपि सिद्धान्तिं चक्रवर्तीततो ज्योतिषां पतेः
सूर्यस्य त्रयी मूर्तेर्नाम स्वकाव्यमुखे समुपापादि “पीत्वा पीत्वा पुनः पीत्वा यावत्पतति
भूतले । पतन्नपि पुनः पीत्वा जीवन्मुक्तो न संशयः” इति कौलिकवचनतत्त्वं विज्ञाय
“तस्माद्योगी भवार्जुन । भक्तियोगः प्रशस्यते” इति सम्यङ्गृत्वा भागवतोऽभूत्तं भाग-
वतोत्तमं कर्मिष्ठादृच्छान्दसास्तुतरामरासिकाः कर्मबाह्य इत्याक्षैः सुरत एवैतत्काव्य

व्याजेन समहात्मा श्रोत्रियमन्यांस्तान्दं भाचारान्सङ्गीत साहित्यरसानभिज्ञा
 न्पशुप्रायानप्येडमू कान्प्रत्याचिख्यपत् । “ यच्चकिञ्चिज्जगत्सर्वं दृश्यतेश्रूयतेऽपिवा
 अन्तर्बहिश्च तत्सर्वं व्याप्यनारायणः स्थितः । सर्वविष्णुमयंजगत् । रसोवैसः ।
 रसैह्येवायं लब्ध्वानन्दीभवति ” इतिविदित्वा । रे देवानांप्रिय दारुणकर्मा-
 व्युत्पन्नारसिकवैदिकम्मन्य किम्मुधात्वत्परिमितायुः समयापयसि नृत्यन्गा-
 यन्भक्तिपारवश्येन सर्व संसार दुःखंविस्मृत्यमुक्तिकान्ता गाढसमाश्लेषणेन
 जीवन्मुक्तो भवेति प्रबोधयन्नेतत्काव्यं विरचय्यस्वयमभिनीय भागवतमतमबूधुधत् ।
 सप्रत्यक्षबृहस्पतिर्देवज्ञशिरोमणिर्नैयायिकाग्नीयोनानाविध गणितशास्त्र ग्रन्थानररच-
 दपि स्वजन्मदेशे ऽपूर्वं नक्षत्रशालांनिरमीमपत् । “ योगेनान्तेतनुत्यजाम् ”
 इतिन्यायादपि “ ब्रह्मविदाप्नोतिपरम् । ब्रह्मविद्ब्रह्मैवभवति । ” इतिश्रुतिविज्ञाना
 ब्रह्मण्येवव्यलेष्ट । तत्रभवान् यवनशब्द सम्मिलितमप्येतत्काव्यं प्राचीनपारसीक
 भाषयैवव्यरन्नि । प्राचीनपारसीक भाषाप्रायशः प्राकृतविशेष एवेतिमन्ये । अस्मि-
 न्ग्रन्थे भूतकालार्थं विषये मयातुडेव प्रायोज्यव्ययचाक्षरोऽप्यनिषेधीतिशिवम्

अज्जाडादिभट्ट नारायणदासः ।

ఉమర్ కైయాము ముచ్చట.

❦

ఉమర్ కైయామును చదువరిమాట కారితయ కాదు పారసినాడున వెండికొండకుఁ బడేనుటిదాపలనలరు తావుల వాసిగన్న చోటన్ దగు తలదండ్రులకుంబుట్టి, తనపుట్టుతెల్వి తేటలనెల్లబడి చదువులనారితేఱును. మిగుల నాటపాటమాట మీటలంగడిదేఱి, తన పుట్టు నెలవునకన్నెన్నోయా మడలచుట్టు ప్రక్కలనున్న పెక్కు మేటిదొరకొల్వలం బేరువడసి బండెడు పొత్తములన్ వ్రాసి యందందఁ బిన్న పెద్దల నందఱిన్ మెప్పించి మింటి చుక్కలన్ గంటికగ పర్చఁగల్గి యదివఱకు నేలనెచ్చటనై నందలచూపని క్రొత్త వింత చుక్క చూపులమిద్దియన్ గోప్పదొర ప్రాపున మిన్నట్టఁగట్టించెను. వేయి యేండ్ల క్రిందట నా చదువరి మాటకారితయకాదుపుట్టి నూతేండ్లుహాయిగా బ్రతికి తనయూరి పాలిమేరనెగడునడవి చేరున నెడతెగక పొద్దిపాటు నెలయేటియొడ్డునఁ బొదలుతూఁదోఁ టలో నొంటిగాఁదనఁచెలువతోఁ గూటమిఁ చక్కఁచక్కు వేడ్కలనోలలాడుతున్ దన తలంపులన్ వేనవేలనాణియై పుంగోవలన్ బోలుతన చేతివ్రాలఁబాలరాఁబలకలంజెక్కి మమల్లనిల్విన కారుకాపురపుటింటికిఁదన యొడలప్పగించెను. మఱియు నా చూపరి చదు వరిమాటకారినెఱవాది మేల్బొంది తనమేటితలంపులన్ సూటిమాటలంగూర్చి వ్రాయుచు నేటేటఁదన్నాడనెచ్చిన తన సంగడిండ్ర కాడిపాడి వినిపించుచు గొప్పగొప్పవారి మన్న నలందుచున్న మాటమోమాటలేక నెల్లడించుచుఁ బ్రాఁజదువులంబట్టి నడుచుచున్నట్లు వాలకములువేసి చాటుగాఁదమకుఁదోఁచిన క్లెల్లఁ జెడుపనులనొనర్చు కొంటెలపరువు బయలు సేయుచుఁ దనలోటిపాటియు సులులకెన్నడున్ నేగి దలపకెల్లరును హాయిగా బ్రతుకఁదగు యెరువుమప్పుచు, నిన్న తేపులందల పోయ కొక్కనేటి పనులే చేయఁదలపడుచు మిన్నమన్నలంబన్న వేల్పునన్న దిన్నగామన్నించి తనలోఁగల్పుకొని యెన్నఁటికైనఁ బుట్టుపోకలన్గానని నిందునినివిన్గొన సాగించుమనియున్దాను బొందులెత్తకతీరని యెడల నొడలు మఱివియొంటిగాఁ వ్రావికుడిచి తాఁగట్టు కొన్నయన్నమిన్న పొందునఁగోరి నన్నేండ్లవఱకున్దాఁబుట్టిన యూరి కడవిదాపునఁదీయ నెలయేటి యొడ్డునఁబూఁదోటయం

చన నాటపాటలతో, బొద్దుపుచ్చ బ్రతు కేతనకిమ్మని నిచ్చలువేల్పు స్వేషు కొనుచుండును నే నీగొప్ప చదువరిమాటకారి మిన్నపారసి నుడులచ్చినిన దరువులను బాగుగాత్రాసి చదువనేచి- వేల్పునుడులస్తటియు (డేటనాటుమాటల కూపులన్నివరించి నాడను. నా దరువులందు విలువతోచనపుడు నా చేతకాని తనముగాఁ జదువరులెంచవలయు న్నాని యాపారసి మాటకారి కొఱుతనెన్నరాదు. నేచి-యున్నేరనట్లగపడు నీ చదువరి మాటకారిలయకానినన్ని మూలరసి సరిగాబోల్చఁగలవా రెపుడైనన్నిక్కిరి యరుదు. ఆట పాట మాట చదువులవ్వేనవేల నిండుకొల్వులనొడలు మఱపించు మాట కారిలయకాని మంచి చెడ్డలను హెచ్చు తగ్గులన్నివరింపఁగలవాడంత వాడింకొకడు న్నపుడేకదా. నిజముగా నాడ నేచి-నవాడు పాడ నేరఁడు పాడ నేచి-నవాఁ డాడఁజా లఁడు మఱియు నాడుచున్నాడ నేచి-నవాడెల్ల చదువు సందెల నారతీరి నాటు మాటలన్నేల్పు నుడులగలగల్గులేని కబ్బములఁద నంతటన్దా నెక్కటిగాఁబన్ని తనవన్ని కలన్దానే యాడుచెంతోదవ్వుకొండలన్దాఱు మ్రోఁగించు తీరునఁబాడి చదివి వినిం- చుచు నిండు రాచకొల్వులఁజూపఱుఁ దీపులాదవించుమై సొగసు లావుకల్లులనొక్క పోల్కి- నీడువచ్చిన మొదలు మిగులయుదుకడైయు సులున్న దనుకఁదన యూరి కెన్నియో యామడల చుట్టు పట్లఁగల పిడులనెంతయో యెనలేనివన్నె వాసులన్దాంచుచు మఱుఁదాఁగా పురి మున్నయూరు చేరఁగలిగిన మంచి తలవ్రాలున నొప్పారు గొప్పవానిగూచి- గుడ్డివా రేనుఁగున్ బోల్చునట్లు చదువరులవలె మాటకారుల తీరున నాటపాటల నారతీరినలయ కాండ్ర పాలుపునఁదుంటరిపెంక పడుచువాండ్రు నాలుగెంగిరి మక్కలు నేచుకొని యంటించుకొన్న చదువు రంగుగోటునఁ దమ యూరిలోనే తమయింటిపంఁద నే వ్విమ్మిమ్మిమ్మి పెంకెపిల్లకాయలన్వెంటఁ గ్రిప్పకొనుచుఁదమ వెనుకటి పిన్నతనము నగునాటు చాటు చేసికొని యప్పుడే యూడిపడ్డ తగువారివలె నొడలు విఱచుకొని విఱ్ఱిఁగు కొఁ టెలు పట్టు చేవగల మాటకారిలయకాని నోచఁగలరా. మఱియున్దను చేరలేదంటాము చెప్పకొన గలరా. నలుపురిలోఁ దమతప్పు లొప్పుకొనఁగలరా. ఇప్పుడుకడీపందేండ్లున్ గూడ నొక్క తీరుచేవతోనుంట కచ్చెరువందవలసినదే. ఇన్ని రెఱఁగలఁ బుట్టుకతోనే యల్పిన తెల్వి తేటలతో నొరులయొద్ద నేచుకొనకయే నేల్పునుడినాటు మాటలఁబెట్టు కల్లు ముల్లలి పిన్న పెద్దలన్దెప్పించఁ గల్గుటయగుదే. యెప్పురి నెవ్వగుకు గొనక తనతోఁదిక కట్టుబొట్టుజుట్టులతో వెఱపులే కిచ్చవచ్చి-తీరున నడుచుటగగునా. సంజఁడు నమల

కుంటయున్న దున్నట్లనుట యేకపమున నైనఁగానీ యేయు సులులనైనదైగటాపక నొల్లకుంట
 యీముదుకనికఁబెట్టని సొమ్ములు కానీగాని యీతఁడుతన పెద్దలమంచి జాడలంబట్టినదువఁగలె
 నేని మేమందఱ మీముదిచూ పరికిముప్రొద్దులన్తోక్కుకుందుమాయనుతగువారు. కానీ
 యెవరి తెల్వి లేటలువారి వొకరొకరిం గొండాడఁదొడగినదోటి పాటివారు మమ్మలఁతు
 లుగానెంచరా. మాపొట్టగడుమటెట్లెల్ల రుద్దాడనొందొరు హెచ్చుతగ్గులెన్న కొనుచుం
 దురుగా. ఎల్లయుసులులతోడి మిన్నమన్నలంబన్నిన వేల్పునకందఱుమై లెల్పులొక్క
 పోల్కి వారే కదాయను పెంకెవారు. పీనికింత వేరేల రావలెనీ నీల్లుబోతుముదుకనినెట్లైన
 నడఁగఁద్రొక్కకమానమనుకొయ్యదిప్పుడు తిప్పకాయలుంబుట చేల న్నించిపెలుగు కలుపువ
 లెపెచ్చురేగువారుమాటికీ గొంబది తొమ్మిదిపాళ్లుకానీ యేనుఁగుంజూచి యేపులుమొఱుగనీ
 యెవ్వరేమనుకొన నీ గాజుకనులవాఁడు మంచి చూపులవాని నరయుటెట్లంటించుకొన్న
 చదువుగోటునఁ దెలియనివారల చెంతవిజ్ఞఁగఁ గొంటెయాటలు నిజమగుపుట్టు చేవగల నెఱ
 జాణయెదుట సాగవుగా. ఉమర్కయ్యాము పుట్టు చేవగలవాఁడుగావునఁ జెట్టు చదు
 వురంగంటించుకొన్న కొండతోర్వలేకా మాటకారిలయకానిఁగూచిక తమతమతలవిలువ
 కొలందిస్తల పోయుచున్నారు. నిక్కముగా బడుచువారు ముదుకండ నెన్నఁజాలరు
 కాని పెద్దవారు తాముగూడఁబడుచువారయి ముదుసల్లగుటచేతఁ బిన్నలతెలివి లేటలను
 బాగుగాఁ గనిపెట్టఁగలరు. మొత్తము మీదఁబడుచులకు ముదుసరులపైఁ గిట్టకుంట
 నిజమేకాని మదివారు తమ్ముఁ గనిపెంచితిక్కలు వచ్చువరకుఁ గాపాడని చోచిన్న
 లిట్లెట్లు వెరిగి పెచ్చురేగి పెద్దలనీఁ కొనఁగలుగుదురు. ఉమరు కయ్యాము నేలయం
 దెల్ల సాటిలేని చదువరి మిన్నయనియు నెల్లలెక్కల నారితీరి మిన్నమన్నలంగల దిను
 సులనెల్లతెలిసికొన్న గొప్పవాఁడనియుం బోల్చుకొనిరిగాని తాముగూడఁ భేరెక్కిన
 మాటకారిలయ కాండ్రును మఱియు నెల్లపుడెడతెగక వేల్పుంగొల్పు వారును గూడనైన
 యెడలనానెరవాదిమిన్న యాటపాట మాటమీట చదువుసందల నారితీరిన సాటిలేని మేటి
 మాటకారి చదువరిలయకాఁడనియున్నాడ నెల్లడిగఁదమతమ వ్రాతలగొప్పకొనకుందురా.
 ఈదరువులల్లిన యుమర్కయ్యాము నలుగురినలె నే యేబడేండ్లవఱకుఁ దనయూరిలోఁగాపుర
 ముచేసి తన్నెఱుగఁ జాలకపలుతెఱుగులఁదన్న న్నూలనాడు పడుచునారలు పెక్కిండ్రు
 యెరఁగుటచేతను మఱియున్దన చిన్ననాటి నెచ్చెలులందఱున్ పరుసగా నొక్కరొకరే

జాతిపోవుచుండుటచేతను విసిగి వేసారి పిచ్చుటఁదా బ్రతికిన యేబడేండ్ల కఱకును దన యింటికి రెండామడల మేరఁబండిన పాలములకును మఱియు నడవి పూఁదోఁటలకును నడుమనొకతీయని నెలయేటియొడ్డున నెలకొనితనయొక్క వన్ బట్టి నెచ్చెలిమిచేసెన్నడున్ దనతోడఁడబాయ నొల్లనిముద్దుగుమ్మతోఁ దన మిగులున్న బ్రతుకే పెడదయుంచల పెట్టు కొనక హాయిగా వెల్లించుకొనుచుఁ దన్నప్పడప్పుడు చూడవచ్చిన తన పిన్ననాటి నెచ్చెలికాండ్రతో ముచ్చటించుకొనుచుఁ దన యాటపాటల మెలపునఁ బన్నిన దర్వులెప్పటివప్పుటికిఁ జేసిన వప్పడప్పుడు విడిపించుచుండును. మొత్తముపైసీయల్లికయందలి దర్వులన్నియున్ బాగుగఁబారసి మాటతెలిసి యాటపాట మాటమీటల గడిచేటిన మేటి చదువరిలయకాఁడు తీసికొనఁ గలిగిన నిగ్గేమననందఁజేయే తెగలకుఁజెందనీ, నుజేయే నాటులనెలకొనువారుకానీ, లేనిపోని ప్రాజదువుల చిక్కు కోరితగుల్పుకొనక మేర మీటిన సొమ్మునిండ్లు నాకిట్లు మిదైలు మేడలకున్ గల్ల మెప్పులకై యూరకే తంటాలుపడక మూనాల్ల ముచ్చట బ్రతుకును మిన్నమన్నులఁ బన్నినవేల్పెట్లు నడుపునోయోర్తితో నీయ కొని నిండుతనివితో నుసుఱునిల్పి కొంచెము సత్తువీఁ జాలినంత సగము రొట్టియ్యతించుఁ దనువలచిన మంచి తెత్వితేటలుగల చెల్వకున్ వేల్పునెల్లపుడున్ గొల్పుటకుఁదప్పనీ బ్రతు కునఁగోరఁ దగినదింకెద్దియున్నాదని వెరవు చెప్పుచుఁదన్ను గొల్పువారల నొడ్డెక్కించి పిచపఁ దానొడ్డెక్కుటయేయని తోపించుటయే. మొట్టమొదటఁ బారసినదులు రానురానరచ్చి పలు కులంగలసియు మంచుకొండకీవలవాడుకొసఁ బడుచున్న వేల్పునుదులతోచూటిఁ బాఠికవంతు చొప్పున మేనమామ పోల్కిగానున్నవి. ఉప్పురుకయ్యమల్లిన మాటపన్నికంబట్టి యమేటి మాటకారి చదువరివేల్పుల నెఱిఁగించుటకై పన్నిన గుడిబొమ్మలవలె వేల్పునెడ నెఱుకునగల వారికుండఁదగిన తగులేవెట్టి నీళ్లనియు వేల్పుస్త్రతలులవేఁడు కొనుతలంపేయక్కలు చ్రా వించు మిటారియనియున్చిన్న పెద్దలిరువురకున్నాడ మిగులగొప్ప చది పుట్టించుచుఁ జేయుననొకటి చెప్పనదింకొకటియున్నా లేనిపోని వాలకములఁ దామువలచిన కూడు కూర్కులఁ దమ తోటితాటి వారినందఱజ్ఞాఱియున్నా మొక్కరే హాయిగానుండఁగోరి పెద్దల వడువడికిఁగ సంతయున్నెడ దారిద్రోక్కముని గోటునఁదెగ నీలుచోఁ బ్రాజదు వులఁ చిక్కపెట్టి గ్రుడ్డెద్దు చేలఁబడునట్లు అవిఱియోలుచులోలోనఁ తెదుపను లెన్న న్నో చేయునాలియుచ్చు పొగరుఁబోతుల పరువులయలుపెట్టి తన తోటితాటివారికి

మంచి వెరవు నేపుకాటయేయని నాచేత వెల్లడింపించునాయిలు వేల్పు ప్రాద్దుక్కిని
 యాడుచు నుమరుకయ్యాము పద్దియములకు వివరముగా నాయల్లిన యా తెలుగుపదైముల
 నేల్పునుడి జోలిసుంతయునులేని నాటుపాటి మాటలతోడనే యిదివఱకే మాటలల్లువా
 రున్నాడన్నాపక. దొరకొనఁదెగింపని వట్టు దలన్దొంటి పెద్దలనుడిపడికట్లాక్కింతయున్దప్ప
 కేర్తికననిట్టి పారసినుడుల వివరించు నాటుమాటలంబన్నని కనలవికాని తెన్నునఁగూపక
 గల్గి తిననిచాటుచు మజీయు మొట్టమొదట వెగటుగాఁదోచిన దిన్నపైవంజవిచూచిన
 కొలందినలవాటుమైనింపుగాక మానదుకనుకనోర్తిగల మంచి చదువరులకీ నాపన్నిక
 కొసముట్ట నారసినకొలఁదిఁజవిగొల్పక తీరదనునింపు నమ్మికనింతతో నీ వ్రాఁతముఁగింది
 నాఁడను. నా పదైములందలి మాటుమాలమాటలకెల్ల వివరమీ పాఠము కొన
 వ్రాసివాఁడను.

అజ్ఞాదాదేబట్ట నారాయణదాసుడు.

RUBĀ'Ī YATĪ UMAR KHAIYĀM

رُبَاعِيَّاتِ اُمَرِ خِيَامِ

- (1) خورشید کَمَنَدِ صَبَحِ بَرِ بَامِ اَفْگَنَدِ
کِی خُسْرَوِ رُوزِ مَهْرَه دَر جَامِ اَفْگَنَدِ
هَمِ خُورِ که مَنَادِی سَاخَرِ گَه خِیْزَانِ
آوازَه "اِشْرَبُوا" دَر اَیَّامِ اَفْگَنَدِ

RUBĀ'I YATĪ UMAR KHAIYĀM.

- (1) Khurshīd kamandi subh barbām afgand
Kai khusravi rōz muhra dar jāṃ afgand
Mai-khur ki manādī-i sahar ga khēzān
Āwāzaī "Ishrabwā" dar ayyām afgand.
-

I

Awake ! for morning in the Bowl of night
Has flung the Stone that puts the Stars to Flight;
And lo ! the Hunter of the East has caught
The Sultan's Turret in a noose of light.

॥ सुप्रभातम् ॥

श्लोकः ॥ प्रबोधयप्रभातो नक्षत्राण्यन्तर दीधपत् ।
इनोऽक्षैप्सीन्नवीनांशु जालंराजगृहोपरि ॥ १ ॥

गीतिः ॥ सूर्यःप्रभातजालंगृहो परितले समन्ततोऽक्षैप्सीत् ।
दिन पतिरप्यास्थत्प्रस्थानमणिभाजनेप्रयाणाय ॥
प्रातः सजागरूकः प्रतिहार्यप्यहरहःसउत्तिष्ठन् ।
पिबहालामित्युच्चैर्व्यजिज्ञपत्संभ्रमेणकर्तव्यम् ॥

—: (మేల్కొల్పులు) :—

(౧) మూపు ॥ మెలకువగనుమీయదెత్తూ ।

పకలరాంరెమినుమినుకులడు-గంటదొడంగెన్ ।

జెలగిపగటివేలుపుమే ।

డలయశాడలకెండవిడియె-డనలడవిలిచెన్ ।

పాట ॥ కావిరాపొద్దునల్వెచె-గప్పమీద ।

నెలుగుతేడదిగొదనయి-లెవ్వడలుచుండె ।

ద్రాగుడనివేగరియుఁజూపు-వేగుఁబోక ।

హాయిగామీరుసీవిరి-నానుకొనుడు ।

- (۲) آمد سحری نِدارِ میخانهٔ ما
 کای رندِ خرباتی دیوانهٔ ما
 برخیز که پر کنیم پیمانہ ز می
 زان پیش که پر کنند پیمانۂ ما
- (۳) هنگامِ صبح است و خروشِ ای ساقی
 ما و می و کوی میزروشِ ای ساقی
 چه جایِ علاءِ حُستِ خموشِ ای ساقی
 بگذر ز حدیثِ و دردِ نوشِ ای ساقی

- (2) Āmad saharī nidā zi mai khānāi mā
 Kāy rindi kharābā tī dīwānāi mā
 Bar khēz ki pur kunīm paimāna zi mai
 Zān pēsh ki pur kunand paimānāi mā.
- (3) Hangāmi subūh ast va khurōsh ai sāqī
 Mā va mai va kūyi maifarōsh ai sāqī
 Chi jāyi salāhast khāmōsh ai sāqī
 Baguzar zi hadīs va durd nōsh ai sāqī

II

Before the phantom of False morning died,
 Methought a Voice within the Tavern cried,
 " When all the Temple is prepared within,
 Why lags the drowsy Worshipper outside ? "

III

And, as the Cock crew, those who stood before
 The Tavern shouted—" Open then the Door !

- శ్లో० ॥ గతేమాయావ తమసే ప్రాతః పానమజాగదీత్ ।
 హ్రిదిస్థందేవతమ్మృద గవేషయసి కిమ్ బహిః ॥ ౨ ॥
- గీ० ॥ ప్రాతశ్శ్రుతమాహ్వానమ్ శుణ్డాయాస్తిష్ఠ రే సురాపానిన్ ।
 పూరయపాత్రం తూర్ణే నయావదసుభాజనం భవతిపూర్ణమ్ ॥
- శ్లో० ॥ పానాగతాభవోచన్మాంబోధాబుషసి ధోషతి ।
 ఉన్మీలయకవాటం ద్రాగ్నావర్తన్తే గతాః పునః ॥ ౩ ॥
- గీ० ॥ మధువారోఽయమ్ ప్రాతః పాయయ మాం పాత్రి కుక్కుటోరౌతి ।
 పానస్య నౌసురాయా అహో బతాత్రైకదా సమావేశః ॥
 నహిదీక్షావసరోఽయమ్ మాశోచీరీదృశం వృథా పాత్రి ।
 ధర్మస్య కాఘ చింతా పిబహలాసారమఖిలమయిపాత్రి ॥

- (౨) మూ॥ వేకువచీకటి సోకుడు ।
 తోకమడచి పరుగువెట్ట-దోడ్తోవినిచెన్ ।
 నాకానుడినీలోనీ ।
 జోక నెడకు కనకుమువెలి-చోటులననుచున్ ।
- పా॥ వినడగెన్బిల్పదిగొగోపు-వెంటనుండి ।
 తరలెమాపులేనావెట్టి-తాగుబోత ।
 కనుముమై బుడ్డిమిడుకుల్ల-గాకమనుపు ।
 కొల్లగానించుకొందమా-కోపుకోని ।
- (3) మూ॥ మేలగుక్రొక్కారమువిని ।
 తాళకకోపుగదితలుపు-తట్టియనెన్వాఁ ।
 డీలోగుమ్మము లెఱనవి । (౧౨) ।
 దేలాయుగమెడయమల్లి-యిటరామసుచున్ ।
- చెం॥ తటియయ్యెడుబితాన-ద్రావించునన్ను ।
 మలుపుంజకూసెగ-మ్మనికోపుపడుచ ।
 కోపువెంటమనము-కోపునిచ్చోట ।
 సీవిరిచెలితార-సిల్లితిమిట్ట ।

مَی بایَد خُورَد و کَامِ دِل بایَد رَانَد
 پیداست که چَند در جَهان خواهی ماند
 وَقَتِ سَاحِر است خِیزِ ای مایه ناز
 نَرَمک نَرَمک بادَه خور چَنگ نواز
 کاینها که بَخوابَد نیا بند بسی
 وانها که شَدند کَسی نمی آید باز
 وَقَتِ سَاحِر است خِیزِ ای طرفه پسر
 پُر بادَه اعل کُن بلورین ساغر
 کین یکدمه عاریت درین گنج فنا
 بسیار بجوئی و نیایی دیگر

Mai bāyad khurd va kāmī dil bāyad rānd
 Paidāst ki chand dar jahān khāhī mānd
 Waqtīsaḥarāst khēzai māyaī nāz
 Narmak narmak bāda khur chang nawāz
 Kāinhā ki bakhāband nayāband basī
 Wānhā ki shudand kasī namī āyad bāz
 Waqtīsaḥarāst khēz ai turfayi pisar
 Pur bādai l'al kun bulurīni sāghar
 Kīn yakdamayi 'āriyat darīn kunji fanā
 Bisyar ba jūi va nayābi dīgar.

You know how little while we have to stay,
 And, once departed, may return no more."

పాతవ్యం మృదీకం కర్తవ్యం హృదయ వాञ్ఞితం సఫలమ్ ।
 తావకజీవితకాలావధిర్భవేదేవ జగతి విస్ఫటః ॥
 అయి హృదయనంద నిధి సత్వరమృతిష్ట సుప్రభాతోఽయమ్ ।
 మందమ్మందమ్ మయం పీత్వా వాదయ విపశ్చికామయ ॥
 నృస్పృహశయాలః కథమేహిక భోగభాగ్యభాగభవతి ।
 నహిశక్యతే గతాసుర్దేహీ నిజవాञ్ఞితం పునర్భోక్తుమ్ ॥
 ప్రత్యుషస్సంప్రాప్తా జాగృహిబాలేనవీన గుణజాలే ।
 మధునాధునా సమంతా ద్రవ్యతీ కురుకాచభాజనం స్వచ్ఛమ్ ॥
 అన్యాధీనం క్షణికం సత్యాపన మేహ లౌకికం వీర్యమ్ ।
 అన్వేషయన్నపిచిరం కామితమాప్తుం నశక్యసేఽత్యర్థమ్ ॥

లింక నీనోమేల-నేకోపుపోటి ।
 తొలుచదువులమూల-ద్రొక్కిబిణీనఁ ।
 గోపుమడ్డిన్ద్రావు-కుత్తుకబంటి ।
 తప్పకయానుమి-త్తటివిడికోపు ।
 నొప్పుగానీకోర్క-నొడఁగూచుకొనుమ ।
 యలవియే బ్రతుకనీ-పనుకొన్నవటకు ।
 తెలియదానీకిది-తేటగానింక ।

పా ॥ మెలఁగెలేబగల్గెమ్మనా-మిడుకుతొడవ ।
 త్రాగిమెల్లమెల్లనజెంగు-మ్రోగనిమ్ము ।
 గుఱకఁబోతుల్పైరెనన-క్కఱకుఁగారు ।
 మఱియుఁజెల్లిపోయినవారు-మల్లెరారు ।

చె ॥ పొడుపయ్యెమేల్కొను-మోవెంతపాప ।
 కైపునగంగసా-గరములాల్పల్పు ।
 నీయెరవుబ్రతుకిం-కేవలకుండుఁ ।
 దరలిననిదిమఱి-తడవిననాదు ।

(۳)

اَکُنُونِ کِه جِهَانِرا بَاخُوشِ دَسْتِ رَسِیَسْت
 هَر زنده دِلِی را سَوِی صَاکِرَا هَوِسیَسْت
 بَر هَر شَاخِی طُلُوعِ مَوْسِی دَسْتِیَسْت
 دَر هَر نَفْسِی خُرُوشِ عِیْسِی نَفْسِیَسْت
 وَقْتَسْت کِه اَز صَبَا جِهَان آرایند
 وَز چَشْمِ سَحَابِ چَشْمِهَا بَکُشَايَند
 مَوْسِی دَسْتَانِ زِ شَاخِ کَفِّ بَدْمَايَند
 عِیْسِی نَفْسَانِ زِ خَاکِ بَیْرُونِ آيَند

- (4) Aknūn ki jahān ra bakhushī dastirasīst
 Har zindayi dilīrā suwīsahrāyi hawasīst
 Bar har shākhī tulūyi mūsāyi dastīst
 Dar har nafsīyi khurōsh ' isāyi nafsīst
 Waqtāst ki az sabā jahān ārāyand
 Waz chashmi sahāb chashmhā bakushāyand
 Mūsāyidastān zi shākh kaff banumāyand
 ' Isāyinafsān zi khāk bīrūn āyand.

IV

Now the New Year reviving old Desires,
 The thoughtful Soul to Solitude retires,

Where the WHITE HAND OF MOSES on the Boug
 Puts out, and Jesus from the Ground suspires.

శ్లో० ॥ నూత్నోఽభూత్ప్రతనసంకల్పో రహస్యంచిత్రమీప్సతి ।

మనయో యత్ర తప్యంతే తత్ర మోక్షామహేవయమ్ ॥ ౪ ॥

గీ० ॥ అయమవసరో విహతుం సమత్సుకానాం వనేషు సర్వేషామ్ ।

ప్రతివిటపం సౌందర్యమ్ ప్రతిగన్ధవహం చకాస్తి సౌహిత్యమ్ ।

నవవాసన్తిక మందానిలేన సంప్రత్యలంకృతంభువనమ్ ।

వర్షేప్సయా జలధరం పశ్యత్యున్మీలితేక్షణేనేదమ్ ।

(౪) మూ ॥ ఈతటిక్రొ త్తేడు మరల ।

నీ తెగఁదొలిమడువకోర్కి-నిటుపనిగొనియె ।

ట్లోతొల్లిటి చదువరులటు ।

నాతోఁచినకందువ న్న-నన్జనెదనికన్ ।

చె ॥ అదనుమైతాల్పుల-కవ్వారికింకఁ ।

గందువన్గారుల-ఁగడువేడ్కమీఱఁ ।

గొమ్మనెల్లన్బట్టె-ఁగోర్కెలేతకయి ।

కొలుచుఁజల్లనిగాలి-కూరిమియావి ।

మెల్లనఁదెమ్మెర-మెలఁగుచునుండె ।

తొలుచూలునుబ్బుక-న్దొగలబెల్లించె ।

(۵) این چرخ که با کسی نمیگوید راز
 کشته بستم هزار محمود و ایاز
 می خور که بکس عمر دوباره ندهند
 هر کس که شد از جهان نمیاید باز

(۶) روزیست خوش و هوا نه گرمست نه سرد
 أبر از رخ گلزار همی شوید گرد

(5) Īn charkh ki bā kasī namīgōyad rāz
 Kushta bistumi hāzār mahmūd va ayāz
 Mai khur ki bākas umur dōbāra na dihind
 Har kas ki shud az jahān namiāyad bāz.

(6) Rōzist khush va hawā na garmast na sard
 Abraz rukhi gulzār hamī shūyad gard

V

Iram indeed is gone with all his Rose,
 And Jamshīd's Sev'n-ring'd Cup where no one knows
 But still a Ruby gushes from the Vine,
 And many a Garden by the Water blows.

VI

And David's lips are lockt ; but in divine
 High-piping Pahlavi, with " Wine ! Wine ! Wine !

శ్లో० ॥ నామమాత్రావశిష్టా విభ్రష్టా నష్టాః పురానరాః ।
అद्याపి ఫలితాద్రాక్షా పుష్పితా వనమల్లికా ॥ ౫ ॥

గీ० ॥ కస్మైచిదపి రహస్యం నహివిజ్ఞపయతి కాలచక్రమిదమ్ ।
వింశతिसహస్రగుణితాన్ గమయతి మహతోఽపి యమపురమ్ మర్త్యాన్ ।
గంధోత్తమాం తతః పిబ జంతోర్నాశుద్ధివారముపదత్తమ్ ।
జగతః ప్రయాతి యోఽతః స్వభావతః సన్పునః సమాయాతి ।

శ్లో० ॥ క్షోఽప్యాలపనాగరకం మాధ్వీశబ్దం విమృశ్యతి ।
పల్లవస్పృహయా గాయన్కోకిలం లోహితాయతే ॥ ౬ ॥

(౫) మూ ॥ మును పెట్టి యంగుకాఁచో ।
కను మొఱగె మఱిట్టిఁజేడు-కన్నట్టండ్ల ।
ననిక వెలుగు మైమఱుపున ।
గననొదడిగల్గుచోట-గల్గిచెలంగున్ ।

చె ॥ ఈతఱిగిటి తెల్పు-దేరికినొశపు ।
నేను నాల్గులవేల-యెకిమిండ్రగెడవె ।
త్రాగుకోపినుమాఱు-రాబోదుబ్రతుకు ।
మందినవారెల్ల-మఱిమల్లలేరు ।

(౬) మూ ॥ ఒడమికుడుననోపనియా ।
వెడంగుమడివాడునోరు-విప్పకపోనీ ।
అడుగడుగునలాహించవి ।
నడిగెడువగకాని బ్రదుకు-హాయిగఁగడుచున్ ।

بَلْبُلُ بَزْبَانِ پَهْلَوِیِ بَا گُلِ زَرْدِ
فَرِیَادِ هَمِی زَنْدِ کِه مِی بَایَدِ خُورْدِ

(۷) بِشِگُفْتِ شِگُوْفَه مِی بِیَارِ اَی سَاقِی
دَسْتِ اَز عَمَلِ زَهْدِ بِدَارِ اَی سَاقِی
مَرْغِ گَرْدُونِ دَر رَهْشِ پَرِ مِی زَنْدِ

Bulbul bazābāni pahlawī bā guli zard
Faryād hamī zand ki mai bāyad khurd.

(7) Bashiguft shigūfa mai biyār ai sāqī
Dast az ' amali zuhd bidār ai sāqī
Murgi gardūn dar rahsh par mī zand.

Red Wine ! "—the Nightingale cries to the Rose
That sallow cheek of hers to incarnadine.

VII

Come, fill the Cup, and in the fire of Spring
Your Winter-garment of Repentance fling :
The Bird of Time has but a little way
To flutter—and the Bird is on the Wing.

గీ० ॥ దినమత్యంతసుఖకరం సమశీతోష్ణమపి భవతి గంధవహః ।
 సమ్మార్తి బాష్పपूर्णं పయోధరః పుష్పవాటికావదనమ్ ।
 సంస్కృతవాण्याత్యుచ్చైర్ముहुर्ముहुస్సముపదిశతి పరపుష్టః ।
 సౌగంధికం తృపార్తే మద్యమవశ్యం త్వయా నిపేయమితి ।

శ్లో० ॥ పాత్రంసंपूरयायाहि किंतपस्यासि यौवने ।
 पश्योड्डीनोन्मुखो जीवपक्षी दोधूयतेबलात् ॥ ७ ॥

గీ० ॥ నవనవవికసితపుష్పాసవమద్భుతమానయేమమయిపాత్రి ।
 సత్వరమేహిధునీహి క్రతువ్రతకఠోరకర్మ హే పాత్రి ॥

భుజङ्గీ ॥ డయిష్యన్ । ధునోతి ।
 స్వపక్షౌ । పతత్రీ ।

చె ॥ అలరుచున్నదికడు-హాయిసీపుట ।
 గాలియుంబాళము-గానగుచుండె ।
 గ్రొమ్మించుమబ్బునె-కొల్పినచిన్ను ।
 ననదోటనోటివ-నటబూజుదుడిచె ।
 బోలిగాడున్నడ-పోసిననుడుల ।
 వాడెడుననకుద్రా-వనైప్పెదెరువు ।

(2) మూ ॥ జరిగినపన్నికె నగవకు ।
 మరుదుగనీకోరుకొన్న-హాయికుడువుమూ ।
 పిరిపులుగెగరిన నీకది ।
 దొరకదుమఱిమిగులదనివి-తోడ న్ననునూ ।

చె ॥ సీవిరినైమ్మువి-చ్చెడున వెననలు ।
 మూలకుద్రొక్కునో-మున్గోపుచెలియ ।
 వెడలిపోతొక్కలు-విదిలిచెన్బులుగు ।

- (۱) چُون عُمَرُ هَمِي رَوْد چِه بَغْدَاد وَ چِه بَلَاخ
 پَيْمَانِه چَوِيَر شَوْد چِه شِيَرِيْن وَ چِه تَلَاخ
 مِي خُور كِه پَس اَز مَن وَ تُو اِيْن مَاهِ بَسِي
 اَز سَاخِ بَغْرِه آيِد اَز غُرِه بَسَاخِ
 هَم سَاقِي مَا حَلَقِي صَرَاهِي دَر دَسْت
 هَر بَر لَابِ سَاغَرِ آمَدِه جَانِ شَرَابَسْت
 اَن لَحْظِه كِه اَز اَجَلِ گُريزان گُردَم
 چُون بَرگِ رِزان زِ شَاخِ رِيزان گُردَم

- (8) Chun ' umr hamī raud chi baghdād va chi balkh
 Paimana chi pur shūd chi shīrīn va chi talkh
 Mai khur ki pas az man va tū īn māh basī
 Az salkh baghurra āyadaz ghurra ba salkh
 Ham sāqī mā halqi surāhī dar dast
 Har bar labi sāgharāmada jāni sharābast
 An lahza ki az ajal gurēzān gardam
 Chūn bargi razān zi shākh rēzān gardam.

VIII

Whether at Naishapur or Babylon,
 Whether the Cup with sweet or bitter run,
 The Wine of Life keeps oozing drop by drop,
 The Leaves of Life keep falling one by one,

శ్లో० ॥ యథాకథంచినశ్యేత యత్రకుత్రాపిజీవితమ్ ।

సుఖదుఃఖవిమిశ్రాయుర్మాద్వీకం బిందుశః క్షరేత్ ॥ ౮ ॥

గీ० ॥ ప్రాణప్రయాణసమయే సవ్యంస్యాద్వాఽపసవ్యమపిశీర్షమ్ ।

అమృతేనవాపి హలాహలేన పూర్యేత పానపాత్రమిదమ్ ॥

పిబమృద్వీకమయం నావనంతరం సశ్రవేన్ముहुశ్చంద్రః ।

రాకాప్రభృతికుఢ్ఢపర్యంతం సర్వాన్ సమాపయేన్మాसान् ॥

గృహీతాస్మత్పాత్రీ సుదృఢం హస్తేన చషకకణ్ఠబిలమ్ ।

అథవాసవాసవః ప్రణ్యంద్యేర్వివృత భాజనోష్ఠ్ఘృటాత్ ॥

తత్క్షణేవాహంయది మృత్యుసకాశాత్పలాయितుం శక్యే ।

భూయోవిభ్రామ్యేయం ద్రాక్షావిటపాద్యథా శిథిలపత్రమ్ ॥

(౮) మూ ॥ ఏపాడేకానీమటి ।

యేపెన్నగ్గరెన బ్రతుకె-తేనిగడవనీ ।

యోపికతగ్గునైల్లగ్గ ।

నూపిరిపైదీపి తఱుగ్గు-చుం.కున్నిదపన్ ।

చె ॥ ఎందున్న నేమిని-మూగినపట్ల ।

వె ల్లిదీచినతీపి-వేదెననేల ।

త్రావుమునీవేను-దరలినపిదప ।

హెచ్చుతగ్గుల నెల-యెడ తెగకుండు ।

మూయనీజాడికొ-న్మునోపుచెలియ ।

యెల్లకోపోల్కిపో-నీ దానినుండి ।

యీతఱినురితప్పి-యెఱ్ఱెననేను ।

గారాకువలెనుల్లి-కదలిపోసిన్ము ।

- (۹) در سایهٔ گل نشین که بس گل که زبان
 در خاک فرو رفته و با خاک نهاد
 از آمدن بهار و از رفتن دی
 آوراق و جود ما همیگردن طی
 کافگند بخاک صد هزاران جم و کی
 این آمدن تیرمه و رفتن دی
 تا در تن تست استخوان و رگ و پی
 از خانهٔ تقدیر منه بیرون پی

- (9) Dar sāyaī gul nishīn ki basigul ki zi bād
 Dar khāk firo rafta va bā khāk nihād
 Az āmadani bahār va az raftani dai
 Orāqī wuzūdi mā hamī gardad tai
 Kāfgand bakhāk sad hazārān gam wa Kai
 Īn āmadani tīri mahva raftani dai.
 (10) Tā dar tanitust ustukhān va rag va pai
 Az khānaī taqdīr manih bīrūn pai

IX

Morning a thousand Roses brings, you say ;
 Yes, but where leaves the Rose of Yesterday ?
 And this first Summer month that brings the Rose
 Shall take Jamshed and Kaikobad away.

X

Well, let it take them ! . What have we to do

- శ్లో० ॥ యదయాజ్జశతం జాతం కిమభూదౌషమోఽబుజమ్ ।
 వికాసయన్కుందమేష వసంతోఽద్రిమనీనశత్ ॥ ౯ ॥
- గీ० ॥ సంప్రత్యుపవిశకుసుమఞ్చాయేఽస్మిన్త్వంయథాసుఖంనోచేత్ ।
 పాత్యేతసుమంబహుశః ప్రభజ్జనేనాపిమృదివి నశ్యేత్ ॥
 పుష్పసమయాగమేనాజ్జసేవ హేమన్తక్రతువిపాకేన ।
 అభివర్ధన్తేఽపిప్రక్షీయన్తే నోఽసవో దలానీవ ॥
 ప్రారభమాణవసన్తః క్రమశః ప్రక్షీయమాణహేమన్తః ।
 జనయతివినాశయతివా సహస్రశశ్చక్రవర్తినోభూమౌ ।
- శ్లో० ॥ యథాతథావావిధేర న్లొకసృష్టిస్థితివ్యయాః ।
 వయన్తటస్థామాశోచీః స్వభావోహిప్రవర్తతే ॥ ౧౦ ॥

- (౯) మూ ॥ అలపొడుపు నేడుకొన్నన ।
 వెలిపుచ్చెన్లొనియడువ-విరిబొలియించెన్ ।
 అలతులఁ బెంచినయామని ।
 పలుమఱుదొల్లింటిగొప్ప-వారలద్రుంచెన్ ।
- చె ॥ కుడుపుహాయిగనీవు-కోరినదెల్ల ।
 పెంటపాలగుబిట-బిటనూచముట్టు ।
 చాలనామనిరాక-చలితటిపోక ।
 మలయించు బొలియించు-మైతాల్పుమనన ।
 విరితటిచలిపూట-విడుపుపొడుపుల ।
 నూఱువేలదొరల-నూకెడున్నేల ।
- (గీ०) మూ ॥ రానీపోనీయేమట ।
 కానీయేపనులకున్య-గవనాకేలా ।
 లేనికనికరంబెదియె ।
 టైనన్నేమానుకొందు-నానావేడ్కన్ ।

گُردَن مَنِه آر خَاصِم بُود رُستَم زَال
 مَنَّت مَکَش آر دُوست بُود حَاتِم طی
 گُرمی ناکُوری طَعَنه مَزَن مَستان را
 وَر دَست دِهَد توبَه کَنم یَزْدانرا
 تُو فَاخِر بَدِین کُنِی کِه مَن مِی ناکُورم
 صَدکار کُنِی کِه مِی غُلامِست آنرا
 آن بِه کِه دَرِین زَمَانَه کَم گِیری دُوست
 با اَهلِ زَمَانَه صَاحِبَت از دُور نِکُوست
 آنکَس کِه بَکَلِی اِعتِمادِ تُو بر اُوست
 چُون چَشم خُرد باز کُنِی دُشَمَنَت اُوست

Gardan manih ar khasm būd Rustami Zāl
 Minnat ma kash ar dōst būd Hātimi Tai
 Gar mai nakhurī ta'ana mazan mastānrā
 War dast dihid tauba kunam yaz dānrā
 Tū fakhri badīn kunī ki man mai nakhuram
 Sad kār kunī ki maiyi ghulāmast ānrā
 Ān bihki darīn zamāna kam gīrī dōst
 Bā ahli zamānāyi suhbat az dūr nikūst
 Ān kas ki bakullī i'timādi tū bar ūst
 Chūn chashmi khirad bāz kunī dushmanat ūst

With Kaikobad the Great, or Kaikhusru ?

- గీ० ॥ యావద్యుష్మదేహే ఽస్థిస్నాయుర్థమనిరపివినాజన్తే ।
 తావన్మాకాఘీర్జ్యత్వం భాగ్యనివాసాద్భువిః పదక్షేపమ్ ।
 మానీనమస్తవగలయదితేశత్రుర్మహాబలః ఽపిస్యాత్ ।
 మానుగ్రహమాక్రాక్షీర్భవేత్సుహృచ్ఛేత్సధర్మరాజోఽపి ॥
- శ్లో० ॥ నచేన్మద్యంపిబేర్మతా న్మానిన్దీః పాపమేవతత్ ।
 పానాదపిక్షుద్రకమ్ కుర్వన్కింశలాఘసే స్వయమ్ ।
- గీ० ॥ మాకురుమేత్రీకేనా ప్యదదవిష్టో భవాఖిలజనేభ్యః ।
 యస్మిన్ననరకతః స్యాః సౌవతవతత్వ తోభవేచ్ఛత్రుః ।
 తేఽద్యసురార్చక ఇతిమాం వావచ్యంతేఽహమపి తథేవాస్మి ।
 వావచ్యంతేపాపీ కామకఙ్కరత్యప్యహం తథేవాస్మి ।

చె ॥ ఊపిరితోడనీ-పుండ్రదనుకఁ ।

దలవ్రాతఁదప్పింప-దలఁపకుమీపు ।

నంచకుమెడనెట్టి-బరిజెట్టికెన ।

మ్రొక్కకేవిడ్పరి-పొత్తుకాడయిన ।

మూ ॥ అలకోపానవదూఱకొ ।

డలుమఱచినవారిఁదిట్టు-టల్విననోపన్ ।

తెలుపుకొనకు గొప్పన్నీ ।

కొలిచిననూ త్రేలిపనులు-కోపునడియరుల్ ।

చె ॥ చెలి కాండ్రనరుదుగా-జేరుమునీవిఁ ।

కెడవయియుండుమా-యెల్లవారలకు ।

నెదుగునీనమ్మిక-యెననివైనతఁడెః ।

యగునీకుమాఱుతు-డరసెదవేని ।

گویند مرا که می پرستم هستم
 گویند مرا فاسق و هستم هستم
 در ظاهر من نگاه بسیار مکن
 کاندرا باطن چنانکه هستم هستم
 یکدست بمصحفیم و یکدست بجام
 گه نزد حلالیم و گهی نزد حرام
 مایم درین گنبد نه پخته نه خام
 نه کافر مطلق نه مسلمان تمام
 بشدو ز من ای زنده یاران کهن
 دل تذگ مکن زین فلک بی سرو بن
 بر گوشه عرصه سلامت بنشین
 باز بچه دهر را تماشا میکن

Gōyand marā ki maiyi parastam hastam
 Gōyand marā fāsiq va hastam hastam
 Dar zāhiri man nigāh bisyār makun
 Kāndari bātin chunānki hastam hastam
 Yak dast ba mushafīm wa yak dast bajām
 Gahinazd halālīm va gahīyi nazd harām
 Mā'iyam darīn gunbad na pukhta na khām
 Na kāfiri mut laq na musulmāni tamām
 Bashunū.zi man ai zindaī yārāni kuhn
 Dil tang makun zīn falakbī sar va bun
 Bar gōshai 'arsai salāmat ba nishīn
 Bāz bachchai dahr rā tamāshā mīkun.

Let Rustam cry "To Battle!" as he likes,
 Or Hatim Tai "To Supper"—heed not you.

మాత్వందరీదృశీర్మమ కేవల బాహ్యస్వరూపమిత్యమితి ।
 అహమపిమదంతరङ్గేఽత్యంతనిగూఢేయథా తథేవాస్మి ।
 ఒకంపాణిమపిశ్చుతి కోశేన్యస్యే తరం కరం చషకే ।
 విహితంనిషిద్ధకర్మాण्याచారి పునః పునర్మయాసపది ।
 మామకపూరాణసచివో త్తసామాం య్యమద్యశోశ్రోత ।
 మాచాచరీతేదం గోలమసద్రూపకం వృథే వైవమ్ ।
 శరణాగతరక్షణపటృ సమభూకోణేవివిక్షత స్వస్థాః ।
 చిత్రం ప్రపశ్చనటనం సమదాసీనాః సదాదిదృక్షధ్వమ్ ।

అంధ్రుసీవిరిమారి-నంచాదునేను ।
 చెనఁటిపోకిరినంచు-ఁజెప్పెదరాను ।
 నాపయిచెల్వము-న్గనఁజనదీపు ।
 లోనుల్లమగదెట్టు-లోనుంటి నేను ।
 కయిఁదొలుచదువులు-నెయందులొట్టి ।
 మేలెపువెనువెంట-మేకొనుచుందు ।
 నీ రాతికోవెల-నేపట్లవేల్పు ।
 లలిఁగొలువకముస-ల్కా నెనఁగాక ।
 నాయడ్వయనుఁగుల-న్నాతుదమొదలు ।
 లేనియీయుండజో-లియిటేలమీకు ।
 హాయి నెదోమూల-యందుఁగూచుండ్లి ।
 యరయుఁడీపసిపాప-లటుబొమ్మలాట ।

- (۱۱) گَر دَسْت دِهْد زِ مَغْزِ گَنْدَمِ نَانِ
 اَز مِی کَدُوی زِ گَوْسَفَنْدِی رَانِ
 و اَنگَه مَن و تُو نَشَسْتَه دَر وِیْرَانِ
 عِیْشِی بُوَد آن نَه خَدِّ هَر سُلْطَانِ
- (۱۲) تَنگِی مِیءِ لَعْلِ خَوَاهَم وَ دِیْوَانِی
 سَدِّ رَمَقِی بَایَد وَ نَصْفِ نَانِی

-
- (11) Gar dast dihidgi maghzi gandumi nānī
 Az maiyi kadūy zi gōsfandīyi rānī
 Wān gahmaṇū tūnishasta dar wīrānī
 'aishī būd ān na khaddi har sultānī.
- (12) Tangīyi maii l'al khāham wa dīwānī
 Saddi ramaqī bāyad wa nasfi nānī
-

XI

With me along the Strip of Herbage strown
 That just divides the desert from the sown,
 Where name of Slave and Sultan is forgot—
 And Peace to Mahmud on his golden Throne !

XII

Here with a little Bread beneath the Bough,
 A Flask of Wine, a Book of Verse—and thou

శ్లో० ॥ అరణ్యగ్రామమధ్యస్థే వనెనివసతోమమ ।

యేనకేనాపిసంబంధో నహ్యల్పేనాధికేనవా ॥ ౧౧ ॥

గీ० ॥ యద్యదసంభవేదిహ బంధురగోధూమనవరసాపూపః ।

మధుపూర్ణపానపాత్రం కింవక్తవ్యః పునర్మమానందః ।

త్వమహమపిరహఃప్రత్యహ మిహమహిలేసహవసేవమహితవనె ।

అతిరిచ్యతేనకింనౌ ముదాతదాచక్రవర్తినః ప్రమదః ।

శ్లో० ॥ ఇక్షుచ్ఛాయేకదుష్ణాన్న మభీష్టంమధుపుస్తుకమ్ ।

త్వమత్రయదిగాయంతీ నూనంస్వర్గాయతేమహీ ॥ ౧౨ ॥

(౧౧) మూ ॥ నడికారునకు న్జేలకు ।

నడుమనలరుతోటలోన-నావిడిదటసం ।

దడిలేదు కొద్దిగొప్పల ।

గొడవమఱీ బ్రదుకుకోరు-కొన్నటు కడచున్ ।

ఆటవెలది ॥ పట్టనీపాటేలు-చట్ట సైదముకొట్టె ।

కోలుబుడ్డిలాలు-కోపుమడ్డి ।

నేనునీవుచాటు-గానెనసినవేడ్క ।

దొరకుపెట్టులెట్టి-దొరల్లకెన ।

(౧౨) మూ ॥ పచ్చికబీడచ్చోట ।

స్తచ్చికతోనీవుకొలది-మైమఱపుననె ।

లెచ్చినపాటలగుల్కుట ।

నెచ్చెలిమనకారు బ్రతుకు-నేమెచ్చదగున్ ।

وانگه من و تو نشسته در ویرانی
خوشتَر بود از مملکتِ سلطانی

(۱۳) گویند بهشتِ عدن با حورِ خوشست
من می گویم که آبِ انگورِ خوشست
این نقد بگیر و دست از آن نسیه بدار
کاوازِ دهل برادرِ زِ دورِ خوشست
گویند بهشت و حوضِ کوثر باشد
آنجا می ناب و شهد و شکر باشد

Wāngah manwa tū nishasta dar wīrānī
Khushtar būd az mamlu kati sultānī.

(13) Gōyand bihishti 'adan bā hūr khushast
Man mī gōyam ki ābi angūr khushast
Īn naqd bigīr va dastazān nasīyabidār
Kāwāzi duhul birādar zidūr khushast
Gōyand bihisht va hauzi kausar bāshad
Ānjā maiyi nāb wa shahad va shakkar bāshad

Beside me singing in the Wilderness—
Oh, Wilderness were Paradise enow !

XIII

Some for the Glories of This World ; and some
Sigh for the Prophet's Paradise to come ;

- గీ० ॥ అరుణాసవమపికాక్షే మహాకవికృతానిచాడుకావ్యాని
అర్ధగ్రాసమవశ్యం ప్రోత్సహతామమకాంత్యని శ్వసితమ్ ।
అప్యనవరతమహత్వం పరిరభ్యపరస్పరంవసేవరహః ।
శతశతకోటిగుణంస్యా దిదంవనంచక్రవర్తినః సౌధాత్ ।
- శ్లో० ॥ శ్లాఘతేఽప్సరసంజ్జవా వయంద్రాక్షారసంస్తుమః ।
శ్రావ్యాభవేదూరభేరీ పిబహస్తగతామృతమ్ ॥ ౧౩ ॥
- గీ० ॥ నిత్యంస్వర్గనగర్యా రమ్యాఅప్సరసఇతివదన్త్యేకే ।
ద్రాక్షాసవణ్వాయంమనోజ్ఞ ఇతిసర్వదాప్రశంసామి ।
హస్తగతం మాత్యాక్షీః పస్పృహథామాభవిష్యదర్థాయ ।
కామం భ్రాతఃశ్రావ్యః స్యాదేవదవిష్ట దున్దుభిధ్వానః ।

ఆ ॥ కోరుకొన్న కెంపు-కోపుగంగాశముల్ ।
మాటలల్లువాని-తేట్రవాత ।
యీవు నేను వేడ్క-నెనయంగల్గిన పాడు ।
తోడనీచుకా-చుదొరలమేడ ।

(౧౩) మూ ॥ కుందేడువానిలుగొప్పకు ।
నెందేమిటికానితెలుపు-నెనయుచుఁ జెడిసి ।
యందిన తేనియనానుము ।
ముందేమేమొకయిపయిక-మన్నించువకుమా ।

చె ॥ వినునలనున నెల-నెలఁదిమేలంగడు ।
నికిముగిసింగూని-నీనయమందు ।
నొకునునువు కోలి-ముడుపునెకొనును ।
యెడనున్న పెప్పెన్నె-యింపుగానుండు ।
దొంగింట్లనేకున-త్తిక నేర్పుటేలు ।

پُر کُنْ قَدَحِ بادِه و بر دَسْتِ نِه
 نَقْدِی کِه هزار نَسِیَه بَیْهَتَر باشَد
 قَوْمِی ز خِیالِ دَر غُرُورِ اُفْتادَنَد
 وَاَنْدَرِ طَلَبِ حُور و قُصُورِ اُفْتادَنَد
 مَن هِیچ نَدانَم کِه مَرَا آنکِه سِرِشْت
 اَز اَهْلِ بَیْهَشْت گُفْت یا دُوزَخِ زِشْت
 قُوتِی و بُتِی و بادِی بَر لَبِ کِشْت
 اِین هَر سِه مَرَا نَقْد و تَرا نَسِیَه بَیْهَشْت

Pur kun qadahi bāda va bar dast nih
 Naqdī ki hazār nasiya bihtar bāshad
 Qaumī va khayāl dar ghurūr uftādand
 Wāndar talabihūr va qusūr uftādand
 Man hēch nadānam ki marā ānki sirisht
 Azahli bihisht guft yā dōzakhi zisht
 Qūtī va butī va bādāibar labi kisht
 In har sih marā naqd va tura nasiyayi bihisht.

Ah, take the Cash, and let the promise go,
 Nor heed the music of a distant Drum !

ఆస్తాంత్రివిष्टపమపి స్వర్గజ్ఞాసంతతం తతఃప్రభవేత్ ।
 మార్దీకమతిస్వచ్ఛం మేరేయంవిదితామపీక్షుసితా ।
 పూరయచషకంపరితో గంధోత్తమయా శయోనివేశయమే ।
 హస్తగతం వित्तంస్యాద్భవిష్యదర్థాత్సహస్రగుణమేవ ।
 సర్వేఽపియాజ్ఞుకా మహాకులాగర్వపర్వతారూఢాః ।
 నశ్యంత్యసంభవత్స్వర్వేశయాప్రాసాద లంపటాధూర్తాః ।
 జాతునజానేఽహమహో మమస్మాక్షీదిహైవయః కోపి ।
 స్వర్గాయివాపిభీకర నరకాయాపి స్వయంనియుజ్జీత ।
 మృశాన్నమపిశ్యామా కేదారతలేహలిప్రియాపానమ్ ।
 మమధనమేతత్త్రితయం త్వాదసతవభావ్యనిశ్చితః స్వర్గః ।

నాననీమంచితీ-యనికోపుమడ్డి ।
 చిన్నియలరు తేనె-చెఱకునవాతు ।
 నించు కెంగోపుగి-న్నియయోరమీఱఁ ।
 గ్రచ్చరన్నీవునా-కయిడొప్పనిడును ।
 యాస్త్రవేరెట్లర్వ-కన్ననయమ్ము ।
 తెలిసియుద్దలియక-తెగనీల్లువారు ।
 నీల్గనీవేల్పుబా-నిసపొందుఁగోరి ।
 యరయఁబుట్టించిన-యతఁడింకనన్ను ।
 దేల్పునోముంచునో-తెలియనాతరమ ।
 కావలసినబువ్వ-కలికికెంగోపు ।
 నీ మూఁడున్నాపైక-మిఁకమీఁదలేని ।
 పోనియంకులయరు-పునవరుసీది ।

(۱۴) تا کی غم آن خورم که دارم یا نه
 وین عمر بخوش دلی گذارم یا نه
 پر کن قدح باده که معلوم نیست
 کین دم که فرو برم بر آرام یا نه

(۱۵) گل گفت که دست زرفشان آوردم
 خندان خندان سر بجهان آوردم

(14) Tā kai ghammi ān khuram ki dāram yā na
 Vin ' umr bakhush dilī guzāram yā na
 Pur kun qadahi bāda ki ma'lūmam nīst
 Kīn dam ki firō buram bar ārām yā na.

(15) Gul guft ki dasti zar-fishān āwardam
 Khandān khandān sar bajahān āwardam

XIV

Were it not Folly, Spider-like to spin
 The Thread of present Life away to win—
 What ? for our selves, who know not if we shall
 Breathe out the very Breath we now breathe in !

XV

Look to the blowing Rose about us—" Lo,
 Laughing," she says, "into the world I blow:

- శ్లో० ॥ లూతావర్తికప్రాణతన్తూన్విసృజామివృథాశయా ।
 నజానేమే సంస్థితస్య పునర్జన్మాస్తివానవా ॥ ౧౪ ॥
- గీ० ॥ హంతకీయత్పర్యంతం సుఖమపిదుఃఖం విచిన్త్యదోధూయే ।
 స్వయమిదమేవపునః ప్రేత్యాశుభాగ్యంమదీప్సితాంబిభృయ్యామ్ ।
 పూరయచషకం కిమపి న జానే మమజీవితం యథావాస్యాత్ ।
 మమజీవనంనయేయంయథాసుఖం వాహమిదమపి నవేతి ।
- శ్లో० ॥ పశ్యప్రకృల్లం ప్రహసద్వదతీవాత్రచమ్పకమ్ ।
 దదామి మమ సర్వస్వమంతర్దధ ఇతి స్వయమ్ ॥ ౧౫ ॥

(౧౪) మూ ॥ అసలువదలి తే మానము ।

మొసఁగుట కైట్టునిట్టు-మేకొన నేలా ।

విసుగకుమింక స్తందల ।

యుసురసురనిపోయివచ్చు-నోమఱిరాదో ।

చె ॥ అగు నెతార మొనాకు-హాయియోతుదకు ।

నోరిమిన్గొ సముట్టు-నోబ్రదుకెల్ల ।

నెడసిపోయినయుగ-మే వచ్చుసంచు ।

నా కేటినిరుకుమా-నననుద్రావించు ।

(౧౫) మూ ॥ నెఱవిచ్చిన క్రొవ్విరియ ।

క్కఱనవ్వుచుఁబలికెఁబసిఁడి-ఁగైవిదిలిచెదన్ ।

మఱినాడబ్బెందేబిఱ ।

బిఱఁజలెదఁజనెదనంచు-విచ్చలవిడిగాన్ ।

بند از سرِ کیسه بر گِرفتم رفتم
 هر نقد که بود در میان آوردم

(۱۶) زان پیش که بر سرت شبِ بخون آرند
 فرمای که تا بادِ گلگون آرند
 تو زرنه ای غافلِ نادان که ترا
 در خاک نهند و باز بیرون آرند

Band az sari kīsa bar giriftam raftam
 Har naqd ki būd darmiyān āwardam.

(16) Zān pēsh ki bar sart shabī khūn ārand
 Farmāy ki tā bādāi gulgūn ārand
 Tū zar na ai ghāfilī nādān ki turā
 Dar khāk nihānd va bāz bīrūn ārand.

At once the silken tassel of my Purse
 Tear, and its Treasure on the Garden throw."

XVI

For those who husbanded the Golden grain,
 And those who flung it to the winds like Rain,
 Alike to no such aureate Earth are turn'd
 As, buried once, Men want dug up again.

- గీ० ॥ హాసం హాసం చంపకమగదీర్షామ్యహం సువర్ణమిహ ।
 పాత్రాయ మమ హిరణ్యమ వపురపివితరामి కేవలం యామి ।
- శ్లో० ॥ యేభూమావవక్షిప్తా లుంధావాపి బహుప్రదాః ।
 ఉద్ధర్తవ్యా నేవతేతే యథాస్వర్ణం పునః పునః ॥ ౧౬ ॥
- గీ० ॥ నిపతేన్నహి యావద్యమ దండస్తవశిరసి తావదేవబలాత్ ।
 ఆజ్ఞాపయతాన్సయ స్త్వమవశ్యం రక్తమధుసమాహర్తుమ్ ॥
 భూయోభూయోభూయో నిక్షేప్తుం కాంక్షయాసమృద్ధర్తుమ్ ।
 రే రే దేవానాంప్రియ నాసిత్వంతుందపరిమృజస్వర్ణమ్ ॥

చె ॥ ననయుచున్నలకల-న న్వేడునలరు ।
 పలికెదానిటునా-పెడి కెగవను ।
 విదులుపనిచ్చొట-విడిసితిన్నాకు ।
 గలిగినయా స్తిని-కన్పించిచ నెడ ।

(౧౬-) మూ ॥ విసినారులుకానీ మఱి ।

పసిడివిరియజల్లుగొప్ప-వారలుకానీ ।
 కసిమసుగికోసమిడుకెడసి ।
 మిసమిసబసమెసలలేరు-మేనులమఱులకీ ।

చె ॥ కడ్డాయమెడబాయ-కనునునీమిడుకు ।
 విప్పట్లదెమ్మను-మీకెంపుకోపు ।
 పారిగోబూడ్చివే-పారిగోయ్యారక ।
 జెకినీయుటకుమేల్పెడికానీవు ।

- (۱۷) اَیْ دِلْ هَمَّهٗ اَسْبَابِ جَهَانَ سَاخْتَهٗ گِیْرِ
 دُنْیَا هَمَّهٗ سَرِ بَسَرِ تُرَا خَوَاسْتَهٗ گِیْرِ
 وَاَنْگَاہِ بَرُویِ اَن جُوْدَرِ سَاخِرَاءِ بَرَفِ
 رُوْزِ دُو سِهٖ نِشَسْتَهٗ وَ بَرِ خَاَسْتَهٗ گِیْرِ
- (۱۸) اَیْنِ کُھْنَهٗ رِبَاطِ رَا کِهٖ اَلاَمِ نَامَسْتِ
 اَرَامَهٗ اَبَلَقِ صُبْحِ وَ شَامِ اَسْتِ

- (17) Āi dil hama asbābi jahansākhta gīr
 Dunyāyi hama sar basar turā khāsta gīr
 Vāngāh barūyi ānchū dar sahrāi yi baraf
 Rozi dō sih nishasta va barkhāsta gīr.

- (18) Īn kuhnayi ribātrā ki ' ālami nāmast
 Ārām gahi ablaqi subh va shām ast

XVII

The Worldly Hope men set their Hearts upon
 Turns Ashes—or it prospers; and anon,
 Like Snow upon the Desert's dusty Face,
 Lighting a little hour or two—was gone.

XVIII

Think, in this batter'd Caravanserai
 Whose Portals are alternate Night and Day,

శ్లో० ॥ వర్ధంతాంవా వినశ్యన్తు మనుష్యాణాం మనోరథాః ।
క్షణభక్తూరమేవాयుః సేకతోహిమబిందువత్ ॥ ౧౭ ॥

గీ० ॥ జంగతఃసమస్త వస్తు ప్రచయోఽవేహితవనిగ్న ఇతి చిత్త ।
సకలం చరాచరమపి ప్రవర్తతాంత్వద్దశంబదం తదिति ॥
సర్వస్వాతన్త్ర్యవతః కింतेనతవేహ లౌకికధనేన ।
హా హంత క్షణభక్తూర మేవభవేః సేకతేయతాతుహినమ్ ॥

శ్లో० ॥ దివానిశా ద్దారमध्ये देहयात्रापरोनरः ।
धनिको वा दरिद्रो वा विपणौसार्य वाहवत् ॥ १८ ॥

(౧౭) మూ ॥ మొయితాల్పు బ్రహ్మకుకోరిక ।
నయముగఁదొలుదొలుతఁదోచి-నన్నిమ్మటన్ ।
మొయినయినఁజెడునగిలిన ।
ప్రొయిమీఁదనాలుమంచు-బుగ్గతెఱఁగునకో ।

చె ॥ తలఁచుమిదెల్లజెం-దమకల్లయనుచు ।
నవియివినీకులో-నైయున్నననుచు ।
మంచుచిన్ని సుకపై-మాయమానట్లు ।
పోవునీమూనాళ్ల-ముచ్చట బ్రతుకు ।

(౧౮) మూ ॥ తలఁచుబ్రతు కరుగుచావడి ।
తలుపులవలెమూయుఁదెఱచు-దమకడకన్తా ।
పులువవళులచటదొరలె ।
ట్లలరుచుగన్తోఱఁగుచుందు-రదనుకొలందికో ।

بَزْمِیْسْتِ کِه و مَانْدَهٗ عَد جَمَشِیدِ اَسْت
قَصْرِیْسْتِ کِه تَکِیَه کِه عَد بَهْرَامِسْت

(19) اَن قَصْرِ کِه بَهْرَامِ دَر و جَامِ گِرِفْت
رُوبَه رُوبَه بَچَه کَرْد و شِیرِ آرَامِ گِرِفْت
بَهْرَامِ کِه گُورِ مِیِگِرِفْتِی دَائِم
اِمْرُوزِ نِگَرِ کِه گُورِ بَهْرَامِ گِرِفْت

Bazmīst ki vamāndaī sad Jamshēdast
Qasrīst ki takyayi gahi sad Bahrāmast.

(19) Ān qasr ki Bahrām darō jām girift
Rūba bachcha kard va shēr ārām girift
Bahrām ki gōr mī girifti dā 'im
Imrōz nigar ki gōr Bahrām girift.

How Sultan after Sultan with his Pomp
Abode his destined Hour, and went his way.

XIX

They say the Lion and the Lizard keep
The Courts where Jamshed gloried and drank deep:
And Bahram, that great Hunter—the Wild Ass
Stamps o'er his Head, but cannot break his Sleep.

గీ० ॥ శిబిరమివప్రాचीనం జగతీవలయంప్రసిద్ధమేవేదమ్ ।
 దినరాత్రి శుక్లకృష్ణో భయవర్ణసమన్వితాశ్రమోఽప్యస్తి ॥
 వివృతపటకుటీ జగతీ త్యక్తాభృశ్చక్రవర్తిశతకేన ।
 వితతప్రాసాదేఽస్మి న్విశ్రాంతిమగुरాపిశతమహావీరాః ॥

శ్లో० ॥ నివసంతిశ్రుమృగాః సార్వభౌమసభాంతరే ।
 యఃఖరోనిర్జితోయేన నృపంశాస్తి సఖతమ్ ॥ ౧౯ ॥

గీ० ॥ చఱకమిహసార్వభౌమో యస్మిన్సౌధే పురాకరే సమధాత్ ।
 తస్మిన్ ప్రాసోఽశివా హాహంతవ్యశ్రమీన్మృగేంద్రోఽపి ॥
 యస్త్రిభువనైకవీరః కాలమభాన్తసీత్ యథేఽమనవగతమ్ ।
 పశ్యవిచిత్రం సంప్రతి ససార్వభౌమోన్యవన్దితేనైవ ॥

చ ॥ బొల్లికావిరిగ-ల్పుంటలనలకు ।
 నేలయడుచడేక-నిగ్గులురెండు ।
 కొద్దినాళ్లటనూళ్ల-కొలది నెలకొని ।
 యెందేనిగొప్పతేం-ద్రక్షిరితొల్లి ।

(౧౯) చూ ॥ పండుకొనెరెంట్రతాగుడు ।
 తిండిదొకకొలుపుననడుగ-నివ్వబడినెన్ ।
 నిండెనఁ నేలలోఁగొను ।
 దండిమగఁడు నేలకిట్లు-తాలోనయ్యెన్ ।

చ ॥ ఎల్లవేడ్కలఁజొక్కు-నెకిమీనిమేడ ।
 దిగరెంట్రతాగుడు-తిండి నెనెఱుడు ।
 నీవద్దిరాకను-మెట్టుల నెల్ల ।
 నేల నేలినవాని-నేలలోఁగొనియె ।

(۲۰) آن قصر که باجرخ همی زد پهلو
 بر در گه او شهان نهادندی رو
 دیدیم که بر کنگره اش فاخته
 آواز همی داد که کو کو کو کو

(۲۱) ای دوست بیا تا غم فردا نخوریم
 وین یکدمه نقد را غنیمت شموریم

(20) Ān qasr ki bā charkh hamī zad pahlū
 Bar dar gahi ū shahān nihādandī rū
 Dīdim ki bar kungarayi ash fākhtaī
 Āwāz hamī dād ki kū kū kū kū.

(21) Ai dōst biyā tā ghammi fardā nakhurīm
 Vin yak damayi naqd rā ghanīmat shumurīm

XX

The Palace that to Heav'n his pillars threw,
 And Kings the forehead on his threshold drew—
 I saw the solitary Ringdove there,
 And "Coo, coo, coo," she cried ; and "Coo, coo, coo,"

XXI

Ah, my Beloved, fill the Cup that clears
 TO-DAY of past Regret and Future Fears !

శ్లో० ॥ यस्य సౌధం నాకపృథ్తం దాసాయస్యాఖిలानృపాః ।

తస్యావరోధేకణతి కకకకేతికुकुభః ॥ ౨౦ ॥

గీ० ॥ తారాశ్చుంబితసౌధః ప్రణతనృపకిరీట వింబితాస్థానమ్ ।

తవ్రనివసన్నహరహః కకకకేతికुकుభః కణాతి ॥

శ్లో० ॥ సర్వశోకోపశమనమ్ పాత్రంసంపూరయ ప్రియే ।

విస్మృత్య కాలకర్మాణి శాశ్వతానందమాప్రువః ॥ ౨౧ ॥

(౨౦) మూ ॥ ఏతేనిమేడనుబ్బుల ।

మీతెమఱుక్కుతునియయెకి-మీనికొలుపువే ।

మాఱుదొరల జోహారుల ।

గీఱుగొనెజట్టియచట-గీఱికొనికూసెన్ ।

చె ॥ మిన్నేటియూమిరి-న్యగునగుమేడ ।

గొప్పదొరలుమొక్కు - కొల్వకూటంబు ।

క్రుంగ్రగొత్తడమెక్కి-కూసెనొడ్డికయు ।

నెచ్చఁబెచ్చటనెచ్చ-పెచ్చటసనుచు ।

(౨౧) మూ ॥ తొఱగినముప్పనాగల ।

నెఱగుమనముమఱుచుచట్టి-నెరవుదెలుపునూ ।

యఱిముఱినురులునఱలమఱి ।

మఱియేమాఱుదలలేక-మందుమువేడ్కన్ ।

فَرْدَا کِه اَزین رُوی زَمین دَر گُذَرِیم
 بَا هَفْتَهزار سَالگان سَر بَسَرِیم

(۲۲) یارانِ مُوافِقِ هَمه اَز دَسْت شُدَنَد
 دَر پَایِ اَجَلِ یَکَانِ یَکَانِ پَسْت شُدَنَد
 بُوَدَنَد بَیکِ شَرابِ دَر مَاجِلیسِ عُمَر
 دَوَرِ دُو زِمَا پِشْتَرکِ مَسْت شُدَنَد

Fardā ki azīn rūyi zamīn dar guzarīm
 Bā hafthazār sālagān sar basarīm.

(22) Yārāni muwāfiqi hama az dast shudand
 Dar pāyi ajal yakān yakān past shudand
 Būdand bayak sharāb dar majlisi umr
 Dauri dō zi mā pēshtark mast shudand.

TO-MORROW !—Why, To-morrow I may be
 Myself with Yesterday's Sev'n thousand Years.

XXII

For some we loved, the loveliest and the best
 That from his Vintage rolling Time has prest,
 Have drunk their Cup a Round or two before,
 And one by one crept silently to rest.

గీ० ॥ ఆయాహి మిత్రనావపి శౌవస్తికవేదనాయథానస్యాత్ ।
 అయిగణయావస్సచః సమ్ప్రాప్తం సమ్మదేన సర్వస్వమ్ ॥
 ఆవాంయావన్నశ్వః పృథ్వీతలమృజ్జిహావహేతావత్ ।
 సప్తసహస్రాబ్దిగా చీనైః సమ్ప్రతీలభావహే సామ్యమ్ ॥

శ్లో० ॥ అస్మాభిరనూరక్తాయే దివ్యసుందరవిగ్రహాః ।
 పీత్వాపూర యథేష్టంతే శనైస్సర్వేఽపి సంస్థితాః ॥ ౨౨ ॥

గీ० ॥ సంమాననీయ సుహృదః సమానమయాదయాగమన్సర్వే ।
 ప్రత్యేకంతేప్రసభం కాలపదాధః సమంతతోఽపస్తన ।
 ఆపానబాన్ధవా యే సమభృవన్నకదాయురాస్థానై ।
 తేకతి మధువారానను భూయావమగ్రతోఽప్యచిక్షావన్ ॥

చ ॥ శేషటిన్ గులుచే - ర్గననముందు ।
 శేషటిన్ గులుచే - నచ్చేచీకమ్ము ।
 గొబ్బునమనకొల్ల - గొప్ప పెకమ్ము ।
 అమ్మెంచుకొండమ - శేషేలుమనచి ।
 యీ శీలనుండితే - పేదనమనచి ।
 యేమనలేండ్లక్రి - పేదనగొప్ప ।
 నా లుగోనాటి - నమ్మముమనము ।

(౨౨) నూ ॥ పొందునలుపుకొన్నాను ।
 పొందునలుపుకొన్నాను - యల్లమ్మడిమై ।
 పొందునగా మున్నుందుగ ।
 పొందునగొప్పముమ్ము - పొందునగొప్పము ।

చ ॥ మంచి నచ్చేలులెల్ల - మాయమైనారు ।
 పిలుకుమారిరినేలు - వేల్చుకొనలేని ।
 బ్రతిమి మంగడిబడి - పడిరెండుచుట్ల ।
 పొందునగొప్పము - పొందునగొప్పము ।

(۲۳)

بَرِ خَیْزٍ وَ مَخْخُورِ غَمِّ جَهَانِ گُذَرَانِ
 بَنَشِینِ وَ جَهَانِ بَشَادِ کَامِیِ گُذَرَانِ
 دَر طَبَعِ جَهَانِ اَکْثَرِ وَفَایِ بُودِی
 نَوَبَتِ بَتَوِ خُودِ نِیَاَمَدِیِ اَز دِگَرَانِ
 اَیْنِ سَبْزِدِ کِه اِمْرُوزِ تَمَاشَا کِه مَاسْتِ
 تَا سَبْزِۀِ خَاکِ مَآ تَمَاشَا کِه کِیَسْتِ
 بَرِ سَبْزِدِ نَشِینِ بَتَا کِه بَسِ دِیَرِ نَمَآنْدِ
 تَا سَبْزِدِ بِرُونِ دَمَدِ زِ خَاکِ مَن وَ تَوِ

- (23) Bar khēz wa makhur ghammijahāni guzarān
 Banashīn va jahāni bashādi kāmī guzarān
 Dar tāba'i jahān agar wafāi būdī
 Naubat batū khud nayāmadī az digarān
 Īn sabza ki imrōz tamāshā gahimāst
 Tā sabzaī khākimā tamāshā gahikīst
 Bar sabza nashīn butā ki bas dēr namānd
 Tā sabza birūn damad zī khākiman ō tū.

XXIII

And we, that now make merry in the Room
 They left, and Summer dresses in new bloom,
 Ourselves must we beneath the Couch of Earth
 Descend—ourselves to make a Couch—for whom ?

శ్లో० ॥ పరేషామథతల్పేషు యథాకామం రమामहे ।
 వिसృజేమ వయంకేభ్యః సంస్థితా నిజసంపదమ్ ॥ ౨౩ ॥

గీ० ॥ उत्तिष्ठस्वस्थोभव माशोचीरैहलौकिक विपत्तयै ।
 उत्प्लुत्यवोपविश्यानन्देनयथेष्ट भोगमनुभुङ्क्स्व ।
 त्वंयद्यपिप्रकृत्यानिष्कापद्येनजीवितुंप्रभवेः ।
 इतरेषांसाहाय्यं नजातु वाञ्छेरभीष्टकार्येषु ॥
 శ్లాఢవలఱ్ఱోఽస్మాకం సంప్రతिसంభవతి రఙ్గభూమిరివ ।
 విధేతాయం కేషామాస్పదమస్మాస్మ సంస్థితేషు పునః ॥
 మమనెత్రోత్సవమూర్తే తావత్త్వంనదవలేఽపి సమృపవిశ్న ।
 యావదసావావాభ్యా మేకీసంభూయ భూయతేభూయః ।

(-౨౩) మూ ॥ మునుకొనితనివిన్ననియా ।
 మునుపటి నేపకరులు విడిచి-పోయినగుదులన్ ।
 మనమిరువుసల్పుకొనియిం ।
 కనెనరికొఱకి నియునదలి-కడలనలయున్ ।

చె ॥ వగనకుజరగిన-పనుల కైతెమ్ము ।
 కుడువుమెఱ్ఱెననీ-కోరినకలిమి ।
 నీకోర్కీలవియెల్ల-నెగ్గిననేని ।
 నులియైనలాఁతులయుబుసేలనీకు ।
 నేరికిమనకాట-నెలనగుకొఱను ।
 మతెనరికిరవొనా-మనమిందుడించ ।
 నానీయొడలియెక్కు-నసలగుననుక ।
 నీగయాభీననుండి-వేవైడిబొమ్మ ।

- (۲۴) هَر جَا کِه گُلِی وَلَا لَه زَارِی بُودَسْت
 اَز سُرْخِی خُونِ شَهَرِ یَارِی بُودَسْت
 هَر شَاخِ بَنَفَشَه کَز زَمِینِ مِی رَوِید
 خَالِیَسْت کِه بَر رُخِ نِگَارِی بُودَسْت
- (۲۵) هَر سَبْزَد کِه دَر کِنَارِ جُوئی رُسْتَسْت
 گُوئی زِ لَبِ فِرِشْتَه خُوئی رُسْتَسْت

- (24) Har jā ki gulī va lālayi zārī būdast
 Az surkhīyi khūni shahr yārī būdast
 Har shākhi bunafsha kaz zamīn mī rōyid
 Khālēst ki bar rukhi nigārī būdast

- (25) Har sabza ki dar kināri jūi rustast
 Gō ī zi labi firishtayi khōi rustast

XXIV

I sometimes think that never blows so red
 The Rose as where some buried Cæsar bled ;
 That every Hyacinth the Garden wears
 Dropt in her Lap from some once lovely Head.

XXV

And this delightful Herb whose living Green
 Fledges the River's Lip on which we lean—

శ్లో० ॥ ప్రాయశఃకారణగుణః కార్యేఽప్యస్తి స్వభావతః ।
అశోకప్రసవేభాతి లలితాచరణద్యుతిః ॥ ౨౪ ॥

గీ० ॥ స్థలపద్మ సమృద్ధప్రతిశాదృల మతిదర్శనీయమస్త్యేవ
మहतోఽపిరక్తధాతుః పరిణమతేహీదృశేనరాగేణ ॥
వికసేద్యదశోకం ప్రతిక్షణవిజృంభమాణరాగేణ ।
తత్తత్సౌందర్యశ్రీ కపాలతలभाग्य చిह्नమేవస్యాత్ ।

శ్లో० ॥ మञ్జువజ్రులకుఞ్చోఽయం నదీతీరేవिरాజతే ।
एनंमापीपिडः कोऽस्य विद्यान्मार्दव कारणम् ॥ ౨౫ ॥

(౨౪) మూ ॥ ఒప్పులకు పేపుట్టు ।

దైపుకేయందందమెచ్చుచునువారలకున్ ।

గుప్పునగుమృతావి ।

న్దుప్పిచునదోటతేలి-గొప్ప-దెప్పున్ ।

పా ॥ మిగులనుకొనననలిని-మేటిదొరల ।

నెత్తుకొన్నదాదొనిగుమై-నెగిమచుండె ।

గావిరిరిరేకెల్లలి-క్క-నూని మెఱుగున్ ।

బోడివాపలచెక్కలి-పుట్టుమచ్చు ।

(౨౫) మూ ॥ నునమానుకొన్ననామె ।

చ్చిఁచిప్రసలపాను వేటి-చెలిసల కెమిరి ।

దెనగికిటునలగునెమై ।

ననన్య-విఱుగుగలడిటు-జ-నన-కొన్ననన ।

هان بر سر سبزه پا باخواری ننهی
 کان سبزه ز خاک لایه روئی رستست

(۲۶) مگذار که غصه در کنارت گیرد
 و اندوه محال روز گارت گیرد
 مگذار کتاب لب یار لب کشت
 زان پیش که خاک در کنارت گیرد

Hān bar sar sabzapā bakhārī nanahī

Kān sabza zi khākilālayi rūi rustast.

(26) Maguzār ki ghussa dar kinārat gīrad

Vāndūhi muhāli rozgārat gīrad

Maguzār kitab va labi yār va labi kisht

Zān pēsh ki khāk dar kinarat gīrad

Ah, lean upon it lightly ! for who knows
 From what once lovely Lip it springs unseen !

XXVI

Ah, make the most of what we yet may spend,
 Before we too into the Dust descend ;

గీ० ॥ కథయసినదీతటస్థం శాద్రలమమరాగ్నోఽజాతమితి ।

మాతీతః పదేనేదం సమభూదేవ కామినివపుషః ।

శ్లో० ॥ సంప్రాప్తకామితంభుక్ష్య యావదాయుస్సమాప్యతే ।

భోక్తాభోగ్యం యతోజాతం స్వభావాల్లీయతేతతః ॥ ౨౬ ॥

గీ० ॥ త్వంమాసమాపిపస్త్వ జ్జీవితశ్లేషం వృథాశ్చయాక్లిష్టా ।

మాయౌక్షీస్తావకదిన చర్యామపి భావ్యసంభవార్థేన ॥

మాత్యాక్షీస్త్వంపుస్తుకమేకాంతవనం ప్రయాధరోఽఘాపి ।

చె ॥ ఏటియొడ్డునఁజివు-రెత్తినబీడు ।

వేలుపుపడుచుమో-విన్బుట్టెననెడు ।

త్రొక్కఁగూడదు కాలి-తోనిద్దిచెల్వ ।

చిన్నారిపొన్నారి-చెక్కిలినిగు ।

(౨౬) మూ ॥ కోరికలెల్లనబ్బినఁ ।

దీరుచుకొననలయుమనము-తెల్లకముందే ।

చేరున్నగికిబుగ్గిమ ।

జీరకములునేలఁగలియు-నెన్నఁటికైనన్ ।

చె ॥ కుందునముగియించు-కొనకునీబ్రతుకు ।

పూఁతెల్లననటను-బుసుపుచ్చుకొనకు ।

మానకుచదువును-గ్గలికంపుమోవి ।

యుగమున్నవఱకేటి-యొడ్డువైనలపు ।

పండుకొనెదునేలఁ-వ్రాలిపెన్దడవు ।

مَی خُورِ کِه بَزِ پَرِ گِلِ بَسِی خَوَاهِی خَفْتِ
 بِي مُونِسِ وَ بِي حَرِيفِ وَ بِي هَمْدَمِ وَ جَفْتِ

(۲۷) قَوْمِی مَتَنَکَرَنَدِ دَر مَذْهَبِ وَ دِینِ

جَمِعی مَتَحْیِرَنَدِ دَر شَکِّ وَ یَقِینِ
 نَاگَاذِ مُنَادِیِ بَرِ آیدِ زِ کَمِینِ
 کَا بِبِخَبَرَانِ رَاذِ نَهْ آنَسْتِ وَ نَهْ اِینِ

Mai khur ki bazēri gil basē khāhī khuft

Bī mūnis ō bī harīf ō bī hamdam ō juft.

(27) Qaumī mutafak kirand dar mazhab va dīn

Jam'ī mutahai yirand dar shakk va yaqīn

Nāgāh munādī bar āyad zi kamīn

Kāy bīkhabarān rāh na ānst wa na īn.

Dust into Dust, and under Dust, to lie,
 Sans Wine, sans Song, sans Singer, and—sans End !

XXVII

Alike for those who for TO-DAY prepare,
 And those that after some TO-MORROW stare,
 A Muezzin from the Tower of Darkness cries,
 "Fools! your Reward is neither Here nor There."

త్వాంపితృవేశ్మని తావత్సమవర్తీ యావదేవశాయయతి ॥
 తస్మాత్పిబ మార్దీకం స్వప్తాసి ద్రాగధో భువోయస్మాత్ ।
 అసహాయోఽప్యద్వంద్వస్త్వ మమిత్రోఽతల్పః పవ భవిताసి ॥

శ్లో० ॥ ఐ హి కామృష్మికపరా బుభావచవినిన్దతి ।
 ఖవాణీకింబృథాభ్రాంతౌ వేలాకూరుతద్యపి ॥ ౨౭ ॥

గీ० ॥ వివిధమత కలహనిరతా వ్యర్థీ కుర్వంతి జీవితం కేచిత్ ।
 సंहత్యవిస్మయన్తే విశ్వాసేనాపి చర్చయాకేచిత్ ।
 సంబోధకోఽప్యకస్మా ద్వ్యాహాఢీత్సరభసంసమాగత్య ।
 రే మృదాయుష్మాకం నాస్తి గతిరసుత్రవాపరత్రేతి ।

కనుకఁగోపుర్రావృ-కడునడినింక ।

స్థిరపిడిపన-కేతోడునడ ।

యేబోటిగాఁడుకం-తేపట్టుగొమ్మ ।

వెలలఁబోదికను త్త-విడిబెడ్డతప్ప ।

(—౨౭) మూ ॥ నేటికిఁగానీమఱిమఱు ।

నాటికిఁగానిమ్ముపనివె-నయువారలకున్ ।

జాటిరివేగులఁజూమీ ।

గోఁతుల్లన్నేలసాలు-కొనకికననుచున్ ।

చె ॥ కొల్వునఁజదువను-ల్లమికూడివేల్పుఁ ।

గూచికనమ్మకమునఁ-గొలఁదిమందికడు ।

నురియాటనివ్వెఱ-గొందఁగాఁజాటి ।

చెప్పెవేగులవాఁడు-చెచ్చెరస్వచ్చి ।

వెడఁగులారామీకు-వెరవెందునెన ।

నీటుతన్నుకొనకు-ఁడియిట్టులనుచు ।

- (۲۸) مَی خُورِ کِه سَمَن بَسِی هَوَا خَوَاهَد شُد
 خُوش زِی کِه سِہی بَسِی سِہَا خَوَاهَد شُد
 بَر طَرَفِ چَمَن زِ زِندِگَانِی بَر خُور
 زِیرَا چَمَن بَسِی چُو مَا خَوَاهَد شُد
- (۲۹) آنان کِه زِ پِیش رَفْتَه اَنَد اَی ساقِی
 دَر خَاکِ غُرُورِ خُشْتَه اَنَد اَی ساقِی
 رَو بَادَه خُور وَ حَقِیْقَتِ اَز مَن بَشَنُو
 بَا دَسْتِ هَر اَنجِه گُفْتَه اَنَد اَی ساقِی

- (28) Mai khur ki samanbasē hawā khāhadshud
 Khush zī ki sahī basē suhā khāhad shud
 Bar tarfi chaman zi zīndaganī bar khur
 Zīrā chaman basē chū mā khāhad shud.
- (29) Ānān ki zi pēsh rafta and ai sāqī
 Dar khāki ghurūr khufta and ai saqī
 Rau bāda khur wa haqīqat azman bashunū
 Bādast harānchi gufta and ai sāqī

XXVIII

Another Voice, when I am sleeping, cries,
 "The Flower should open with the Morning Skies."
 And a retreating Whisper, as I wake—
 "The Flower that once has blown for ever dies."

XXIX

Why, all the Saints and Sages who discuss'd
 Of the Two Worlds so learnedly are thrust

శ్లో० ॥ స్వపంతమాం కాప్యవోచ త్పుష్పప్రాగ్వ్యకసీదिति ।
 రహోఽవాదీత్సేవబుద్ధం దృఢం నఘమభూదिति ॥ ౨౮ ॥

గీ० ॥ గంధోత్తమాంపిబత్వం భ్రశ్యేదేవాశుకేతకీపుష్పమ్ ।
 సజ్జీవయథేఽసుఖం యౌవనమంతర్దధీతసౌమ్యైవ ।
 ప్రమదేన జీవితంతే సమయాపయ సతతమపవనప్రాంతే ।
 అస్మాదశమేతదపి ప్రాయోభ్యేతనశ్వరం హంత ।

శ్లో० ॥ सर्वे हास्यास्पदा नष्टा आस्तिकावापिनास्तिकाः ।
 बद्धाएव न मुक्तास्ते पण्डिताः पामरा इव ॥ २९ ॥

(౨౮) మూ ॥ కలలోపలనాతోడ ।

నృలికెనలరువిచ్చు వేకు-నకుమునుమున్ను ౯ ।

మెలకునగునగుసలాడె ।

నైలియవలయునెల్లవిడిన-నిరియనిమరియు ౯ ।

చె ॥ హాయిగానానుకొ-మ్మాకెంపుకోపు ।

పొల్పగుననముట్టి-పోయెడున్లనుకె ।

బడుచురికెబుత-ప్పకజాఱుగాన ।

నెల్లవేడ్క-లబుట్టు-నీడేచుకొనుము ।

పండనీననదోట-పట్లనీబదుకు ।

నెద్దయు-న్దు

(౨౯) మూ ॥ ఏజెల్లనంబివాండ్రెం ।

దేజదువులనారితీటి-నేచినవార్తా ।

మేజాడయుగనజాలక ।

యోజనదువాజదేటి-యొరిగిరినేల ౯ ।

آنها که خلاصه وجود انسانند
 بر آوج فلک براق فکرت رانند
 در معرفت ذات تو مانند فلک
 سرگشته و سرنگون و سرگردانند
 بازی بودم پریدم از عالم راز
 تابو که رسم ز پست علوی بفراز

(۳۰)

Ānhā ki khulāsaī wujūdi insānand
 Bar auji falak burāqi fikrat rānand
 Dar ma'arifati zātī tū mānandi falak
 Sargashta wa sarnigūn wa sar gardānand.

(30) Bāzī būdam parīdam az 'ālamī rāz
 Tābū ki rasm zi past 'ulwīyi bafarāz

Like foolish Prophets forth ; their Words to Scorn
 Are scatter'd, and their Mouths are stopt with Dust.

XXX

Myself when young did eagerly frequent
 Doctor and Saint, and heard great argument

గీ० ॥ యాతోయోఽస్మత్పురతోఽప్యశయిషాధోభువోబుధంమన్యః ।
 యాత్యయిపాత్రిపిబసూరాంసత్యంశృణువాత్తేవతద్వచనమ్ ।
 మానుషసర్వస్వంతే స్వోహాణ్డజమప్యజీగమన్నాకమ్ ।
 జిజ్ఞాసయాత్వదర్శే సమక్షుభన్సన్తతం వృథే వే తే ।

శ్లో० ॥ పురాహ్ం తత్వజిజ్ఞాసు వేదశాస్త్రాణ్యధీతవాన్ ।
 గమనాగమనద్వార మేకమేవ న సంశయః ॥ ౩౦ ॥

చె ॥ మనకంఠమున్నుండె-మందినవారు ।
 నేలవైసాళికం-దేదెగనీల్లి ।
 పొమ్మసీవిరితాపు-మోకోపుషడుచ ।
 నిక్కమునామాట-నీవిటువినుము ।
 వారలపల్కుడ-బృఱగాలికుప్ప ।
 చదువరులెల్లవే-సారులుతలపు ।
 పురిపుల్లునాల్లువై-పులగలదినును ।
 లెఱిగినచ్చుటకుఁదా-మెగిరించినారు ।
 వేమాఱుబ్రతుకుల-నేసారినారు ।
 తలక్రిందుగాఁదుద-స్తమకించినారు ।

(30) మా ॥ బడిదద్దడములయెడలం ।
 బడికట్టులకడరుచుంటి-మడిపొడితమలక ।
 బుడుతఁడనై తొలినింక ।
 న్నెడలినగుమ్మంబెమల్లి-నెళ్లుచునుంటిన్ ।

اینجا چو نیافتم کسِ مَحْرَمِ رازِ
زان در که در آمدم بیرون رفتم باز

(۳۱) یَکچَند بَکودِ کِی باستانِ شُدیم
یَکچَند باستانِ نِی خُود شادِ شُدیم
پایانِ سُخُنِ نِگَرِ که مارا چِه رَسید
چون آب در آمَدیم و چون بادِ شُدیم

Īnjā chū nayāftam kasī mahrami rāz

Zān dar ki dar āmadam birūn raftam bāz.

(31) Yakchand bakūda kī bāstād shudīm

Yakchand bāstādī khud shād shudīm

Pāyāni sukhun nigar ki mārā chi rasīd

Chūn āb dar āmadīm wa chūn bād shudīm

About it and about : but evermore

Came out by the same door as in I went.

XXXI

With them the seed of Wisdom did I sow,

And with my own hand wrought to make it grow ;

గీ० ॥ శ్యేనోభూవమగమపి సర్వస్మిన్నేవగుప్త లోకేఽస్మిన్ ।
 ऊर्ध्वमधः परितःप र्यैक्षीदं विश्वमखिलमेवमया ।
 विश्वासपात्रमस्म త్ప్రియమిత్రं నాత్రకిమ పిలొకిత్వా ।
 द्वाराद्यतोऽहमगमं ततएवपुनः पुनर्बतन्यवृतम् ।

శ్లో० ॥ स्वयंवपञ్చానबीజं తతోవృక్షమ జీజనమ్ ।
 तत्फलास्वादनेनाहं जगन्मिथ्येत्यबोधिषि ॥ ३१ ॥

చె ॥ పసివాగ్మైబడి-పంతుల చెంత ।

జదుప్రకొన్నామిక-జనువాఁ మనుచు ।

నొండేనిలోలోస-నుబుకుచున్నాము ।

మాకుఁ దేలిసదిక-న్నాయదిచెఱకు ।

మారాకతడియింకి-మాపోకి గాలి ।

యెగిరితి బైలూ-నెల్లెక్కన్గిన్ను ।

నేలలందలితాపి-నేనినుంగొంటి ।

నిక్కమానెచ్చెలి-న్నేగిసకీట్లు ।

దూఁకిన గుమ్మమే-దూఁలుచునుంటి ।

(32) మూ ॥ ఇప్పట్లనాయెఱింగిన ।

చొప్పునదగనరసికొంటి-చొరనమెయిన్నే ।

దప్పక చెప్పెదనిక్క-ం ।

బెప్పట్లన్దూఁలుచుండు-నేనిను సెనన్ ।

کس مشکلِ اسرارِ ازل را نکشاد
 کس یک قدم از دایره بیرون ننهاده
 چون بنگرم از مبتدی و از استاد
 عاجزست بدست هر که از مادر زاد
 آورد باطل را بزمِ اولِ بوجود
 جز حیرتم از حیات چیزی نفزود
 رفتیم باکراه و ندانیم چه بود
 زین آمدن و رفتن و بودن مقصود

(۳۲)

Kas mushkili asrāri azal rā nakushād
 Kas yakqadam az dāyira birūn nanihād
 Chūn banigaram az muḥtadī wa az ustād
 ' Ajzast badast har ki az mādarzād.

(32) Āward bāztirābam awwal bawujūd
 Juz hairatam az hayāt chīzē nafuzūd
 Raftīm bākrah wa nadānīm chi būd
 Zīn āmadan wa raftan wa būdani maqsūd

And this was all the Harvest that I reap'd—
 "Came like Water, and like Wind I go."

XXXII

Into this Universe, and WHY not knowing,
 Nor WHENCE, like Water willy-nilly flowing

श्लो० ॥ अत्रजातः कथमहं न ज्ञातं कारणं मया ।
पराधीनं क्लिष्टमपि क्षणिकं मर्त्यजीवितम् ॥ ३२ ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

కెండిడిమాయసుగు నాళుగ- సులియెనన్ ।

چُونِ آبِ بَجَوِیْبَارِ وَّچُونِ بادِ بَدَشْتِ
رَوِزِیِ دِگَرِ اَزِ نَوْبَتِ عُمَرَمِ بَگُذَشْتِ

(۳۳) چُونِ آمَدَنَمِ بَمَنْ نَبَدِ رَوِزِ نَخَسْتِ

وِیْنِ رَفْتَنِ بِي مُرَادِ عَزْمِیْسْتِ دُرُسْتِ

بَرِخِیْزِ وِمْیَانِ بَهْ بَنْدِ اَیْ سَاقِیِ چُسْتِ

کَاندُوهِ جِهَانِ بَمِیْ فَرَوِ خَوَاهَمِ شُسْتِ

Chūn ābi bajuybār wa chūn bādi ba dasht

Rōziyi digar az naubati umram baguzasht.

(33) Chūn āmadanam baman nabud rōzi nukhust

Wīn raftani bī murād 'azmist durust

Bar khēz wa miyān ba band ai sāqī yi chust

Kāndūhi jahān bamai farō khāham shust

And out of it, as Wind along the Waste,
I know not WHITHER, willy-nilly blowing.

XXXIII

What, without asking, hither hurried WHENCE ?
And, without asking, WHITHER hurried hence !

గీ० ॥ తాపత్రయేణసహ మా మజీజన ద్విధిరసావిహేవాదౌ ।
 నిर्वేదనాత్పరమహం కిమాపిపం మామకాయుషివిశ్లేషమ్ ।
 వయమిత్థం వివశ్శాఢ్ వాగామే తస్తతోఽపినిర్విణ్ణాః ।
 అస్మద్రమనాగమన స్థితికారణమీషదపి న జానీమః ।
 అంతర్జలమివ నయా మందసమీరో యథామహాటవ్యాః ।
 హంత మమ జీవితస్యా ప్యభూత్తతం విఫలమేవదినమపరమ్ ।

శ్లో० ॥ కథం హఠాదిహానీతాః క్షేపణీయా వయం కుతః ।
 ఐదగ్విచారోపశాంతి ర్భవేత్కిమధునావినా ॥ ౩౩ ॥

చె ॥ ఇసుముడిబ్రతుకునా-కటు తెచ్చినాడు ।

నెగడ దెద్దియునిట-ని నెవ్వలతప్ప ।

మనకోర్కెకడ్డుగా-మనమేగవలసె ।

బోల్పు లేమీరాని-పోలకోపు ।

లోడ్లపైకట్టెడి-లోడికిచూడ్కె ।

గానిలోనవ్వడి-గాలినిపుసె ।

నాబ్రతుకున నెదో-నాడిటుకడుచె ।

(33) మూ ॥ ఎటుల న్నటకున నచ్చితి ।

మెటుతెలియక మాయమోదు-మిట్టిట్టెయి ।

క్కటకిటయటిముటిగొన్నెన ।

నటబురదన్దమగుకొ నెద-నాకోపన్తు ।

گَرِ آمَدَنَم بَمَن بُدِی نَامَدَمِی
 وَرَنِیز شُدَن بَمَن بُدِی کِی شُدَمِی
 بِه زان نَبَدِی کِه اَنَدَرِین عَالِمِ خَاکِ
 نَه آمَدَمِی نَه شُدَمِی نَه بُدَمِی

(۳۳) اَز جَرِّ حَضِیضِ خَاکِ تَا اَوچِ زُحَلِ
 کَرْدَمِ هَمِه مُشْکِلَاتِ کَرْدُونِ رَا حَلِ

Gar āmadanam baman budī nāmadamē

War nīz shudan baman budī kai shudamē

Bihzān na budī ki andarīn ‘ālamī khāk

Na āmadamē na shudamē na budamē.

(34) Az jarri hazīzī khāk tā au ji zuhal

Kardam hama mushkilāti gardūn rā hal

Ah! contrite Heav'n endowed us with the Vine
 To drug the memory of that insolence !

XXXIV

Up from Earth's Centre through the Seventh Gate
 I rose, and on the Throne of Saturn sate ;

గీ० ॥ సృష్టిప్రారంభదిनेఽ జనిస్తుతరामస్వతన్త్రణవాహమ్ ।
 దిష్ట్యానిర్ణీతమభూ దాయుర్భాగ్యమపిమమకీనమతః ।
 నివిడంబధానకాఙ్కయా వలగ్రమయిధీమతిప్రియేపాత్రి ।
 సన్నద్ధాభవయదహం మధునాసంక్షాలయమిదుఃఖమలమ్ ।
 యద్యస్మదాగమఃస్యా న్మమనిగ్రోమేస్థితిర్భవేన్నైవమ్ ।
 అభవిష్యదధీనంచే న్మద్రమననాపికిమహమగమిష్యమ్ ।
 శ్రేయనబోభవిష్య లోకేఽస్మిస్తాదృశాద్వతవిశ్లేషాత్ ।
 నన్యగమిష్యం నాపి ప్రాయాస్యం యదిహినాజిజీవిష్యమ్ ।

శ్లో० ॥ సప్తమద్వారతోమధ్య లోకస్యాహంసమృద్ధతః ।
 బంధనం మందపర్యంతాం వినా విధిమలీలవమ్ ॥ ౩౪ ॥

పా ॥ నేనుబోముగానచ్చితి-నేలకీట్లు ।
 కనుక నాకోరినట్లునే-గడవలేను ।
 నడుచుచుకుకోవుపోతినీ-నడుముకట్టు ।
 వంతగడిగెదనీవిరి-నవ్వడిగడెమ్ము ।

చె ॥ నాయుజ్జనిచటికి-నాగల్గునెడల ।
 నొంజినిటినుచచ్చి-యుందునానేను ।
 నాపోక వెండియు-న్నాతరమైన ।
 పట్లబోవలసిన-నియోమినాకు ।
 నచ్చుటచనుటయు-స్వప్నముకుటమాని ।
 యేనుంటకన్నమే-లేదియునేదు ।

(3౪) మూ ॥ ఈ నేలనట్టనడుమం ।
 దే నేడవతలుపు తెఱచి-యెగిరితినిట్టె ।
 ట్లోనింగిమీదియరవ ।
 స్వీనుగడలనాతడప్ప-విప్పితిముల్లన ।

بِیْرُونِ جَسْتَمِ زِ بَنْدِ هَرِ مَکَرِ وَ حِیَلِ

هَرِ سُدِّ کُشَادَه شُدِ مَکَرِ بَنْدِ اَجَلِ

(۳۵)

اَسْرَارِ اَزَلِ رَا نِه تُو دَانِی وَ نِه مَن

وِیْنِ حَرْفِ مَعْمَا نِه تُو خَوَانِی وَ نِه مَن

هَسْتِ اَز پَسِ پَرْدِه گُفْتَگُوئی مَن وَ تُو

چُونِ پَرْدِه بَر اُفْتَد نِه تُو مَانِی وَ نِه مَن

Bērūn jastam zi band har makr wa hial

Har sudd kushāda shud magar bandi ajal.

(35) Asrāri azal rā na tū danī wa na man

Vīn harfī mu‘ammā na tū khānī wa na man

Hast az pasiparda guftagūī man ō tū

Chūn parda baruftad na tū mānī va na man

And many Knots unravel'd by the Road ;

But not the Master-knot of Human Fate.

XXXV

There was the Door to which I found no Key :

There was the Veil through which I could not see :

గీ० ॥ పాతాలాఞ్చనిమండల పర్యంతమలీలవనిఖిలబन्ధాన్ ।

దుస్సాధ్యానప్యచిరాద ఙ్ముడుఃకేవలంవినాదేవమ్ ।

శ్లో० ॥ కపాటనిబిడంబద్ధం కుఞ్చికానహివిధతే ।

సత్యమంతర్హితజ్ఞాన మపిక్షణికమీదృశమ్ ॥ ౩౪ ॥

గీ० ॥ జానీవేనజాతు త్వమప్యహన్విత్యవిధిరహస్యాని ।

నక్షశకావసమస్యాం కఠినామేతాంత్వమప్యహంపఠితుమ్ ।

ఆవాంప్రతికాండపటా న్తరమేవేషాప్రవర్తతే చర్చా ।

విగలత్యధోయదాయం నహిత్వమసిజాతునాహమప్యస్మి ।

చె ॥ నేలయశుగునుండి-నింగిడైకొనకు ।

నెగురఁగలిగినాడ-నెందేనినేను ।

చచ్చెరన్విప్పితి-న్దిమ్మలనెల్ల ।

దినుసులయెడనాను-దిటివ్రాలఁడప్ప ।

(3౫) మూ ॥ తలుపుండబీగమేనీ ।

కలదేదోఁబట్టికనుక-ఁగనలేమెదియున్ ।

నిలునఁగలమునులిసే ।

వ్వలనీవున్నేనికమన-నినియుత్తుతే ।

చె ॥ కానిపించకవిడి-గానున్నదినును ।

నిక్కమగుకిటుకు-న్నవెననేను ।

నెఱుఁగఁజాలముమఱి-యించిక్కువ్రాత

సాఁగినీవున్నేను-జదువుకోలేము ।

دَر پَرْدِهٖ اَسْرَارِ کَسِ رَا رَه نِیست
 زین تَعَبِیَهٖ جَانِ هِیچْکَسْ آگَهٖ نِیست
 کَسْ رَا پَسْ پَرْدِهٖ قَضا رَا دَ نَشْد
 وَز سِرِّ قَدْرِ هِیچْ کَسْ آگَاه نَشْد
 آنانِ کِه جِهَانِ زِیْرِ قَدَمِ فَرَسُودَنْد
 وَانْدَرِ طَلَبَشِ هَر دَو جِهَانِ پَیْمُودَنْد
 آگَاه نِیَمِ اَز آنکِه اِیْشَانِ هَرگِز
 زین حَالِ چُذَانکِه هَسْت آگَهٖ بُوْدَنْد

(۳۶)

Dar pardaī asrār kasī rā rah nīst
 Zīn ta'abiyayijān hēch kas āgah nīst
 Kas rāpas pardaī qazā rāh na shud
 Waz sirri qadr hēch kas āgāh na shud.

(36) Ānān ki jahān zēri qadam farsūdand
 Wāndari talabash har dō jahān paimūdand
 Āgāh nayam az ānki īshān hargiz
 Zīn hāl chunānki hast āgah būdand

Some little talk awhile of ME and THEE
 There was—and then no more of THEE and ME.

XXXVI

Earth could not answer ; nor the Seas that mourn
 In flowing Purple, of their Lord forlorn ;

కस्याపి నాస్తి పన్థాః ప్రతిసీరान్తర్హితార్థమవగన్తుమ్ ।
 ఆత్మస్వరూపమేతన్నసమూహయితుం ప్రశక్యతే కోఽపి ।
 కేనాపి తిరస్కరిణి ప్రచ్ఛన్నదవిష్టవస్తునా జ్ఞాపి ।
 నహి కోఽపి శక్యతే క్షలు శాసितుం ధీమతాపిదేవకృత్యమిహ ।

శ్లో० ॥ సృష్టిస్థితి వినాశానాం జగతః కారణాత్మనః ।
 జ్ఞాతావిజ్ఞాపకోవాపి నాస్తి యేవ శశశశృంగచత్ ॥ ౩౬ ॥

గీ० ॥ కృత్వా ధః పదమఖిలం ప్రాశిష్టరఖిలావనీతలం కేచిత్ ।
 ఇహ పరలోకావపి స క్షుణ్వేషయంతోఽప్యమీమపన్కేచిత్ ।
 అస్య చరాచరసృష్టేః కారణ విజ్ఞానవాన్పుమాన్కోఽపి ।
 న భవతి న భవిష్యతి నా భూదేవేతి ప్రమీమహేఽద్యవయమ్ ।

ఉక్కునీనాముచ్చ-టలుతట్టిపట్ల ।
 నాటముగింపున-కాతుట్టతుదకు ।
 నాయడ్డతొలగని-మ్మానీవుగాని ।
 యేనుగానివలెక్కి-యేయకాదుమింక ।

(3౬) మూ ॥ ఈ నేలగానికేరమల ।

తొనడరెడుకడలిగాని-తుట్టతుదకునీ ।
 నీ నామాటకుమాటన ।

దేనింగియుగనియెన్న-జేనెట్టనెనక ।

చె ॥ అదిమియెల్లడగొల్ల-నరిగించువారు ।

నింగినేలలకొల-నెమకినవారు ।

కల్పరెననిక్కము-గా నెన్నరేని ।

నికముకన్గొనిరంచు-నేనమ్మజాల ।

دیدۀ ور مردی بدریا شد فرود
 گفت ای دریا چرا داری کبود
 جامۀ ماتم چرا پوشیدۀ
 نیست هیچ آتش چرا جوشیدۀ
 داد دریا آنکو دل را جواب
 گز فراقِ دوست دارم اعطراب
 چو زنا مردی نیم من مرد او
 جامۀ نیلی کرده ام از درد او
 کنه خردم در خور اثبات تو نیست
 و اندیشه من باجز مناجات تو نیست

(۳۷)

Didawari mardē badaryā shud farūd

Guft ai daryāchira dārī kabūd

Jāmai mātām chirā pōshīdai

Nist hēch ātish chirā jōshīdai

Dād daryā ān nikūdīl rā jawāb

Kaz firāqi dōst dāram iztirāb

Chū zi nā mardī nayam mani mardī ō

Jāma nīlī karda am az dardi ō.

(37) Kunhi khiradam dar khur is bāti tū nist

Wāndēshai man bajuz munājātītū nist

Nor Heaven, with those eternal Signs reveal'd
 And hidden by the sleeve of Night and Morn.

XXXVII

Then of the THEE IN ME who works behind
 The Veil of Universe I cried to find

గీ० ॥ దృష్టార్థి తత్వజిహ్వాసు ర్వోచత్కోఽపివారిధే ।
 కృతస్త్వం నీలనీలోఽసి కిమహో బహురోదిధి ।
 తప్యసేకిం నాత్రవహ్నిః ప్రత్యవాదీత్యయోనిధిః ।
 సుహృద్వియోగాదుఃఖ్యామి కిమ శక్తః కరోమ్యహమ్ ।
 నాహీమి తత్పదం గన్తుం నపునస్తమ వేక్షితుమ్ ।
 నవిహర్తుం तेనసాక మతోనీలోధునోమ్యహమ్ ।

శ్లో० ॥ అపిత్వామంతరాత్మానం వేతుం కిం తప్యతేమయా ।
 విభ్రాంతోఽహం న జానేన జ్ఞాతాజ్ఞేయో భవేదिति ॥ ౩౭ ॥

నెలుకువగలయాత-ఁజేనాదమగి ।
 కడలితోననియెన-క్కటయేటిజేడ ।
 యీవుకావిరిక్రిమ్మి-తేలనన్నన్న ।
 కప్పుదుస్తునఁగని-కిరమందెదెట్టు ।
 లుడికెడివెందుకో-హోనిప్పులేదు ।
 మాటుమాటాడెని-మ్మాడ్కినాకడలి ।
 నాచెలియెడయిక-నన్నేడిపించు ।
 గొఱకానివాడనా-గొప్పపొందునకు ।
 దగననినేటిటు-ల్లమకించుచుంటి ।
 గావునఁగందుకో-కన్గట్టుకొంటి ।

(32) మూ ॥ అరుదుగనాలో నిన్నే ।
 నరయఁగలిగినాడనెలుతు-రెనీవేయా ।
 యరులుడిపితట్టడపిత ।
 ద్దిరకొద్దిగ గ్రుడ్డితెలిసి-తెచ్చితివిటులక ।

مَنْ ذَاتِ تُرَا بُوَاجِبِي كَي دَانَم
دَانِنْدِهٖ ذَاتِ تُو بِجَزِ ذَاتِ تُو نِیْسَت

(۳۸) لَبْ بَرَّ لَبِ کُوزِدْ بَرْدَمْ اَز غَايَتِ اَز
تَا زُو طَلَبَمْ وَاسِطَةُ عُمَرِ دَرَا ز
لَبْ بَرَّ لَبِ مَن نِهَادْ وَ مِي گُفَتْ بَرَا ز
مِي خُورِ کِه بَدِیْنِ جِهَانِ نَمِي آيِي بَا ز

Man zāti turā bawājibī kai dānam

Dānindaī zāti tū bajuz zāti tū nīst.

(38) Lab bar labi kūja burdam az ghāyatī āz

Tāzū tālabam wāsitaī ‘ umri darāz

Lab bar labi man nihād wa mī guft barāz

Mai khur ki badīn jahān nami āyī bāz

A Lamp to guide me through the Darkness ; and
Something then said—“ An Understanding blind,”

XXXVIII

Then to the Lip of this poor earthen Urn

I lean'd, the Secret Well of Life to learn :

గీ० ॥ త్వాం మమ విపులగంధీర ప్రమాణధీరపి న శక్యతే మాతుమ్ ।
 అస్మదఖండ ధ్యానస మాధిదశాయాంతయేవనత్వమసి ।
 అహమిహ యథార్థతస్తవ నిజస్వరూపం నహిషదపిజానే ।
 త్వాం నవినాధీమానపి జానీతే తావక్కిన మాహాత్మ్యమ్ ।

శ్లో० ॥ అతోఽహం పాతుకామోఽస్మి పానపాత్రాధరం ముहुః ।
 యతః పునర్నజాగర్తి దీర్ఘనిద్రా వశీకృతః ॥ ౩౮ ॥

పాత్రస్య

తస్మాత్సమ జగవేషం సమ్యక్మమ కచిరాయుషశ్శేషమ్ ।

చె ॥ నా నె ల్లితలపులో-నన్నీవులేవు ।
 నామెరిమెరికొల్పు-నన్నానిలేవు ।
 చాలనిన్నే నెఱ్ఱ-జాలెద నెట్టు ।
 లెఱుకనీ తీరునా-యెడదోచనీవు ।

(3౮) మూ ॥ పరువడిబ్రతుకెఱుగుటకై ।
 మరగితినిపారిబుడ్డి-మొకమువెదవి ।
 స్తోరయుచుబలెక్కనదియున ।
 ద్దిరమోవిన్దాపురాపు-తెరినినమరల

పా ॥ వెదకుకొనుటకునాగొప్ప-బ్రతుకుకడమ ।
 మోవిదమినానుకొన్నాడ-బుడ్డివెదవి ।

می خور که هزار بار پیشت گفتم
باز آمدنت نیست چو رفتی رفتی

(۳۹)

این کوزه چو من عاشقی زاری بودست
و اندر طلب روی نگاری بودست
این دست که در گردن او می بینی
دستتست که در گردن یاری بودست

Mai khur ki hazār bār pēshat guftam

Bāz āmadanat nīst chū raftī raftī.

(39) Īn kūza chū man 'āshiqi zārī būdast

Wāndar talabi rūyi nigārī būdast

Īn dast ki dar gardani ū mī bīnī

Dastīst ki dar gardani yārī būdast.

And Lip to Lip it murmur'd—" While you live,
Drink !—for, once dead, you never shall return."

XXXIX

I think the Vessel, that with fugitive
Articulation answer'd, once did live,

And drink ; and that impassive Lip I kiss'd,
How many Kisses might it take—and give !

चषकोऽवादीदास्ये नाधरमप्यस्मदीयमाचुम्ब्य ।
गन्धोत्तमां पिबैवं भूयस्त्वं नागमिष्यसीहेति ।
गन्धोत्तमां पिबत्वं मुहुस्त्वयावोचमहमितः पूर्वम् ।
इह न पुनरागमिष्यसि यदि यातां यात एव सपदि भवेः ।

श्लो० ॥ पानपात्राधरोऽबोभू त्पुरामन्येऽतिकासुकः ।
मधुपायीप्रियालापः सदाचुम्बनलोलुपः ॥ ३९ ॥

गी० ॥ प्रायोमादृशएवे हाभून्मदनातुरोऽप्ययंचषकः ।
सुन्दरवदनमसाव प्यन्वैषिषिषीदिवानिशंकामी ।
सैषत्वयासमालो क्यस्यग्रीवानिवद्धसङ्ग्राहः ।
हन्ताभूत्प्रायोऽपि प्रियाप्रियागलविलग्नकरएव ।

యదియునుజలనానల్కొన్న-నానికెక్కె ।

(ఎ) అదే (డి) గి రావు - త్రావు ను ను మ ।

చె ॥ వేనామలంకినీ-విక్రదానుమీను ।

ಅರಸನೇನಿಬಿ-ಎಂ ಮೈತಾವು ।

(5F) మూ || అనుకో నెడఁదోచిన యును ।

ಶ್ರೀ-ಬುಕ್ಕಿಯು ಸ್ವಪ್ರವಾಸ-ಕೇಸುಮಮಲಯೇ

ಶಿವ (೧೦೦) ಮಾರ್ಗದಿ೧೦೦ |

అనికావ్యమును పుత్రులు - అనికావ్యమును పుత్రులు ।

చె ॥ మహాలక్ష్మియొక్క-నూర్తి (వి)వలెయూ ।

బెంగళి మనిషిని - నేడు కె. గాంధీలు ।

నద్దాని కుమితనీ-వరసినకొంటే ।

యలగిబోడిమెడికల్ కాలేజీ

(۳۰) دِی کُوزَه گَرِی بَدِیدَم اَنَدَرِ بَازَارِ
 بَر تَازِه گِلِی لَکَد هَمِی دَ بَسِیَارِ
 و اَن گِلِ بَزَبَانِ حَالِ بَا اَوَمِی گُفَت
 مَن هَمچُو تُو بُوَدِه اَم مَرَا نِیکُو دَارِ

(۳۱) کَارِ کِه کُوزَه گَرِی کَرَدَم رَای
 دَر سَایِه چَرخِ دِیدَم اُسْتَاذِ بَپَای
 مِیکَرَد سَبُو و کُوزَه رَا دِستِه و سَرِ
 اَز کَلَّه پادشاه و اَز پَای گَدایِ

(40) Dī kūza garī badīdam andari bāzār
 Bar tāzayigilī lakad hamī zad bisyār
 Wān gil bazabāni hāl bā ū mī guft
 Man hamchū tū būda am marā nēkūdār.

(41) Dar kārgahi kūza garī kardam rāy
 Dar sāyai charkh dīdam ustādibapāy
 Mikard sabū wa kūza rā dasta wa sar
 Az kallai pādshāh wa az pāyi gadāy

XL

For I remember stopping by the way
 To watch a Potter thumping his wet Clay :
 And with its all-obliterated Tongue
 It murmur'd—" Gently, Brother, gently, pray ! "

XLI

For has not such a Story from of Old
 Down Man's successive generations roll'd

- శ్లో० ॥ స్మరామికుంభకారస్య ఘటనిర్మాణచాతురీమ్ ।
 శనైశ్శనైమాస్పృశేతి తంప్రార్తయతభాజనమ్ ॥ ౪౦ ॥
- గీ० ॥ పూర్వేథురహంవిపణి ప్రాంతేకమపిఘటకారమద్రాక్షమ్ ।
 మృత్స్నాంకృత్వాధః పద మాద్రీమత్యంతమభ్యమర్దీత్సః ।
 సామృత్తికాప్యవాదీ తంపరిభాషాపదంప్రయुజ్యేవమ్ ।
 త్వాదృగబోభూవంప్రా గేవాహంత్వంప్రసీదమయ్యస్మాత్ ।
- శ్లో० ॥ కవలంపార్థివంమర్త్య శరీరంవిధికల్పితమ్ ।
 ఇతిప్రాచీనగాథాసం ప్రవృత్తాసార్వలౌకికీ ॥ ౪౧ ॥

- (౪౦) మూ ॥ తెలఁపుర కుంభచ్చౌగొబ్బున ।
 నెలఁబుచు బనివాఁడచరణి-బిసుకచునుండెన్ ।
 గలఁచెకుంభన్న నిర్మింపెనీ ।
 ఎలునులు నేగడియనతని-బతిమాలొకొనెన్ ।

చె ॥ నీన గొంట్లోని తెయి-నీ కవాఁదెన్నెన్ ।
 నీడి నీయ న్నాళ్లనం-నీడి । నొకొకొ ముండె ।
 బాడియొక్కొనగా-చే కలఁచెన్ తెన్ ।
 నీనంట్లోవాడి నే-నెన నొంబుచునుచు ।

- (౪౧) మూ ॥ మందియొడ శ్లష్టన్వీ ।
 న్నొంపకిరీటుల నూలుచాణి-ముద్దెనెత్పెన్ ।
 బొంప గోవేలున నుచుము ।
 నుంచుండియ న్నీకొనెఱకొ-ముచ్చటొనెనమ్ ।

بَرِ کُوزَهٗ کُراَنِ دَهرِ کَرْدَمِ گُذَرِ
 اَز خَاکِ هَمِی نَمُودَ هَر دَمِ هُنَرِ
 مَن دِیدَم اَگر نَدیدَ هَر بَی بَصَرِ
 خَاکِ پِدرَم بَر کَفِّ هَر کُوزَهٗ کُری

(۳۲) هَر جُرءَه کِه ساقِیش بَخاکِ اَفشاند

Bar kūzagarāni dahr kardam guzari
 Az khākihamī namūd har dam hunari
 Man dīdam agar nadīd har bēbasari
 Khāki pidaram bar kaffi har kūza gari.

(42) Har jura'a ki sāqish bakhāk afshānd

Of such a clod saturated Earth
 Cast by the Maker into Human mould ?

XLII

And not a drop that from our Cups we throw
 On the parcht herbage but may steal below

గీ० ॥ అధికృత్యశిల్పశాలా మసాత్సమహమత్రకుంభకారస్య ।
 చక్రచ్ఛాయాస్యాస్నుం కులాలమూల్యమపి సమ్యగద్రాక్షమ్ ।
 సకలశకరకానామపి మస్తకహస్తం యథాక్రమమకాఢీత్ ।
 భూపాలకపాలేభ్యః సారంగృహ్నందరిద్రచరణేభ్యః ।
 అహమపి సమయాకాఢీ మ్ముఢుర్ముఢుః కుంభకారసామీప్యమ్ ।
 సోఽదీదృశత్స్వకీయం చాతుర్యమృత్తికావిరచనాయామ్ ।
 అహమేవాదశ్శక్తి న్త్వన్యేఽజ్ఞాః కేఽపితవ్రనౌక్షిపత ।
 నూనం మత్పితృభస్మ ప్రత్యక్షకుంభకారహస్తగతమ్ ।

శ్లో० ॥ ప్రమాదతోఽప్యధః క్షిప్తా శ్చ పశుకాన్మధువిందవః ।
 ప్రత్యేకశః ప్రతీక్ష్యంతే తృప్తితే శిచరసంస్థితేః ॥ ౪౨ ॥

చె తలపోసినా (వెలి)- క్షలడు కాణమ్ము ।
 నిలిచె గంటివానె-నీ పనాటంకు ।
 కాగుముంతలకెఱ-కిలుతలలతెడు ।
 కావించెదొరపును నీలజోగి కాళ్లె ।
 దలుచు పట్టడెలోన-దీటి నెలలింతు ।
 ములుచు తెఱగింకని-పొల్పుకొన్నాడు ।
 నలుగురు బుడ్డపనుల-నాత ప్రతిబుడ్డి ।

(౪-౨) మూ ॥ పశిపిమత్రగడి నెడలని ।

కుడికెడునొడుదొడుకుబడియనుడివడిదడిగా ।

నడుగునడలుచునడినడి ।

లుడుగడి నడునెడిగుబడుగ-నీడితెడిబుడుకున్ ।

دَرِ دِیدِهٖ گَرَمِ آتِشِ غَمِّ بَنِشَانَد

(۴۳) چُون لَایِهٖ بَنُو رُوزِ قَدَحِ گِیَرِ بَدَسْت

بَا مَاهِ رُخِی اَکَرِ تَرَا فُرَعَتِ هَسْت

مَی نَوشِ بَاخُرَمِی کِه اِیْنِ چَرخِ کُهن

نَاگاهِ تَرَا چُو خَاکِ گَرْدَانَدِ پَسْت

Dar dīdāi garmi ātishi ghamm banishānd.

(43) *Chūn lālayi banaurōz qadah gīr badast*

Bā māhi rukhī agar turā fursat hast

Mai nōsh bakhurramī ki īn charkhi kuhn

Nāgāh turā chū khāk gardānd past.

To quench the fire of Anguish in some Eye
There hidden—far beneath, and long ago.

XLIII

As then the Tulip for her wonted sup

Of Heavenly Vintage lifts her chalice up,

Do you, twin offspring of the soil, till Heav'n
To Earth invert like an empty Cup.

గీ० ॥ ప్రాయోయోయోఽధస్తా న్మధురపిబిందుఃప్రమాదతోఽశ్లేపి ।

ససకామాగ్నిసమజ్వలదక్షణః సుతరामశీశమధుఃస్వమ్ ।

శ్లో० ॥ సమగ్రంఫలితాద్రాక్షా పానపాత్రీ కృతంజగత్ ।

నిరీయమధు సర్వస్వం త్వయాసుఖ్యామి కామిని ॥ ౪౩ ॥

గీ० ॥ కౌకనదమివాబ్దాదౌ కురుష్వ తవపానపాత్రమूर्ధ్వముఖమ్ ।

సంపూర్ణ చంద్రవదనా యథాశ్లిషా భవేత్వయారహసి ।

అమితోల్లాసేనత్వం సంప్రతి వరుణాత్మజాంపిబావశ్యమ్ ।

అతిజీర్ణ కాలచక్రం యస్మాత్త్వాంపాతయేదధోఽకస్మాత్ ।

చె ॥ లాహిరీచెల్వనే-లన్రాల్పుచిన్కు ।

కడిదిమైనదుగంటు-కనుడప్పిమాన్పు ।

(౪౩) మూ ॥ మెండుగలాహిరిపండుట ।

కొడిననో దెబ్బచిమింటి-నిప్పకనుగొనెన్ ।

నింకినయంకిన్ద్రాపును ।

పండుచి, గానిన్పు మిటక-నాయనిమూస్తే ।

చె ॥ వెకత్తుమాక్రొత్త-పండుపుపూట ।

గ్రోవినీకియిమూరి-గోగుకనవలె ।

నెలమూతిగోలసం-దిటజెక్కేనేని ।

హాయిగాబుచ్చుకో-న్నాకెంపుకోపు ।

దబ్బుననీయడ్య-తెలిబంపియుండ ।

నినుబోగిలద్రొబ్బు-నేలపైగనుక ।

(۳۳) شادِیها کُنْ که آنزَمَانِ خَواهد بُود
 جِسْمِ هَمِّه در خاکِ نِهانِ خَواهد بُود
 طَبَعِ هَمِّه با رُویِ چو گُل پیوندند
 دَسْتِ هَمِّه با ساغِرِ مِل پیوندند
 از هر جُزویِ نَصیبِ خُود بُردارم
 زان پیشِ که جُزوها بکُل پیوندند

- (44) Shādīhā kun ki ān zamān khāhad būd
 Jismi hama dar khāk nihān khāhad būd
 Taba 'ami hama bā rūy chu gul paiwandad
 Dastami hama bā sāghari mul paiwandad
 Az har juzwēyi nasībi khud bar dāram
 Zān pēsh ki juzūhā bakull paiwandad.

XLIV

Do you, within your little hour of Grace,
 The waving Cypress in your Arms enlace,
 Before the Mother back into her arms
 Fold, and dissolve you in a last embrace.

శ్లో० ॥ పరస్పరం పరిష్వజ్య మధుమతౌ నిరంతరమ్ ।

జీవంతావేవ కేవల్యా నందంవిందేవసుందరి ॥ ౪౪ ॥

గీ० వివిధోత్సవైర్యథేఘం సంపదస్వత్వమిహ దివారాత్రమ్ ।

సర్వాణి శరీరాణ్యపి యతో నశ్శిష్యంతి భావికాశ్చేఽతః ।

స్వాంతం స్వభావతో మమ కమలమృతీ సక్రమోత్సుకం భవతి ।

మాయకహస్తోఽప్యనిశం హలిప్రియాపానభాజనంసగతిః ।

ప్రత్యేకమింద్రియేభ్యః సారం సశ్చిత్యభాగశోభుజ్జే ।

ప్రవీలీయతేనయావ త్కార్యం సర్వమపికారణేతావత్ ॥

(౪౪) మూ ॥ నూనూఁగీడలముకొనుట ।

తోనూరుమికినానుకొనుడు-తోగరు పెదవులన్ ।

నానుడిబిడిములకోడకుఁ ।

డీనేలయులోనమిమున-డినెట్టుకొనున్ ।

చె ॥ కుడుపుముహూయిగా-ఁగోరికిలింక ।

మాయమామేనులుం-బారిలోఁగనుక ।

నాపుట్టుతగులెల-నాగకెమ్మైవి ।

నాకయికోపుబం-దలమునేనెమకు ।

నొడలివేడ్కలనెల్ల-నోలలాడెదను ।

గూడివంతులివిటో-కునఁ జేరకమును ।

(۳۵)

خَیَّامِ اَکَر زَبَادِه مَسْتِی خُوشِ بَاشْ
 بِالْأَیْهِ رُحِی اَکَر نِشَسْتِی خُوشِ بَاشْ
 جُونِ اَکْهِرِکَارِ نِیْسَتْ خَوَاهِی بُودَنْ
 اَنگَارِ کِه نِیْسْتِی چُو هَسْتِی خُوشِ بَاشْ
 رُوزِیکِه زِ تُو گُذَشْتِه اَسْت یَادِ مَکَنْ
 فَرْدَا کِه نِیَاْمَدَسْت بِیْدَادِ مَکَنْ
 وَزِ اَمَدِه وَ گُذَشْتِه خُودِ یَادِ مَکَنْ
 حَایِ مِی نِوش وَ عُمَرِ بَر بَادِ مَکَنْ

- (45) Khaiyām agar zi bāda mastī khush bāsh
 Bā lālayi rukhī agar nishastī khush bāsh
 Chūn ākhiri kār nīst khāhī būdan
 Angār ki nīstī chū hastī khush bāsh
 Rōzēki zi tū guzashta ast yād makun
 Farda ki nēyāmadast bīdād makun
 Vaz āmada va guzashta khud yād makun
 Hālē mai nōsh va 'umr bar bād makun.

XLV

And if the Cup you drink, the Lip you press,
 End in what All begins and ends in—Yes ;
 Imagine then you ARE what heretofore
 You WERE—hereafter you shall not be less !

శ్లో० ॥ సమాధమధునావావ త్ఘీయతే మధురాధరః ।

సార్థకం జీవితం सर्वं तावदेवावयोः प्रिये ॥ ४५ ॥

గీ० ॥ త్వయ్యాసిమదమతః కామం సంతోషయస్వమిహదేహిన్ ।

अरविन्दाननयासह समुपविशसिचेत्प्रमोदयात्मानम् ।

नङ्क्ष्यसियतस्त्वमन्तेऽद्यैवस्वं शून्यमिवहिमन्यस्व ।

आस्तिक्यं नास्तिक्यं विस्मृत्यात्मानमपिसदानन्द ।

मास्मार्थीर्ह्यश्नोऽपि त्वमीषदपिभूतभाविकर्माणि ।

मास्मरजननं मरणं सुरापिबायुर्वృథैवमानैषीః ।

(౪౫) మూ ॥ ఎందుండికలుగుచినుసుల ।

నందేమాయమగుచుండు-నప్పసమికమీ ।

రెండెన రెననొంటికి ।

యందురుకాగోరినట్టు-లొందుడువేడ్కకో ।

చె ॥ కోపానదేనిజొ-క్కుమువేడ్కలోన ।

నెచ్చెలిన్నూడదే-నియహాయిగొనుము ।

నిల్వపుతుదకెనెం-దేగాననీకు ।

నీవులేవనుకొని-నెమ్మికనుండు ।

నిన్న రేపులఁగూచి-నెగులందకట్టె ।

జేయకుమిడుకునీ-విర్రతాపుమీపు ।

(۳۶)

در دایرهٔ سپهر نا پیدا غور
 جا نیست که جمله را چشانند بدور
 چون نوبت تو رسد تو هم اه ممکن
 می نوش باخوشدایی که دورست باخور

(۳۷)

خیام اگر چه خرگهٔ چرخ کبود
 زد خیمه و در بست در گفت و شنود

-
- (46) Dar dayirai sipihr nā paidā ghaur
 Jāmīst ki jumla rā chashānand badaur
 Chūn naubatī tū rasad tū ham ah makun
 Mai nōsh ba khushdilī ki daurast bakhur
- (47) Khaiyām agarchi khargahī charkhi kabūd
 Zadkhīma wa darbast dar guft u shunūd
-

XLVI

So when at last the Angel of the drink
 Of Darkness finds you by the river-brink,
 And, proffering his Cup, invites your Soul
 Forth to your Lips to quaff it—do not shrink.

XLVII

And fear not lest Existence closing YOUR
 Account, should lose, or know the type no more :

శ్లో० ॥ అంతేదదాతి యత్తేఽపి మధుపానాధిదేవతా ।

తత్కేవల్యామృతంసర్వే చారుభీరరరీకुरु ॥ ౪౬ ॥

గీ० ॥ జ్యోతిశ్చక్రేద్వియా న్తరీక్షలొకస్థితేఽతి గంభీరే ।

చషకంచకాస్త్యఖిలజన సామాన్యాస్వాదనీయ రసपूर्णమ్ ।

స్యాఘది మధువారస్ते జనసామ్యమృపేత్యతత్రమారోదీః ।

పిబమఘంహృస్త యథావిధి పునస్త్వయాప్యమేవ భవేత్ ॥

శ్లో० ॥ నవిభీహితతఃకాలా దాయుర్భోగవిनाశకాత్ ।

వారంవారం పునర్జన్ ని క్షుతే సజగత్ప్రభుః ॥ ౪౭ ॥

౪౬) మూ ॥ మొన కేటియొడ్డునన్ని ।

స్థనిచీకటిమబ్బువేల్పు-కడునడినీకు ।

దన సీవిరిగిన్నెనిడన్ ।

నెనుదీయకత్రావుమీవు-వేడుకతోడన్ ।

చె ॥ మిక్కిలిలోకైక-మినుగుడిలోన ।

దగునెల్లవారల-స్థావించుగిన్నె ।

నీనంతునచ్చిన-నీ నడలకుము ।

త్రాగువాయుగనీకు-దప్పదాకోపు ।

౪౭) మూ ॥ కొంకకుములియున్నబ్రతు ।

కింకన్గొనముట్టికలుగ-దెన్నఁటికనుచున్ ।

బంకించివేసవేలం ।

బంకిఁగోమనలమఱల-మతకరిపన్నున్ ।

وَن شَكْلِ حَبَابِ بَادَةِ دَر جَامِ وَ جَوْدِ
ساقِیِ اَزَلِ هَزَارِ خِیَامِ نَمُودِ

(۳۸)

دَر یَابِ کِه اَز رُوحِ جُدَا خَوَاهی رَفْتِ
دَر پَرْدَةِ اَسْرَارِ خُدا خَوَاهی رَفْتِ
از آمَدَنَمِ نَبُودِ گَرْدَوَنَرَا سُوْدِ
وَز رَفْتَنِ مَن جَمَالِ وَ جَاهِشِ نَفْزُودِ
اَی بَسِ کِه نَبَاشِیمِ وَ جِهَانِ خَوَاهَدِ بُودِ
بِی نامِ زِ مَآ وَ بِی نِشَانِ خَوَاهَدِ بُودِ

Chūn shakli habābi bāda dar jāmi wujūd
Saqīyi azal hazār khaiyām namūd.

- (48) Dar yāb ki az rūh judā khāhī raft
Dar pardaī asrāri khudā khāhī raft
Az āmadanam nabūd gardōnrā sūd
Vaz raftani man jamāl wa jāhish nafuzūd
Ai bas ki nabāshīm wa jahān khāhad būd
Bī nām zī mā wa bī nishān khāhad būd

The Eternal Saki from that Bowl has pour'd
Millions of Bubbles like us, and will pour.

XLVIII

When You and I behind the Veil are past,
Oh but the long long while the World shall last,

గీ० ॥ నీలవితానీభూతం పశ్యత్వచక్రంస్ఫుటంశిబిరకార ।
 సమతిష్ఠిపత్పటకుటీ మవబంధద్దూరమఖిలచర్చాః ।
 చపకీకృత స్వరూపే హలిప్రియాత్యంత సూక్ష్మవిన్దూన్వ ।
 ఆద్యంతశून్యపాత్రీ విదధాతి సహస్రశశిశిబిరకారాన్ ।

శ్లో० ॥ ప్రియేత్వమప్యహంధీర్ష నిద్రాధీనోభవేవచేత్ ।
 స్యాజ్జగత్యావయోవార్తా సముద్రక్షిప్తలొఽవత్ ॥ ౪౮ ॥

గీ० ॥ జానీహిత్వమవశ్యం యదాత్వదీయాన్విముశ్చసిప్రాణాన్ ।
 దేవరహస్య ప్రాపక కాండపటాంతర్హితా తదాభవసి ।

చ ॥ ఏకదేరావాడ-సుక్కప్పుమిన్ను ।
 మేల్కొట్టుకొల్లె-నిగులబిగించి ।
 తగవుతంటాలకు-దలుపులుమూయు ।
 బుడ్డియున్కిన్నోపు-బుగ్గలమాడ్కి ।
 నన్నసమలరాకు-నాసీవిరిచెలి ।
 వేయిగొఱజవాండ్ర-విదులుచుచుండు ।

(౪౯) మూ ॥ కనుమూయనిమ్మనీవే ।
 ననయంబెన్నుకొనరాని-యయ్యయివారల్ ।
 మనుచుందురింకనీనా ।
 ననినడుకడలిగలియునులి-నానచినుకగున్ ।

చె ॥ ఎంచునునెమ్మేని-నెడనెడవీపు ।
 నాగివేలుపుతట్టి-చాటుచొచ్చెదవు ।

زین پیش نبودیم و نبد هیچ خلل

زین پس چو نباشیم و همان خواهد بود

(۳۹) این قافلۀ عمر عجب می گذرد

دریاب دمی که با طرب می گذرد

ساقی غم فردای حریفان چه خوری

درده قح باد که شب میگذرد

Zin pēsh nabūdīm wa nabūd hēch khalal

Zin pas chu nabāshīm wa hamān khāhad būd.

(49) Īn qāfilaī 'umri'ajab mī guzarad

Daryāb damī ki bā tarab mī guzarad

Sāqī ghammi fardāyi harīfān chi khurī

Dar dih qadahī bāda ki shab mī guzarad

Which of our Coming and Departure heeds

As much as Ocean of a pebble-cast.

XLIX

One Moment in Annihilation's Waste,

One moment, of the Well of Life to taste—

ईषदपिनलाभाय प्रभवतिलोकस्यमामकागमनम् ।
 निर्याणमपिमदीयं प्रवर्धयतिनहितदीय सौभाग्यम् ।
 क्षणभङ्गुरावयंस्मः सदावरीवृत्यतेऽप्ययंलोकः ।
 अस्माकं नामविना ऋतेऽस्मदीयेनवापिचिह्ने न ।
 सुचिरमहोनाभूम प्रागिदमीषदपिनजगदक्षैषीत् ।
 वयमेव नश्वराःकि न्त्वविशङ्कंस्थास्नुरेवलोकोऽयम् ।

శ్లో० ॥ బ్రహ్మప్రलयపర్యంతం జాయతే క్షీయతే జగత్ ।

ప్రేయస్యమాదయి త్వావాం సుఖ్యావప్రతిజన్మాని ॥ ౪౯ ॥

గీ० ॥ జీవితకాలోఽపి భవ త్యాశ్చర్యకరోవణిక్ప్రచారః ।

జత్యంత జాగర్లుకో భవంగృహణ శ్రణం ప్రమదజనకమ్ ।

సయముకానేరదు-న లోకి నేదియు ।

నాపోకి నేదియు-నాస్తికా బోదు ।

మనముగొప్పతి డెప్పు-మన దేవుకాని ।

యీనేలమఱిచెడ-దెన్నటికైన ।

మన కూకు పేరునె-మ్మ నాగెల్ల బోయె ।

మనకుమున్నుండిన-మన నెను నెంటు ।

నుడుగికి తానుండి-యుండునెదెల్ల ।

(౪౯) మూ ॥ అశ్వేబ్రతుకు చవిగొనియెన ।

మట్టెదటగెలసిమాయ-మగుచుందు మొనలో ।

యెట్టులప్పుడు తరలిక ।

యిట్టేకావునబితాన-నెనయునువేడ్యున్ ।

చె ॥ ఏనుని న్నెఱుగున-నీచస్వబ్రతుకు ।

హముజరెడతఱి-ననిసికవిత్తాపు ।

مِیْحَنَتِ زَدَةُ سِرِشْتَهٗ اَنْدَرِ گِلِ غَمِّ
کَکَجَنَدِ جِهَانِ بَاخُورَدِ وَ دَاشَتِ قَدَمِ

(۵۰)

چُونِ وَاَقِفِیْ اَیْ پِسَرِ زَهْرِ اَسْرَارِی
چَنَدِیْنِ چِهٖ بُرِیْ بَهٗ بَیْهَدَهٗ تِیْمَارِی
چُونِ مِیْ نَرُودِ بَاخْتِیَارَتِ کَارِی
خُوشِ بَاشِ دَرِیْنِ نَفْسِ کِهٖ هَسْتِیْ بَارِی

Mihnati zadaī sirishta andar gili ghamm

Yakchand jahān ba khurd wa dāsht qadam.

(50) Chūn wāqifī ai pīsar zi har asrārī

Chandī chi burī ba bēhodayi tīmārī

Chūn mī narawad bākhtīyārat kāri

Khush bāsh darīn nafs ki hastī bārī.

The Stars are setting, and the Caravan

Draws to the Dawn of Nothing—Oh make haste !

Would you that spangle of Existence spend

About THE SECRET—quick about it, Friend!

. A Hair, they say, divides the False and True—

And upon what, prithee, does Life depend ?

శౌవస్తిక ప్రయగతిం మాశోచీస్త్వం వృథాధునాపాత్రి ।
 మధుసంపూర్ణం చషకం మాం ద్రాగ్దేహిప్రయాతి రాత్రిరियम् ।
 సృష్టః కష్టాత్మాయం విధినైవం దుఃఖమృణ్మయాకారః ।
 భుక్తవా క్చిన్త్రిజోచిత కర్మఫలమవశ్యమేవనిర్యాతి ।

శ్లో० ॥ వృథా రహస్యజిజ్ఞాసుః సమాపయాసి జీవితమ్ ।
 సత్యాసత్యగతిః సూక్ష్మా స్వైరంవిహర సుందరి ॥ ౪౦ ॥

గీ० ॥ అయి పుత్ర త్వం सर्वे ष्वपिनिष्णातासि शास्त्रगुह्येषु ।
 किंक्लिश्यसेदिवानिश मनर्थकाभिर्वृथै वचिन्ताभिः ।
 त्वदभिलषितमिहविहितं नभवेद्यदिसफलमेव निजकार्यम् ।
 आत्मानं सन्तोषय जीवितकाले यथा कथाञ्चिदपि ।

కందకులేనతి-కైకోపుంజుచ ।
 యిష్టుసీవిరిబుద్ధి-యెడతనా సమాపు ।
 నరగునాండు త్తన-స్వగపారిబొమ్మ ।
 నాకుగొబ్రతుకుచని-న సీయెయ్యెడల ।

(౫౦) మూ ॥ చెఱచుకొనకుమాసీరెయిం ।
 కెఱుగెనోమూకానిదినును-నేలనెకైకో ।
 నుఱినాసికల్లనికములం ।
 గుఱకఱదోతోచు-మానుకొనకుమునేడ్కుకొ ।

పా ॥ అన్నసీయెఱుగనిమఱు-గున్నెచిన్న ।
 కోరిచిక్కు-కొనియెట్లు-కుండెదేల ।
 మరియునేతలచినపని-జగుగనియెడ ।
 నుండుహోయినెకోయుగ-మున్నెఱుకొ ।

(۵۱) اَزْ مَنْزِلِ کُفْرِ تَابَدِینِ یَکْنَفَسِ اَ
 وَزْ عَالَمِ شَکِّ تَابِیْقِینِ یَکْنَفَسِ اَ
 اَیْنِ یَکْنَفَسِ عَزِیزِ رَا خُوشِ مِیْدَارِ
 کَزْ حَاصِلِ عُمْرِ مَا هَمِینِ یَکْنَفَسِ اَ
 دِلِ گُفْتِ مَرَا عِلْمِ لَدُنِیْ هَوَسِ اَسْتِ
 تَعْلِیْمِ کُنْ اَگَرِ تَرَا دَسْتِ رَسِ اَ
 گُفْتَمْ کِهْ اَلِفِ گُفْتِ دِگَرِ هِیْچِ مَگُو
 دَرِ خَانِهْ اَگَرِ کَسِ اَسْتِ یَکِ حَرْفِ بَسِ اَسْتِ

- (51) Az manzili kufr tā badīn yaknafas ast
 Vaz 'ālamī shakk tā bayaqīn yaknafas ast
 Īn yaknafasi 'azizrā khush mī dār
 Kaz hāsili 'umri mā hamīn yaknafas ast
 Dil guft marā 'ilmi ladunīyi hawas ast
 Ta'limam kun agar turā dast ras ast
 Guftam ki alif guft digar hēch magū
 Dar khāna agar kas ast yak harf bas ast.

LI

A Hair, they say, divides the False and True ;
 Yes ; and a single Alif were the clue—

. Could you but find it, to the Treasure-house,
 And peradventure to THE MASTER too ;

శ్లో० ॥ సూక్ష్మసూక్ష్మతమోధर्मః కేనాపినహిబుధ్యతే ।

విధేతచేత్సత్యవేత్తా పరాధీనోభవేదసౌ ॥ ౪౧ ॥

గీ० ॥ నాస్తికయాదాస్తికతా పర్యంతం శ్వసితమేవ పరిణమతే ।

సందేహాదపి నిశ్చయ దశావధిప్రాణ యవసశ్చరతి ।

అమృమేవ జీవనదశా మతిప్రియ ప్రియతమాం గృహాణమృదా ।

అమృధారణోత్సవోఽయం ముహూర్తమాత్రంహిసంభవత్యావామ్ ।

బుద్ధిరుపగ్రీ భవितుం మమాభిలషతీత్యవోచదేవమనః ।

శిక్షయ మాం తత్త్వం యద్యసిశక్తోఽపీత్యహంతదప్రాక్షమ్ ।

ఆత్మాపిమమవోచ న్మాదాస్త్వమితః పరం ప్రతివచాంసి ।

హంతౌకజ్ఞానేనా ప్యఖిలం విజ్ఞాతమేవ భవతీతి ।

౫౦) మూ ॥ క్రంచరదోలమోలంచు ।

స్తంచికిసెబ్బరకువాసి-మఱికల్లనికం ।

బెంచగవేత్కావాగుఱి ।

గాంచగలిగదేనినీవు-కానిదికేదీ ।

పా ॥ మంచిసెబ్బలరెంటికి-బ్రతుకెసీల ।

పానలున్నమ్మకంబునీ-బ్రతుకెకొలుపు ।

పాడినెసగునీయుగముగా-పాడుకొనుమ ।

యూపిరికినీకుగడుదోల-ముందుగనుక ।

చె ॥ అవియెల్లనెఱుంగనా-యాపోవకునికి ।

నాలోపలితలంపు-నాతోడజెప్పె ।

బల్కునికమునీకు-వల్లనానేని ।

యనుచునాయుల్లము-నడిగితిసద్ది ।

తెలువకునోగ్ని నెదియునునగాని ।

తెలిసినచోనల్ల-దెలియుదుననియె ।

(۵۲) آن ماه که قابلِ صورِها ت نذا
 گاهِ حیوانِ میشو و گاهِ نبا
 باطنِ نبری که نیست گردِدِ هیات
 موصوفِ بذاتست اگر نیست صفات
 سی بر کفِ من نه که دلم در تا ب
 وین عمرِ گریزِ پای چون

- (52) Ān māh ki qābili suwarhāst bazāt
 Gāhā haiwān mī shūd wa gāh nabāt
 Bātīn na burī ki nīst gardad haihāt
 Mausūf bazātast agar nīst sifāt
 Mai bar kaffi man nih ki dilam dar tābast
 Vīn 'umri gurēzi pāy chūn sīmābast

LII

Whose secret Presence, through Creation's veins
 Running, Quicksilver-like eludes your pains ;

శ్లో० ॥ భవబంధావినశ్యంతి పరమార్థ విదశ్శనైః ।

జీవన్ముక్తః సర్వైకః సదానందోవిశిష్యతే ॥ ౪౨ ॥

గీ० ॥ పరిణామాత్మాచంద్రః స్వభావసిద్ధ ప్రభావసంపన్నః ।

వివిధ స్థావరజङ्గమం జీవోపాధీన్కదాచిదపిధత్తే ।

తస్మాన్నశ్యత్య యమితి జహీష్యసంభావనీయ నాస్తికతామ్ ।

లూప్యంతిగుణాఽవాస్యా సావపికేవలశ్చకాస్తిసదా ।

పూరయమాञ్జలిపుటం గంధోత్తమయాతస్తపతిఃపదమ్ ।

జీవితమిదంద్రుతపదం పారదైవచశ్చలంబుద్ధుర్భవతి ।

(౫-౨) మూ ॥ మంతుననావేలుపుగడు ।

వింతగనీదినునులెల్ల-పేరిమిఁదాన్తే ।

వంతలుడిపితనపన్నున ।

లంతులఁబోకాచిఁయతఁడ-లకొనమిగిలెడున్ ।

చె ॥ వాలకిమూలనేకు-పరిచలివెలుగు ।

మైతాల్పుగానొండె-మానుగామాలు ।

దలఁపకుమాతఁడు-త్తయవునంచీవు ।

పోపొన్నుపొమ్మిల్లు-పోనత్తుకొనకు ।

నడుముఁగైకొన్నపొ-నరుమానుఁగాని ।

యీతఁడునిల్పుఁదా-నేదియున్నాక ।

నీవున్నాకెనిండ-నింపుమాకోపు ।

మాటికినాగుండె-మండుచునుండె ।

بَرِ خَمِزِ کِه بیداریِ دولتِ خوابِ
 دریابِ کِه آتشِ جوانیِ آ

(۵۳) گَه گَشْتَه نِهانِ رُو بکَسِی نُمائی
 گَه دَر صُورِ کُون و مَکان پیدائی
 اِین جِلوَه گَرِی بَخویشْتَن بَنُمائی
 خُود عَینِ عِیانِ خُودِی وَهْم بِنُمائی

Bar khēz ki bīdārīyi daulat khābast
 Daryāb ki ātīshi jawānī ābast.

(53) Gah gashtayi nihāni rū bakasī na numāi
 Gah dar suwari kaun u makān paidāi
 Īn jiilwa garī bakhēshtan banumāi
 Khud 'aini 'iyāni khudī wahm bīnāi.

Taking all shapes from Mah to Mahi ; and
 They change and perish all—but He remains ;

LIII

A moment guess'd—then back behind the Fold
 Immerst of Darkness round the Drama roll'd
 Which, for the Pastime of Eternity,
 He does Himself contrive, enact, behold.

సన్నద్ధోభవతరసా జాగ్రత్సంపద్యతః పునః స్వపితి ।
జానీహియౌవనాగ్ని ర్హంతఃకాదేవబోభవీత్యమ్భః ।

శ్లో० ॥ సన్తుష్యత్యేవతత్త్వజ్ఞః సదాసర్వత్రసర్వథా ।
కే నాపికర్మణానైవ లిప్యతేపరమార్థవిత్ ॥ ౪౩ ॥

గీ० ॥ పరిపక్వకాలపిహిత ప్రదర్శయస్యానననకేభ్యోఽపి ।
జగదాకారేణైవ స్వయమేవకదాచి దావీరసిభూయః ।
స్వయమేవ న కిం భవసి ప్రదర్శకః సర్వథేదృశమహిమ్నః ।
దృగ్దశ్యోభయవస్తు ప్రకృతిం దీపయసి కేవలఽపిత్వమ్ ।

వడిదడి వెండ్లి కై-వడిమిడుకడరు ।

లెమ్ముమేల్కొన్నక-లిమికూర్కువెట్టు ।

నెఱుగడుచుఁజేకంబు-నిప్పుతడియగు ।

(౫౩) మూ ॥ తలఁపొదలినతోడ్తోనే ।

చెలుపుగనీబొమ్మలాట-చెలఁగించున్దా ।

దెలియుఁదెలుపుఁదెలిపించు ।

నృలుమఱునావేల్పుకాని-పనిలేదెదియున్ ।

చె ॥ కానిపించవుమూతి-గడఁగియందంద ।

నెల్లదిన్నులునునీ-వేయకాదువట్టె ।

కనుఁగొందువీవెని-కముగనీగొప్ప ।

కనువాఁడుకన్నుని-క్కమురెందునీవె ।

- (۵۴) دِلِ سِرِّ حَیَاتِ اَکَرِ کَمَاهِی دَانِسْت
 دَر مَوْتِ هَم اَسْرَارِ اِلَهِی دَانِسْت
 اِمْرُوزِ کِه بَاخُودِی عَدَانَسْت هِیچ
 فَرْدَاکِه زِ خُودِ رَوِی چِه خَوَاهِی دَانِ
- (۵۵) کَم کُن طَمَعِ اَز جِهَان و مِی زِی خُرْسَنْد
 وَزِ بَیْبِ وَ بَدِ زَمَانِه بَکْسِلِ پِیَوَنْد
 مِی بَر کَفِّ وَ زُفِ دِلْبَرِی گِیرِ کِه زُودِ
 هَم بَگُذَرْدِ وَ نَمَانْدِ اِیْن رُوزِی چَنْدِ

- (54) Dil sirri hayāt agar kamāhī dānist
 Dar maut ham asrāri ilāhī dānist
 Imrōz ki bākhudī nadānistī hēch
 Fardā ki zi khud ravī chi khāhī dānist.
- (55) Kam kun tam'a az jahān va mī zī khursand
 Vaz nēkī va badi zamāna bagusil paiwand
 Mai bar kaff wa zulfi dilbarī gīr ki zūd
 Ham baguzarad va namānd in rōzīyi chand

LIV

But if in vain, down on the stubborn floor
 Of Earth, and up to Heav'n's unopening Door,
 You gaze TO-DAY, while You are You—how then
 TO-MORROW, You when shall be You no more ?

LV

Oh, plagued no more with Human or Divine,
 To-morrow's tangle to itself resign,

శ్లో० ॥ అత్యాశయాదుః ख्यतियః సదేవానాంప్రియాగ్రణీః ।

యావజ్జీవం సుख్యతियఃసవిచక్షణగ్రామణీః ॥ ౪౪ ॥

గీ० ॥ జీవితరహస్యమేత యథాస్థితం యది మనోవిజానాతి ।

వేత్త్యేవదీర్ఘనిద్రా సమధిక్రూతమేతీవదేవగుణమపి ।

అథభవన్స్వవశస్త్వం నహియాదియత్కిశ్చిదపి విజానాసి ।

శ్వశ్చేదన్యాయత్తః ప్రభవసివేతుంకథం కిమపి తత్వమ్ ।

శ్లో० ॥ మాకాఙ్క్షీస్త్వంభావిభోగా న్వర్తమానేసుఖీభవ ।

నకోఽపి శక్యతే జ్ఞాతుం కిం భవేదుత్తరోత్తరమ్ ॥ ౪౫ ॥

(౫౪) మూ ॥ నీవేనీవయ్యున్నే ।

డీనరయన్దాలకుండ్లి-నేనేలరకం ।

నీవిడనిమింటికిటుకీ ।

వీనేమఱికాని రేపి-కేమి నడ వూ ।

చె ॥ అనిబ్రదుకు నెళ-వరయఁగలిగిన ।

వీమికోయిమ్మాడ-వేల్పుటా నెఱుఁగు ।

నీవునీ నెయన్న-నేడెన్నవేని ।

నీనీవు కానిజే-వెటు తెలియుదువు ।

(౫౫) మూ ॥ బేరాతలఁచకు రేపు ।

నూరిచిమైతాలువేని-గొనవేల్పెనన్ ।

గోరితగుల్పుకొనకుచి ।

క్కూరక నేడీవుమాన-కుండినవేడ్క-న్ ।

పా ॥ కోర్కితగ్గించుకొనితన్ని-గొనిబ్రదుకుము ।

మంచి నెఱబలపడికట్లు-త్రేంచుకొనుము ।

ت از اَمَلِ دَرَازِ خُودِ بَاَزِ کَشِیم
 دَر زَلْفِ دَرَازِ وَ دَاَمَنِ چَنگِ زَنِیم
 اَز دَرسی عُلُومِ جَمَلَه بَگَرِیزِ بِه
 وَ اَندَر سَرِ زَلْفِ دِلْبَرِ آوِیزِ

(۵۶)

آنان که اسیرِ عقل و تمیز شدند
 در حسرت هست و نیست ناچیز شدند
 و بیخبری و آ آنگور گزی
 کان بیخبران بغوره میوپژ شدند

Dāst az amali darāzi khud bāz kashīm
 Dar zulfi darāz wa dāmani chang zanīm.
 Az darsi 'ulūmi jumlayi bagurēzī bih
 Vāndar sar zulfi dilbar āwēzī bih.

- (56) Ānān ki asīri 'aql wa tamīz shudand
 Dar hasrati hast wa nīst nāchīz shudand
 Rau bīkhabarī wa ābi angur guzī
 Kān bīkhabr āni baghorayi maiyi wēz shudand

And lose your fingers in the tresses of
 The Cypress-slender Minister of Wine.

LVI

Waste not your Hour, nor in the vain pursuit
 Of This and That endeavour and dispute ;

గీ० ॥ షాహ్ కావేషయాసవితం సక్కుప్యాతీవజీవసన్తుష్టః ।

సుకృతం వా దుష్కృతమపి బంధనమఖిలం లునీహినిశ్శేషమ్ ।

హలాం హస్తే కృత్య ప్రియాङ్గనాచూర్ణకుంతలान्ధేహి ।

గచ్ఛతి యతోఽఖిలంద్రా కితఘ్నన్తినపారిమితాన్యపి దినాని

సుచిరవలంబితభావి శ్రీభోగేచ్ఛామతీవఖలుకృత్వా ।

ఆయతచికురయువత్యా క్రీడామాపిసహవల్లకీశ్రుత్యా ।

శ్రేయానేవాद्याఖిల విద్యాध्यయనప్రయత్నసङ్గోచః ।

శ్రేష్ఠేవాతిమనోహర కాంతాలకజాలలాలకరకోలిః ।

శ్లో० ॥ చిన్తయేతే కిం ముధాస్వర్గ నరకౌభ్రాన్తికల్పితౌ ।

యథేష్టం భోక్తవ్యమేవ త్వయాప్తం సాంప్రతం సుఖమ్ ॥ ౪౬ ॥

కోపుకలికి నెలులుగలు-కోసుమువడిగ ।

నెల్లఁజెడునీమిగులుపూట-లేగుఁగనుక ।

చె ॥ కైనున్పుకొండమి-కిన్తోరైనుండి ।

వన్తోప్పచెంగుల-వేడ్కమీటుదము ।

నయమెల్లచదువునం-తలుమానుకొంట ।

నెలఁగిపెన్నెఱకల-నెననిప్పుచుంట ।

(౫౬-) మూ ॥ తెరలుచుకొనకీవీయూ ।

పరిహారక లేనిపోని-బెడఁదఁగొనకునీ ।

దొరకినతేనియ గ్రోలుట ।

నరవాముండండతలుల-నెగులుటకన్నన్ ।

పా ॥ అట్టచదువులనానిసీ-క్షై నవారు ।

కలదులేదనుతగవుల-న్బొలిసినారు ।

تَا كَى زَا بَد حَدِيثَ وَ تَا كَى زَا زَلَّ
 هَنگَام طَرَب شَرَاب را نِیست بَدَل
 بَگُذَشْت زِ اَندَازِهٖ مَن عِلْم و عَمَل
 هَر مُشْكَل را شَرَاب گُردَانْدَ حَل
 مَن بَادِه بِجَامِ یَكْمَنِی خَوَاهَم كَرْد

(۵۷)

خُود را بَدَوْرَطْلِ مِی غَنِی خَوَاهَم كَرْد

Tā kai zi abadi hadīs va tā kai zi azal

Hangām-itarab sharāb ra nīst badal

Ba guzasht zi andāzaī man'ilm va 'amal

Har mushkil rā sharāb gardānd hal.

(57) Man bāda bajāmi yak manī khāham kard

Khud rā badō ratli mai ghanī khāham kard

Better be merry with the fruitful Grape
 Than sadden after none, or Bitter, Fruit.

LVII

You know, my Friends, how bravely in my House
 For a new Marriage I did make Carouse ;

గీ० ॥ తత్వవిజిగ్నాసా యా యే దాసావिवేచకా యే యే ।
 తేతేసదాస్తి నాస్తి త్యనీనశశ్చర్చయేవనిజమానుః ।
 దేవానాంప్రియమౌలే ద్రాగ్గచ్ఛేతస్తతోవరయమాధ్వీమ్ ।
 సంతి యథాజాతాఽప్యపక్వమాద్వీకవద్యతోవీరసాః ।
 కోఽవధిరనాథనన్తవి శేషాత్మకభూతభావిచారితస్య ।
 ఉత్సవసమయః సప్రతి నాస్తియేవప్రతినిధిః ప్రసన్నాయాః ।
 జ్ఞానక్రియాపడుత్వం మమనిశ్శేషంవినిష్టమేవాభూత్ ।
 కిన్తుసురైవశమయతి ప్రతిబంధానప్యతీవదుఃసాధ్యాన్ ।
 శ్లో० ॥ శుష్క వేదాంతమీమాంసా వృద్ధభార్యామత్యజమ్ ।
 హలాకన్యామద్రవ్యవాక్షం జగన్మిత్రమబీభవమ్ ॥ ౪౭ ॥

ఈబరులువారువారియూ- సేలమనకుర ।

దెమ్ముకోపు నెడంగిపో-పోమ్మువడిగ ।

చె ॥ మొదలుతుదయతేని-ముందుపిదపల ।

తలులముచ్చటలవిం-తలునుజేవఱకు ।

హయిలోమున్లుట-కదసరుదెంచె ।

విడికోపునకుమాలు- వెదకిన న్నేదు ।

నేరుపుపనియున-న్విడనాడిపోయె ।

నిడుముడిముల్లగో-పేనదిలించు ।

(౫౭) మూ ॥ మరగితిలాహిరికూఁతు ।

స్తరపితి నాముసలియాలు-తడకననలకీ ।

నరయుమునాక్రొంబెండిలి ।

కరుదెంచిరి తాగితినుట-కదిగొననుంగుల్ ।

أَوَّلُ سَهْ طَلَّاقِ عَقْلٍ وَ دِينَ خَوَاهَمِ كُفَّتْ
 پَسْ دُخْتَرِ رَزِّ رَا بَزَنِي خَوَاهَمِ كَرْدْ

(۵۸) مَن ظَاهِرِ نِیْسْتِی و هَسْتِی دَانَم
 مَن بَاطِنِ هَر فَرَاَز و پَسْتِی دَانَم
 بَا اِیْن هَمِه اَز دَانِشِ خُود شَرَمَم بَاد
 گَر مَرْتَبَةُ و رَايِ مَسْتِی دَانَم

Awwal sih talāqi 'aql wa dīn khāham guft
 Pas dukhtari razrā bazanī khāham kard.

(58) Man zāhiri nīstī vā hastī dānām
 Man bātini har farāz wa pastī dānām
 Bā in hama az dānishi khud sharmam bād
 Gar marta bai wa rāyimastī dānam.

Divorced old barren Reason from my Bed,
 And took the Daughter of the Vine to Spouse.

LVIII

For " IS " and " IS-NOT " though with Rule and Line,
 And " UP-AND-DOWN " by Logic I define,
 Of all that one should care to fathom, I
 Was never deep in anything but—Wine.

గీ० ॥ వాంఛేయమేకభార ప్రమాణమద్యప్రపూర్ణ చపకమహమ్ ।
 ఇంద్రియియిషామి పునః స్వయంద్రిసాహస్రపలపరిశ్రుతయా ।
 మేధాశ్రద్ధోత్సర్జన శపథం కుर्वేత్రివారమేవాదౌ ।
 వరుణాత్మజాం యథావిధి పాణౌకృత్యచిరమహమపిరిరంసే ॥

శ్లో० ॥ సప్రమాణం జగద్దేతు రస్తుమాస్తూర్ధ్వతోఽప్యధః ।
 అత్యంతమదమత్తస్య వృథాతర్కేణకిమ్మమ ॥ ౪౮ ॥

గీ० ॥ జానేఽహమస్తితా యా అపినాస్తిత్వస్యవా బహిస్తత్త్వమ్ ।
 జానామ్యుర్ధ్వాధః స్థితి రహస్యమరివలంపునఃప్రపञ్చస్య ।
 ఆత్మస్తవప్రియోఽహం జిహ్రియాం మామ కే దశజ్ఞానాత్ ।
 యదధికం జానీయాం పరిశ్రుతా మత్తతాం వినాతత్త్వమ్ ।

పా ॥ ఇంగనాకుఁగవలయును-ఁబుంగుకోపు ।
 చాలునుఱియు రెండురతుల-మేలుపదను ।
 ముమ్ముఱున్దెల్వికొల్పుల-నోన్బుడి నెద ।
 నల్లయంగూరుకూఁతుఁబెం-జ్జాడుకొ నెద ।

(౫౮) మూ ॥ కలదునుఱిలేదుపడిక ।
 ట్లల రెడునిఱిఁగ్రిందుమీఁదు-లంపెల్లెడలన్ ।
 బలునుఱులోఁతెన్నెన ।
 న్దెలియుట కేనొప్పఁద్రాగు-నేపునఁదప్పన్ ।

పా ॥ కలిమిలేములతీ రెల్ల-ఁదెలిసికొంటి ।
 హెచ్చుతగ్గులలోగిటు-దెఱుఁగుకొంటి ।
 మ్రొగ్గినాయీ తెలివిఁగూచి-సిగ్గువ్రాదు ।
 నెన్నఁగలనేని లాహిరి-కన్న నేటు ।

(۵۹) دُشْمَن بَغْلَطَ گُفْت کِه مَن فَلَاسِفِیْم
 اِیْزَد دَانَد کِه اَنَاجِه اَو گُفْت نِیْم
 لَیْکِن چُو دَرِیْن غَم اَشْیَان اَمَدَه اَم
 اَخِر کَم اَز آن کِه مَن نَدَانَم کِه کِیْم
 هَرْگِز غَم دَوْرُوز مَرَا یَاد نِکِشْت
 رَوِزِی کِه نِیَاْمَدَسْت وَ رَوِز کِه گُذَشْت

(59) Dushman baghalat guft ki man falsa fīm
 Īzad dānad ki ānchi ū guft nīm
 Lēkin chū darīn ghammi āshyān amada am
 Ākhir kam azān ki man nadānam ki kī m
 Hargiz ghammi dōrōzmarā yād na kisht
 Rōzī ki nēyāmadast va rōz ki guzasht.

LIX

Ah, but my Computations, People say,
 Have squared the Year to human compass, eh ?
 If so, by striking from the Calendar
 Unborn To-morrow, and dead Yesterday.

శ్లో० ॥ అయం స్వతన్త్రసిద్ధాంతః కథమాశ్రిప్యతేజునైః ।

శ్చోఽజాతస్య పరాసోఽర్థః సుఖమధ్యేవదేహినః ॥ ౪౯ ॥

గీ० ॥ భ్రాంత్యావేదాంత్యహమి త్యజాగదిష్టాస్మదీయ పరిపన్థీ ।

జానాతిదేవ एवा स्मिवानवातादृశో यथा कथितः ।

दुःखात्मकनीडेऽस्मि न्यथा तथा वा समागतोऽस्मीत्थम् ।

चरमदशाकष्टतरै वास्तिमदीयायतो न मां जाने ।

दिनयोर्द्वयोर्न కర్షతి दुःख स्మृतिరీषదాపి మదీయమనః ।

एकत्राप्यन्येद्युः पूर्वद्युर्वोभयेद्युरितरत्र ॥

(౫౯) మూ ॥ పొలిసెన్నిన్నస్త్రేపిక ।

గలుగదు నేడట్టిదినుసు-కలదోలేదో ।

కొలతలుకట్టవినే నె ।

పులుతేలపుకుండకేమి-పొనేరానీ ।

చె ॥ ననుగూచియేనుకీ-నాడెనానాయెనిరి ।

పలికెనానెఱిగిన-వాడెనేననుచు ।

నతడెన్నయట్లుకా-ననివేల్పులెలియు ।

వచ్చితినీవల-నంతపట్టునకుం ।

గొట్టకొనకిబుచి-కు-నడెగుల్కొంటి ।

నేనెనేనెడెనో-యెలుగెలెకుంటి ।

(۶۰) سَرْمَسْت بَمِيخَانَه گُذَر کَرْدَم دُوش

پِيرِي دِيدَم مَسْت وَ سَبَوِي بِر دُوش

گُفْتَم زِ خُدا شَرَم نَدَارِي اَي پِير

گُفْتَا کَرَم اَز خُدا سَت رَو بَادَه بَنُوش

(۶۱) مَي حُورَه زِ تُو کَثَرَتِ عَآتِ بَبُرد

وَ اَنَدِيشَةُ هَفْتَانِ وَ دُو مِلَّتِ بَبُرد

(60) Sarmast bamaikhanā guzar kardam dōsh
Pīrī dīdam mast va sabō ī bar dōsh
Guftam zi khudāsharm nadārī ai pīr
Guftā karam az khudāst rau bāda banōsh.

(61) Mai khur ki zi tū kasrati 'illat baburd
Wāndēshaī haftād wa dō millat ba burd

LX

And lately, by the Tavern Door agape,
Came shining through the Dusk an Angel Shape
Bearing a Vessel on his Shoulder ; and
He bid me taste of it ; and 'twas—the Grape !

LXI

The Grape that can with Logic absolute
The Two-and-Seventy jarring Sects confute :

శ్లో० ॥ పానధారాద్వివృతమృతి భుజన్యస్తఘటాగతా ।

వివృతాస్యాగ్నయాతస్యాః పీతన్యత్తన్మధ్యయతే ॥ ౬౦ ॥

గీ० ॥ పూర్వేఽర్థమదమత్తోఽ బోభూయిషిపానగోష్ఠికాప్రాంతే ।

దోర్భృతహాలాభాణ్డం మత్తమదర్శమతివృద్ధమపితవ్ర ।

కిం లజ్జసేనదేవా దయివృద్ధేత్యహమజాగదిషితమపి ।

సోఽవీవదదయమయ ఇశఃపిబమధ్వభీష్టమేహీతి ।

శ్లో० ॥ ఐకీక్రువీతమధ్యయ యన్యోఽన్యవిమతాన్గురున్ ।

తేనామృతోభవేన్మర్త్యోఽ యోభర్మమణిణా యథా ॥ ౬౧ ॥

(౬౦) మూ ॥ చొక్కంగడిగుమ్మముపై ।

కెక్కుచు నెలనగవుతోన-డెవతోమబ్బున్ ।

మిక్కిలిచవిగొల్పినను ।

న్దిక్కించినదిప్పయలరు-చెలువగుమోవిన్ ।

చె ॥ మిగులలాహిరితోడ-మెలగితిన్నిన్న ।

టీకుగాగోపంగ-షిసరసనేను ।

మూపునసీవిరి-బుంగగదించి ।

తూగాడుముదుకని-తోడనిట్లంటి ।

నారబడుగబిడి-యముగొనవేల ।

యులియైననంకుని-యాసుతలంకి ।

ముదుసలియనియెఁబో-పోపొమ్మకోపు ।

నానుమావేల్పున-యముగుండెవాడు ।

(౬౧) మూ ॥ దండ్రిన్దొమ్మిడెనిమిదుల ।

రెండుతెగలవారిచదువు-రిమ్మనడఁచునా ।

పండునఁబొడమిసమైకము ।

మెండుగనీయినుప్రభతుఁకు-మేలిమిసల్పున్ ।

پَرهیزِ مَکُن زِ کیمیائی کہ ازو
 یک جرعه خوری هزار علت ببرد

(۶۲)

سُبْحَانَهُ اللَّهُ تَوْبَادَہِ مِی پنداری

آبی کہ ز صد درد دلت برداری
 از خالق کرد گلو و از رب رحیم
 نومید نیم بجرم و عصیان عظیم

Par hēz makun zi kīmiyā ī ki azū

Yak jura' khurī hazār illat baburd.

(62) Subhanallāh tū bāda mī pindārī

Ābī ki zi sad dardi dilat bardārī

Az khāliqi khirdigār wa az rabbi rahīm

Naumēd nayam bajurm wa 'isyāni 'azīm

The sovereign Alchemist that in a trice
 Life's leaden metal into Gold transmute :

LXII

The mighty Mahmud, Allah-breathing Lord,
 That all the misbelieving and black Horde

గీ० ॥ వరుణాత్మజాంపిబతతః ప్రభూతనానాపదః పలాయేరన్ ।
 సుతరామపిద్విసప్నతి విభిన్నमतసంశయాః ప్రణశ్యేయః ।
 మాత్వంత్యాక్షీర్జాత్వ ప్యమృతకరంధాతువాదినామివ ।
 లేశమపితేనదత్తం భుక్ష్వశ్చసవిపదః సహస్రశోహంతి ।

శ్లో० ॥ భుజ్జానోఽప్యఖిలान్భోగా న్విదేహః పురుషోత్తమః ।
 జగద్గురుః పురారాజీ జీవన్ముక్తః పరంతప్రః ॥ ౬౨ ॥

గీ० ॥ జయతు పరమేశ్వరస్త్వం హలా తత్త్వం యథార్థతోవేత్సి ।
 మానసపీడాశ్శతశో వినాశయతి కృష్ణగోస్తనీమదిరా ।

చె ॥ పుచ్చుకోకోపునీ-పొక్కెల్లడుల్లు ।
 నీనూఱుచిక్కుల-న్విడగొట్టుగోపు ।
 పొన్నుసల్పెడివాని-పొత్తువీడకుము ।
 త్రాగుమువాడిచ్చు-దానిజిడ్డైన ।
 డుల్పెడునదివేయి-డుమలెల్లనడిగ ।

(౬౨) మూ ॥ వేలుపునమ్మిక బడినగు ।
 నాలాహిరియలుగుబ్రతుకు-నందోపుగొనన్ ।
 జాలనితుందుడుకులనడి ।
 నేలగలిపిమంచివారి-నెమ్మిన్బొంచున్ ।

చె ॥ మిక్కిలివేలుపు-మేలెనవాడు ।
 నీవుకోండాడుకోం-టివిచొక్కుచొదుగు ।
 నెల్లదిన్నులునన్ని-యేలెడుమేటి ।
 మింటి తెప్పరినాక-మెల్పల్పనిమ్ము ।

گَر مَسْت وُ خَرَابِ خَفْتِه بِاشَمِ اِمْرُوزِ
فَرْدَا بَاخْشَاد بَرِ اُسْتَاخَوَانَايِ رَهِيْمِ

(۶۳)

مَی مِی خُورَم وُ هَر کِه چُو مِن اَهْل بُودِ
مِی خُورْدَنِ مِن بَنَزْدِ اَو سَهْل بُودِ

مِی خُورْدَنِ مِن حَقِ بَا زَلِ مِی دَانِ
گَر مِی نَخُورَم عِلْمِ خُدا جَهْل بُودِ

Gar mast ō kharābi khufta bāsham imrōz
Fardā bakhshād bar ustū khānhā yīrahīm.

- (63) Mai mī khuram va har ki chū manahl būd
Mayi khurdani man banazdi ū sahl būd
Maiyi khurdani man haqqi bāzal mī danist
Gar mai na khuram 'ilmi khuda jahl būd.

Of Fears and Sorrows that infest the Soul
Scatters before him with his whirlwind Sword.

LXIII

Why, be this Juice the growth of God, who dare
Blaspheme the twisted tendril as a Snare ?

A Blessing, we should use it, should we not ?
And if a Curse—why, then, Who set it there ?

కృపయాభువనవిధాతు ర్దయామయస్యాపి దేవదేవస్య ।
 నిర్విణ్ణోనాభ్రవం నాప్యపరాధీహితీవనోపాపీ ।
 అథాహం మదమత్తః స్యాం యది నిద్రాలూరపివినిశ్ఠాయుః ।
 సర్వేశ్వరః కృపాలూ శశ్వః కుర్యాన్మమకాస్థిసశ్చయనమ్ ।

శ్లో० ॥ పానపాత్రాధరమధు భోగ్యమేవజనైః సదా ।
 నిన్ధ్యాశ్చేత్ప్రమదాలోలాః పాపాఃకిదేవచోదితాః ॥ ౬౩ ॥

గీ० ॥ సేవేహాలామేతా మర్హత్యస్మాదృశోఽఖిలఽపిజనః ।
 మమ మధుపానవ్యసనం దేవేనోపేక్షణీయమేవ భవేత్ ।
 మన్మధుపాన ప్రకృతిం సృష్టవాదావేవ దేవమవగచ్ఛేత్ ।
 యది నాపివేయం మధ్యం సర్వజ్ఞత్వవిధేరాపిమృషేవ ।

బరువడిమిగులబొ-ప్పడ నెన నేను ।

మొదలంటనాకోర్కె-బోనాడలేను ।

నేడుమైకంబున-నేగూరిచెడఁగ ।

నెన, రెనవేల్పునా-నెమ్మలన్గాచు ।

(౬-3) మూ ॥ ఎఱుక నెగఁబ్రాఁకిమబ్బు' ।

న్వెఱఁజెఱచున్వేల్పుగనుక-విడువఁగరాదీ ।

తెఱవిదియైసగుచోడ ।

త్తఱదీనిన్ద్రావియెనరు-తనియరుఁజూయిన్ ।

నె ॥ విచ్చలవిడిఁగోపు-వేసికొంచుందుఁ ।

బుచ్చుకోఁదగునన్ను-బోఁటివాఁడెల్ల ।

నాత్రాగుడెన్నఁడు-నాపాలివేల్పు ।

నేద్రదావెదననిముం-దేయెఱునతఁడు ।

త్రాగనేనిమఱియా-తని తెల్విబెజ ।

(۶۴) گویند مَـخْـوَرِ مِیْ کِه بَـلَا کُـشِ بَـشِی
 دَر رُوزِ مِکَافَاتِ بَرِ آتِشِ بَـشِی
 اَیْنِ سُسْتِ وِلیِ هَر دَو جِهَانِ مِیِ اَرَزَد
 اَن یَکدَمَه کَز شَرَابِ سَرِ خُوشِ بَـشِی

بِهشتی

کَـنْجَا کِه بَـهـِـشـِـتـِـسـِـتِ رَـسِیِ یَا نَـرِـسِیِ

- (64) Gōyand makhur mai ki balā kash bāshī
 Dar rōzi mukāfāt bar ātish bāshī
 Īn hast walē har dō jahān mī arzad
 Ān yakdama kaz sharāb sar khush bashī
 Īnjā bamai wa jān bihishtī mī sāz
 Kānja ki bihishtast rasī yā na rasī.

LXIV

I must abjure the Balm of Life, I must,
 Scared by some After-reckoning ta'en on trust,
 Or lured with Hope of some Diviner Drink,
 When the frail Cup is crumbled into Dust !

శ్లో० ॥ త్యజేయమథాకిసౌఖ్యం పశ్చాత్తాప కలङ్కితః ।

పిబేయమ్మదవిశ్వాస కల్పితమ్మధుసంస్థితః ॥ ౬౪ ॥

గీ० ॥ నిపతేరప్యధ్యగ్ని ప్రసభంనరకేవిచారణీయదినే ।

మాపిబమధ్యమధ్యే విపదం నివసేస్త్వమితి వదన్త్యేతే ।

అస్త్వేవమభయజగతో రన్తః సారోఽపి యదీవిచార్యేత ।

సస్యాన్ముహూర్తే య త్వమ్మధుమత్తోభవేర్యదానూనమ్ ।

త్వమిహైవస్వర్గీకुरु వరుణాత్మజయాపిపానపాత్రేణ ।

సुरలోకోయత్రస్యా త్రేయాస్తత్రాపివానవాహన్త ।

(౬౪) మూ ॥ అలఁతి పెళుచుమైనేల ।

స్థలిసినయెడ నిండుతనివి-గనఁగలనేనిన్ ।

బెలుచననేనొట్టిడుకొని ।

తొలఁగవలయుఁడప్పకీబ్ర-దుక్కుపైఁదీపిన్ ।

చె ॥ బెడఁదజిక్కెదవుసీ-విరితానకీవు ।

నీవుపెన్నుకొన-నేచిన మొదలు ।

మంటలోమలమల-మాఁడుచుండెదవు ।

విడికోపునన్వేల్పు-వీడుపన్నించు ।

చదలుకాపునగరు-చనెదవ్రాతేదొ ।

(۶۵)

مَی خُورْدَن و گِردِ نِیکوَانِ گُردِیدَن
 بِه زَانِکِه بَزَرْقِ زَاهِدِی وِرَزِیدَن
 گَر عَاشِق و مَسْت دُوزَخِی خَوَاهَد بُود
 پَس رُوی بِهِشْت کَس نَاخَوَاهَد دِیدَن
 گُویَنْد کِه دُوزَخِی بُود مَرْدِم مَسْت
 قَوَایِست خِلَاف دِل دَرُو نَتَوَانِیست

(65) Maiyi khurdan va girdi nēkwāni gardī dan

Bih zānki bazarqi zāhidīyi var zī dan

Gar 'āshik va mast dōzakhī khāhad būd

Pas rūyi bihisht kas nakhāhad dīdan

Gōyand ki dōzakhī būd mardumi mast

Qaulist khilāf dil darō natuvān bast

LXV

If but the Vine and Love-abjuring Band

Are in the Prophet's Paradise to stand,

శ్లో० ॥ గురుపదిఠం గచ్ఛేయ విరక్తాశ్చేద్యం ప్రతి ।

తేషామనుభవస్తత్ర నశ్శూన్యాదతిరిచ్యతే ॥ ౬౪ ॥

గీ० ॥ ద్రాక్షాసవపానమపి స్వేచ్ఛాగతకామకీసభవిహారః ।

శ్రేయానేవ దివానిశ మత్యంతం జజ్ఞపూకసంసర్గాత్ ।

త్వీలొలూపః ప్రసన్నా మత్తశ్చేన్నిరయభాగభవేద్ధన్త ।

రసికః పశ్చజనోనై వేషిషిషేత్స్వర్గముఖమపి ద్రష్టుమ్ ।

(౬౫) మూ ॥ అలుమగలు బిగినందిట ।

సోలుమరులు శేచుమబ్బు-చొప్పిల్లనిచొ

జాలగనిడుమలగనిపని ।

మాలినయావేలువీట-మనజన నేలా ।

చె ॥ నీవిరిన్ద్రాపుట-చెలులగూడుటయె ।

గడుగొంతునోముల-కంతునయంబు ।

మేలువాడు స్థితి-మేలెక్కువాడు ।

తెరలుచు దాముబి-ద్దెంజొచ్చి రేని ।

గనబోరువేల్పున-గరుమూత్తినెన ।

మిక్కిలియడటున-మెయిమచువాడు ।

తరలినతరువాత-దలకుచునుండు ।

ననిచెప్పెదరుకాని-యాయాయివారు ।

మరగదడ్డాదిడ్డి-మాటలుల్లంబు ।

మేలువాడు స్థితి-మేలెక్కువాడు ।

گَر عاشِق و مَسَّت دَوَزَخِی خَوَاهَد بُود

فَرْدَا بِنِی بِهِشْت رَا چُون کَفِّ دَسْت

(۶۶) زَنهار بَکَس مَگُو تُو اِین رَا زِ نِهِنْت

هَر لَالَه کِه پِزْمُرد نَخَوَاهَد بِشِگُفت

تَا چَند زَنَم بُرُوی دَرِیا هَا خِشْت

بِیزار شُدَم زِ بُتِ پَرستَان وَکُنِشْت

Gar 'āshiqi va mast dōzakhī khahad būd

Fardā binī bihisht rā chūn kaffi dast.

(66) Zin hār bakas magū tū in rāzi nihuft

Har lālaī ki pizmurd na khāhad bishiguft

Tā chand zanam barūyi daryāhā khisht

Bizār shudām zi buti parastan va kunisht

Alack, I doubt the Prophet's Paradise
Were empty as the hollow of one's Hand.

LXVI

Oh threats of Hell and Hopes of Paradise !

One thing at least is certain—THIS Life flies ;

నితరామతః పురుషో ధోరెనరకేపతేదితివదంతి ।
 తద్వచనంప్రతిబంధక మేవే తన్మానసం నావిశ్వాసితి ।
 మదమతః స్త్రీలొలః స్యాద్యదాపి ధోరెనరకపురవాసీ ।
 పశ్యావశ్యంస్వర్గో భవేత్పరేఘరతిశ్శూన్యమృతీరివ ।

శ్లో० ॥ మిథ్యైవస్వర్గనరకౌ సత్యమానుర్వినశ్యతి ।
 అనర్థకం ప్రేతకర్మ జాతస్య మరణం ధ్రువమ్ ॥ ౬౬ ॥

గీ० ॥ త్వమహోవతమాభాణీః కేభ్యోఽపి రహస్యమేతదాతి గూఢమ్ ।
 న వికసతి స్థలపద్మం శుష్కీభూతం పునః కదాచిదపి ।
 యాష్టమధునార్ద్రలోఢైః కతికాలం విరచయేయమంబునిధౌ ।
 అహమపిజాగలేయేయా గ్నిపూజకైర్దేవతాలయైర్హంత ।

చాఁగు రేచల్లిబి-స్తన్నిక్కిరేని ।
 నిక్కముగా రేపు-నీవుకన్గొనుము ।
 వేలుపునీడు త్త-పిడికిలిన్బొలు ।

(౬౬) మూ ॥ ఆమింటిమిద్దెలఁటనుజీ ।
 యామిఁద స్తంచిసెల్ల-లఁటయాకారా ।
 యేమి నెడబెడరింపులి ।
 కేమియు లేదీలు నెడల-నినియు త్తుత్తే ।

చ ॥ మేల్కొనుచెప్పకు-మియేరికేని ।
 నులియైననీదాఁగి-యుండినకిటుకు ।
 నెందైనముట్టిపో-యినననయెల్ల ।
 నికనలరారలే-దెన్నాళ్లకెన ।
 నేలపెడ్డలనిట్టు-నేనుగడంగి ।

خِیَامِ کِه گُفْت دوزَخِی خَوَاهَد بُود
کِه رَفْت بَدَوَزَخ و کِه آمَد زِ بِهَشْت

(۶۷) بَسِیَار بُگَشْتِیم بُگَرْد دَر و دَشْت
اَنَد هَمِه آفاقِ بُگَشْتِیم بُگَشْت
اَز کَس نَشَنِیدِیم کِه آمَد زان رَاه
رَاهِی کِه بَرَفْت رَاهِرُو باز نَغَشْت

Khaiyām ki guft dōzakhī khāhad būd

Ki raft ba dōzakh va ki āmad zi bihisht

(67) Bisyār bugashtīm bagird dar va dasht

Andar hamayi āfāq bugashtīm ba gasht

Az kas nashanīdīm ki āmad zān rāh

Rāhī ki baraft rāh rau bāz nagasht

One thing is certain and the rest is Lies ;

The Flower that once is blown for ever dies.

LXVII

Strange, is it not ? that of the myriads who

Before us pass'd the door of Darkness through,

కోఽజాగాదిశ్చనరకే బోభూయేయాహమపిచిరేణేతి ।
కోఽజక్లమిష్టనిరయం స్వర్గాదిహకోనుభూయాయాసీత్ ।

శ్లో० ॥ యాతః స్వానుభवं వक्तुం నకోఽపిపునరాగతః ।
ఛాన్దసేరథవాభ్రాన్తేః పరలोकః ప్రకల్పితః ॥ ౬౭ ॥

గీ० ॥ ధ్మావలయేబహుగహనే సమచశ్చూర్యిష్యహం దివారాత్రమ్ ।
అఖిలార్థ విజిజ్ఞాసు స్తతోఽప్యబోభూయిషిస్వయం పథికః ।
నాశ్రౌషం పన్థానం కస్మాదపియః సక్రుతః హయాసీత్ ।
అగమయతోఽధ్వనీన స్తతః పునః స్వయన్యవర్తిషత్ ।

నెచుచుండగిడు- వెనకిట్టకిట్ట ।

వేసారులువిసిగి- వేసారి నాడు ।

గొతఃతంబళితోడు- (గోవలఃట్ట) ।

తరిలి నేరతఃడుబి- ద్వన్తోస్తుననయే ।

తానెనండ్లెలిబి- స్వన్తోచ్చినాడు ।

చదలుకాడుగిడు- చవిరచ్చెనెనయే ।

(౬౮) మూ ॥ నెలుగుచుచియెట్టివింతో ।

నెలుగినవాతెన్నె- (దేవతెలివి) ।

న్దులునెలుగి తెల్పునాలయే ।

నెలుగుచుచియెట్టివింతో - నెకవెంకోకి ।

చె ॥ త్రిమృతినగుచునె- దేమాలుమూల ।

కొసలనేగ్రెన్దులు- (గ్రెన్దురినాడు) ।

గ్రిండుమీలనలు- కెలకలనున్న ।

దెనుసులనెల్లనే- (దిలకించి) నాడు ।

از جُمْلَهٗ رَفْتگانِ اِینِ رَهِ دَرازِ
بازِ آمَدَهٗ کُو که بَمَا گوید رازِ

زِینْهَارِ دَرِینِ سَرَاچَهٗ از رُویِ مَحْجَازِ
چِیزِی نَغْذَارِی که نِمْیائی بازِ

(۶۸) آنان که مُحِیطِ فَضْلِ و آدَابِ شُدَنَد
از جَمْعِ کَمَالِ شَمْعِ اَسْبَابِ شُدَنَد

Az jumlaī raftagān īn rāhi darāz

Bāz amadaī kū ki bamā gōyad rāz

Zīnhār darīn sarācha az ruyi majāz

Chīzī naguzārī ki namīyā ī bāz.

(68) *Ānān ki muhīti fazl va ādāb shudand*

Az jam'ai kamal sham 'ai asbāb shudand

Not one returns to tell us of the Road,
Which to discover we must travel too.

LXVIII

The Revelations of Devout and Learn'd

Who rose before us, and as Prophets burn'd,

एतस्मिन्विपुलाध्वनि सङ्घीभूय प्रयान्ति ये पथिकाः ।
 पुनरायातस्तेषुन मां कोऽपि रहस्यवृत्तमजिगदिषीत् ।
 जागृहितरां त्वमेत चतुष्यथान्तस्थितालये किमपि ।
 नाहासीर्वस्तुपुनः समेत्ययद्रोक्तुमञ्जसैवैषीः ।

శ్లో० ॥ अध्याపకాశ్రద్ధधानా भ्रान्ता मीमांसका अपि ।
 अरण्यरोदनं दीर्घ निद्रा वशीकृताः ॥ ६८ ॥

దాఁడప్పలాఁతి కే-తఱిఁజనునీలు ।
 ఎఱయుఁతెన్నకును నె-చ్చనినల్లనైవ ।
 వాఁడిచ్చటికిఁమల్లి-నచ్చిన వొప్పు ।
 గూరిచియన్న ప-ల్కున్వినఁ తేడు ।
 ఇట్టి పెండ్లినిపున-నేగినమూరి ।
 నెన్వొడెనన్దిరి-యేతేఁగిలిగి ।
 చనిచుల్లినచ్చిన-జాడగుఱించి ।
 యెఱిఁగింపఁగల్గుచాఁ-డెన్మడెనఱేఁడు ।
 ఏనుఱిలన్బోయ-మీ నుంఱిలోన ।
 గదిమూలనీవుది-గవిడచుచునును ।
 కానిపించన్లేవు-క్రిమ్మఱినుఱియు ।

(౬౮) మూ॥ గుఱిగావేల్పులతోడ ।

స్థితినుఱిమాటాడుకొన్న-నుంచితగవయల్ ।
 మెఱవడిఁదొలికూర్పు-నఱగి ।
 నైఱచినుఱలగుఱిలోన-క్రిష్టితునకున్ ।

رَه زَيْن شَبِ تَارِيكَ نَبُرْدَنَدَ بِرُون
گفتند فسانه و در خواب شدند

(۶۹) اَي دِل زِ غُبَارِ جِسْمِ اَگَر پَاک شَوِي
تو روح مجردي بر افلاک شوي
عرشه نشيمني تو شره بادا
کائي و مُقِيمِ خِطَّةِ خَاکِ شَوِي

Rah zīn shabi tārik naburdand birūn
Guftānd fasānāi wādar khāb shudand.

(69) Ai dil zi ghubāri jism agar pākshū yī
Tū rūhi mujarradī bar aflāk shū yī
'Arshast nishēmani tū sharmat bādā
Kāi wa muqīmi khittai khāk shūyī.

Are all but Stories, which, awoke from Sleep
They told their fellows, and to Sleep return'd.

LXIX

Why, if the Soul can fling the Dust aside,
And naked on the Air of Heaven ride,

Is't not a Shame—is't not a Shame for him
So long in this Clay suburb to abide !

- గీ० ॥ ప్రాభువన్సంతస్ते समस्तविद्याप्रभावकूपाराः ।
 संपूर्णगुणनिकायाः सदस्यदीपाः पुरापि समवात्सुः ।
 अस्मिन्कुहूनिशीथे तेहन्तनराजपथमकार्षुरिह ।
 केवलमचिरव्यपन्निति हासान्सर्वेऽप्यगुर्महानिद्राम् ॥
- శ్లో० ॥ स्वर्गःसिध्येदात्मनश्चे त्पौरुषेणैवकर्मणा ।
 स्पृहणीयं नकस्यापि जीवनं दुःखभाजनम् ॥ ६९ ॥
- గీ० ॥ त्वं हे मानसवपुषः पङ्कं प्रक्षालयेः समन्ताच्चेत् ।
 सुरवर्त्मनियद्यपिसं बोभूयेथास्तమాंस्वयं नग्नः ।
 स्वर्गपुरिभवेद्यदितव सदनमहोत्वं किमिहनजिह्नीयाः ।
 आगच्छेः किमृण्मय लोकनिवासीकथंभवेहन्त ।

చ ఎల్లచదువులలో-నెక్కడవారో ।

అందేనిబంజు అ-యేవారువారు ।

కష్టకారదారివొం-కన్నల్పలేక ।

నట్టిమూచ్చటలని-పండుకొన్నాడు ।

(౬౯) మూ అంతరికబుగ్గితుడుచుకొని ।

మొట్టకప్పుడేమనక-మెలగెరిగిరికన్ ।

దంటాలమారిమైతా ।

ల్పిటొట్టన్సినుమాలి-యెటులిటుతిరుగున్ ।

క ॥ ఉల్లమారీపునీ-యొకల్పిపెనుటికి ।

కమనడిగడుగుకో-గలిగెదవేని ।

మొట్టమొదటగులేక-మెలగెదవేని ।

గొప్పవేల్పుసొస-గూచుండువేని ।

స్థిగులేదానీక-నీరుటవచ్చి ।

యింతమొదటిపూర్వ-నిజీకెదివిల్లు ।

(۷۰) خَیَّامٌ تَنْتٌ بِخَیْمَةٍ مَّانِدٌ رَاسَتٌ

جان سُلطان است و مَنزِلش دَارِ فَنَّا

فَرَّاشِ أَجَلٌ زِ بَهِرِ دِیْگَرِ مَنزِلِ

این خیمه بیفگند چو سُلطان بَرخا

(۷۱) بَرَقَر ز سِیْپَهرِ خَاطِرَم رَوزِ نَخِست

لَوْحِ وَقَلَمِ وَبِیْشْتِ وَدَوْزَخِ مِی ج

(70) Khaiyām tant bakhīmaī mānd rāst

Jān sultān ast va manj ilash dāri fanāst

Farrāshi ajal zibahr dīgari manzil

Īn khīma bīf gand chū sultān bar khāst.

(71) Bar tar zi sipihr khātīram rōzi nu khust

Lauh wa qalam wa bihisht wa dōzakh mī just

LXX

But that is but a Tent wherein may rest

A Sultan to the Realm of Death addrest ;

The Sultan rises, and the dark Ferrash
Strikes, and prepares it for another Guest.

LXXI

I sent my Soul through the Invisible,

Some letter of that After-life to spell :

శ్లో० ॥ మన్యేదేహోభవేత్కాశ్చి త్పటమण्डపఇత్యహమ్ ।

క్షణం విశ్రమ్యతత్రాత్మా గంతవ్యః ప్రసభం తతః ॥ ౭౦ ॥

గీ० ॥ పటవాసఃపటపుస్తవ హంతవరీభృత్యతేతథాహినను ।

రాజేవప్రాణస్తే నశ్వరలోకోఽపితావక గృహమివ ।

నూతనగృహనిర్మాతా వీతానరచ నాపదుర్నియతకాలః ।

నాశయతిశిబిరమేత తావధావత్ప్రయాత్యయరాజా ।

శ్లో० ॥ జ్ఞాతుంపునర్జన్మతత్త్వం ప్రేషితంమాయయామనః ।

ఆత్మేవస్వర్గనరకా వీతితన్మమబ్జబుధత్ ॥ ౭౧ ॥

(20) మూ ॥ రావిచెడు నెకిమీని ।

జ్ఞావేలెడిబొల్లిగొల్లె-న న్నెమ్మిగొనన్ ।

బోవు న్నెప్పిటియతడును ।

జీవిడిది న్నెల్లులాతి-యేలికనుంచున్ ।

చె ॥ అలగుజేరానలె-నెనినీయెడలు ।

నుందిలొదొరచెడ-నూలు నేలయిలు ।

తెటియిల్లుకట్టునా-తెడుక్రొత్త నెలవు ।

నొనరించుజేడేగ-నూడుచున్గొటిజ ।

(21) మూ ॥ కనరానివానిచెంగటి ।

కినిపిలినాయుల్లనుతని-నదియుగొలిచినె ।

ట్టననుల్లినచ్చినాతో ।

ననెదానేమేలుసేగు-లవివియుననుచున్ ।

پَسْ گُفْتْ مَرَا مُعَلِّمَ از رَايِ دُرُسْت
لَوْحَ وَ قَلَمَ وَ بِيهِيشتَ وَ دُوزَخَ بَا تَ

(۷۲) گَرْدُونِ کَمَرِي از تَنِ فَرَسُودِهٴ مَاسْت
جَیْهُونِ اَثَرِي زِ اَشْكِ پَالُودِهٴ مَاسْت
دُوزَخِ شَرَرِي زِ رَنجِ بِيهُودِهٴ مَاسْت
فِرْدُوسِ دَمِي زِ وَقْتِ اَسُودِهٴ مَاسْت

Pas guft marā mu ‘allim az rāyi durust

Lauh wa qalam wa bihisht wa dōzakh bā tust

(72) Gardōni kamrī az tāni farsūdaī māst

Jaihūniasrī zi ashki pālūdaī māst

Dōzakhi shararī zi ranji bihodaī māst

Fir dausidamī zi waqtī asū daī mast

And after many days my Soul return'd

And said, “ Behold, Myself and Heav'n and Hell : ”

LXXII

Heav'n but the Vision of fulfill'd Desire,

And Hell the Shadow of a Soul on fire,

గీ० ॥ సృష్ట్యాద్యహ్యేవాస్మ న్మానసమాకాశ వీధిమఙ్గయిష్ట ।
 పత్రంకలమంత్రిదिवం నరకమజగవేషదత్రసకలమపి ।
 కిన్తుసమవావదిష్టా స్మద్గురరపితత్వతఃసుపన్థానమ్ ।
 పత్రంకలమస్త్రిదिवో నరకః సకలమపి తత్త్వమేవేతి ।

శ్లో० ॥ అవిద్యాతమాబద్ధశ్చే ద్విద్యాసామ్యతే పునః ।
 బ్రహ్మసత్యం జగన్మిథ్యా కిం వృథా తప్యతే మయా ॥ ౭౨ ॥

గీ० ॥ కఠిసూత్రమేవమమక శుష్కాఙ్గ భ్రష్టమస్తి దివచక్రమ్ ।
 మమవిపులవాఙ్మపూర ప్రచారణవాపిభవతిద్వివ్యసరిత్ ।

చ ॥ మొట్టమొదటనేను-పుట్టినవాడి ।
 మిన్నగొల్పాడినా-మేటితలాపు ।
 నేనెక్కడల్లన్నుల్ల-వేలుపుటాకి ।
 గొట్టిచెన్నటులుచి-క్కడచెడుబిడ్డ ।
 గానినాపంతులే-గవుతోనదెల్పె ।
 నేనేయవెల్లయు-న్నికిముగనంచు ।

(౭-౨) మూ ॥ కోరిక లేకుండుటమే ।
 లేరికినికిరముగొనుట-యందేనెక్కా ।
 నేరికచీకటియాడుగునఁ ।
 జేరిమునింగినకొలంది-జేటవచ్చున్ ।

చ ॥ నన్నుండిజాతిన-నడికట్టునింగి ।
 పాత్రెడునాకంటి-పదినుమిన్నేలు ।

طَاعَتِ رُوحَانِيَّانِ بَهِرِ تَسْتِ
خُلْدِ وَ دُوزَخِ عَكْسِ لُطْفِ وَ قَهْرِ

(۷۳) اَيْنِ جَرَحِ فَلَكِ كِه مَادَرُو حَيْرَانِيْمِ

فَانُوسِ خَيَالِ اَزُو مِثَالِي دَانِيْمِ
خُورْشِيْدِ چِرَاغِ دَانِ وَ عَالَمِ فَانُوسِ
مَا چُونِ سُوْرِيْمِ كَانْدَرُو گَرْدَانِيْمِ

Tā'ati rūhāniyān bahri tust

Khuld wa dōzakh 'aksi lutfva qahri tust.

(73) Īn charkhī falak ki mā darō hair ā nīm

Fanūsī khayāl azū misālī dānīm

Khurshēd chīragh dān va 'ālam fānūs

Mā chūnsuvarīm kāndarū gardānīm.

Cast on the Darkness into which Ourselves,
So late emerged from, shall so soon expire.

LXXIII

We are no other than a moving row
Of visionary Shapes that come and go

Round with this Sun-illumined Lantern held
In Midnight by the Master of the Show ;

బోభూయతేఽపి నరకః స్ఫులిక్లవమమోఘ శోకస్య ।
 తృటిరేవస్వర్గోఽస్య స్మదీయ సంతోషమూలకాలస్య ।
 శ్రద్ధాపిదేవభక్తి స్తవమూల్యాచరణ యోగ్య ధర్మోఽస్తి ।
 స్వర్గోఽపిదుర్గతిస్త్వ ద్రాగద్దేష ప్రతికృతిరథభవతి ॥

శ్లో० ॥ జగత్కాండపటే సూర్య దీపేనాస్మాన్మహానటః ।
 ప్రయజ్యాప్యపసంహత్య యథేష్టం క్రీడతి ప్రభుః ॥ ౭౩ ॥

గీ० ॥ యతఃపంచకమాస్మి న్హంతభవమోవయన్తు విభ్రాంతాః ।
 జానీమోనూనమిదం మాయామయకాచదీపయన్త్రానిభమ్ ।
 దీపస్తంభః సూర్యః సమస్త భువనమపి భవతి దీపగృహమ్ ।
 నానామూర్తివిశేషా ఇవస్మదహసర్వతః పరిభ్రాంతాః ॥

మిటమిటమనుబి స-మిగులునావంత ।

నావేడ్క-దబ్బున-ననువినునలను ।

నీమేలు సేగుల-నీడలారెండు ।

(23) మూ ॥ సడుమా పెండదొరపముజు ।

పొడుచుచుండట్టిపయిదోలు-బొమ్మలవలెము ।

గడియాటకాడుమనల ।

నడువడినాడించునరుస-గాబలుతీర్లన్ ।

చె ॥ ఈమింటిగిటిక్రింద-నెల్లరు న్ననము ।

ముమరంబుగనర్ది-మునుమున్నినాము ।

పోల్చుకొంటిన్నాయ-పుటిలాయియిద్ది ।

తొగసూడుపంజదుం దుముపట్టునేల ।

మనము బొమ్మలవలె-మలయుదుమచట ।

(۷۴) اَز رُوِّ حَقِیْقَتِیْ نَهْ اَز رُوِّ مَاجَازِ

مَا لُعبَتْ گَانِیْمِ وَ فَلَکْ لُعبَتْ بَازِ

بَازِ یَاچِهْ هِمِیْ کُنِیْمِ بَرِ نَطَعِ وَ جَوْدِ

رَفْتِیْمِ بَسَدُوْقِ اَدَمِ یَکْ یَکْ بَازِ

(۷۵) اَیْ رَفْتَهْ بَاجُوْگاَنِ فِصَا هَمَاجُوْگُوْ

چَپْ مِیْ خُوْر وَ رَاسْتْ بِرُوْهِنِچْ مَگُوْ

- (74) Az ruyi haqīqatī na az ruyi majāz
Mā lu'batgānīm va falak lu'a bat bāz
Bāzīchi hamī kunīm bar nata'i wujud
Raftīm basandūqi 'adam yak yak bāz.

- (75) Āi rafta ba chau gāni qazā bamchū gō
Chap mī khur va rāst birau hēch magō

LXXIV

Impotent Pieces of the Game He plays

Upon this Chequer-board of Nights and Days ;

Hither and thither moves, and checks, and slays,
And one by one back in the Closet lays.

LXXV

The Ball no question makes of Ayes and Noes,

But Right or Left as strikes the Player goes ;

శ్లో० ॥ చతురక్ల ఫలేఖేల బ్రహ్మరాత్రభివర్ణితే ।

ప్రవర్తయన్నపిబలం నివర్తయతి స ప్రభుః ॥ ౭౪ ॥

గీ० ॥ ప్రతిపాద్యతేస్వభావః కిన్త్వత్రనహీషదస్త్యాతిశయోక్తిః ।

అక్షావయం భవामః సభికోబోభూయతే పునర్దేవమ్ ।

అఘాపదీకృతభవే పరిణాయవశంవదాశిశశుద్యుతే ।

నీయమహేఽవసానేఽంతఃపేటీంద్రావపరస్పరాశ్లిఘాః ॥

శ్లో० ॥ క్రీడాద్యుతఃక్షిపేద్యత్ర పతేత్తత్రైవకన్దుకః ।

యథానియుజ్యయాన్నోదేవం వర్తేమహి తథా వయమ్ ॥ ౭౫ ॥

(౭౪) మూ ॥ ఏయడనులబల్లన్గొని ।

యేయావేల్పలవికాని-యెత్తులరయుచున్ ।

గాయలునడుపుచు-గెడపుచు ।

హాయిగనాటాడుదాచు-నవ్వియువరుసన్ ।

చ ॥ కాదిద్దికల్లని-క్కింబుగఁగవఱి ।

తాదుముమనమువేల్పాయాటకాడు ।

బ్రతుకుపట్టునఁగచ్చి-వరుసగామనల ।

నాటముగియడబ్బి-యందుంచుమఱల ।

(౭౫) మూ ॥ అడుగదుమేలోగులనడఁ ।

గుడియెడమలకాటకాడు-కొట్టునటులఁబ ।

ర్విడుచుండు బంతినిన్నిటు ।

లెడలించినవాఁడెఱుంగు-నెఱునెఱుంగున్ ।

کانکس که ترا فگند اندر تک و دو
او داند او داند او داند او

(۷۶) زین پیش نشان بود نیها بودست
پیوسته قلم ز نیک و بدنا سودست
در روز ازل هرانچه بائیست بداد
غم خوردن و کوشیدن ما بیهوده

Kānkas ki tūrā figand andar tak ū dau
Ō dānad Ō dānad Ō dānad Ō.

(76) Zin pēsh nishāni būdanī hā būdast
Paiwastayi qalam zi nēk ū bad nāsūdast
Dar rōzi azal harānchi bā ist badād
Gammi khurdan wa kōshīdani mā bihodast.

And He that toss'd you down into the Field,
HE knows about it all—HE knows—HE knows !

LXXVI

The Moving Finger writes ; and, having writ,
Moves on : nor all your Piety nor Wit
Shall lure it back to cancel half a Line.
Nor all your Tears wash out a Word of it.

గీ० ॥ हेजङ्गमकन्दुकइव करपालिकयाविधेस्त्वमाक्षितः ।
 सव्यमथवापसव्यं दाधान्यस्वेह किमपिमावादीः ।
 यःकोऽप्यबिभ्रमत्त्वा मितस्ततस्स्वेच्छयैवमत्यन्तम् ।
 जानाति सजानाति स जानातिसएवसैवजानाति ।

శ్లో० ॥ విधातृलिखितंకోऽपि परिమార్థే న శక్యते ।
 येनकेनाप्युपायेन भक्त्या वा तपसाथवा ॥ ७६ ॥

గీ० ॥ దేవమలేఖీదాదౌ లలాటఫలకెఱు భావి కర్మఫలమ్ ।
 గుణదోష సమాలేఖి న్యస్యవరీవృత్యతేఽప్యవిశ్రాంతా ।
 ప్రథమదినఎవసృష్టే నిరణేనీయిష్ట భావ్యవశ్యఫలమ్ ।
 అస్మాత్పౌరుషమఖిలం చింతాస్మాకంబృథేవబోభూతః ।

చె ॥ సీహాహాత్రిమ్మక్కి-నిలుకడలేక ।

బంతివలెన్వేల్పు-బడితకులొంగి ।

కుడియెడమలకెలం-కులఁబరుగిడుము ।

మిన్నకుండుము నోరు-మెదలపకింక ।

నటులిటులెవఁడుని-న్నాడించుచుండు ।

వాఁడెల్లువాఁడెల్లు-వాఁడెల్లువాఁడు ।

(౭౬) మూ ॥ వేలుపువ్రాయుచునడుపు ।

న్వేలీనావ్రాలుదిద్ద-నేరపుగానీ ।

కేలాయితడిపొడిమడి ।

వాలకములివెల్లనేల-పాలేతుదకున్ ।

• చె ॥ వలయునల్లేతల-న్రాలుండెదొల్లి ।

వరయదుమేలోగు-లాగనిపుడుక ।

నేలపన్నకముందె-నెఱవెదానిరుకు ।

వమ్మయ్యెడుమనడె-ప్పరమెల్లఁదుదకు ।

- (۷۷) چُون رَوِزِی وَعَمَرِ بَیْشِ وَ کَمِ نَتَّوَانِ کَرْدِ
 بَخُودِ رَا بِکَمِ وَ بَیْشِ دِ اِزَمِ نَتَّوَانِ کَرْدِ
 کَارِ مَن وَ تُو چُنَانِ کِه رَا یِ مَن وَ تَسْتِ
 اَز مَومِ بَدَسْتِ خَوِیْشِ هَمِ نَتَّوَانِ کَرْدِ
- (۷۸) اِیْنِ چَرخِ چُو طَاسِیْسْتِ نِگُونِ اُفْتَادِ
 دَرَوِیْ هَمِه زَیْرِ کَانَ زَبُونِ اُفْتَادِ

- (77) Chūn rōzī wa ' umrbēsh va kam natuwān kard
 Khud rāba kami va bēshidizam natuwān kard
 Kāri man ū tū chunān ki rāyi man ū tust
 Az mōm badastī khēsh ham natuwān kard.
- (78) Īn charkh chū tāsīst nigūni uftāda
 Dar vai hamayi zēr kānzabūn ūftāda

LXXVII

For let Philosopher and Doctor preach
 Of what they will, and what they will not—each
 Is but one Link in an eternal Chain
 That none can slip, nor break, nor overreach.

LXXVIII

And that inverted Bowl we call The Sky,
 Whereunder crawling coop'd we live and die,

శ్లో० ॥ ఓడఙ్మతంపణ్డితొఽపి మణ్డియెదుత ఖణ్డియెత్ ।
అలఙ్ఘ్యంనీత్యమచ్ఛేయ మమోచ్యం దేవబన్ధనమ్ ॥ ౭౭ ॥

గీ० ॥ జీవనమాయునోఽధికమపిహీననైవశక్యతేకర్తుమ్ ।
న్యूनమతివేలమథవోభయత్రసర్వత్రాహిఖలుదుఃఖిత్వా ।
త్వమహమపిత్రికరణతశ్చేదేకీభూయసమభవిష్యావ ।
సికథకమివహస్తాభ్యాంవిధియథేష్టన్యరూపయిష్యావ ।

శ్లో० ॥ అధోమూలం లుఠఙ్మయోమ కపాలమతీసఙ్కటమ్ ।
నుమః కిందోభూయమానా అస్మాదగవశంహితత్ ॥ ౭౮ ॥

(౭౭) మూ ॥ ఏ చదువరికాసీ మఱి ।

యేవొప్పెటులేనిఁజెప్ప-నీయదయెల్లన్ ।

దోచకమానదువంతగ ।

నాచాటుగనున్నవెల్పు-నందెన్నటికిన్ ।

చ ॥ తలవ్రాతగానిను-దకనీడుగాని ।

తాళుమాలుసలు-దీనిముకానట్లు ।

వెక్కిగింపదటిగింప-నీల్యాదువంత ।

యొండేనిదోషము-యందీనగాని ।

న తిగింతగియదే-నియవెరమాడ్కి-ఁ ।

గోరుకొన్నటుదిద్దు-కొనలేముమనము ।

(౭౮) మూ ॥ తలక్రిందుగనామలకం ।

బిలుచుచునున్నారమిట్లు-మిన్ననువేరన్ ।

గొలువకుఁదెదయు-స్థనవలె ।

బలుమలుచుదలేనిలోక-నకొప్పెల్లామకన్ ।

نیکِی و بدِی کی در نیاید بشرست
شادی و غمی کی در قضا و قدر

با چرخ مکن حواله کاندَر ره عقل
چرخ از تو هزار بار بیچاره تر

(۷۹) ای دل چو حقیقت جهان هست مجاز

چندین چه بری خواری ازین رنج و نیاز

Nēkī va badī ki dar nihādi basharast

Shādī va ghamē ki dar qazā va qadarast

Bā charkh makun hawāla kāndar ruhi 'aql

Charkh az tū hazār bār bīchāra tarast.

(79) Ai dil chū haqīqatī jahān hast majāz

Chandīn chi burī khārī azīn ranj va niyāz

Lift not your hands to IT for help—for It
As impotently rolls as you or I.

LXXIX

With Earth's first Clay They did the Last Man knead,
And there of the Last Harvest sow'd the Seed :

గీ० ॥ భాజనమధోमुखीनं यथाखचक्रंनिपतितमेवास्ति ।
 सर्वेऽवाचीनाअ प्यवशास्तस्मिन्भवन्त्यवक्षिप्ताः ।
 सुगुणोऽथवापिदोषः स्वभावतोबोभवीतिमनुजस्य ।
 आमोदोवाखेदः प्रागेवविधीयतेऽब्रदैवेन ।
 मान्यश्चसीर्वृथैव ज्योतिश्चक्रमिहकार्यमूलमिति ।
 बहुशस्तद्भवतोऽपि क्षुम्नातिगतिनिजांसदाज्ञात्वा ।

శ్లో० ॥ उत्पत्तिस्थितिनाशाना मेकमेवहि कारणम् ।
 स्वरूपतोనभेदोऽस्ति लोकस्याद्यन्तयोरपि ॥ ७९ ॥

చె ॥ ఇటుబోరగిల్లిన-దీమింటికొప్పు ।
 మూత లేకుండిన-బోడచెంబట్లు ।
 కాన నేదియువీలు-గాకెల్లవాడు ।
 తలక్రిందుగానిట-దలకుచునుండ్రు ।
 నింగి నేలలతోడ-నేతనుపట్లు ।
 నొడగు వెలితి లేక-యోగునుమంచి ।
 తలవ్రాతబట్టిన-తయు కోకగల్లు ।
 నేనునుమోపకె-దేమింటిమీద ।
 సీకన్ననదురుదా-నికీవేయిరెట్లు ।

(24) మూ ॥ మొదలేతుద తుదయేమొద ।
 లిదిమొదలిదితుద యనియెన-దేలుగదరంబో ।
 బదపడినిండినచదలుస ।
 విదిలికదలిపొదలుదినసు-వేలుగుట్టుల్ ।

تَنْ رَا بَقْضَا سِپَارَ وَ بَا وَقَّتْ بَسَازُ
کَیْنِ رَفْتَهٗ قَلَمِ زِ بَهِرِ تُو نَایَدِ بَازُ

(۸۰) خُوشِ بَاشِ کِه پَکْخَتِهٗ اَنَدِ سَوْدَایِ تُو دِی
اَیْمَنِ شُدِهٗ اَز هَمِهٗ تَمَنَایِ تُو دِی
تُو شَادِ بَزِی کِه بِی تَقَاضَایِ تُو دِی
دَادَنَدِ قَرَارِ کَارِ فَرْدَایِ تُو دِی

Tan rā baqazā sipār va bā waqt basāz

Kīn raftayi qalam zibahri tū nāyad bāz.

(80) Khush bāsh ki pukhta andsau dāyīyi tū dī

Eman shuda az hama tamannāyi tū dī

Tū shād bazī ki bī taqāzā yī tū dī

Dādand qarāri kārifardāyīyi tū dī

And the first Morning of Creation wrote
What the Last Dawn of Rockoning shall road.

LXXX

Yesterday, THIS Day's Madness did prepare :
To-morrow's Silence, Triumph, or Despair :

గీ० ॥ అపి హృదయవిశ్వమేత నిమిత్త్యేవయథార్థతోఽస్తియదేతోః ।

కిం तेनकारणेना त्यन्तं दोष్యसे वृथा व्यसनैः ।

दैवाधीनां कुरुतनु मपि बोभूयस्वकालमनुसृत्य ।

कलमोऽतीतश्चेत्त्वां प्रत्येषपुनः कदापिनायाति ।

శ్లో० ॥ భూతకాలః పరోక్షోఽస్తి భావికార్యమనిశ్చితమ్ ।

వృథాగతానాగతయో శ్రీర్చాపిబపిబాపిబ ॥ ౮౦ ॥

గీ० ॥ సన్తుష్టోబోభూహి ఘ్రస్తనవిభవాస్తతోఽప్యపంకులిషుః ।

సకలమబోభూదిఘ్రం తవాప్రతిహతం పరేధురేవయతః ।

చ ఓయుల్లమా నేల-యు త్తహళిక్కి ।

కోరినీవేలఁజి-క్కులఁదగి లెదవు ।

మిగుల వేల్పునకునీ-మెయిమిఁదుకట్టి ।

తలకొనుచుండుము-తరుణముకొలఁది ।

నిఁకి రాదునిన్నూచిఁ-

(౮౦) మూ ॥ పన్నెనిమిదేటికిక్కి ।

న్నిన్న మఱియు రేపుమాపు-నెగులున్దగులె ।

ట్లున్న నీ నడదీఱఁగ ।

నిన్నీ వేమఱతుచొక్కు- నెమ్మాను నెడన్ ।

చ ॥ నిన్న టిముచ్చట-నెఱవేఱఁగాన ।

నెందేనిహఁయిగా-నీవుండవలయు ।

నీకోరికలకెల్ల-నిన్న యెడయ్యె ।

నీకుఁగల్గదుమఱి-నిన్న టిచిక్కు ।

నిన్న రేపులవంత-నిలిపిఁబతుకుమ ।

خوش باش ندانی از کجا آمده
 می نوش ندانی که کجا خواهی رفته

(۸۱) آنروز که توسن فلک زین کردند
 و آرایش مشتری و پر وین کردند
 این بود نصیب ماز دیوان قضا
 ماراچه گنه قسمت ما این کردند

Khush bāsh nadānī az kuja āmadaī
 Mai nōsh nadānī ki kujā khāhī raftaī.

(81) Ān rōz ki tausani falak zīn kardand
 Va ārāyishi mushtarī va parwīn kardand
 Īn būd nasībi mā zi dīwāni qazā
 Mārā chi guna qismati mā īn kardand.

Drink ! for you know not whence you came, nor why :
 Drink ! for you know not why you go, nor where.

LXXXI

I tell you this—When, started from the Goal,
 Over the flaming shoulders of the Foal
 Of Heav'n Parwin and Mushtari they flum
 In my predestined Plot of Dust and Soul .

జే జీఘానన్దేన యోగతత్త్వస్త్వమప్యబోభూవీః ।
 ఉభయేచురపిపరేచుః పూర్వేచుస్తవగతిఃపదాదదిష్టుః ।
 బోభూతాత్ప్రమదేన త్వమిహవాజక్రమీః కసమబోభోః ।
 దాధేయాహాలామీ షదపినజానాస్యహోకజక్రమ్యాః ।

శ్లో० ॥ సృష్ట్యాదావేవనిహితం విధేయంసర్వదేహినామ్ ।
 అవశ్యమనుభోక్తవ్యం కృతంకర్మశుభాశుభమ్ ॥ ౮౧ ॥

గీ० ॥ యస్మిన్ప్రహాకార్షుః సన్నద్ధానహనిదుర్వినితాంస్తే ।
 అశ్విన్యాంగురుచార స్ఫుటపద్ధతిమప్యదీదిశన్నేవ ।
 మజ్జాతకఫలమేवं జ్యోతిశ్శాస్త్రాద్యథేవనిరణాయి ।
 హంతమమకోఽపరాధః సప్రతిమేభాగధేయమిదమస్తి ।

ఎటనుండివచ్చితో-యెఱుఁగవునీవు ।
 వేడుకలన్నిట-వీఁగుచునుండు ।
 మెలమినఁగూరుకో-వీవానుకొనుచు ।
 యరయఁజాలవికెట-నరిగెదోనీవు ।

౧౧) మూ ॥ నేనాయున్ని నెఱిగిన ।
 తోనేతోలుచొల్లనాబ్రదుకుమొడిలుతుదిల్ ।
 నానాటికిఁబడికిట్టుల ।
 వెనెలకొనునంచుఁదెలిసి-లికెదనీకున్ ।

పా ॥ వెలుఁగుదొరకాగువారున-ములకుజేను ।
 కట్టిమి న్నిస్కులన్ద్రోవ-పెట్టునాండు ।
 నాతెల్లన్వాసినాడునా-నడతెల్లెల్ల ।
 చేటునావంతునచ్చెనా-లోటులేదు ।

- (۸۲) چُون بُوْد اَزَل بُوْد مِرا اِنْشا کَرْد
 بامَنْ زِ نُکْهُسْت دَرْسِ عِشْقِ اِمْلَا کَرْد
 اَنگاہ قَرَاغِه رِیْزِه قُلْب مِرا
 مِفْتاحِ دَرِ خَزائِنِ مَعْنِی کَرْد
- (۸۳) بَاتُو بَخْرَابَات اَکَر گَوِیْم راز
 بِه زانِکِه بِمِاْهْرَابِ کُذَم بِي تُو نِمَاز

-
- (82) Chūn būdi azal būdi marā inshā kard
 Bā man zi nukhust darsi 'ishq imlā kard
 Āngāh qarāzayi rīzai qalb marā
 Miftāhi dari khazā'ini ma'anī kard.
- (83) Bā tū ba kharābāt agar gōyam rāz
 Bih zānki bamihrāb kunam bī tū namāz
-

LXXXII

The Vine had struck a fibre : which about
 If clings my being—let the Dervish flout ;
 Of my Base metal may be filed a Key,
 That shall unlock the Door he howls without.

LXXXIII

And this I know : whether the one True Light
 Kindle to Love, or Wrath-consume me quite,

శ్లో० ॥ దృఢ్యవలంబేయే సూత్రంధ్రువినిర్మితమ్ ।
తత్కేవల్యం సమాప్నోమి యదసాధ్యంసుఖేరపి ॥ ౮౨ ॥

గీ० ॥ నిత్యప్రకృతిరబోభూ దక్షాక్షీదిహసతస్యేహేతోమామ్ ।
ఆదిత్యవయథావి ధ్యజీగపత్కామశాస్త్రపాఠమపి ।
తత ఏవ మమ హృదయాని భిన్నత్రసరేణునాపిసవిధాతా ।
ప్రశ్నాకోశకవాటవి భేదనపద్మకుశ్చికామిహారరచత్ ।

శ్లో० ॥ రాగద్వేషౌ సమృద్ధీప్య తేజః కిమపిమాంక్షయేత్ ।
పానోదిత ప్రభాలేశః శ్రేయోఽస్తాధ్వరభానుతః ॥ ౮౩ ॥

(౮౨) మూ ॥ ఈ లాహిరినాయుండలి ।
మేలితెలివి వెలుగునట్లే-మెలపగలిగినన్ ।
వేలుపుచిందువకబీగము ।
నాలోపలనుండికలుగు-నంబిమొలయిడన్ ।

చె ॥ నేలలోనేనన్ను-నెగడించినాడు ।
తోడ్తోడమేలుచ-దువుచెప్పినాడు ।
నాయుల్లనుండలి-నలుసుతోనెఱుక ।
కలిమిచిందువకబీగమునల్పినాడు ।

(౮౩) మూ ॥ నెమ్మిగొలుపనీయెల్లెడఁ ।
బ్రమ్మిననాలోని తెలివి-పడటఁగలుపనీ ।
యిమ్ముగ నేద్రావినమే ।
లమ్మెయిఁగో వెలనడంగునడియరికన్నన్ ।

اَيَّ اَوَّلٍ وَ اَيَّ اٰخِرِ خَلْقَانِ هَمَّهٗ تُو
خَوَاهِي تُو مَرَا بِيَسُوَز وَ خَوَاهِي بِنَوَازِ

(۸۴)

يَزْدَانِ چُو گِلِ وَ چُو دِ مَامِي اَرَاست
دَانِست زِ فَعَلِ مَا چِه خَوَاهَد بَرِ خَاسْتِ
بِي حَكْمَش نِيست هَر گَنَاهِي كِه مَرَاست
پَس سُوخْتَنِ قِيَامَتِ از بَهْرِ چِه خَوَاسْتِ
حَكْمِي كِه از اُو مُحَالِ بَاشَد پَرهِيَزِ
فَرْمُوْدَه وَ اَمْر كَرْدَه كَزَوِي بَغْرِيزِ

Ai awwal wa ai ākhiri khalqāni hama tū
Khāhī tū marā bisōz va khāhī binawāz.

- (84) Yazdānchu gili wuzūdi mā mī ārāst
Dānist zi fa'li ma chi khāhad bar khāst
Bihukmash nīst har gunāhī ki marāst
Pas sōkhtani qiyāmat az bahrichi khāst
Hukmī ki az ū muhāl bāshad parhēz
Farmūda va amr karda kaz wai bagurēz.

One Flash of It, within the Tavern caught
Better than in the Temple lost outright.

LXXXIV

What ! out of senseless Nothing to provoke
A conscious Something to resent the yoke

గీ० ॥ అజిగదిషిష్యంత్వాంప్రతి యదిసాక్షాన్మన్త్రమపిమదస్థానే ।
 తస్మాత్త్వయావినైవా చికత్తిషిష్యే యథావిధినమస్యామ్ ।
 అయి దేవ బో భవీషి త్వమేవ సృష్ట్యంత కారణం జగతః ।
 ప్రబుభూషేః సంతనితుం మమ దుఃఖం వాథవాసుఖం హంత ।

శ్లో० ॥ అసంబద్ధశ్చేతనోఽయం జడప్రకృతితోఽసతః ।
 స్వతన్త్రస్య తథాప్యస్య వృథాకర్మవిధీయతే ॥ ౮౪ ॥

గీ० ॥ విధిరాత్మనా యథా మమ మృణ్మయదే హ్యథేప్సితమకాఘీత్ ।
 మశ్చేతః పరిణామం నిస్సందే హ్యథాక్రమమవేదీత్ ।

చె ॥ కోపువెంటన్నిన్ను-గొల్చుటేవాసి ।
 యీవు లేనిమనీదు-నెరఁగుడుకంటె ।
 మిన్ను నేలలక్రిందు-మీఁదుతొఁవాడ ।
 నడ్చునాహాయివం-తలుతోఁచినట్లు ।

(౮౪) మూ ॥ లొడలొట్టనుండి వెడలిన ।
 పడికట్లకులొంగినిట్ర-వడిమడితడులన్ ।
 గిడిగిల్లనడలకున్న ।
 నైదునటయీబ్రతుకుహాయి-చెల్లినపిదపన్ ।

చె ॥ నామేను నేలఁబ-న్నకమున్నెవేల్పు ।
 నా తెల్వినిగుడుమం-దలఁగూడ నెఱుఁగు ।
 వాని సెలపుఁబట్టి-వచ్చునాయెగు ।
 బ్రదుకుపిదపమంట-రా నేలనాకు ।

آنگاه میانِ امر و نهیِش عاجز

در مآندۀ جهانیان که کج دَر و مویز

(۸۵) تا قایلِ خایِ من بر آمیخته اند

صد بوالعجبی ز من بر آنگیخته اند

من بهتر از این نمی توانم بودن

Āngāh miyānī amri wa nahīshi 'ājiz

Dar māndayi jahāniyān ki kajdār wa mawēz,

(85) Tā qālibi khāki man bar āmēkhtā and

Sad bul 'ajabī zi man bar angēkhtā and

Man bihtār az in nami tawānim būdan

Of unpermitted Pleasure, under pain

Of Everlasting Penalties, if broke !

LXXXV

What ! from his helpless Creature be repaid

Pure Gold for what he lent us dross-allay'd

తస్యాజ్ఞయా వినానో బోభూయాదస్మదీయ దుష్కర్మ ।
 సంస్థాయకథమహమతః కుంభీపాకంతథాపిజక్ష్మ్యమ్ ।
 కేవలమసాధ్యమింద్రియ నిగ్రహణం తత్తదాజ్ఞయాభవతి ।
 అస్మాదేవాకస్మాత్ప్రవర్తతే కిం విధినిర్విषేధోఽపి ।
 హంతవయమంతరాస్మః ప్రతిషేధం విధిమతీవ బలహీనాః ।
 ఉభయేష్వపిపశ్చజనాఃకృత్యాకృత్యేషు సన్నియజ్యంతే ।

శ్లో० ॥ పూర్వాచారపిశాచోఽయం బాధతేఽనపరాధినమ్ ।
 స్వభావసుఖినం మర్త్యే హాధిగదుర్విధిచేష్ఠితమ్ ॥ ౮౪ ॥

గీ० ॥ సర్వాణ్యజ్ఞానిమమ ప్రాగమిమిశ్రన్సుదాసమంతాధే ।
 మత్సమదబీభవంస్తేఽప్యహోమహాద్భుత శతప్రదర్శయాని ।

దోలఁగదుపుట్టుక-తోఁగల్లుసేగి ।
 యెగ్గులగ్గులుసల్ప-నెటుచెల్లునుఱక ।
 డస్సితిమెదురుక-ట్టడలకునడుమఁ ।
 బుట్టిపొలియువార-ము మనమెల్లరము ।
 ననఁటి నెలుపుతడి-వడియనేక నెడు ।
 తబ్బిబ్బుపన్నుల-స్థలఁకుచున్నాము ।

(౮౫) మూ ॥ అలఁతికెలసి యనుమప్పిడి ।
 కోలువుననపరంజిమాఱు-గొనుటకుఁదగవున్ ।
 సలిపెడునాతనికేమన ।
 వలయుఁబ్రతుకు జట్టియెట్టు-వచ్చెన్దుడకున్ ।
 చె ॥ వేలుపునాదుమ్ము-వెలిపుచ్చుపూట ।
 నన్నుండినూఱువిం-తలుసల్పినాఁడు ।

کَز بُوتَهٗ مَرَا چُنِینِ بِرُونِ رِیَاخْتَهٗ اَنَدَ

(۸۶) مَرْدِ آن نَبُودَ کِهٖ خَلَقَ خَارِنْدَ اُورَا

وَزَبِیْمَ بَدِی نِیْکَ شُمَارِنْدَ اُورَا

رِنْدِی کِهٖ نَمُودَ پَسْتِ دَسْتِی بَکَرَمَ

رِنْدَانِ هَمَهٗ پَسْتِ دَسْتِ دَارِنْدَ اُورَا

Kaz botāvi marā chunīn birūn rēkhtā and.

(86) Mardi ān nabūd ki khulq khārind ūrā

Vaz bīm badī nēk shumārind ūrā

Rindī ki namūd past idastī ba karam

Rindāni hama pasti dast dārind ūrā.

Sue for a Debt we never did contract,
And cannot answer—Oh the sorry trade !

LXXXVI

Nay, but for terror of his wrathful Face,
I swear I will not call Injustice Grace ;

Not one Good Fellow of the Tavern but
Would kick so poor a Coward from the place.

एतावतोमहत्तर इतः परमहं नजातुबोभूयाम् ।
अस्मद्धेतोरस्म हेहोऽप्येवंबहिर्निरस्येत ।

श्लो० ॥ असद्विधिस्साधुरिति दैवभीत्यायदुच्यते ।
निष्कासितः स्यांसपदि कातरेणापिपानतः ॥ ८६ ॥

गी० ॥ न भवति सोऽपि मनुष्यः सुतरां निन्दन्तियं स्वकीय जनाः ।
दुष्टं शिष्टमितिपुन भीत्यासहसाथवा प्रशंसन्ति ।
मधुपायी शुन्ढायां निजापराधेनसन्तितिप्सेच्चेत् ।
सर्वेऽपि तत्सहचरा हन्तभ्रान्तंतमिहशिशिप्सेयुः ।

కాఁబోవనియ్యెడ-కన్ననయంబు ।

కనుక నీబొందినిం-కన్బొలియించు ।

(౮౬) మూ ॥ కడునలుగువేలుపనియ్యె ।

ట్రిడుకొనినేఁగానిపనుల-నెగ్గించునెడన్ ।

జెడువెడఁగాయని నన్ను ।

స్వక్షిఁబాక న్నెడలిమంచి-వాఁడుస్తన్నున్ ।

చె ॥ ఎల్లరునిట్టెడు-నెవ్కడైనమఱియు ।

నేవాఁడు వెఱపున-నెన్వనియోగు ।

వాసియంద్రోమగ-వాఁడుకాఁడతఁడు ।

త్రాగఁబోతుతననె-ననునకడలిన ।

లొట్టిముచ్చులునాని-లొటునెగ్గింతు ।

(٨٤) بَر رَهگُذَرَم هَزار جا دَام نِهِي

گُوئي کِه بَگِير مَت اَگر گَام نِهِي

يَک ذَرَّه زِ حُکْم تُو جِهان خَالِي نِيسَت

حُکْم تُو کُني وَ عاصِيَم نَام نِهِي

(٨٨) لَعَنَتِ اَنتُسْت وَ رَحْمَتِ اَن تُو

بَنَدَدِه اَن تُسْت وَ قِسْمَتِ اَن تُو

- (87) Bar rahguzaram hazār jā dām nahī
Gōi ki bagīrmat agar gām nahī
Yak zarra zi hukmi tū jahān khālīnist
Hukm tū kunī va ‘āsīmi nām nahī.

- (88) La‘nati ān tust wa rahmati ān tū
Bandayi ān tūst va qismati ān tū

LXXXVII

Oh Thou, who didst with pitfall and with gin
Beset the Road I was to wander in,

Thou wilt not with Predestined Evil round
Emmesh, and then impute my Fall to Sin !

LXXXVIII

Oh Thou, who Man of baser Earth didst make,

శ్లో० ॥ మమ ప్రవృత్తేర్వ్యాధాత స్త్వయాచోక్రియతే విధే ।

సాక్షాత్త్వమేవాపరాధీ మమ దోషో నవిద్యతే ॥ ౮౭ ॥

గీ० ॥ ప్రతిపదమపి మార్గేమే స్థాపయసీత్థం సహస్రశః పాశాన్ ।

మాపిపతిషీర్బిభన్తసా నీత్యేవం మాం నిజాగదీషిత్వమ్ ।

నాస్తి చరాచరమేత న్మనాగాపితవానధీనమాహోస్విత్ ।

ఆజ్ఞాం త్వమేవ కురుషే తథాహి మమ దుష్టనామవిదధాసి ।

శ్లో० ॥ సృజన్మృదామర్త్యమపి విఘ్ననిఘ్నాన్రివిఘ్నపశ్చ ।

విధేత్వయే వంక్రియతే సుఖదుఃఖ పరంపరా ॥ ౮౮ ॥

(౮౭) మూ ॥ నీవేకలుగులద్రవ్యితి ।

వీవేనలపన్ని నాడ-వేజనుశ్రోవన్ ।

నావేల్పాతప్పనియై ।

వీవేదిద్దకిటునన్ను-నెగించెదవా ।

చ ॥ ఏనేగుశ్రోవలో-నీవువేచోట్ల ।

నుక్కిరిబిక్కిరి-యురికన్ని నావు ।

అడుగిడదేనియం-దంకించినిన్ను ।

బట్టెదనంచుడ-ప్పక పల్కినావు ।

నింగినేలలలోన-నీవులోగొనక ।

యున్న తావేనియు-ను త్తకా లేదు ।

మొప్పునోనరింతా-వైపెచ్చునాకు ।

మొబుని త్తను-వేసెవెట్టెనివు ।

(౮౮) మూ ॥ ఎరవుమెమున్నాకిడితివి ।

మరులుసికొల్పితివి తన్వి-మాటందుట్టకై ।

మరితాళజాలనాతీ ।

పుకమోచుకమునన్ను గావు-మోయిలువేల్పా ।

گر مرا لعنتست قسمتِ پاک نیست
 زهرِ هم باید همه تریاک نیست
 من بندهٔ عاصمِ رضای تو کجاست
 تاریکِ دلم نور و صفای تو کجاست
 مرا تو بهشت اگر بطاعتِ بدهی
 این مزد بود لطف و عطای تو کجاست
 ای وافِ اصرارِ ضمیرِ همه کس
 در حالتِ عاجزِ دستگیرِ همه کس
 یارب تو مرا توبه ده و عذر پذیر
 ای توبه ده و عذر پذیر همه کس

Gar marā la'an ast qismati bāk nist
 Zahri ham bāyad hama tiryāk nīst
 Man bandaī 'āsīm rizāī tū kujāst
 Tārīki dilam nur u safāī tū kujāst
 Marā tū bihisht agar batā't-bidihi
 Īn muzd būd lutf u 'atāī tū kujāst
 Ai wāqifi asrāri zamīri hamayi kas
 Dar hālāti 'ajizi dastagīri hamayi kas
 Yā rabb tū marā tauba dih wa 'uzr pazīr
 Ai taubayidih wa 'uzri paziri hamayi kas

• And ev'n with Paradise devise the Snake :
 For all the Sin the Face of wretched Man

గీ० ॥ యావచ్చుకోపిషసిచే చ్చిక్షమిషసఁవతావదేవంత్వమ్ ।
 ఆఙ్గీప్ససియదియావ తావదనుజిఘృక్షసి ప్రభోచిత్రమ్ ।
 అభవిష్యచ్చేదు షాచారోమేఽభేష్యమహమర్తావవిధే ।
 బోభూయేతవిషమపి త్వఖిలంనన్యమృతమేవ బోభూయాత్ ।
 దాసోఽస్మ్యహమతిపాపీ తవకుత్రచిదస్తి సహజకారుణ్యమ్ ।
 మలిनाత్మాబోభూవం కవియతేప్రస్ఫుట ప్రభావస్ते ।
 స్వర్గం మహ్యం త్వం యది దిత్సేస్త్వచ్చరణసక్త భక్తాయ ।
 తద్బోభూయాత్ప్రతిఫల మేవకానుగ్రహ ప్రదానంते ।
 అయినిశ్శేషమనుష్యా న్తరఙ్గిఁకరహస్యసారవిజ్ఞాతః ।
 ఆత్మీయాఖిలభక్తా పత్సమయ మహాభయప్రదానకర ।
 हे देवदेहिपश्चा त्तापं पापं क्षमस्वमेऽन्यन्तम् ।
 अय्यनुतापविधायक यतस्त्वमेवासिदुष्कृतक्षन्ता ।
 प्रेतं जीवितमपिमां त्वमेवरक्षसिसदायथान्यायम् ।
 अस्य जगच्चक्रस्या स्थिररूपस्यत्वमेवभर्तासि ।

చ । నేనుగావించు-నేనుగొల్పించు ।
 పూడ్చిగోడవచు-అడ్చుచుండవచ్చు ।
 ఎల్లు-కానీల-ప్రాతః సాయం ।
 కాదుచేదెల్ల-ఏమునుచుండుగాని ।
 నేనుగోడచే-నేనుగోడచే ।
 మునుగోడచే-మేముగోడచే ।
 నాగోల్పునకువేల్పు-నగోల్పుచేయి ।
 మాఁజీయిద్దిన-మంచిచేట్టేని ।
 యెల్లరిలోగిటు-కెఱిగినవాడ ।
 యునునడలులే-నేలేదుగాడు ।

سازندهٔ کارِ مرده و زنده توئی
 دارندهٔ این چرخِ پراگنده توئی
 من گرچه بدم خواجهٔ این بنده توئی
 کسرا چه گنه نه آفریننده توئی

(۸۹)

ماهِ رمضان چنانکه اِمسال آمد
 برپایِ خردبندِ گرانِ حال آمد
 ای بارِ خدایِ خَلق را غافل ساز
 تا پندارند که ماهِ شوال آمد

Sāzindai kārī murda wa zinda tū ī
 Dārandaī īn charki parāganda tū ī
 Man garchi badam khāzai īn banda tū ī
 Kasrā chi guna na āfirinanda tū ī.

(89) Māhi ramazān chunān ki imsāl ā mad
 Bar pāyi khirad bandi girāni hālāmad
 Ai bāri khudāy khulqrā ghāfil sāz
 Tā pindārand ki māhi shawwāl ā mad.

Is black with—Man's Forgiveness give—and take !

LXXXIX

As under cover of departing Day
 Slunk hunger-stricken Ramazan away,
 Once more within the Potter's house alone
 I stood, surrounded by the Shapes of Clay.

అహమస్మ్యత్యపరాధీ తథాహి దాసస్యమమవిభుర్భవసి ।
కస్యాపి నాస్తి పాపం యస్మాద్దేతోస్త్వమేవ కర్తాసి ।

శ్లో० ॥ ఉపవాసవ్రతేభగ్నే క్షీణేకర్మణ్యహం పునః ।

కుంభకారాలయేఽప్యస్థాం మృద్ధికారైః పరీవృతః ॥ ౮౯ ॥

గీ० ॥ హంతాకస్మాదేషమ ఆయాసీదౌపవస్తమాసోఽయమ్ ।

సక్లృతకాలః సంప్రతి సమభూదత్యంతచతుర పదబంధః ।

అయి దుర్భరవ్రతవిధే సర్వానపి కురుజనాం స్త్వమౌదరికాన్ ।

బోధయ సమస్తవిభవై రవశ్యభోగార్హణ్యమాసహతి ।

నాయైపునకునన్వ-నటచెందనిమ్ము ।

నానేరమింక నె-న్న కమిలువేల్పు ।

నెరసునొప్పించిన-నెత్తుపుకనుక ।

చెలుపునొప్పించికా-చెదవీపుకాన ।

నేజెడునడియడ-న్నీవునాదొరివి ।

కెగులేదెవనికీ-వే తీరుపరివి ।

(౮౯) మూ ఓటితుడినాటి చీకటి ।

చాటుననాల్లుల్లి నెక్క-సంబుగజాతెన్ ।

నూటిన్యారెకురంగట ।

దీతెలుగకయుండి బారి-నినుసులనడుమన్ ।

చె నిక్కచ్చిగానిట్రు-నెలదాగరించె ।

సీయేడుచదువరి-కెల్లనడ్డముగ ।

నోనోమువేలుపా-యెనరించుమింక ।

బొందితాల్పులండి-పోతులనిద్ది ।

యెల్లనిన్లనుమని-యెన్నుకోసిమ్ము ।

- (۹۰) گویند که ماه رمضان گشت پدید
 من بعد بگرد بادا نتوان گردید
 در آخر شعبان بخورم چندان می
 کانداز رمضان مست بيفتم تا عید
- (۹۱) جامیست که عقل آفرین می زندش
 صد بوسه ز حسن بر جبین می زندش

- (90) Gōyand ki māhī ramazān gasht padīd
 Man ba'd bagardi bāda natuwān gardīd
 Dar ākhiri sha'bān bakhuram chandān mai
 Kāndar ramazān mast biftam tā 'īd.

- (91) Jāmīst ki 'aql āfrīn mī zandash
 Sad bōsa zi husn bar jabīn mī zandash

XC

And once again there gathered a scarce heard
 Whisper among them ; as it were, the stirr'd
 Ashes of some all but extinguished Tongue,
 Which mine ear kindled into living Word.

XCI

Said one among them—" Surely not in vain,
 My substance from the common Earth was ta'en,

- శ్లో० ॥ రసనానాం పురారంభ చ్ఛేదనాం జలపితం పునః ।
 మర్త్యోఽథమంతరేణాపి మయాశ్రావిశనైశ్శనైః ॥ ౯౦ ॥
- గీ० ॥ కేచిద్దదంతిమాంపున రాయాస్యత్యౌపవస్తమాసేన్దుః ।
 తదనంతరమపిచిత్తం భూయోమధానపాతుకామంస్యాత్ ।
 ఉపవాసమాసపూర్వే తావన్మాత్రం శురాంపిపాసేయమ్ ।
 యావద్దోభూయాంమద మత్తః సకలౌపవస్తసమయేఽపి ।
- శ్లో० ॥ ఐకోఽభాణీద్వృథాయోమాం నాస్రాక్షీన్మృత్స్వరూపిణమ్ ।
 విలాసయేదాత్మనిద్రా కసణ్వేమాం తనూమితి ॥ ౯౧ ॥

- (౯౦) మూ ॥ ఉసురసురనుమిడు కెసఁగని ।
 కొసముసముసమసఁగుముసుఁగు-గుసగుసవింటిన్ ।
 గసిదీటస్పసమీట ।
 న్నుసికీలునాకొసరుపిసరు-తొలుచదువులగున్ ।
- చె ఆనుంగు నెలతిర్గి-యరు దెంచునండ్రు ।
 తెలఁపరాదుల్లమ-త్తటికోపునాన ।
 నేఁగావునన్నిట్రు-నెలదాఁటునటకు ।
 తనువులేక టిముటి-వృష్పద్రావెనిను ।
- (౯౧) మూ ॥ ఓకఁఁబారిబొమ్మయ నెనూ ।
 రకనన్నిటఁబన్న లేదు-రహిపెంపారన్ ।
 జికిలినొనచిఁనవేల్పొ ।
 పిక నెందేఁగానరాని-పిసరుగమాల్పున్ ।

این کوزه گرد هر چندین جام لطیف
میسازد و باز بر زمین می زندش

(۹۲) ترکیب پیالۀ که در می پیوست
بشکستن آن روا نمی دارد مست
چندین سر و پای نازنین از سر دست
از مهر که پیوست و بکین که شکست

Īn kūza gari dahr chunīn jāmi latīf

Mī sāzad va bāzbar zamīn mī zandash.

(92) Tar kibi piyālāi ki dar mī paiwast

Bashī kaštāni ān ravā namī dārad mast

Chandīn sar va pāyi nāzanīn az sar dast

Az mihriki paiwast va bakīnī ki shikast.

That He who subtly wrought me into Shape
Should stamp me back to shapeless Earth again ? ”

XCII

Another said—“ Why, ne’er a peevish Boy

Would break the Cup from which he drank in Joy ;

Shall He that of His own free Fancy made

The Vessel, in an after-rage destroy ! ”

గీ० ॥ ఆచుంబితఫాలమపి హవియతే హృదయపాత్రాదయమ్ ।
 సవినిర్మిత్సతిచక్రీ తదేవదిదరీపతిస్థలభృయః
 అన్యోః

విషవృక్షోఽపిసంవర్ధ్యస్వయం ఊచుమసామ్పతమ్ ॥ ౧౨ ॥

గీ० ॥ సङ్ఖీకృతానితానీ హ చక్రిణా పానభాజనాङ్గాని ।
 దీదాంస్యేరంశ్చేత్సోఽపీర్ష్యిషిషేదేవవారుణీమత్తః ।
 కతిశీర్షాణ్యङ్ఖీనాపి చక్రీరమ్యైరచీకరస్వనశ్వైః ।
 ప్రేమ్ణైవహంతసపున ద్వేషేణైవ స్వయన్యదిదరీషీత్ ।

చె ॥ ఎఱుక గల్గినవార-తెల్లగొండాడఁ ।
 గ్రాలునంట్లుముడియ-కట్టెడుబుడ్డి ।
 క్రోవులమేతరీ-గొన్న బెనదినుసు ।
 కావించునదియుముక్కలుగొట్టునేల ।

(౯౨) మూ ॥ అనెలాతివాడుతానె ।
 క్కినకొమ్మన్వెట్టియైన-గినిసినఱకునా ।
 తన్నకెయారనొనచిఱన ।
 పనిముట్టున్వేలుపలిగి-పాడెటుసల్పున్ ।

చె ॥ చాలవంతులువేసి-సల్పినలొట్టి ।
 చెఱుపనొప్పడుకెపు-చెలగినవాడు ।
 మొదలడుగులువ్రేళ్ల-మొనలతోబన్ని ।
 బరువడిగిట్లక-పగులుచునెవడు ।

(۹۳) زِ آوردَنِ مَنِ نیوَدَ گردُون را سُوَدَ
 وَزِ بُردَنِ مَنِ جَاهَ وَ جَلَالَشِ نَفْزُوَدَ
 وَزِ هِیچِ کَسِی نِیزِ دَوِ گوشَمِ نَشَنُوَدَ
 کَا وَرْدَنِ وَ بُرْدَنِ مَنِ اَزِ بَهرِ چِه بودَ

(۹۴) دَر کَارِ گِهِ کُوزَه گَرِی رَفْتَمِ دُوشِ
 دِیدَمِ دَوِ هَزَارِ کُوزَه گُویَا وَ خَمُوشِ

- (93) Zi āwardani man nabūd gardūn rā sūd
 Vaz burdani man jāh va jalālash nafuzūd
 Vaz hēch kasēniz dōgōsham nashunūd
 Kāwardan wa burdani man az bahrichi būd.
- (94) Dar kārgahi kūzagarī raftam dōsh
 Dīdam dō hazār kūzayi gōyā va khamōsh

XCIII

None answer'd this ; but after silence spake
 Some Vessel of a more ungainly Make ;
 " They sneer at me for leaning all awry ;
 What ! did the Hand then of the Potter shake ? "

XCIV

Thus with the Dead as with the Living, WHAT ?
 And WHY ? so ready, but the WHEREFOR not,

- శ్లో० ॥ అకస్మాత్కుంభకారోఽపి భిన్యాశ్చైత్స్వకృతంఘటమ్ ।
 కంపేతకిం తస్యపాణి రిన్యవోచత్పరోహసన్ ॥ ౯౩ ॥
- గీ० ॥ ననుమమకాగమాదిహ నకోఽపిబోభూయతే విధేర్లాభః ।
 మమనిష్క్రమాదితోబత తన్మహి మోర్నకృతోనబోభూయాత్ ।
 కస్మాదపికర్ణోమే శోశ్రూయేతే నతత్వతః కిञ్చిత్ ।
 హంతమమాగమనిర్గమ కార్యేణతే కథం ప్రవర్తేతే ।
- శ్లో० ॥ జిహ్లాస్యతే దేహయాత్రా వృథాకిమపి జీవితమ్ ।
 ఘటః కః కుంభకారః క ఇన్యవాదీత్తదేతరః ॥ ౯౪ ॥

- (౯౩) మూ ॥ ఏకస్మాత్కుంభకారః ।
 యూర్జకయున్నారతెవ్వ-ఁడోపల్కెనితా ।
 కారాదురకుఁడీతా ।
 నారయకావేల్సుగూడ-నైపోనరించున్ ।
- చె ॥ నారాకవేలుపే-నయమొనగూచెన్ ।
 నాపోకనాతని-నలువెటుహెచ్చె ।
 రప్పించిననైచ్చె-రన్వెడలించు ।
 నుడువునారెండువీ-నులవినలేదు ।

- (౯౪) మూ ॥ బ్రదుకననేమీమఱియు ।
 జ్ఞదియుటయననేమియిట్లు-చయ్యనమాత్మె ।
 ట్లొడలునిదిటులనేలా ।
 కుదురెదిపిదుతెద్దిబుడ్డి-కూపరియేఁడి ।

ناگاهِ یکی کوزه بر آورد خروش
گوکوزه گروکوزه خروکوزه فروش

- (۹۵) دارنده چو ترکیب طبائع آراست
باز از چه سبب فگندش اندر کم و کاست
گر نیک آمد شکستش از بهر چه سود
ور بد آمد پس این صور عیب چراست
گویند باحشر جستجو خواهد بود
وان یار عزیز تندخو خواهد بود

Nāgāh yakī kūza bar āward khurōsh
Kū kūzagar va kūza khar wa kūza farosh.

- (95) Dāranda chū tarkībi tabā'ī ārāst
Bāz az chi sabab figan dash andar kam ū kast
Gar nēki āmad shikastash azbahri chi sūd
Var badi āmad pas in suvari 'aib chirāst
Gōyand bahashri justjū khāhad būd
Wān yārī 'azīz tūndkhō khāhad būd

One on a sudden peevishly exclaim'd,
" Which is the Potter, pray, and which the Pot ? "

XCV

Said one—" Folks of a surly Master tell,
And daub his Visage with the Smoke of Hell ;

గీ० ॥ పూర్వేఘ్నక్తమహం కులాలశాలామజీగమసహసా ।
 మూకానపివాగీశాన్ ద్విసహస్రమితాఙ్గనాంస్తదాద్రాక్షమ్ ।
 ఐకమపిపానపాత్రం ద్రాగేవంస్వయమజ్ఞః ఘృషచ్ఛబ్దమ్ ।
 ఘటనిర్మాతాకపునః కక్రయికః కాస్తిహంతావిక్రేతా ।

శ్లో० ॥ మాఘీవిధిర్జగత్కర్తా తేనజన్తుర్విచార్యతే ।
 దీయతేకర్మఫలమి త్యన్యోఽవోచజ్జనశ్రుతిమ్ ॥ ౯౪ ॥

గీ० ॥ పశ్చీకుర్వన్ధాతా భూతాన్యపిమెలయన్యదాస్మాక్షీత్ ।
 కస్మాద్దేతోభ్యై స్తానీసలోపానికిమృతసోఽకాఘీత్ ।
 యదిమూర్తాన్యేతాని ప్రాయః సుగుణాస్పదానిబోభ్యుః ।
 భూయోఽదయఃకిమవధీ త్ప్రసభమపివృథేవతాన్య సౌహంత ।

చ ॥ అరిగితిన్బిజుతల-యంగడికేను ।

నిన్నమాపచటంగ-టిన్ నెండువేల ।

పలికియున్బలుకని-పంటులందెదియె ।

కూతవేసెన్గడు-గొబ్బుననిట్లు ।

క్రీవికూడకరియెట-గొనువాడికెచట ।

నమ్మునతఁజెవొట-నంచుబిగ్గరంగ ।

(౯౫) మూ ॥ తగులొప్పనిబిగికాన్పుల ।

తగనరి బడియెడయఁడాడె-దనతోవేల్చి ।

తెగమిగులబొమ్మలాట ।

న్నగడ్చితానాడుకొనున-నియెనెంచేనిన్ ।

చ ॥ పుట్టుకతోవేల్పు-బొందులుకూడె ।

మఱలనయ్యవినడు-మన్నాల్చినేల ।

మంచివొనెడవాని-మాపనేమిపని ।

آز خَیْرِ مَاحِضِ جُز نِکُوئی نَاید هَرگِز
خوش باش که عاقِبَتِ نِکُو خواهد بود

(۹۶)

آندَم که نِهالِ عُمَرِ مَن کُندد شُود
وَ أَجْرَامِ زِ یَکدِگَر پِراگندد شُود
گَر زانکِه سُرَاحی کُندد از گِلِ مَن
بالِی که پُر از بادِه کُندد زِندد شُود
دَر پایِ اَزَل چو مَن سَر افگندد شُوم
وَز بَیخِ اُمیدِ عُمَرِ بَر کُندد شُوم

Az khairi mahz juz nikū ī nāyad hargiz
Khush bāsh ki 'āqibati nikū khāhad būd.

- (96) Āndam ki nihāli 'umri man kanda shūd
Wa ajrām zi yak digar parāganda shūd
Gar zānki surāhī kunand az gili man
Halē ki pur az bāda kunand zinda shūd
Dar pāyi azal chū man sar afganda shūm
Waz bē khi umīdi umr bar kanda shūm

They talk of some sharp Trial of us—Pish !
He's a Good Fellow, and 'twill all be well."

XCVI

" Well," said another, " Whoso will, let try,
My Clay with long oblivion is gone dry :

దుష్టబోభూయేరన్ సకలాయదిమూర్తయోఽపినిస్సారాః ।
 దోషః కర్షిష్యానాం సర్వాసాంప్రాయశోఽవగమ్యేత ।
 అన్త్యవిచారణాదీవసే చర్చాసంబోధవిష్యతిప్రచురా ।
 నాభూత్కదాపికేవల సాత్వికమూర్తేశశుభంవినాకిశ్చిత్ ।
 త్వంసమ్మోదస్వతమాం శివమేవస్యాద్భవిష్యదాయురపి ।
 త్వరితః ససృహన్మాణిరపి బోభూయిష్యతఇతిప్రశం సన్తి

శ్లో० ॥ సాధుక్తమస్మాన్యః కౌఽపి యద్వాతద్వా నియోజయేత్ ।
 అన్యోఽవాదీత్కింబहुనా మధుపాయయమమితి ॥ ౯౬ ॥

గీ० ॥ మమకజీవితవిటప ఇవావాచితయుగపథదామూలాత్
 పరితస్తస్యాఙ్గాన్యపి బహిర్నిరస్తాని హంతబోభూయః

సై బ్రౌననవియొన-చిన్ నయోగి కేది ।
 తుదినాటియరయిన-దొడ్డగానుండు ।
 ద త్తటనద రెడు-వగుచెలికాడు ।
 అనుచుబల్కెద రెన్న-జేనదామంచి ।
 నుండిమేల్పప్పది-నుసురాది కేదియు ।
 హాయిగానుండుముందగులెస్సబ్రతుకు ।

(౯౬) మూ॥ ఇంకెనయోపల్కెన్నో ।
 రింకెన్న పారిబొంది-యెన్నయొట్టుల్ ।
 పెంకెములనడగెనా ।
 యంకిలినదటానిమఱల-హయి న్ననెదన్ ।

• చె ॥ మొదలంటనామిమ్మ-మోహాడబెఱకి ।
 యాకులు రెమ్మలందందబోలువ్వి ।
 నాపారితోడబ-నటినానిదాన ।
 గోపునింపినబ్రతు-కునదియుమఱల ।

زِنْهَارِ گِلَمِ بِجَزِ صُرَاحِی مَکْنِیدِ

شَایِدِ کِه چو پُر بادِه شود زنده شو

(۹۷) ماهِ رَمَضانِ بَرَفَتِ و شَوَّالِ آمَدِ

هَنگامِ نَشاطِ عِیشِ و قَوَّالِ آمَدِ

آمَدِ گِه آنکِه خِیکِه اندَرِ دُوشِ

گویند کِه پُشتِ پُشتِ حَمالِ آمَدِ

Zinhār gilam bajuz surāhī ma kunnīd
Shāyad ki chū puri bāda shūd zinda shūm.

- (97) Māhi ramazān baraft va shawwal āmad
Hangāmi nashāti 'aish va qavvāl āmad
Āmad gaḥi ānki khīkhā andar dōsh
Gōyand ki pushti pushti hammāl āmad.

But fill me with the old familiar Juice,
Methinks I might recover by-and-bye ! ”

XCVII

So while the Vessels one by one were speaking,
One spied the little Crescent all were seeking :

And then they jogg'd each other, “ Brother ! Brother !
Now for the Porter's shoulder-knot a-creaking ! ”

మమపార్థివవపుటోయది నిరమేమీయిష్యతొరుగలమణికః ।
 అపితమపోపుర్విష్యదు దబోభవిష్యత్పునస్తదేవద్రాక్ ।
 నూనమహమన్త్యకాలా ధఃపదమాక్షుభ్యపంపతిష్యామి ।
 నఘోత్సాహః ప్రవయా శిశిథిలోఽపి జుగుప్సితః పఠేష్యామి ।
 దర్దశ్యధ్వం భాణ్డా దన్యన్మమమృత్స్న యేహమాకాష్టే ।
 తావజ్జేజీవీయాం యావదిదం హలయాప్రపోపూర్యాత్ ।

శ్లో० ॥ ఇత్థం సంభాషమాణेषు తేషుయఃకోఽప్యజాగదీత్ ।
 సౌభ్రాతః పశ్య పశ్య సురయాయాతిభారికః ॥ ౯౭ ॥

గీ० ॥ ఉపవాసవ్రతమాసోఽప్యసీసదత్పారణంసమరరంభత్ ।
 మాధవశృంగారకలా వिलासకथకాగ్రణీఃసమాయాసీత్ ।
 సమయోఽయమబోభూయ ద్భుజయోః సన్ధాయచర్మ భాణ్డాని ।
 వీవధకాః పశ్యేతే పృష్ఠపృష్ఠమితి సమగదిపురథ ।

గిట్టించుతటికాళ్ల-క్రిందనలంగి ।
 తోనెనామనుకోర్కె-తుత్తుమ్మరైన ।
 వినుడుసల్పకుడుసీ-విరిపంటితప్ప ।
 నానేలనుండి ది-నసుమతేదియును ।
 నేబ్రదకెడినది-నిండిన న్నల్లి ।

(౯౮) ము ఇటులవ్యాసునితోనుచు ।
 స్వతుకున నెలపోడుపుగాంచి-తలతెత్తుచును ।
 చ్చటమోఁగిమోతెన్ను ।
 చ్చటవినిత్రావుటకునోళ్లు-చాపిరివేడ్కొన్ ।
 చె నుంకు నెలచ నెఱచు-మగుపూటవచ్చెన్ ।
 బాడిపంటలురెచ్చె-బాటకాఁడెచ్చె ।
 మోపడ్లుసిద్దెల-న్నాపులదాల్చి ।
 నెడిలివచ్చుచు నెన్ను-వెన్ననుచుండెడు ।

(۹۸) چُون فَوْتُ شُومِ بَبَادَه شُوئِيْدِ مَرَا
 تَلَقْتَن زِ شَرَابِ نَابِ گُوئِيْدِ مَرَا
 خَوَاهِي كِه بَرُوَزِ حَشْرِ بِيْنِيْدِ مَرَا
 اَز خَاكِ دَر مِيكَدَه جَرُوئِيْدِ مَرَا
 زِنْهَارِ مَرَا زِ جَامِ مِي قُوْتُ كُنِيْدِ
 وِيْن چِهْرَه كَهْرَبَا چُو ياقُوْتُ كُنِيْدِ
 چُون دَر گُذَرَمِ بَمِي بَشُوئِيْدِ مَرَا
 وَزِ چُوْبِ رَزْمِ تَاخْتَه تَابُوْتُ كُنِيْدِ

- (98) Chūn faut shūm babāda shūid marā
 Talqīn zi sharābi nāb gō id marā
 Khāhī ki barōzi hashr bīnīd marā
 Az khāki dar maikada jū id marā
 Zinhār marā zi jāmi mai quvvat kunīd
 Vīnachahraī kahrubā chū yāqūt kunīd
 Chūn dar guzaram bamai bashūid marā
 Waz chūbi razm takhtayi tābūt kunīd.

XCVIII

Ah, with the Grape my fading Life provide,
 And wash my Body whence the Life has died,
 And lay me, shrouded in the living Leaf,
 By some not unfrequented Garden-side.

శ్లో० ॥ మధుప్రపాయయేదన్త్యే స్నాపయేన్మధునాభృశమ్ ।
అసుమ్మధురసామూలే స్థాపయేన్మధుపण्डితమ్ ॥ ౯౮ ॥

గీ० ॥ యావదహం ప్రాగగమం స్నపయావశ్యం సుదృఢ్‌లిప్రియయా ।
అధికృత్యాఞ్ఞసురామా రూపయసర్వపరేతకల్పమపి ।
ప్రేతోత్థానదినేమా మదిదృక్షిష్యతయదీదృశ్యయమ్ ।
ऐक्षिष్యధ్వంశుण्डా ప్రాంతస్థపురాణమృత్తికారాశౌ ।
సమవేహిమమబలాయా సవపాత్రంసహమయానిధోహిత్వమ్ ।
మాణిక్యమివాస్యంమే हरिनीलंसపదిहिपरिణమయస్వ ।
జాఘంసంస్నాపయమాం పరతమానఖశిఖంహలిప్రియయా ।
స్వాదుక్షుపప్రకాण्डैః సుదృఢమపివిరచయమమకంఖట్విమ్ ।

(౯౮) మూ ॥ నాయూపిరి కా పాపములు ।

కైయానెనె గెపు నల్పు-గల కెంగోపున్ ।

నాయుగమునాయనీవిరి ।

కాయన్నా యెల్లునాని-కి తెనానీ ।

చ ॥ పోలేననీవిరిగోన-కంంచు కీసన్ను ।

కాల్కి-కల్పకంబులు-గల తెనెగోనః

నాతల్లి కిచ్చి-నాడు కన్నాంచు ।

వేష్ట-యంజనగోపు-వెంట నెమక యె ।

నాడప్పివీటగ-నా వెపునొరియె ।

బంటుకొప్పుని-ల్వెస్సల్పుడీను ।

కావి-చుడికి-ప్ప-కిలుమూతెకెంపు ।

కడుగు కీనేం తెల్ల-గడగోపుతోడ ।

బన్నుడొ గూనుచు-నకెగింపరిమ్ము ।

(۹۹) دَر پَایِ اَمَلِ چو مَن سَرِ اَفْگَنْدَه شوم
 وَز دَسْتِ اَجَلِ چو مَرِغِ پَرکَنْدَه شوم
 زِیْنِهَارِ گِلَمِ بَکْجَزِ صَراحِی مَکُنِیدِ
 شَایِدِ کِه چو پَر بَادَه شوم زِنْدَه شوم

(۱۰۰) چَندانِ بَکْخُورَمِ شَرابِ کِینِ بُوِی شَرابِ
 آیدِ زِ تَرابِ چُونِ شومِ زِ پَرِ قُرَابِ

(99) Dar pāyi amal chū man sar afganda shūm
 Waz dasti ajal chu murg park anda shūm
 Zinhār gilam bajuz surāhī makunīd
 Shāyad ki chū pur bāda shūm zinda shūm.

(100) Chandān bakhuram sharāb kīn būyi sharāb
 Āvad zi tarāb chūn shūm zeri turāb

XCIX

Whither resorting from the vernal Heat
 Shall Old Acquaintance Old Acquaintance greet,
 Under the Branch that leans above the Wall
 To shed his Blossom over head and feet ?

C

Then ev'n my buried Ashes such a snare
 Of Vintage shall fling up into the Air,

శ్లో० ॥ పరస్పరచిరస్నేహౌ పునరారూఢ యౌవనౌ ।

జాయాపతీపిత్వనే సమ్మిల్యేతాం సువాసితౌ ॥ ౯౯ ॥

గీ० ॥ హంత పిపాక్షిష్యతిపద ఘాతేర్యావిద్విధిర్మదీయశిరః ।

దీదాంసిష్యతिसమమా వయవౌఘంవిహగపక్షతిచయమివ ।

అప్యన్యత్కిమపిసూరా భాణ్డాన్మన్మృత్స్నయేహమాకార్షీః ।

అభవిష్యత్తత్పూర్ణం చెదహమిహసుహురహోన్వజీవిష్యమ్ ।

శ్లో० ॥ పార్శ్వవర్తినమాకర్షే న్మమగన్ధోఽపిపాశవత్ ।

మధుస్వీరసికాః सर्वే జాయంతాం పునరాస్తికాః ॥ ౧౦౦ ॥

) మూ ॥ కొడమహాయలుతలపునకు ।

నృదపడిరప్పించుడడువ-పడుచుచెలుత్తు ।

మిడిలిచునలరుదోట ।

న్దురుగనగిపల్కరించు-కొననీమఱలన్ ।

చ అడనునాతలదన-యడుగులన్దొక్కి ।

పుంజుతొక్కనలెనా-మూలూడబెఱుక్ ।

నామేనిబుగ్గిమా-నకికొప్పుకాగు ।

గావించియద్దాని-గడు పోడి ।

నించుడీక్రిమ్మఱ-న్నేమనగలను ।

(౧౦౦) మూ ॥ పోడిమినేలగలియునా ।

పాడుపడిడుమబ్బునలెన-వలగాలిన్దూ ।

గాడించితోడువేడుక్ ।

తోడన్దన్నంటసిల్లు-దొడపొలపరిన్ ।

تا بر سر خاکی من رسد مخموری
از بوی شراب من شود مست و خراب

(۱۰۱) طبعم بنماز و روزه چون مائل شد
گفتم که نجات کلیم حاصل شد
افسوس که آن وضو باری بشکست
و آن روزه به نیم جرعه می باطل شد

Tā bar sar khāki man rasad makhmūrī
Az bū yi sharābi man shūd mast wa kharāb.

(101) Taba' m banamāz wa roza chūn mā'il shud
Guftam ki najāti kullīm hāsil shud
Afsōs ki ān wuzū ba bārī bashikast
Wa ānrōza ba nīmi jura'ī mai bātil shud.

As not a True-believer passing by
But shall be overtaken unaware.

CI

Indeed the Idols I have loved so long
Have done my credit in Men's eye much wrong
Have drown'd my Glory in a shallow Cup
And sold my Reputation for a Song.

గీ० ॥ యదహమపేపీయిష్యే హలాంయావత్తదీయగన్ధోఽపి ।
 తావద్దుదజక్లమిష్యత భూమేర్యస్యా అధోబుభూషామి ।
 యదికోఽప్యజక్లమిష్య న్మమపిత్వగృహపరिसరేమధుపిపాసుః ।
 నూనమబోభూయిష్యత సుతరామ్మతః స ఇహపరభ్రష్టః ।

శ్లో० ॥ విగ్రహారాధనేనాభూ దభాగ్యోఽయమభాజనః ।
 దాసః పరవశోహంతా కిञ్చనః స్తుతిపాఠకః ॥ ౧౦౧ ॥

గీ० సన్ధ్యావందనతోఽప్యुపవా సేఽఠటిషీదామమప్రకృతిః ।
 సమబోభూయిష్యతమేవాస్మన్మోక్ష ఇత్యజాగాదిషి ।
 హంత సదాచారోఽయం భ్రష్టోఽబోభూన్మమాపరాధేన ।
 ఉపవాసోఽపివృథేవా దధ్వంసన్నేమమాత్రపానేన ।

చ ॥ ఆపాటికోపునే-నా నెడన్దుడకు ।

నేనుండుబొరియనుం-డిక సిమనంగి ।

గబ్బుచెంగటఁబోవు-కెపుమారిమయి ।

మున్నురంబుగ మైక-మున్నొల్పికూల్పు ।

(౧౦౧) మూ ఇన్నుగనిటనే గొల్చిన ।

బొమ్మలునాకె-ల్లినను-బొమ్మలఁగలఁచెన్ ।

ఒమ్మించెగొప్పఁచిప్పకు ।

నమ్మించెన్దొడ్డపేరు-నాజానళికిన్ ।

చ కొలుపునుంకుతలంపు-గొను నెడన్దొరకె ।

బెంద్రోనయినివిట్టి-వీగియొఱచితి ।

నామడినకిటపో-కాచె-నానేగి ।

బుక్కె-కొప్పుతో-బ్రుస్సెనాయల్లి ।

(۱۰۲) هَر رُوزِ بَرَانَمِ کِه کُنَم شَبِ تَوْبَه
 اَز جَامِ وَ پِيَايَلَه لَبَالَبِ تَوْبَه
 اَکْنُونِ کِه رَسِيْدِ وَقْتِ کُلِ هَر غَمِ نِيَسْت
 دَر مَوْسِمِ کُلِ زِ تَوْبَه دِه يَ رَبِّ تَوْبَه
 اَنَمِ کِه پَدِيْدِ گَشْتَم اَز قَدْرَتِ تُو
 پَرُوْرْدَه شُدَم بَنَازِ دَر نِعْمَتِ تُو
 عَدِّ سَالِ بَا مَتِيْحَانِ کُنَه خَوَاهَم کَرْد
 تَا جَرِمِ مَنَسْتِ پِيَش يَ رَحْمَتِ تُو

- (102) Har rōz barānam ki kunam shabi tauba
 Az jāmwā piyālāi labālābi tauba
 Aknūn ki rasīd waqti gul har ghamm nīst
 Dar mausimi gul zi tauba dih yā rabb tauba
 Ānam ki padīd gashtam az qudrati tū
 Parwarda shudam banāz dar ni' amati tū
 Sad sāl bāmtihān guna khāham kard
 Tā jurmi manast bēsh yā rahmati tū

CII

Indeed, indeed, Repentance oft before
 I swore—but was I sober when I swore?

శ్లో० ॥ ప్రాగ్యతశ్శపథాత్పాయః పశ్చాత్తాపః ప్రశస్యతే ।
 ఆగతేపుష్పసమయేఽనుశయోధ్వస్యతేతమమ్ ॥ ౧౦౨ ॥
 గీ० ॥ నిశ్చిచనువేఽహమహరహోనూనం పశ్చాత్తపామినక్తమితి ।
 సువిచార్య మహాపాతకమధరాధరినేమమాత్రపానేన ।
 పుష్పసమయోఽపిసంప్ర త్యాగాత్సదృతః పరంనశోచామి ।
 పశ్చాత్తాపాయేవానుశయంసూరభావయేవిధేదేహి ।
 యదిపాపమకార్యమహం వసుంధరాసంमुखే జనార్తికరమ్ ।
 తవసहनకరోమాసు ద్దరోదితి తథాపిన్దూనమాశంసే ।
 ఆపద్దినేగ్రహీష్యే త్వాం హస్తేనేత్యజాగాదిష్టాస్త్వమ్ ।
 అత్యధికాపత్తిదశా మితః పరంనహిమమప్రతీక్షస్వ ।

(౧౦౨) మూ ॥ బట్టునిల పెట్టుకొనలే ।
 దిట్టులనాసల్పినట్టి-యెగ్గుడలఁపరా ।
 దెట్టోకొన్ననమబ్బు ।
 స్పట్టిననావంతచిందు-వందయ్యెగదా ।
 చె ॥ వగచెదనాకల్ల-పనిగూచిమాపు ।
 బుడ్డితోఁబెదవిగ-లుట కొపనంచు ।
 బట్టుడలన్గొందు-బగలెల్లగాని ।
 యామనియరు దెంచె-నావంతదొలకె ।
 ననతటి హాయిగా-నలువారునేని ।
 నోమనీనోముమా-నుటకొహోవేల్పు ।
 నేనీయెడనయిపు-నెఱపితినేని ।
 నీయొక్కెయూత-నేగోరియుంటికి ।
 గడగండ్లనన్నీపు-గాచెదనంటి ।

گر من گنه روی زمین گردستم
 عفو تو امید است که گیرم دستم
 گفتم که بروز عاجز دست گیرم
 عاجز تر ازین مآخواه کاکنون هستم

(۱۰۳)

با آنکه شراب پرده ما بدرید
 تا جان دارم نخواهم از باده برید
 من در عجبم ز می فروشان کایشان
 به زین که فروشند چه خواهند خرید

Gar man guna rūyi zamin kar dastam
 Afvi tū umīd ast ki giraddastam
 Gufti ki barozi ' ajz dastat gīram
 ' Ājiz tar azin makhāh kāknūn hastam.

- (103) Bā ān ki sharāb pardai mā badarīd
 Tā jān dāram na khāham az bāda burīd
 Man dar ' ajabam zi maiyi farōshān kāyīshān
 Bih zīn ki firōshand chi khāhand kharīd.

And then came Spring, and Rose-in-hand
 My threadbare Penitence apieces tore.

CIII

And much as Wine has play'd the Infidel,
 And robb'd me of my Robe of Honour—Well,
 I often wonder what the Vinters buy
 One-half so precious as the ware they sell.

మాంత్వమిహయాశ్లాక్షీ రహంత్యేవాదిదేవ సమభూవమ్ ।
 తవనిర్హేతుకకృపయౌ దార్యేణాపి సహజేనసంపుటః ।
 శతవత్సరపర్యంతం కరవాణి సమస్త ధోరపాపాని ।
 సమ్యక్తతః పరీక్షే త్వత్కారుణ్యమధికమృతమేఽథమితి ।

శ్లో० ॥ మధువన్నాస్తికోఽహాషీ న్మమగౌరవసంపదమ్ ।
 ఆశ్చర్యపానవణిజో లాభోఽల్పోఽపివ్యయోఽధికః ॥ ౧౦౩ ॥

గీ० ॥ అస్మాకం లజ్జామపి సధోవరుణాత్మజాదదరదేవమ్ ।
 అహమిహహలిప్రియాయా నసिसాహయిషామికిశ్చిదపివिरहమ్ ।
 విభ్రాంతోఽబోభూవం వికేతారోహలిప్రియాయాస్ते ।
 దిత్సంతోఽధికమూల్యం కిన్త్వల్పం లాభమేవమీప్సంతి ।

విద్వానిమించునా-యేమింక (గనవు) ।

సేషన్నగడపేర్తి--నేయేపుగంటిం ।

గల్లనూతేండదా-కన్జరిగించి ।

సీనెమ్మనాసేగి-నెగుటన్గందు ।

(౧౦౩) మూ ॥ ఏజదువులనమ్మనిన ।

స్నేడజ్జాన్తెపుచెఱచి-యెందేగొప్పకో ।

బోజెనకినయీసీవిరి ।

కేజంగడినమ్మవాని-కిన్తిగులున్నే ।

చె ॥ చెచ్చెరన్నాతట్టి-చింపెనాకోపు ।

నదలనాసీవిరి-నృపుకున్నదనుకం ।

గొద్దినేగొనుచుండ్రు-గొప్పదిన్నిచ్చి ।

యాకారకెంపుకో-పముకబ్బిళ్లు ।

(۱۰۴) اَفْسَوسِ کِه نامِهٴ جَوانی طٰی شُد

وین تازه بهار ارغوانی دای شُد

آن مرغِ طرب کِه نامِ او بُود شَباب

اَفْسَوسِ نَدانم کِه کای آمد کای شُد

(۱۰۵) اَی کاش کِه جائی آرامیدن بُودی

با این ره را بسر رسیدن بُودی

- (104) Afsōs ki nāmai jawānī tai shud
Vīn tāzayi bahārī arghavanī dai shud
Ān murghi tarab ki nāmiū būd shabāb
Afsōs nadānam ki kai āmad kai shud.

- (105) Ai kāsh ki jāi āramīdan būdī
Yā īn rah rā basar rasīdan būdī

CIV

Yet Ah, that Spring should vanish with the Rose !
That Youth's sweet-scented manuscript should close !
The Nightingale that in the branches sang,
Ah whence, and whither flown again, who knows !

CV

Would but the Desert of the Fountain yield
One glimpse—if dimly, yet indeed reveal'd,

శ్లో० ॥ హంతనశ్యేద్దసంతశ్రీ భ్రీశ్యేన్నవనవంవయః ।

గहनాంతః పరిచ్ఛన్నం కః పశ్యేన్మధుగాయనమ్ ॥ ౧౦౪

గీ० ॥ నవయౌవనచారిత్రం సమబోభూవీనదేవమిహपूर्णम् ।

అపిహరితవసంతర్తు హంతా బోభూత్కఠోరహేమంతః ।

ఆనందనటత్పక్షీ తారుణ్యోపాఖ్యయాపియోఽవాచి ।

హంతనజానేసకదా యాసీద్భూయః స్వయంయదా ప్రాగాత్ ।

శ్లో० ॥ అటవ్యవాతస్వరూపం యదీషదపిసూచయేత్ ।

కిముత్పతిష్ణుర్నభవే త్రిపాసుర్భూస్తృణం యథా ॥ ౧౦౫ ॥

(౧౦౪) మూ ॥ ఉడుగుచునుండున్ననదటి ।

చెడుచుండున్గొడమయీడు-చెల్వముతుడకున్ ।

ఒడలుమఱపించుకూత ।

న్నడిదేటినపోలిగాడు-కన్న మొఱంగున్

చె ॥ పడుచుఱకమ్ము చెప్పకపోయెనకట ।

కావిమండు నెలపొంగట నెలయయ్యె ।

నెలమినాటాడులే-యీడనుపులుగు ।

తెలియలేనట్టులే-తెంచెనోచనెనా ।

(౧౦౫) మూ ॥ తగగను నేనిన్దోలెము ।

నిగనిగనగుచెలమజాడ-నెగడెడుడప్పి ।

న్నొగిలెడు తెరువరియుబుకున ।

ణగిమఱలన్దలనిగిడ్చి-నగటికమాడ్కిన్ ।

کاش از پی صد هزار سال از دل خاک

چون سبزه امید بر دامیدن بودی

(۱۰۶) یزدان خواهم جهان دیگر گون کندي

واکنون کندي تا نگرم چون کندي

یا نام من از جریده بیرون کندي

یا روزی من زغیب افزون کندي

Kāsh az pai sad hazār sāl az dili khāk

Chūn sabza umīd bar damīdan būdī.

(106) *Yazdān khāham jahāni digar gūn kunadī*

Vāknūn kunadī tā nigaram chūn kunadī

Yā nāmī man az jarīda bīrūn kunadī

Yā rōziyi man zi ghaib afzūn kunadī.

*Toward which the fainting Traveller might spring,
As springs the trampled herbage of the field !*

CVI

*Oh if the World were but to re-create,
That we might catch ere closed the Book of Fate,
And make The Writer on a fairer leaf
Inscribe our names, or quite obliterate !*

గీ० ॥ हरिहरिसంబోభూయా द्विश్రాంతిస్థానమగ్రజః కిమపి ।
 एतस्यपथोऽन्तमुता स्माभिरुपलभेत संप्रतियथेष्टम् ।
 दिष्टयेतः परमवनी गर्भादपिलक्षवर्षपर्यन्तम् ।
 सौख्यमिहभोक्तुकामा दूर्वेवपुनः पुनः प्रजायेय ।

శ్లో० ॥ विरच्यमानंज्ञातंचे ललाटलिखितंपुरा ।
 साधूकर्तुमकर्तुंवा नप्रबुध्येतकिंविधिः ॥ १०६ ॥

గీ० ॥ अस्यजगतोविधाता रूपं सहसान्यथैव संస్కुर्यात् ।
 संप्रतिनवीनसృष्टिं रचयन्तंतंविधिं प्रपश्येयम् ।
 ममनामाप्यधुनासौ जगन्निघण्टोर्विधिर्నిरस्येत ।
 कस्याप्यदृष्टहेतो रुताधिकं मञ्छित्यंप्रकुर्वीत ।

చ ॥ కలుగనీకుదిరిక-గనుచోటువేల్పు ।

నేద్రోవకొసముట్ట-నీకానియెడల ।

నేలనడుమునుండి-నేనూలువేల ।

మాల్లుపచ్చికవలె-మఱిపుట్టనిమ్ము ।

(౧౦౬) మూ ॥ మనముచనకమునుముందే ।

దినుసెందేమాటిక్రొత్త-తేటనొననీ ।

తినిపించనిమ్ముక్రొంజవి ।

మనకిత్తటికానియెడల-మనలగెడపనీ ।

చ ॥ తనపన్నిక నే్వల్పు-తగమాల్పుఁగాక ।

యావంతచెల్వనోనరయుదున్గాక ।

లేకనాపేర్కవి-లెన్దుడ్చుఁగాక ।

కాకనాపెంపుఱ-కనృంచుఁగాక ।

(۱۰۷) از رفته قلم هیچ دیگر گون نشود

وز خوردن غم بجز خون جگر نشود

گر در همه عمر خویش خونابه خوری

یک قطره از آن که هست افزون نشود

(۱۰۸) گر بر فلکم دست بودی چون یزدان

برداشتی من این فلک راز میان

- (107) Az raftayi qalam hēch digar gūn na shūd
Vaz khurdani gamm bajuz khūni jigar na shūd
Gar dar hamayi ' umri khēsh khūnāba khurī
Yak qatra az ān ki hasti afzūn nashūd.

- (108) Gar bar falakam dast būdī chūn yazdān
Bardāshtamī man īn falki rāzi miyān

CVII

Better, oh better, cancel from the Scroll
Of Universe one luckless Human Soul,
Than drop by drop enlarge the Flood that rolls
Hoarser with Anguish as the Ages Roll.

CVIII

Ah Love ! could you and I with Fate conspire
To grasp this sorry Scheme of Things entire,

శ్లో० ॥ నిర్భాగ్యమానవంభ్రాంతం సృష్టవాలంకుటలంవిధిః ।

అస్వతంత్రం జృంభమాణ దుఃఖోపహతజీవితమ్ ॥ ౧౦౭ ॥

గీ० ॥ యల్లిఖితంవిధినాత త్కదాపినన్వత్రనాన్యతాభవతి ।

దుఃఖానుభవాదితరో నాస్తియేవపునర్మనః పరీణామః ।

యథపియావజ్జీవం రోరుఘావతమంబుసాత్కృత్య ।

నాతిక్రమ్యాత్మీయ ప్రమాణమేకం హిపృథదురు భవతి ।

శ్లో० ॥ ప్రతిరున్ధ్యావచేదేవ మహత్వమపివల్లభే ।

శశ్వన్మితః పరీరంభా మృతంనైవాపివేవకిమ్ ॥ ౧౦౮ ॥

(౧౦౮) మూ ॥ గొబ్బునజాలించుటమే ।

అబ్బెమఱివనికీరాని-యిటుగడబ్రతుకున్ ।

దిబ్బిబ్బు నూటలాడుచు ।

నిబ్బరికముగనకటుతెగ-నిల్లుటకన్నన్ ।

చ ॥ మాటదెన్నట్టికెన-నుజితెలనాతె ।

యేడ్చినకోలాదినే-జేయూన్మురించు ।

నడబ్రతుకెల్లుగ-నడినెత్తుగచున్ ।

కలుగుచునె-సని-కన్తోడ్డకాదు ।

(౧౦౯) మూ ॥ ఓచో నీవున్నేనును ।

కీచప్పనిబడుగుబ్రతుక-అనయుటకన్నన్ ।

దోచినటుపొలిసికోరిన ।

యూచవిగొనెగొ తను-ది-లంగుటమేత ।

اَز نَو فَلَکِی دِگَر چُنَان سَاخْتَمِی

کَا زَادَه بَکَامِ دِل رَسِیْدِی آسان

(۱۰۹) چُون عَهْدَه نَمِی کُنَد کَسِی فَرْدَا رَا

حَالِی خُوش کُن تَو اِیْن دِل شَیْدَا رَا

مِی نَوش بَنُورِ مَاهِ اَی مَاهِ کِه مَاهِ

بَسْمِیَار بِجَوِیْد و نِیَابَد مَارَا

Az nav falakīyi digar chunān sākhtamī

Kāzāda bakāmi dil rasīdī āsan.

(109) Chūn uhda namī kunad kasī fardārā

Halē khush kun tū in dilī shaidāra

Mai nōsh banūri māh ai māh ki māh

Bisyār bajū yad va nayā bad māra.

Would not we shatter it to bits—and then
Remould it nearer to the Heart's Desire !

CIX

But see ! The rising Moon of Heav'n again—

Looks for us, Sweet-heart, through the quivering Plane :

How oft hereafter rising will she look

Among those leaves—for one of us in vain !

గీ० ॥ దివమహాఖిలేశ్వర ఇవ హంతకరగ్రాహమగ్రహీష్యంచేత్ ।
 అథకిమనాశయిష్యం సుతరामప్యంతరిక్షలोकమసుమ్ ।
 ఆదౌదివమన్యన్నవ మేవయథేఠం నకిమహమస్రక్ష్యమ్ ।
 తచ్చార్వభవిష్యచ్చే న్నానిష్యత్కిం యథాసుఖంకోఽపి ।

శ్లో० ॥ చలద్విష్ణుపదేపశ్య వర్ధతేబాలచంద్రమాః ।
 దిదృక్షతేవృథేవాసా వావామిహపునః ప్రियే ॥ ౧౦౯ ॥

గీ० ॥ నహికొఽపివతయతశ్శ్వ స్థితిమిహ నిశ్చేతుమీషదపిశక్యేత్ ।
 అథేవస్వస్థంకुरु కామజ్వరपीడితంహృదయమేతత్ ।
 స్వైరమిహచంద్రికాయా మయిపేషీయస్వ చంద్రమివమయమ్ ।
 ఆవాంగవేషయన్నపి చంద్రోఽయమితః పరంహిలభేత్ ।

చ ॥ వేలుపునకువలె-విన్నునాకయిన ।
 నున్నచోనిదిమాల్చు-కుందునానేను ।
 గావించనాకొత్త-గానేలనెల్ల ।
 గోరుకొన్నటువంటి-కుడునడెవ్వారము ।

(౧౦౯) మూ ॥ నెచ్చెలికాంచుమనోనెల ।
 విచ్చలవిడినెట్లుకాని-మిచ్చెనకాని ।
 ముచ్చటలూచుచునిచ్చో ।
 మచ్చికనీవేల్పుమనల-మఱలగనునొకొ ।

చ ॥ ఎవ్వడునైప్పలే-డే రేపుగూదిక ।
 యకటతమిన్పొక్కు-నాదినోదాచుక ।
 విడిసీవిరిద్దావు-నెన్నెలన్తనల ।
 నెలకనదికినిండు-నెలమూతిదాన ।

(۱۱۰)

جانا مَنْ وَ تُو نَمُونَهٗ پَرِ گَارِیمْ
 سَرِ گَرِجِهٖ دَو کَرْدَهٗ اِیمْ یَکْ تَن دَارِیمْ
 بَرِ نَقَطَهٗ رَوَانِیمْ هَمِی دایِرَهٗ وارِ
 تا آخِرِ کارِ سَرِ بَهمْ بازِ آرِیمْ
 ساقی خَذَرِ اَز غَمِ تَوَامْ آهْ کِه نِیست
 صَبْرَم زِ رُخْتِ حَقَّستِ آگاہ کِه نِیست
 مَقْصُودِ مَنی وَ جُزِ تَو کَسِ دَرِ دِلِ مَن
 وَاللَّهِ کِه نِیست ثُمَّ وَاللَّهِ کِه نِیست

- (110) Jānā man ū tū namūnāi pargārīm
 Sar garchi dō kardāim yak tan dārīm
 Bar nuqta rawānīm hamī dāyira wār
 Tā ākhirikār sar baham bāz ārīm
 Sāqī hazar az ghammi tū am āh ki nīst
 Sabram zi rukhathaqqast āgāh ki nīst
 Maqsudi manī va juzitū kas dar dili man
 Wāllāh ki nīst summa wāllāh ki nīst

CX

And when Yourself with silver Foot shall pass
 Among the Guests Star-scatter'd on the Grass,

శ్లో० ॥ యావత్పితృగృహం గచ్ఛే స్త్వంశనైః ప్రాణవల్లభే ।

తావదేవానుసృత్యత్వాం సాయుజ్య పదవీమియామ్ ॥ ౧౧౦ ॥

గీ० ॥ కుండలకర్తృకృపాణి యథాత్వమహమప్యయి ప్రియేఽద్యస్వః ।

హంతభవతినౌశీర్ష ద్వితయంవపురేతదేకమేవాస్తి ।

ఆవాంస మమేకత్రై వసదావర్తావహే యథాపరిధౌ ।

శీర్షేపునరవसानేఽన్యోఽన్యం విగణ్యమానమపియుజ్జ్వః ।

బతపాత్రినాహివిమోక్తుం శక్యేత్వత్ప్రేమబంధనాన్మనమ్ ।

దేవోజానాతీయథాహమపశ్యంస్तेముఖంప్రదోధ్యై ।

మమజీవితప్రయోజన మేవత్వం త్వాంవినానకాప్యస్తి ।

హంతాస్మదీయ హృదయే భూయోభూయోమహేశ్వరః సాక్షీ ।

ఉక్త్యుక్తుం కిం శక్యేఽహమన్యదీపంసకృత్ప్రియేహంత ।

కథామితరత్రావిన్మూల ప్రియసంపర్కే సమారంభేకర్తుమ్ ।

(౧౧౦) మూ ॥ ఆ పేరెక్కుచెలులవలె ।

నీవచ్చిక పటపుమీఁద-నీ వెన్నఁడుమై ।

చాఁ వెనవయ్యెడ నేను ।

న్నీ సాన్పునఁ జేరుకొందు-నేయొయ్యాకీ ।

పా ॥ కలికికోమనకున్నట్టు-కాటునకేటు ।

తలలురెండుగాని పగడఁ-దక్కునొడలు ।

తిరుగుచున్నాముగిటిచుట్టు తెన్నెడయక ।

కలుపుకొందువశాదలలువే-డ్క మెయిదుదకు ।

گِردِ دِگَرِ چِگونَه پَرَوازِ کُنم
 یا عِشْقِ تُوئی چِگونَه آغاَزِ کُنم
 یَک لَحْظَه سِرِ شَکِ دِیدَه مِی نَگِذارَد
 تا چِشْمِ بَرَوِی دِگَرِ بازِ کُنم
 یا رانِ چو باتِفاقِ دِیدارِ کُنید
 بایدِ که زِ دُوستِ یادِ بَسِیارِ کُنید
 چوَن بادِ خوشگوارِ نو شید بَهم
 نوبَتِ چو بَمارَسَدِ نِگُونسارِ کُنید

Girdi digarī chigūna parwāz kunam
 Yā 'ishki tū ī chigūna āghāz kunam
 Yak lahza sirishki dīda mī naguzārad
 Tā chashm barūyi digarī bāz kunam.
 Yārān chū bātti fāqidīdār kunīd
 Bāyad ki zi dosti yād bisyār kunīd
 Chūn bādāi khushguwār nōshīd baham
 Naubat chū bamā rasad nigūnsār kunīd

And in your joyous errand reach the spot

. క్షణమపిమదీయ దుఃఖా శ్రుణ్యక్లికుర్వతేనమాంహంత ।
 ఉన్మీలయితుంమమక పక్షమాన్యన్యార్థ దర్శనాయాచ ।
 ఉపవిశ్యతుల్యపానెయదిబోభూయాతజీవమిత్రాణి ।
 స్మర్తవ్యోఽహమవశ్యం ప్రాయఃప్రాణసఖణ్యుష్మాభిః ।
 పాపిష్యత్యదిమద్యం ప్రియమపిపథ్యం పరస్పరం శ్రుయమ్ ।
 మద్యసంబోభూయా న్మధుక్రమశ్చేదధః కురుతపాత్రమ్ ।
 యదిసాంవత్సరికోత్సవ మక్లికృత్యస్వయం ప్రకुर్యాత ।
 బోభూయాతాన్యోఽన్యా నుకూలసంతోషకారిణః सर्वे ।

చె ॥ నే దప్పుకొన లేను-నీ బాళినుండి ।
 నిజుూతిగ నకోర్వ-నేకోపుపడుచ ।
 ఈనా బ్రతుకునకీ-వేయాటపట్టు ।
 నీవుగా కెన తెయు-నేదునాలోన
 నికలాతి వెలుగుచు-ట్టగ రెద నెట్టు ।
 లేగ్రొ త్తగాదగు-తెలుమొదలిడుచు ।
 నాకంటిపదనుల-న్నాయొప్పవుమఱి ।
 యెగచితెప్పలగన-నెవ్వతె నెన ।
 చెలులారమీరుమ-చ్చిక గుమికూడు ।
 తఱిమీచెలిమికాని-దలపోసికొనుడు ।
 కిలసిమీరలుమంచి-కెనా నెడునెడ ।
 నాసంతుగి న్నెక్రిం-దలగానిడుండు ।

• یاران بَمَوَافَقَتِ جُو مِیْعَادِ کُنِید
 خُوْد را بِجَمَالِ یَکْدِگَرِ شَاد کُنِید
 سَاقِی جُو مِی مَغَانَه بَر کَفِ گِیرَد
 بَیْجَارَه فَلَانَرَا بَدْعَا یَاد کُنِید

Yārān bamuvāfiqat chu mī'ād kunīd
 Khud rā bajamāl yakdigari shād kunīd
 Sāqī chu maiyi mughana bar kaff gīrad
 Bīchārayi falānrā badu'ā yād kunīd

Where I made One—turn down an empty Glass!

मधुरमधुपूर्णं चषकं पाणौकृत्यापियन्नटेत्पात्री ।
दीनंमामे तादृशमाशीर्वचसासहैवसंस्मरत ।

॥ संपूर्णम् ॥

ब्रह्मश्रीमदब्जाडादि भट्ट नारायणदासः

श्री विजयरामगानपाठशालोपाध्यायाध्यक्षः

श्री विजयनगरम्.

సచ్చిక్త స్వలికాంఠు-నాయేఁడుడిఁగడు ।

నరుడుగాసందిల్ల-నదుముకొనుండు ।

కోపుపడుచుబుడ్డి-గొనివచ్చుచుట్టు ।

నాదిమైదీవిండు-ఁడణగారువీని ।

అబ్బాడాదిబట్ట నారాయణదాసుఁడు

విజయనగరము.

ముగింపు.

مَعْنَى الْفَاطِ رُبَاعِيَّاتِ عُمَرُ خَيْيَامَ

उमरखैयामपद्य शब्दटीका.

Glossary for the Quatrains of 'Umar Khaiyām

ఉమరై ఖయ్యము పద్యములనుఁచుల వివరము.

خ = kh = ख = क

191

- خُورْشِيدُ - khurshid—خورشید—the sun—మ్య:—షేర్షెల్లు (పక్షి కేడు)
- خُسْرَو - khusrav—خسرو—the sun, Caesar—మ్య:; రాజరాజ:—పక్షి కేడు, రారాజు
- خُزَان - khēzān—خزان—the sunrise—उदय:—ప్రాద్దుపాడుపు
- خُور - khur—خور—خور = worthy, drink, suffer—अर्ह, पिब, अनुभवस्व—छగిన, త్రాగుము, కుడుపుము
- خُورَابَاتِي - kharābātī—خورابی=tavern hunter—पानाश्रित:—పాకముచుచ్చు
- خُरُوش - khurōsh—خورش = exclamation—आहानम्—ఓలుపు (చాటు)
- خُमُوش - khamōsh—خموش=silent—शान्तम्—మిన్నకున్న

- خُون - *khūd*—خود = self—స్వయమ్—తనంతా
 خُون - *khūn*—خون = killing, blood—మారకమ్, రక్తమ్—చంపుట, నశింప
 خَالِي - *khalē*—خالي = one mole—ఒక్కపాము-లాబ్దనమ్—ఒక పుట్టుమచ్చ
 خُودِي - *khudī*—خودی = self—స్వయమ్—నీకీ
 خَوَارِي - *khāri*—خاری = { distress—आपत्—అడుముడి
 meanness—नैच्यम्—గుణహీనము
 خُفْت - *khuft*—خفت = slept—अस्वाप्सीत्—పంచుకొను
 خُلَاْسَة - *khulāsa*—خلاص = { conclusion—समाप्ति:—ముగింపు
 essence—माग:—గుణ
 خَيَام - *khayām*—خيام = { tent-maker—शिविरकार:—డేరాపనివాడు
 name of a Persian poet—कस्यचित्पारसीककेवर्नाम—ఒక పారసీమూట
 خَرْدَاه - *khargāh*—خرداه = tent—पटवाम:—నాల్లెన
 خَيْمَة - *khaima*—خيمه = tent—शिविरम्—డేరా
 خُدا - *khudā*—خدا = God—स्वयम्भू:—తనంతలాడచుకొనేలు
 خَوَافِي - *khāf*—خواف = village—ग्राम:—ఊరు

- خُوشَن - *khēshan* — खेष्ण — $\text{خُوشَن} = \text{self}$ — स्वयम् — خُوشَن — خُوشَن
 خُرم - *khuram* — خُرم — $\text{خُرم} = \text{experience}$ — अनुभवे — خُرم — خُرم
 خُوشِ دِلِي - *khushdili* — خُوشِ دِلِي — $\text{خُوشِ دِلِي} = \text{cheerfulness}$ — उल्लासः — خُوشِ दल्लि
 خُوشِ شَمِست - *khāham shust* — خُوشِ شَمِست — $\text{خُوشِ شَمِست} = \text{I will wash}$ — क्षालयेयम् — خُوشِ شَمِست
 خُرد - *khird* — خُرد — $\text{خُرد} = \text{understanding}$ — बोधः — خُرد — خُرد
 خُرسند - *khursand* — خُرسند — $\text{خُرسند} = \text{satisfied}$ — सन्तुष्टः — خُرسند
 خُبر - *khobar* — خُبر — $\text{خُبر} = \text{news}$ — वार्ताः — خُبر
 خُالِق - *khaliq* — خُالِق — $\text{خُالِق} = \text{Creator}$ — स्रष्टा — خُالِق — خُالِق — خُالِق
 خُراب - *kharaḥ* — خُراب — $\text{خُراب} = \text{intoxicated, debauched}$ — प्रक्षीबः, भ्रष्टः — خُراب — خُراب
 خُفِيت - *khufit* — خُفِيت — $\text{خُفِيت} = \text{buried, asleep}$ — खातः, सुप्तः — خُफِيت — خُफِيت
 خُلاف - *khilaf* — خُلاف — $\text{خُلاف} = \text{opposing}$ — प्रतिकूलः — خُلاف
 خُواهي - *khāhi* — خُواهي — $\text{خُواهي} = \text{if thou wished}$ — यदिच्छेः — خُواهي
 خُش - *khish* — خُش — $\text{خُش} = \text{a brick}$ — लोष्टम् — خُش — خُش
 خُط - *khilla* — خُط — $\text{خُط} = \text{boundary}$ — मर्यादा — خُط — خُط

خواهم کرد - *khāham kard*—خواهم کرف = will desire, will become, will do—వాఁడెయ్యమ్—

भवेयम्, कुर्याम्—కాఁడెను, డొరును, చేసికొందును

خاطر - *khātir*—ఖాతిర = { mind, thought—মন; আশয়:—ఉల్లము, తలంపు
Paradise—స్వర్గ:—పేల్లునరు

خلد - *khuld*—కుల్దు = { Paradise—స్వర్గమ్—పేల్లునరు
eternal—శాదవతమ్—నతము

خلل - *khalal*—ఖలల్ = change for the worse—నికృష్టరవ్యత్యాస:—చెడువాపు

خزائن - *kharā'in*—ఖజాయ్న్ = { treasures—భాగదాగగణి—భాగదాగములు
divine secrets—దేవతారహస్యాని—పేల్లు కలుకులు

خرابات - *kharābāt*—ఖరాబాత్ = tavern—గుణడా—కలుపెంట

خمر - *khargah*—ఖర్గాహ్ = tent—పఱ్వాస:—డేరా—(sky—आकाश:—విన్ను)

خلق - *khulqān*—ఖుల్కాన్ = worn out—జీర్ణ:—చినిగిన

خلق - *khulq*—ఖుల్క్ = { custom—అభ్యాస:—అలవాటు
humanity—సమాజ:—హుమీయారు
creatures—జన్తువ:—కీషణులు, మేతలు

خواهد برك خاست - *khāhad barkhāst*—خواهد برك خاست = what would become of it—तत: किंभवेत्

—అందు లనదేమగును

خَوَاهِدُ شُدَّ - *khāhād shud* — खाहद् शुद् — కాహద్ శుద్ = { will become — स्यात् — అగును
might perish — नश्येत् — పొలిసి పోవును

خَوَيْش - *khēsh* — खैश् — ईश = self — स्वयम् — తనంతాను

خَوَاب - *khāb* — खाब् — काब् = sleep — निद्रा — కూర్చు

خَوَاجَه - *khāja* — खाज — काज = gentleman — महाजनः — తగువాఁడు

خَوَاسْت - *khāst* — खास्त — कास् = willed — ऐषీत् — తలంచెను (కోరెను)

خَوَارِي - *khārī* — खरी — काई = distress — आपत् — ఇషమ

خِر - *khīr* — खिर् — ईर = seller — क्रयिकः — కొనువాఁడు

خُرُوش - *khurōsh* — खुरोष् — खुरोष् = cry — खः — అణపు

خِيكَا - *khīkhā* — खीक्हा — ईक्हा = wine casks — सुगमाणहानि — కల్లుచాసలు

خَوْدَشَمَمَبَاد - *khudshammabād* — खुदशर्ममबाद् — కుప్పమఁబాద్ = let me be ashamed — जिर्हियाम् —

నేనునీగుపడనియ్య

خَيْر - *khair* — खैर् — हूई = well — स्वस्ति — మేలు

خَوَاسْتَا - *khāstā* — खास्ताई — कास्तका = as desired — ययेष्टम् — కోరినట్లు

خَوَرِيد - *khārīd* — खरीद् — क्रीड = purchased — अक्रीषीत् — కొరెను

- خَوْشِ مُدَا - *khush mīdar*—*খুশী দার* = be pleased—সন্তোষ—অনন্দের
 خَارِد - *khāriṇḍ*—*খারিন্দ* = provoke—কুপ্যন্তি—ইয়াদুর
 خُونَا - *khūnāba*—*খুনাব*—*কুনাব* = { tears of blood—*বক্তা*—*বক্ত*—*বক্ত*
 torrent of blood—*বক্ত*—*বক্ত*—*বক্ত* }
 خَو - *khōi*—*খৌ*—*খৌ* = temper—*স্বভাব*—*স্বভাব* (স্বভাব)
 خَوَاهِي خَفِي - *khāhi khufi*—*খাহী খুফি*—*খাহী খুফি* = might sleep—*সৌপ্তিক*—*সৌপ্তিক*—*সৌপ্তিক*
 خُرَمِي - *khurrami*—*খুরমী*—*খুরমী* = cheerfulness—*অনন্দ*—*অনন্দ*
 خَوَاهِي بُد - *khāhād būd*—*খাহাদবুদ*—*খাহাদবুদ* = { will come—*আগমিষ্যতি*—*আগমিষ্যতি*,
 will be—*ভবিষ্যতি*—*ভবিষ্যতি* }

ك = K = ক = ক

- كَامَنْد - *kamand*—*কামন্দ*—*কামন্দ* = noose—*জাল*—*জাল*
 كَاكُورَا - *kaikūra*—*কাইকুরা*—*কাইকুরা* = Cyrus—*রাজা*—*রাজা*
 كِي - *ki*—*কি*—*কি* = namely, because—*নাম*—*নাম*—*নাম*
 كَا - *kāy*—*কা*—*কা* = that O!—*কিমহো*—*কিমহো*

- كُنِيْمٌ - *kunīm*—కునీమ్— కునీమ్ = I have done—అవార్షమ్—చేసితిని
 كُوْيٌ - *kūy*—కూయ్— కూయ్ = street without thoroughfare—వీధికా—నోంది
 كُؤْمٌ - *kūm*—కామ్— కామ్ = desire—కామః—కూర్కొమ్
 كَايَاهَا - *kāyāhā*—కాయహా— కాయహా = creatures—జన్తవః—ఒడలుతాల్కులు
 كَسِي - *kasī*—కసీ— కసీ = personality—వ్యుః—అంశము
 كِيْنٌ - *kin*—కీ— కీ = { hatred, this because— ద్రావః , ఇదమ్-అతః—కసుక, ఇది, కసుకను
 what—కిమ్—ఏమి
 كَفٌ - *kaf*—కఫ్— కఫ్ = froth—ఫెనః—నరుగు
 كَجٌ - *kaj*—కజ్— కజ్ = crooked—వక్రమ్—సాట్టి, పంకర
 كَنْجٌ - *kanj*—కన్జ్— కన్జ్ = corner—గుహా—ఇలుకుమూల
 كُشَايَنْدٌ - *kushāyand*—కుషాయన్— కుషాయన్ = opened—उदमसीलन्—తెరిచిరి
 كَفٌّ - *kaff*—కఫ్— కఫ్ = hand—హస్తః—చేయి
 كُشْتَا - *kushta*—కుష్త— కుష్త = having slain—హత్వా—చంపి
 كَيْ - *kai*—కే— కే = { how, when, where—కయమ్, కదా, క—ఎపుడు, ఎల్లు, ఎక్కడ
 a great king—महाराजः—రాజా

- كُنْدُ - *knad*—కునద్—కన్ద = did—అకార్యీత్—చేసెను
 كَار - *kār*—కార్—కార్ = work—కర్మ—పని
 كَم - *kam*—కమ్—కమ్ = little—అल्पమ్—కాంచెను
 كُلِّي - *kulli*—కులీ—కులీ = entire—సర్వమ్—అంతయును
 كَافِر - *kāfir*—కాఫిర్—కాఫిర్ = infidel—పాపిడ:—ప్రాణదురుల నమ్మనివాఁడు
 كَهْن - *kuhn*—కుఱ్ఱన్—కుఱ్ఱన్ = ancient—ప్రాచీనమ్—తొల్లింటి
 كَوْدَكِي - *kūdaki*—కృదకీ—కృదకీ = youth—యౌవనమ్—పడుచుతనము
 كَدْوِي - *kadūy*—కద్య—కద్య = cup—పాత్రమ్—గిన్నె
 كَوْسَر - *kausar*—కౌమ్—కౌస్ర = { river of Paradise—మదాకినీ—మిన్నేలు
 presented—ఆవిరమృత్—తొలెచెను
 كِشْت - *kisht*—కిష్త్—కిష్త్ = sown field—క్షేత్రమ్—సొలము
 كِسَا - *kīsa*—కీమ్—కీస్ = { purse—కోశ:—ముత్య
 inveterate—మిథిమృతమ్—బిడ్డా నేరునాటిన
 كُهْنَا - *kuhna*—కుఱ్ఱ—కుఱ్ఱ = { old—పురాణమ్—ప్రాచీన
 worn-out—జీగమ్—అపరిగత

कृ - kard—कर्तृ = made, work—अकार्षीत्, क्रिया चक्षुः, चेतः

kungara—कुनार—*kuṅga*=battlement—प्राकारः—संलग्नखण्डः

— $k\bar{u}$ — \bar{u} — where — \bar{u} — \bar{u} — \bar{u} —

क - kāmī - कामी = desire - कामना - इच्छा

किस्त - किस्त - किस्त = who is he - who is he - who is he

(اَزْ + كَزْ) = كَزْ - كَزْ = { from—اَزْ:—from—كَزْ:—which from—كَزْ:—because—اَزْ:—because—كَزْ:—

कुल - kinar - किनार - ३२५ = { shore - तीरम् - २३०
embrace - पगिंभः - ३८४०

کوردام گزاری — kardamguzari — કર્દમગઝરી — I passed — अगमम् — अगमम्

ॐ - kan - का - $\frac{3}{2}$ = { a mine - निः -
 who are they - क ते - $\frac{2}{2}$ ॐ

کِنَارَات — kinārat — 52-55 = your embrace — स्वप्नरीरंभः — 55-58-59

کتاب - *kiāb*—किताब—*kitāb* = book—पुस्तकम्—*puṣṭakam* - भा. ७.५५

- كَمِين - *kamin* — కమీ — *ka-mī* = lurking-place — గుఢస్థానమ్ — మాటు
 كَس - *kas* — కస్ — *ka-s* = $\left\{ \begin{array}{l} \text{God — దేవ: — కేలు} \\ \text{a learned one — విద్రాన్ — నడువరి} \\ \text{a person — మనుష్య: — ఒకఁడు} \\ \text{any one even — కదిచదపి — ఎవఁడైనప్పటికినీ} \end{array} \right.$
 كارد - *kard* — కర్ద్ — *ka-rd* = preventing — ప్రతికూల్మ్ — అడ్డమైన
 كُشَاد - *kushād* — కుషాద్ — *ku-shā-d* = opened — উদমীলত — తెలుచైన
 كُشَادَا - *kushāda* — కుషాదా — *ku-shā-da* = revealed — বহির্গত: — తెలుచియున్న
 كَبُود - *kabūd* — కబుద్ — *ka-būd* = blue — नील: — నల్లని
 كَرْدَا - *karda* — కర్ద్ — *ka-rd* = made — কৃত: — చేయఁబడిన
 كُنْه - *kunh* — కున్హ — *ku-nh* = $\left\{ \begin{array}{l} \text{depth — గాఢీయమ్ — గోఁతు} \\ \text{essence — సార: — సార} \end{array} \right.$
 كَرْدَامَرَا - *kardamrāy* — కర్ద్మామరాయ — *ka-rd-am-rāy* = deliberated — সমততকম্ — తలపోసినాఁడను
 كَسْرَا - *kasrā* — కసరా — *ka-srā* = *gunā na* — কস্মাচি গুণ ন — *ka-srā-chi-guṇa na* = is no fault of anybody —
 नास्तिकस्याप्यपगध: — ఎవరికినీ పగలేదు
 كُزَا - *kūza* — కుజ — *ku-za* = jug — चषक: — బుడ్డి

- كُوْزِىْ - kūzagarī - కుజగరీ - కూజగరీ = potter - కుంభకార: - కుమ్భరి
 كَارِىْ - kārgāh - కార్గాహ్ - కార్గూహ్ = workshop - శిల్పశాలా - అంకడి
 كَرْدَمِ - kardam - కర్దమ్ - కర్దమ్ = I did - అకార్యమ్ - చేసినాడను
 كَمْ وَ كَأْسٌ - kamū kūś! - కామూకూస్! = deficiency - లోప: - వెలితి
 كَلَّةٌ - kalla - కల్లా - కల్లా = head - శిర: - తల
 كَفِ - kaf - కఫ్ - కఫ్ = sole of the foot - పాణి: - మర్రిమ
 كُلِّ - kull - కుల్ - కుల్ = all - సమస్తమ్ - అంతయును
 كَارِى - kāri - కారీ - కార్ = maker - కారు: - పనివాడు
 كَوْنِ - kaun - కౌ - కౌ = becoming - సంభవ: - కలుగుట
 كَمَا هِىَ - kamāhīya - కమాహియ - కమాహియ = { true state - యథార్థస్థితి: - నిజము
 as it is - యథాతథమ్ - ఉన్నదన్నట్లు
 كَوْنُ وَ مَكَان - kaunūmakān - కౌనూమకా - కౌనూమకా = the universe - జగత్ - మిన్నమన్నులు
 كَيْمِ - kim - కీమ్ - కీమ్ = who am I - కోహమ్ - నేనెవడను
 كُفْرٍ - kafr - కఫ్ర - కఫ్ర = { unbelief - నాస్తిక్యమ్ - జేల్పనందు నమ్మకలేమి
 impiety - పాపాడతా - ప్రాణదువుల నమ్మకుంటు

كَرَمٌ - *karam*—కామ—కరుణ
 { kindness—దయా—నీడరు
 charity—ధర్మ:—ఈశ

كَسْرٌ - *kasrat*—కసర—కస్ర = abundance—ఆధిక్యమ్—అధనము

كَيْمِيَّاءُ - *kimiyā*—కీమియా—కీమియా = { alchemist—భాతువాదీ—బంగారు చేయువాడు
 wine—వీన—కల్లు

كَرْدِغَارٌ - *kirdigār*—కిర్దిగార్—కర్దిగార్ = { creator—కర్తా—చేతకాడు
 (God omnipotent—సర్వ శక్తి:—చేసె తెల్లలవేల్పు

كَأْنَ جَا - *kānjā*—కాన్జా—కాన్జా = where—ఎచ్చట

كُنِيشْتٌ - *kunisht*—కునిస్త—కునిస్త = fire-temple—అగ్నిదేవాలయమ్—చిచ్చు వేల్పుగుడి

كَأَيِّ أَمَدٍ كَيْشُودٌ - *kaiāmad kaishud*—కైఆమద్ కైశుద్—కైశుద్ = when it came or when it went—
 కదాయామీదతకదానిగాత్—ఎప్పుడువచ్చేనో లే కప్పుడుపోయెనో

كَفِ دَفِلَاسْتٌ - *kafilas*—కఫిదస్త—కఫిదస్త = palm of the hand—కాతల:—అర చేయి, ఈ త్త చేయి

كَأَيِّ كَيْ (كَيْ + آي) - *kāi (ki + āy)*—కాకై (కి + ఆయ్)—కాకై = why a comer—కిమాయాత:—ఏలవచ్చినవాడవు

كَأَمَالٍ - *kamāl*—కామాల—కామాల = perfection—సంపూర్ణతా—నిండు

كَأَمْرِي - *kamrī*—కామ్రీ—కామ్రీ = belt, bent—కత్తిన్మ, నతమ్—నడుముకట్టు, పంగిన

کاندرو - kāndarū—कादरू=what with himself—किन्तेन—वापिस केमे

کوشیدان - kōshūdan—कोपीदन्—कोशुड=endeavour—प्रयत्नः—प्रापिक

کجا - kujā—कुजा=where—कुत्र—कहा

کُنید - kunīd—कुनीद—कुनीड=should make—कुरुत—चैयुद है

کاست - kāst—कास्त—कास्त=loss—नष्टः—होना, ठगना

کنداشد - kandashud—कन्दशुद—कन्दुड=dug—खातः—छविना

کَلِم - kalīm—कलीम्—कलीम्={ my large cake—मम महापूयः—ना पदराष्ट्र
intimate—कलितः, आमः—आदर

ک (+ ايشان) - कार्षा (कि + ईया)—कार्षा (कि + ईया)=why they—किन्ते—कार्षा

کاش - kāsh—काश्—काश्=would to (God—देवः प्रमाणम्—ईल्लु मे र्थेयन)

کوزاگر - kuzagar—कुजगर—कुजगर=potter—कुम्कार—कुम्हार

کاجدار - kajdār—कजदार—कजदार=invert—अधःशिष्ट—अधःशिष्ट

کند - kund—कुन्द—कुन्द=philosopher—वेदान्ती—विद्वान्

کهربا - kahrubā—कहरबा—कहरबा=amber—नीलः—नील

كَانِدٌ - *kand*—కాన్ద—కన్ = strong—బలీయమ్—మడి

كَارِدَا اسْتَمَ - *karda astam*—కాదస్ అస్తమ్—కర్దా అ స్తమ్ = I am he who has done—कर्तास्मि—

ఇదిగో నవాయానానీ

كَانُونُ = కన్ = now the same time - *ki+aknun=kūknūn*—కి + అవన్ = కావన్—క + అక్నూ = కాక్నూ =

—अथवावसरोऽयम्—ఇపుడాయారల

كَزُوذٌ - *kizūd*—కిజుద్—కజుద్ = for quickly—द्रागेवयतः—दिराङ् नैलनङ्

كَوْزَا خَر - *kruza khar*—కృజ ఖర—కూజ కర్ = pot buyer—कुंभक्रयिकः—కడలకన్ గొనువాడు

كَوْزَا فَرَوْش - *kuza farōsh*—కృజ ఫరోష్—కూజ పరోష్ = pot seller—कुंभविकेता—కడలమ్మనాడు

ص = S = శ = స్

صُبْحٌ - *subh*—శుబ్—సుబ్ = morning—प्रभातम्—తెలవాటి

صُبُوْحٌ - *subūh*—శుబూహ్ = morning draught—प्राञ्जितनपाणम्—తెలవాటి రాగుడు

صَلَاٰهَاتٌ - *salāhast*—శలాహస్త—సలాహ్ = your advice—स्वदुपदेशः—నీ పంపు

- صَبَا - *sabā*—శబా—సభా=*zephyr*—మందానిల:—చల్లగాలి
 صد صد - *sad*—శద్—صد= hundred—శతమ్—పంద
 صد صد - *sadd*—శద్—صد=so much, valley—తావత్, గిరిగిరితంబ:—అంతపట్టు, కొండలొయ్య
 صورها صورها - *sūrḥā*—శుḥī—سورها=her forms, trumpets= $\left\{ \begin{array}{l} \text{తస్యా ఆకారాః, శృంగాని—దానిచెల్లులు} \\ \text{విశేషణాని—అతడునులు (గొనములు), కొమ్మబూరలు} \end{array} \right.$
 صفات صفات - *sifāt*—శిఫాత్—صفات=qualities—గుణా:—నడలు
 صور صور - *suwar*—శువర్—صور=forms—రూపాని—తీరులు
 صندوق صندوق - *sandūq*—శంద్క్—صندوق=box—పేటి—పెట్టె (చొక్కిన)
 صفائي صفائي - *saḥai*—శాఘై—سافائ=purity—నైर्मల్యమ్—తేట
 صراجي صراجي - *surāḥi*—శురాఘి—صراجي=flask—స్థానీ—గొల్లి
 صبرم صبرم - *sabram*—శబ్రమ్—صبرم=my patience—మత్సహన:—నామోర్పు
 صحراء صحراء - *saharā*—శాహరా—صحراء=desert—అడవి
 بر بر - *bar*—బర్—بر=top—శిఖరమ్—కొన—upon—పైన
 بام بام - *bām*—బామ్—بام=roof—పడమ—పడికెన్న (ఇంటి కొప్పు)

ب = b = ر = ర్

بَایَد - *bāyad*—*ba-yad* = it is necessary—भाव्यम्—काम्यसिने

بَاد - *bāda*—*ba-da* = { *cup*—पात्रम्—*pa-tra*
wine—सुरा—*su-ra*—*ku-lu*

بَاسَ - *basē*—*ba-se*—*ba-sē* = { *often*—प्रायः—*prāya*—*pa-ya*
many—बहवः—*ba-ha*—*ba-ha*

بَار - *bāz*—*ba-z*—*ba-z* = { *also*—अपिच—*api-cha*
again, hawk—पुनः, श्येनः—*pu-na*, *she-na*, *de-na*
anew—नवम्—*na-va*—*na-va*

بُلُورِي - *bulūri*—*bu-lū-ri* = *made of crystal*—स्फटिकम्—फालर-तिपनि

بِه - *bih*—*bi-h*—*bi-h* = *better*—अयान्—*ma-lu*

بِسْيار - *bisyār*—*bi-syā-r*—*bi-syā-r* = *much*—अतीव—*ma-tya*—*ma-tya*

بَا - *ba*—*ba*—*ba* = { *from*—ततः—*ta-ta*
along with—सह—*sa-ha*—*ku-za*

بَا - *bā*—*ba*—*ba* = { *within*—अन्तरे—*an-ta-re*—*an-ta-re*—*an-ta-re*
to—प्रति—*pa-ti*—*ku*
by—ततः—*ta-ta*—*an-ta-re*—*an-ta-re*—*an-ta-re*

بَس - *bas*—*ba-s*—*ba-s* = *many*—बहु—*ba-hu*—*ba-hu*

- بَستَمُ - *bistum*—విస్తుమ్—బిస్టుమ్ = twentieth—విंశి:—ఇరువదవ
 بَارَةٌ - *bāra*—బార—బాఠ = time—వారః
 بُبْلُلٌ - *bubul*—బుబుల్—బుబ్లర్ = nightingale—శారికా—నోర
 بِسْرٌ - *bisar*—విస్—బిస్ = similarity—సామ్యమ్—పోలిక
 بَسْ أَسْت - *basast*—బస్అస్త—బస్అస్ = it is enough—అలమ్—చాలున్
 بَرَاوٌ - *barāv*—బరావ్ = { servant—దాస్;
 sweeper—ధావక:—కుడుచవాడు, బానిసీడు
 بَدِينٌ - *badin*—బదీన్ = in this manner—యవమ్—ఈలాగు
 بُنٌ - *bun*—బున్—బున్ = basis—आधार:—పాదు—to—ప్రతి—కు
 بَسْرِمٌ - *basarim*—బసరీమ్—బసరీమ్ = we come to an end—अन्तंगच्छेम—కడము దొడము
 بُتًا - *butā*—బుతా—బుతా = O idol—अचिपुत्तलि—ఓ చొవ్వు
 بَيْرُونُ كُنْدِي - *birunkunadi*—బీర్ కునదీ—బిరుకన్దీ = let him exclude—निरस्येत्—ఓ లరించనిమ్మ
 بَرٌّ - *barr*—బర్—బర్ = God—దేవమ్—దేవు
 بِيَارٌ - *hiyār*—వియార్—బియాఠ = bring thou—आनय—తెమ్మ

- بیدار - *bidār*—విదార్—విదారణమ్—ఓలుచుట
 retract—సగ్గించి—ఓలుచుకొనుము
 بغداد - *baghdād*—బాగ్దాద్ = Bagdhād—కాచితులకపూరి—ఒకానొక మరక ప్రోలు
 بلك - *balkh*—బల్క్ = Persian town—కాచి పారసీకపూరి—ఒకానొక పారసీక
 برگ - *barg*—బర్గ్ = leaf of a tree—శుభ్రఫలమ్—ప్రానియకు
 باد - *bād*—బాద్ = wind—వాత్—నీలి
 —wasted—వ్యర్థమ్—త
 —annihilated—వినిష్ఠ:—పాడు
 بوداست - *būdast*—బూదస్త్ = it might be—స్యాత్—అయియుండును
 بهار - *bahār*—బహార్ = the spring—వసంత:—అమృత
 بود - *būd*—బూద్ = { he—స:—వాడు
 existence, was—భూతి:—అమృత్—ఉనికి, ఉండెను
 بادین - *badīn*—బదీన్ = { with this, lusty—అనేన, కామాన్య:—ఇందుతో, తగుల్లారి
 to—చతుర్థి విమత్తిప్రత్యయ: (తమ్మే)—నానికొఱకు
 برادر - *birādar*—బిరాద్ర్ = Oh brother—బ్రాత:—ఓయన్నా (పైదోడు)
 برادر - *bārdar*—బదార్ = exalted—మహిత:—నొప్ప చేయబడిన
 بادی - *bātin*—బాతిన్ = { heart—అంతరంగమ్—కోరికలంపు
 inwardness—అంత:స్వరూపమ్—కోరికలంపు

- بَشْتَرٌ - *bashṭar*—बश्टर्—ब०श्ट=cloud—मेघः—మబ్బు
 بِي - *bī*—बी—नी=besides—अपिच—ఇంతయేగాక
 بِأَزْ كُنَام - *būz kunam*—बाज्कुनम्—बाङ्गुनम्—I may open—उन्मीलयेयम्—తెరిచెదను
 بَاحْ حَكَارْد - *bachhakard*—बच्चकर्द—బచ్చకర్ద=whelped—గ్రాసోष्ट—ఈనెను
 بُد - *bud*—బుద్—బుడ్=was, lord—అమృత, పతి:—ఉండను, ఏలిక
 بَاحْ حَا - *bachha*—बच्च—బచ్చ=infant—వत्స:—బచ్చి
 بِفَلَام - *biflam*—बीफत्—బీఫ్తమ్—బీఫ్తమ్—I might fall down—अधःपतेयम्—క్రిందబడెదను
 بِهَيْشَل - *bihishl*—विहिष्—బిహిష్—బిహిష్=heaven—त्रिविष्टपम्—వేల్పుప్రోలు - వినువలను
 بَرَّافِلَاد - *bar iflad*—बर् उफतद्—బర్ ఉఫ్తద్=fell—अपीपतत्—పడెను
 بِأَشَد - *bāshad*—बाषद्—బాషద్= { may it be—स्यात्—ఉండనీ
 be it so—तथास्तु—అట్లుగనగాక
 بِأَتَأَق - *būtiṣaq*—बातिषाक्—బాతిషాక్=together—सङ्गीभूय—గుమికూడి
 بِهَيْر - *bihār*—विहत्—బిహార్=better—बहुतर:—మేలయిన
 بِأَزْ كَشِيم - *bāzkašim*—बाज्कशीम्—బాజ్కశీమ్=let us draw back—व्यतिकर्षीम्—ములుచుకొందము
 بُئِي - *bui*—बुती—బుతీ=beloved, God—प्रियः, देवः—అనుగు నేను, వేల్పు

- بَرَام - *baram*—బరమ్ = I bore—అభార్యమ్—పొరుకొన్నాడను
 بَا'د - *ba'd*—బాద్ = henceforth, after—ఇతః పరమ్, అనంతరమ్—తరువాత, ఇంతనుండి
 بَاشُونُ - *bashunū*—బాశునూ = hear—శ్రవణమును
 بَر - *barr*—బర్ = good, pious towards God—భాః, దేవ భవితమత్—మేడైన, వేల్పుతగులుగుల
 بَرگِزِشْت - *bargirisham*—బర్గిరిష్తమ్—బర్గిష్టమ్ = I have torn—అచిచ్ఛిదమ్—చింపి వేచినాడను
 بُو - *bū*—బూ = he is, I am, odour—అస్తి, అస్మి, పరిమల్—నాడువాడు, నేనున్నాడను, తావి
 بَرگِزِشْت - *barkhūst*—బర్ఖస్త్—బర్ఖస్త్ = rouse, adjournment—ఉద్యమత్, నిర్బాహమ్—తేచెను, పొడిగింపు
 بَزْم - *bazm*—బజమ్—బజ్మ్ = { assembly—సమాజః—రచ్చక్కులు
 pavilion—పటాసః—డేరా
 بَهْرَم - *bahrām*—బహ్రమ్—బహ్రమ్ = certain Persian king—కశ్మిర్ పారసీక ప్రభుః—ఒకానొక పారసీక
 بِيَا - *biyā*—బియా—బియా = come—आयाहि—రమ్ము
 بُدَنْد - *būdand*—బుదన్ద్—బుదన్ద్ = were—అభూవన్—ఉండిరి
 بُنَافْشَا - *bunafsha*—బునఫ్షా—బునఫ్షా = { blue—నీలమ్—నల్ల
 violet—కుబ్జయమ్—నల్లగుల్ల
 بُرَاق - *burāq*—బురాక్—బురాక్ = heavenly mule—తేజోమృగము

- بَازِي - *bāzī*—बाजी—ना०३=one, falcon-play—एकः, दयेनक्रीडा—ఒక, డే००००
 بُودَم - *būdām*—بُودَم—نا٠٣٤=my dwelling-place—मन्निवासः—నా యునికపట్టు
 بَمَان - *baman*—بَمَان—نا٠٣٥=within my power—मदशम—నా కలఁగయిన
 بَرَز - *barāz*—بَرَز—نا٠٣٦=well then, beauty—నూనమ, సౌందర్యమ్—సచే, సొ०సు
 بِنِي - *binī*—بِنِي—نا٠٣٧=thou seest—पश्यसि—చూచుచున్నావు
 بُدِي - *budī*—بُدِي—نا٠٣٨=was—अभूत्—ఉండెను
 بَنْدِ گِرَان - *bandi girān*—بَنْدِ گِرَان—نا٠٣٩=heavy chain—भाराधिकशृङ्खला—ఒరు దైనసంకల
 بَرْ خَاستِه - *barkhāsta*—بَرْ خَاستِه—نا٠٤٠=ended—समाप्तम्—ముగిసిన
 بَرُو دَمَد - *birūdamad*—بَرُو دَمَد—نا٠٤١=shall blossom forth—प्रकुहेत्—పైకలరును
 بَرِ آمِکْتِه - *bar āmekhta*—بَرِ آمِکْتِه—نا٠٤٢=mixed—अयौधुः—కలరికి
 بازار - *bazar*—بازار—نا٠٤٣=market—आपणः—అం००३
 بُود - *buda*—بُود—نا٠٤٤=existent—सजीवः—జలికియున్న
 بَسْرِي - *basri*—بَسْرِي—نا٠٤٥=your end—त्वदन्तः—నతువ
 بَسْيَار کُنِيد - *bisyar kunid*—بَسْيَار کُنِيد—نا٠٤٦=multiply—विस्तारयत—పెంచిండు

- بِاَشِيْم — *bāshim* — వాగ్ధోష = my cuckold — सज्जगप्रियः — నా మండలమునకు — inhabitant — నివాసి —
 بِاَغَاشَت — *bagashl* — వాగ్ధోష = it came to pass — समभूत — అలాగయ్యెను [కాపురము
 بِاَد — *bad* — బద్ = bad — दुष्ट — చెడ్డ
 بُرِي — *būri* — బూరి = bore — अमार्पीः — రాల్సిరి
 بِرَدَاشَتْمِي — *bardāshlmi* — వదానమీ — ब्रह्मा = I disregard — उपेक्षे — సరకు చేయను
 بِبُرْد — *baburd* — బబుర్ద = will remove — वियोजयेत् — उलटించును
 بِबहुद — *bēhuda* — బేహుద = absurd — असंभवः — కాబోధి
 بِबुरी — *būri* — వూరి = { at length, for a time, adultery — व्यभिचारः — పోకిరితనము
 [time, creator — वागः, स्रष्टा — వాణువేల్పు, ఒకప్పుడు
 بُد — *budd* — బుద్ = remedy — उपायः — ఔషధము
 بِبِنَا — *bīnā* — బీనాఁ = eye — चक्षुः — కన్ను
 بِبَدَل — *badal* — బదల్ = exchange — विनिमयः — మార్పు
 بِبَاकुदी — *bākhudi* — వాగుదీ — ब्रह्मा = by himself — स्वतः — లెనంతదాను
 [removed — अहार्पित — తీసివేసెను
 [carried — अमार्पित — తూసెను
 [executed — अकार्पित — చేసెను

- برهاند - *barhānd*—बर्हान्द=you know—विदाङ्गलचम्—తెలియుండి
 بخشاد - *bakhshād*—बख्शाद= { may forgive—क्षమిषीष्ट—క్షమించుకొనక
 بلا کَش - *balākash*—बलाकश=be,—भव,—ఉండుము
 باشی - *bāshī*—बाशी= { cuckold—कुटाभती—మిండతమగడు
 باز کدَم - *bāz kunam*—बाज् कुनम—बाज् కనమ్=I could open—తమ్మిలయాని—విప్పెదను
 بی - *bih*—बिह—बिह=It is better thus—वरमिथम्—ఇట్లు లెస్స
 بے خبری - *bekhabari*—बीखबरी—बीकबरी=dunce—మూలచ
 بالہاں - *bāinhama*—बाह् हम—बाह् काम=although, nevertheless—तथापि—అయినప్పటికిని
 بصر - *basar*—बसर—बसर्=extremity—अन्तः—తుడ
 بیزار - *bizār*—बीजार्—बीजार्=wearied—आनतः—అలసిన, డస్సిన
 برکند - *barkanda*—बर्कंद—बर्कन्द=dug up—उत्पादितः—పెల్లగింపబడిన
 بت - *but*—बुत्—बुत्=idol—प्रतिमा—చొప్పు

- برون - *birūn*—বিরূ—birūc=abroad, without—বহিঃ, বিনা—বৈল্লভীক, অধিকা
 برسر - *barsar*—বর্সর—barśar=on—উপরি—মীচন
 باد - *bādā*—বাদা—bācā=let it be—ভূয়াত—ভূৎক
 بهر - *bahar*—বহ—bah= { anyhow—যথাকথ্যচ্চিত—এলা
 in every shape—সর্বত্মনা—অপ্নী
 برتر - *bartar*—বর্ত—bart=higher—উচ্চৈস্তরাম—অంతকংহে
 bardamidan - *bardamidan*—বর্দমীদন—bardamīdān=to shoot forth—উদ্ধবঃ—মৌলচল
 بوداست - *būdasl*—বুদস্ত—būdasl=will be—স্যাৎ—অনু
 بایست - *bāyisl*—বায়ীস্ত—bāyisl= necessity—আবদয়ককার্যম—কা
 بیرونجاستم - *birūnjastam*—বীরূজস্তম—birūnjastam=I rushed out—বহিরগম—প্রে
 بودام - *būdaam*—বুদাম—būdaam=I have been—অভূত—অ
 بداد - *badād*—বাদাদ—badād= { by justice—ন্যাযতঃ—স
 he gave—অদাত—অ
 بيش - *bēsh*—বেশ—bēsh=good—সু
 بشر - *bashar*—বশ—bāshar=man—মনুষ্যঃ—মা

- بانكى - *bānki*—వాకి—చాకి=although—యథాతథాపి—అలాగేనప్పటికిని
 براء - *birav*—విరవ్—బిరవ్=go—గొమ్మ
 بىچاره - *bīchāra*—బీచార—బీచార=without remedy—అగతిక:—ఐసలేని
 بۇدى - *būdi*—బుదీ—బూడీ=existence—స్థితి:—ఉనికి
 باطراب - *bātarab*—బాతరాబ్—బాతరబ్=happily—యథాసుఖమ్—హాయిగా
 بىزى - *bazī*—బజీ—బజ్=high ground—उन्नतप्रदेश:—మిట్ట
 بردارى - *bardāri*—బదారీ—బర్దారీ=remove—क्षिपसि—ఘోషివేయుచున్నావు
 بازال - *bāzal*—బాజల్—బాజల్=from eternity—अनादिन:—మొదలులేనియప్పటినుండి
 بلاکش - *balākash*—బలాకష్—బలాకష్=unhappy—दु:खित:—ఇదుమబ్బడిన
 بوالعجبى - *bula'jabī*—బులజబీ—బులజ్=wonderful things—अद्भुतानि—అబ్బరములు
 بامان - *bāman*—బామన్—బామన్=to me—मांमन्ति—నాకు, నన్నుచే
 بىفغاند - *bīfgand*—బీఫ్గన్ద్—బీఫ్గన్ద్=will overthrow—पातयिष्यति—పడగొల్పును
 بىداد - *bīdād*—బీదాద్—బీదాద్=injustice—अन्याय:—తనకుమాటలు
 بۇدانىہا - *budanīhā*—బుదనీహ—బూదన్ హ=future existences—आगामिन:—కాబోవునవి

برون آمد - *birūnāmadam*—విరు' आमदम्—बिरु' आमदम्—I came out—बहिरगमम्—पूँकि वेडलिनचिप्पुत्ति
 باوقت بسا - *bāwaqtbaśā*—बावक्त्तवसात्—बावक्त्तवसात्=adapt thyself to the times—समयमनुसर—

అదునుక్తాలెడినడుచుకొనుము

بوت - *bōta*—बोत—बोत= { human body, bush—मानवदेहः, निकुञ्जः—बोदि, పొద
 cruceible—मूया—మూస (క్రొవి)

بیم - *bim*—बीम्—बीम्=fear—भीमत्वम्—భయము

بگیرم - *bagīram*—बागीरम्—बागीरम्=I bind thee—त्वां बन्नामि—నిన్ను బిడను

بند - *banda*—बन्द—बन्ध=slave—दासः—బానిస, గుండడు

با - *bāk*—बाक्—बाक्=fear—भयम्—భయము

بیتم - *bīftum*—बीफ्तम्—बीफ्तम्=I have fallen—अपतम्—పడినాడను

باید - *bāyad*—बायद्—बायद्=behoves—अर्हति—అగును

بیتا قاضی - *bītaqāzūyī*—बीतकाजायी—बीतकाजायी=unurgency—अनातुरता—పంతలేము

بوس - *bōsa*—बोस—बोस=kiss—बुम्बनम्—ముద్దు

بار خدای - *bār khudayī*—बार खुदायी—बार खुदायी=Lord God—महादेवः—వేల్పు కొడుకు

بوران - *burdan*—बुर्दन्—बुर्दन्=to remove, to carry—हरणम्, वहनम्—హరింపు, మోయుట

- بادام — badam — బదమ్ = am bad — దుష్టోఽస్మి — చెడ్డయేనాఁడను
 باهرى — bahrichi — బాహిచి = why — కుతః — ఏలా
 بازىچا — bāzīcha — బాజీచ = child's play — బాలక्रीडा — పిన్న బిడ్డాటలు
 بيفتنم — bīfitanam — బీఫితనమ్ — దీపితనమ్ = my non-temptation — మదగుత్సాహః — నా మోచ్యరికలేమి
 بدي — badī — బదీ = malice — దౌర్జన్యమ్ — తుంటరితనము
 باطل — bātil — బాతిల్ — బాతిల్ = $\left\{ \begin{array}{l} \text{futile — వ్యర్థమ్ — పొల్లు} \\ \text{false — मिथ्या — పులికిక} \\ \text{lost — नष्टः — కానరాకుండిన} \end{array} \right.$
 بذا — bazāt — బజాత్ = by nature — स्वभावतः — ఓజన్
 بگاشتم — bugashīm — బుగాష్ఠీమ్ — బుగ్గ్శమ్ = travelled — प्रायासिषम् — పయినమైనాఁడను
 بدى — bidihī — బిదిహీ — బిదిహీ = givest — प्रददासि — సరిగానిచ్చెదవు
 बुदानी — būdāni — బూదనీ = inevitable — अवश्यभाव्यम् — కాకనీరని
 بيخ — bēkh — బేఖ్ — బేక్ = root — मूलम् — వేరు
 بهار — bahar — బహర్ = excellence — महत्वम् — గొప్ప
 بينيد — binīd — బీనీడ్ = if thou shouldst see — पदयेर्यदि — మాచెదవేని

باخودی - *bākhudī*—బాఖుదీ—చాకుదీ=yourself—స్వయమ్—నీయంతనీవు
 برداشتمی - *bardāshdami*—బదాషిమీ—బర్దాస్తూ= { I exalt—జరిగిమే—ఉపాస్తూ=గెడను
 remove—అపాదువే—త్రోసివేయిందును
 برانگهتان - *bar angēkhtan* and—బర్ అంగోఖ్తన్ అన్ద్—బర్ అంగ్ అండ్=caused creation—సమవీమవన్—

పుట్టించినారు

بایست - *bāyist*—బాయీస్త—బాయీస్ట్=everything that must be—సర్వమ్యావశ్యకకృత్యమ్—చేయవలసిన
 సనియంతయును

بےساروبن - *bēsarōbun*—బేసరౌబున్—బేసరౌబున్=without top and bottom—అశీర్షిమవ్యాపాదమ్—తుడు
 నెయివలసినది, తలతోకాడని

بوی - *būy*—బూయ్=odour—గన్ధః—గబ్దు
 بهر - *bahr*—బహ్—బహ్= { anyhow—అథాకథశ్చిత్—ఏలాగునైనప్పటికిని
 because, lot—కుతః, भागः=ఏలా, ఐతు
 برآورد - *bar āward*—బర్ ఆవర్ద్—బర్ ఆవర్ద్=produced—అకార్యేత్—చేసెను
 بیرون کندی - *birūn kunadī*—బీరూన్ కునదీ—బీరూన్ కునదీ=exclude—వహిక్తు—తొలగించనిము

باری - *bārī*—బారీ—బారీ=crime—अपराधः—నేరము

بی - *bī*—బీ—బీ=without—विना—లేక

بَصْرِي - *bī basrī*—बी बस्री—*bī* = imprudent—अशः—तेल्लिలేनिवाऽदु
 بُرَانِم - *barānam*—बरानम्—*barān* = { I resolve—निश्चिनोमि—*prānu*—*prānu*—*prānu*
 بِدَاسْت - *bidast*—बिदस्त—*bidast* = span—वितस्तिः—*bidast*
 بُدَان - *būdan*—बूदन्—*būdan* = { existence—स्थितिः—*būdan*
 بُदَارِي - *būdārī*—बीदारी—*būdārī* = wakefulness—जाग्रता—*būdārī*

بَازْ كُنَم - *bāz kunam*—बाज़ कुनम्—*bāz kunam* = open—उन्मीलेयम्—*bāz kunam*

بَرَامَكْهَتَا - *barāmēkhta* and—*barāmēkhta* and—*barāmēkhta* = they mixed—अमिमिश्रन्—*barāmēkhta*

بُرِيد - *burīd*—बुरीद—*burīd* = separated I am—वियुज्ये—*burīd*

بِمُرَاد - *bimurād*—बीमुराद—*bimurād* = against will—अनिष्टम्—*bimurād*

بَمَنْ - *baman*—बमन्—*baman* = with me, in my power—मयासह, ममवशः—*baman*

بِيْهْ زَانْ نَبْدِي - *bīh zān nabūdy*—बिह जा नबूदी—*bīh zān nabūdy* = there could have been nothing better—
 ततोवरंनभवेत्—*bīh zān nabūdy*

بِيْ حُكْمَش - *bī hukmash*—बी हुकमश—*bī hukmash* = without his order—तस्याज्ञयाविना—*bī hukmash*

اَفْتَدَّ - *bar aftid*—బర్ అఫ్తిద్—బర్ అ ఫ్ట్ = fell back—పశ్చాదపస్త్—వెనుక బడెను, క్రిందబడెను

بَدَّ - *bad*—బద్—బడ్ = sorrow—దుఃఖమ్—వంత

بَجَزَ - *bajuz*—బజుజ్—బజుజ్ = except—విना—తప్ప

بُرْدَمَ - *burdam*—బుర్దమ్—బుర్దమ్ = led—అనేపమ్—మోహి నాడెను

بَاتُسْتُ - *bātust*—బాతుస్త—బాతు స్త్ = is within thee—त्वय्यस्తి—నీలోనున్నది

بَ - *ba*—బ—బ = with—సह—తోడన్

بُودَسْتُ - *būdast*—బూదస్త—బూద స్త్ = might be—स्याद्—అయియుండును

بُپَايَ - *ba pāy*—బపాయ్—బపాయ్ = standing up—उत्तिष्ठन्तम्—నిలపడిన

بَرْدَارَمَ - *bardāram*—బర్దారమ్—బర్దారమ్ = I picked up—समचैषम्—ఏలుకొన్నాడెను

! = a = a = a

اَفْغَنْدَ - *afgand*—అఫ్గాన్ద్—అఫ్గన్ద్ = casted—व्यक्षेप्सीत्—పాడఁజి మెను - వైచెను

اَوَاظَ - *āwāza*—ఆవాజ—ఆవాజ = report—कथनम्—ఁలుపు, తెలుపుట

اَشْرَبُوا - *ishrabwā*—ఇశ్రబ్వా—ఇశ్రబ్వా = drink ye—पित्त—త్రాగుఁడీ

- اَنَا - am - am = { I am - అస్మి - ఉన్నాడను
 me, my, this - माम्, मम, एतत् - నన్ను, నాయొక్క, ఇది
 اليوم - ayyām - అయ్యామ్ = day - దినాని - ప్రాదులు, కబవల్లు
 آت - āmad - ఆమద్ = has come - आगमत् - వచ్చెను
 آست - ast - అస్త - ఆస్తి = is - अस्ति - ఉన్నది
 آي - ai - ऐ - ఐ = o - ओ - ఓ
 أَهْلُ زَمَانٍ - ahlizamana - అహ్లిజమాన్ = contemporaries - సమకాలికా: - ఓడివారు
 أَنه - ānhā - అహ్ - they - ते - తారు
 آيَنْد - āyand - ఆయన్ద్ = would come - आगच्छेयु: - వచ్చెదరు
 أَصْلُ دَرَاذٍ - amalidārāz - అమలిదరాజ్ = { stupid hope - అత్యాశా - తీరనికార్య -
 salvation - మోక్ష: - ప్రేక్షోప
 أَكْنُون - aknūn - అక్నూన్ = now - अद्य - ఇప్పుడు
 آست - ast - అస్త - ఆస్తి = he willet - इच्छति - తలంచుచున్నాడు
 آرايَنْد - ārayand - ఆరాయన్ద్ = adorned - అలంకార్యు: - కుచ్చేసిరి
 أبر - abr - అబ్ర - అబ్ర = cloud - अभ्रम् - మబ్బు

అల్ - an - ī - ē = this - ఇదన్ - ఈ

అల్ - ayāz - ayaaz - అయాజ్ - emperor's favourite - సార్వభౌమప్రియా - ఈ శ్రీనియుంపడము

అల్ - az - az - ఆజ్ = from - తతః - కనుకన్ (అందువలనన్)

అల్ - āmadan - āmadan - ఆమదన్ = arrival - ఆగమనమ్ - వచ్చుట

అల్ - ōraq - ōraq - ఓరాక్ = { beauties of poets - కవి చమత్కారాః - మాటకారి సాగసులు
pages - పత్రాణి - పుడలు

అల్ - ustukhānhāi - ustukhānhāi - ఉస్తుఖ్ హై - ఉస్కాహ్ కు - bones - అస్థ్యామి - ఎముకలు

అల్ - an - ā - ā = { that - తత్ - అ - moment - క్షణః - చిటుక
time - కాలః - రఘి

అల్ - ar - ar - అర్ = if - యి - అయి రేన్

అల్ - ū - ū - ఊ = he - సః - వాడు

అల్ - andar - andar - అన్దర్ = { a barn place where corn is thrashed or trodden - వ్రీహీశలః -
పరికల్పము
within - అంతరే - నడుమన్

అల్ - ahlibihishl - ahlibihishl - అహ్లి బిహిష్ల్ - అహ్లి బిహిష్ల్ = inhabitants of Paradise - స్వర్గవాసినః - వేల్పునగరివారు

అల్ - angūr - angūr - అంగూర్ = grapes - ద్రాక్షాఫలాని - అంగూరుపండ్లు

أَبْلَقٌ - *ablaq*—అల్లక్ = { black and white—కృణదేతమ్—నలుపును న్నలుపు
diverse coloured—వర్ణమ్—అన్ని రంగులున్నవిగన

أَمْرٌ - *imrōz*—ఇమ్రోజ్ = to-day—అయ—నేడు

أَزَلٌ - *azal*—అజల్—అజల్ = eternity without beginning—అనాదికాలః—మొదలులేనితఱి

أَشٌّ - *ash*—అష్ = his—తస్య—వానియొక్క

أَجَلٌ - *ajal*—అజల్—అజల్ = { fate—విధిః—తలవ్రాలు
death—మరణమ్—చావు
appointed time—నియతకాలః—Xడుపు

أَكْرٌ - *agar*—అగర్ = if—यदि—అయితేన్

أَنْكِي - *anki*—ఆంకి—ఆంకి = he who—यःसः = ఎవడోవాడు

أَنْدُحٌ - *āndūh*—అన్దుహ్—అన్దుహ్ = grief—దుఃఖమ్—జాలి

أَنْحِي - *ānchi*—ఆంచి—ఆంచి = whatever—किमपि—ఏదైనను

أَوْسَتْ - *ōst*—అస్త్—ఓస్త్ = it is—तदस्ति—అదియున్నది

أَزْأَنْكِي - *azānki*—అజ్ఆంకి—అజ్ ఆంకి = since—तस्माद्धेतोః—కనుకను

أَزْأَنْكِي - *azghayatiāz*—అజ్గాయతిఆజ్—అజ్ గాయతిఆజ్ = In great desire—विमोहतః—మిక్కిలితమిహ్న

- انجا - ānjā—आजा=there—तत्र—अङ्ग—దను
 انسان - insān—इन्सा=man—मानवः—ఒక—డు
 آب - āb—आब्—అబ్=water—आपः—తడి—నీరు
 اسرار - asrār—అసార్= { elements—పదార్థాః—దినసులు
 secrets—రహస్యాని—మంత్ర—నములు
 roots—మూలాని—వేళ్లు
 اندیشه - andīsha—అందీష—అన్దీష— { philosophy, anxiety—తత్వజ్ఞానమ్—ఎఱుకువ, వగపు
 thought—చింతా—తలచు
 ار - ār—ఆర్—అర్=bring thou—आनय—తెచ్చు
 افشاند - afshānd—అఫశాన్ద్—అఫ్శాన్ద్= { scattered—व्यस्रेष्टुः—రాల్పిరి (విదల్పిరి)
 dispersed—व्ययीष्टुः—చెదర—గొట్టిరి
 انكار - angār—అన్గార్—అన్గార్= { imagination—ఉహ—తలంపు - ఆద
 imagine—ఉహస్వ—అనుకొనుము
 اه - ah—అహ్—అహ్=ah—అహ—అహ
 امدانم - āmadanam—ఆమదనమ్—అమదనమ్=my coming—మదాగమనమ్—నారాక
 اختيار - ikhtiyār—ఇక్తియార్—ఇక్తియార్=choice—చరణమ్—ఎన్నిక
 اليف - alif—అలిఫ్—అలిఫ్=alone—एकान्ततः—ఒంటిగా

ازجہاں - *azjahān*—అజహా—అజ్ జహ=for worldly possessions—దృఢికవిషయాన్తరీ—దృఢినుమలనూచి

إلهی - *ilāhī*—ఇలాహీ—divine—దైవ్య—దేవునూచి

أهل - *ahl*—అహల్—అహ్లా=fit—అర్హ—అర్హు

أمل - *amal*—అమల్—అమర్=hope—సమోరథ—అమోరె

از دست مرده - *az dasi shudand*—అజదస్త్యుదన్—అజ్ దస్త్యుదన్=died—మృత్యు—చనిపోయి

آگاه - *āgāh*—ఆగాహ్—అగహ్=conscious—జానన్త—అజీగి

آویز - *awēzā*—ఆవేజీ—అవేజీ=suspension—ఆన్దోలనమ్—ఊగులాట
 { prisoner—బందీ—చెఱవడినవాడు

آسیر - *asir*—అసీర్—అస్సీర్=bound—బద్—కట్టబడిన
 { bondman—దాస—బానిసవాడు

ابد - *abad*—అబద్—అబద్=eternity without end—అనన్తత్వమ్—కడలేమి

آمدن - *amadanal*—ఆమదన్—అమదన్=your arrival—త్వదాగమః—నీ రాక

انداز - *andāza*—అన్దాజ—అన్దాజ= { estimation—జ్ఞానమ్—ఎఱుక
 weighing—తన్మానమ్—తునిక

یزد - *izad*—ఇజద్—ఇజద్=God—ఇశా—భేద

అశియ - āshyān—आष्या=nest—నీడ:—గుడు

ازو - azō—अजो—अज=from it—तस्मात्—దానివలన

ابی - ābī—आबी= { a kind of grape—द्राक्षाविशेष:—ఒక రకమయినయంగూరు
moist—आप्य:—తడివిన

ازروی - azrūy—अरूय=on account of—तस्मात्कारणात्—అందువలనన

امید - umīd—उमीद्=hope—विश्वास:—నమ్మిక

ان هاست - in hast—ई हस्त=that is so—तत्तथास्ति—అదాలగున్నది

ارزد - arzad—अर्जद्= { worth—अर्हति:—తగును
if he struck—यद्यतीतङ्क=వాడుకొట్టినేని
what price do they worth—किमूल्यमर्हन्ति—ఎంతవిలువకుదగినవి

اقی - āfāq—आफाक्=horizon, universe—दिगन्त:, जगत्—కట్టకడలు, మిన్నమన్నలు

آداب - ādāb—आदाब्=lawful customs, respects—धर्मपद्धतय:, प्रणिपाता:—మ్రొక్కులు, మంచి

పడికట్లు, తగవులు

اعطراب - iztirābam—इज्तिराबम्= { this—इदम्—ఇది
my trouble—ममकष्टम्—నా యిడుము
anxiety—क्षीम:—తల్లడము

أشوب - āshāb—अशुबाब्= { apostles—आचार्या:—తగవరులు
lords—प्रभव:—500లు

- أَقْلَاقٍ - *afīlāk*—అఫలాక్ = the heavens—దేవుల ప్రాంతాలు
 كُرَاهٍ - *ikrāh*—ఇక్రాహ్ = dislike—అనిష్టమ్—కీట్టమి
 آمَدٍ - *āmad*—ఆమద్ = arrived—आयासीत्—వచ్చెను
 اِنْدِيشَةٍ - *andēsha*—అన్దేష—అన్దేశ = meditation—ध्यानम्—తలంపు (అరయిక)
 اِشْرِي - *asri*—అస్రీ—అశ్రీ = $\begin{cases} \text{result—ఫలితమ్—ఫలి} \\ \text{mark—లక్ష్యము—లక్ష} \end{cases}$
 اِشْتٍ - *ist*—ఇస్త—ఈస్త = remained—अस्थात्—నిల్చిపోయెను
 اَزْ بَاحِرِحِي - *az bahrichi*—అజ్బాద్రిచి—అబ్బహి = on what account—कस्मात्कारणात्—ఎందువలనన్
 اَزْ رَوِي - *azrūy*—అజరూ—అజ్జూయ = $\begin{cases} \text{by this way of—ఇద్దూయ—ఈలాగునన్} \\ \text{by way of metaphor—रूपकालङ्कारतः—పాల్కిగానన్} \end{cases}$
 اَشْكٍ - *ashk*—అష్క్—అష్క్ = tears—वाष्पम्—కన్నీరు
 اِقْتَادٍ - *uftāda*—ఉఫ్తాద్—ఉఫ్తాద్ = fallen—आपन्नः—పడిపోయిన
 اِثْبَاتٍ - *isbāth*—ఇస్బాత్—ఇస్బాత్ = proof—प्रमाणम्—తార్కాణము
 اِيْمَانٍ شُدَا - *ēman shuda*—ఎమన్ శుద్—ఎమన్ = beyond the reach—अप्राप्यम्—మఱిపొందరాని
 اِرَايَشٍ - *ārāyash*—ఆరాయష్—అరాయస్ = $\begin{cases} \text{ornament—అలङ्कारः—నక} \\ \text{law—पद्धतिः—పడికట్టు} \end{cases}$

(شكرد) - inshā'ard - इन्शाकद - अन्शाकद = { created, dictation - अन्नाशीत् - आन्नाचुळ, कूचि-०
 composed - अमन्शीत् - लेखनस् - पुष्टिंचुळ

- imlākard — इम्लाकर्द — ఇమ్లా కర్డ్ = { filling up — సంపూర్ణము — నింపుట
 dictated — అపాదిశ్చిత — వ్రాయు

అర్చిత - *arāṣṭ*—आरास्त्=arranged, adorned, fashioned—समर्चितः, अलङ्कृतः अरुणपत्—**సపక-
తా** చెను, సరి చేసిన, కప్పేసిన

ॐ - ānān - ānān - ānān = those - ते - ते - ते

८१ - auj-औज्-ऊँ = zenith-शिखरम्-५२

ॐ - अ॒ - आ॒ - आ॒ - अ॒ = love - प्र॒मा - क॒स॒ ॥ २०

- āmīkha - آميختا - mixed - मिश्रितः - కలపబడిన

{ aware—అవే:—మేల ౬-వ
 afterwards—త:—విమ్మట
 news—వార్త:—వింతలు

- angēkhta - అంకెత = raised - उत्कृतः - ఎత్తబడిన
 produced - प्रकल्पितः - పన్నబడిన

آفریننده - āfrinānda - आफ्रीनन्द - अफ्रीनन् = creator - कर्ता - चैत्रकाण्ड

పిమ్మి! - *msal* - *msal* - ఇమ్మర్ - this year - ఇమ్మ: - ఈ యేండు

- ١٠ فرين - 'ūsrin—आफ़ी—అప్రీ=praise—స్తుతి:—పొండ్రి
 ١١ اَجْرَام - ajrām—अज्राम्—అజ్రామ్=bodies—शरीराणि—ఒడళ్లు
 ١٢ اَسْوَدَة - āsūda—आसुद—అసుద=rest—विश्रान्ति:—రెమ్మడి
 ١٣ اِنْد - and—अन्—అన్=were—अभूवन्—అయిరి
 ١٤ اِنْدَا - āganda—आगन्द—అగన్డ=filled—पूरितः—ఁండిన
 ١٥ اَفْغَانْدَا - aḡganda—अफगन्द—అఫ్గన్డ=thrown away—विश्लिषः—పాఱవేయఁబడిన
 ١٦ اَزَادَا - āzāda—आजाद—అజాద=free—स्वतन्त्रः—కోడినట్లున్న
 ١٧ اِنْدَارُ - andarū—अन्दरू—అందరూ= { with him—నేనసహ—వానితో
 all at once—సद्यఃసేవేద్యి—అందఱొకసారి
 ١٨ اَفْسُوس - aḡsūs—अफसोस्—అఫ్సోస్=sorrow—श्रीमः—కలత
 ١٩ اِنَام - ānam—आनम्—అనమ్=my time, I am—मत्कालः, अस्मि—నాతఁజీ, ఉన్నాఁడను
 ٢٠ اِمْتِحَان - imtiḥān—इम्तिहान—ఇమ్తిహా=examination—परिक्षा—ఆరయిక
 ٢١ اِشَان - īshan—ईषा—ఈషా=they—నే—వారు
 ٢٢ اَرْغَوَانِي - arghavāni—अर्गवानी—అగ్గవానీ= { red—अरुणः—ఎఱ్ఱని
 purple—हरिद्रामः—పసపుపచ్చని

- أَرْمِيدَان - *ārmīdan*—आर्मीदिन्—ఆ ర్మీదన్ = repose—విశ్రమణम्—సేద డలుట
 اَزْپَی - *azpai*—अजपय्—अज्पय् = down—अधः—కిందు
 اَسَان - *āsān*—आसा—असा = convenient—सुलभः—सुखु व्हेस
 اِتِّيفَاق - *ittifāq*—इतिफाक्—इत्तिफाक् = meeting, agreement, league, unity—एकीभावः—समाजः अङ्गीकारः
 परिषत्—कोल्प्, ఒప్పదల, రచ్చ, ఒక్కటియగుట
 اَلْ - *āl*—आल्—अल् = alas—हा—అయ్యో
 اَرْمِ - *ārim*—आरीम्—अरीम् = adorn—अलङ्कर्मः—క చేయుదును
 اَللَّهِ - *allāh*—अल्लाह्—अल्लाह् = God—देवः—వేల్పు
 اَمِیْکَلَهْ اَنْد - *āmekhla and*—आमेख्ल अन्—अ मे क अन् = mixed—आमिश्रः—కలిపి
 اَفْزُون - *afzūn*—अफ्जू—अफ् जू = much—अधिकम्—పెంచు
 اَوْد - *āward*—आवर्द्—अवर्द् = brought—आनीयीत्—తెచ్చెను
 اَمْرَوْنَاهِش - *amrwanaish*—अम्बनहीष्—अ म्बनहीष् = order and prohibition—विधिरपिनिषेधः—చేయించుట
 మాన్పించుటయును
 اَبَا - *asbāl*—अस्बाल्—अस्बाल् = proofs—प्रमाणानि—తాकाలు

اِغَاَزَ - *eghāz*—आगाज़्—अगर्क = beginning—प्रारंभः—मొదలు

اِنْقَادَ - *uftād*—उफ़ताद्—अप्ताक् = has fallen—अपसर्ग—పడియెను

اَيُّ كَاشٍ هَ - *ai kāsh ki*—ఏకాశ్చి—ఐకాన్ = O ! would that there were—హాహంతతతదభవిష్యచ్ఛేత్—అయ్యో

యదియట్లును నేని

اَرْمِيدَنَ - *ārmidan*—ఆర్మిదన్—ఆర్మిదన్ = repose—విశ్రామః—తెలుపి

اَسْتَادَ - *ustād*—उस्ताद्—ఉస్తాద్ = master—గురుః—అయ్యవారు

اِزْتِرَابَ - *iztirāb*—इज्तिराब्—ఇజ్తరాబ్ = anxiety—చింతా—పంత

اَوَّلَ - *awwal*—अवल—అవ్వల్ = first—ప్రथमः—మొదటిది

اَفْتَدَ - *afīd*—अफ़िद—అఫ్ ఓద్ = strange—అశ్చితస్—అబ్బరము

اَزْهَى - *ālish*—आतिश—అతిష్ = { lover—కామुकః—ఐలప్తకాఁడు
fire—अग्निः—చిచ్చ

اَوَّ - *ō*—ओ—ఓ = he—सः—వాఁడు

اَمَّ نَيْسَتَ (اَمَّ نَيْسَتَ) - *am nisl (nislām)*—అమ్నీస్త్ (నీస్త్) = I am not—నాహమ్స్మి—నేనులేను

اَكَا نَيْمَ - *agāh nāyam*—ఆగాహ్ నయమ్—అగాహ్ నయమ్ = I am not aware—న జానే—నే నెఱుఁగను

- رَفْلَانْ - *rafīān*—రఫ్తన్—ర ఫ్తన్ = departure—గమనమ్—పోక
 رُستَمِيزَالْ - *rustamizāl*—రస్తమిజాల్—రు స్తమిజాల్ = Persian champion—పారసీక వీరః—పారసీఖంటు
 را - *rā*—రా—రా = { for the sake of—నిమిత్తతః—అందుకొఱకు [నిశలను(వాణి
 sign of accusative case—దీర్ఘియావిభక్తిస్వయః—కూచిఁ నయమాటకు మాణుగావచ్చు)
 رَانِ - *ranī*—రానీ—రానీ = belonging to the thigh—అశ్వసమ్మన్ధీ—తొడదెన్ను
 رَمَاقِ - *ramaqi*—రమకీ—రమక్ = { a flock of sheep—మేషసమజః—నొట్టైమంద
 the last breath—అన్తరవాసః—కడయు. 28
 رُوی - *rūy*—రూయ్—రూయ్ = upon, face—उपरि, मुलम्—మీఁదన్, మొగము (నాంఁ)
 رِبَا - *ribāl*—రిబాల్—రిబాల్ = inn, caravansary—సత్రమ్, सार्थवाहाश्रमः—నొప్ప బిడారము, విడిది, చాపడి
 رِيزَانْ - *rēzān*—రేజా—రేజా = scattering—{ भ्रानम्—తెగిపడుట
 విక్షేపః—ఎగిరిపోవుట
 رُوبَا - *rūba*—రూబ—రూబ = fox—जंशुकः—నక్క
 رُ - *rū*—రూ—రూ = surface—तलम्—మీఁదు
 رَوِيدْ - *ravid*—రవీద్—రవీద్ = { travelled—ప్రయాసీత్—కర తెను
 blossomed—व्यकासीत्—విచ్చెను

- رُسْتُ - *rust* = rust — రుస్టు = growth — अभिवृद्धिः — పు
 رَسِيدٌ - *rasid* — రసీద్ = happened — समभूत् — కలిగెను
 رَاهٌ - *rāh* — రాహ్ = road — मार्गः — దారి
 رَأْيٌ - *rā'i* — రాయ్ = { pleasure — आनन्दः — హాయి
 opinion — अभिप्रायः — తలంపు
 رَانَدٌ - *rānand* — రానన్ద్ = have driven — अदधवन् — పరుకెత్తించిరి
 رَسَمٌ - *rasam* — రసమ్ = my arriving — मद्गमनम् — నాసోక = arrive — గच्छेयమ్ — వెళ్ళదను
 رَخِي - *rakhī* — రఖీ — రక్ = sigh — निश्वासः — విశ్వాసు
 رَزِي - *rōzi* — రోజీ — ర్జీ = { daily food, subsistence — आङ्गिकम्, जीवनाधारः — పూటకుడుపు, బత్తెము
 fortune, riches — संपत्, भाग्यम् — కలిమి
 رَسَدٌ - *rasad* — రసద్ = arriving — अगच्छन् — పచ్చుచున్న
 رُهُ - *rūh* — రూహ్ = { energy — शक्तिः — చేప
 soul — आत्मा — మైత్రాయి
 رَسٌ - *ras* — రస్ = rope — रश्मिः (रज्जुः) — తాడు
 رَوِي - *ravi* — రవీ = go thou — गच्छ — సోమ
 رَطْلٌ - *raṭl* — రట్ల్ = half a maund — अर्धमाः — అరమణుగ

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = { grape—ద్రాక్షా—అంగూరు
vineyard—ద్రాక్షారామః—అంగూరు పెరచు

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = go thou—గాంచ—పోవము

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = reason—కారణమ్—మయినము

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = merciful—దయాళుః—మెత్తనివాఁడు

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = traveller—గాన్యః—తెరువరి

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = those who are mad in love—కామాన్ధాః—చలపు జెఱులు

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = has been grown—అభ్యవర్ధి—పెంచబడెను

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = your age—నీ యీడు, నీ బ్రతుకు

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = { truly—నీ నమ్మ—నిక్కముగాన్
true—యథార్థః—కల తెఱఁగు

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = religious life—ఆస్తికజీవనమ్—జేల్పున్న మృత బ్రతుకు

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = may arrive—గాంచెఁ—వెళ్లదల

رَبِّ - رُبَّ - رَبِّ = may not arrive—నగంచెఁ—జేర్లదల

رُنج - *nanj*—*రాన్జ*—*grief*—దుఃఖమ్—పోగలు

రీజ - *rīza*—*రీజ*—*piece*—లెశా:—పీసరు

రేఖా అండ్ రెల్త - *rēkha and*—*రేఖత అన్డ్*—*రే క్త అన్డ్*—*broken, scatter*—*భిక్షా: నిరస్యన్తి*—బ్రద్దలయిన, పాత వైచడకు

రాఫ్ - *rafi*—*రాఫ్*—*let us not say any more about it*—తల్పాతినకిమివిదామ—దానిమ్మచి మన

మెద్దియున్నెప్పకుందుము

రీందీ - *rīndī*—*రిందీ*—*profligate*—జార:—రంకువాడు
 రహ్మాత్ - *rahmat*—*రహత్*—*drunkard*—*సురాఫ:*—*రాగుబోతు*

రహ్మాత్ - *rahmat*—*రహత్*—*mercy, pardon*—*దయా, क्षमा*—*కనికరము, సైపు*

రునిహాదందీ - *runihādandi*—*రునిహదందీ*—*కూనిహదన్దీ*—*prostrated*—*అనీనమన్*—*మొక్కిరి*

రొజిముకాఫాల్ - *rōzimukāfāl*—*రోజిముకాఫాల్*—*జీముకాపాల్*—*recompensing day*—*ప్రతిఫలదినమ్*—*పనికిదగునట్లు*

మాటు చేయుపూట

రూయ - *ruāy*—*రూయ్*—*mercy*—*కృపా*—*నెనరు*

రూ - *rū*—*రూ*—*opinion*—*తాత్పర్యమ్*—*తలంపు*
 రూ - *rū*—*రూ*—*knowledge*—*జ్ఞానమ్*—*ఎలుక*

రాగుజారామ్ - *rahguzaram*—*రాగుజర్*—*my way*—*మన్మార్గ:*—*నా దారి*

రామాజాన్ - *amazān*—*రామాజాన్*—*month of fast*—*ఆష్టాస్తికమాస:*—*సుంకునెల, ఉపాసపునెల*

(مَدِينَة) - mahim - राहीम् - ۛۛۛ = ~~marfūḥ~~ = मर्यावान् - ۛۛۛۛۛۛ
 (رَوَّاحِيَّان) - rühāniyān - रहानिया - ۛۛۛۛۛۛ = howling derwishes - कापालिकाः - ۛۛۛۛۛۛ

మొఱిదు ఛోగులు

روانیہ - rawānīm - खानीम् - ṣānīkko = my course - मत्प्रवर्तनम् - mat-pravartanam - ५५७

२० - *niwā*—रिवा—रिवा=fruitfulness—लभः—फलं

(੨੧) - razm-ਰਾਜਮ-ਰਣ=war-ਯੁਧ=war-packing-ਪੈਕੀ-ਬੰਡ

మొదటి - రాజ్య - రూప - ప = gone - గాత: - జటిగిచాయిన ప్రామతి

१११) - rōṇa-^{१११} rōj-^{११२} ṣṣ = fast = ṣṣas: = निष्यस्य

رُكْتُ - rukht - رُكْتُ = your face - తనుకుమ్ - నీ మోము

म-म-म

— muhura—మూలము—counting bead—గణనగులికా—తకలము

50 - mai - मे - मे - wine - गुरा - 50

$\left\{ \begin{array}{l} \text{religious proclamation—आकाशवाणी—మండీపము} \\ \text{public cry—उद्घोषः — చాటు} \end{array} \right.$

- mā—mā—ma—we—aym—mē—our—asmakm—mayek
 mī—mī—mī=present participle—वर्तमानार्थप्रत्ययः—नदुचुत्थीन्देल्पुनुడి पल्लुబడిव్రాలు
 mind—mānd—mānd={remained—अशेषीत्—మిగిలెను
 resembled—उपमासीत्—పోలెను
 māya—māy—māy=essence—సారః—నిగు
 mōsā—mōsā—mōsā=Moses—కరిచత్సుందరగ్లెచ్చమనిః—ఒకసోకసైన చురకయ్యంటికాడు
 mahmūd—mahmūd—mahmūd=praised—स्तुतः—పోకడొందిన
 mausim—mausim—mausim=season—ऋतुः—అదను (కారు)
 murgh—murgh—murgh=bird—ఘరీ—సిట్ట
 man—man—man—I—अहम्—నేను—anyone—కश्चित्—ఒకానొకడు
 māh—māh—māh=moon—माः—నెల
 mah—mah—mah=no, moon—माहप्रत्ययः, -मः—వలదనునుడి, నెల
 munadi—munadi—munadi=public orier—वन्दी—చాటువాడు
 minhu—minhu—minhu=from him—तस्मात्—వానివలన

- مِنْ - *manih*—మనిహ్=do not put—మావీవిశా:—ఉంచకుము
 مِنْ - *minnat*—మిన్నత్=deduction—రహితమ్—ఒక తక్కులోనుండి యొక తక్కు తీసివేయుట
 مَسْر - *masl*—మస్త=మస్త్=lustful, drunk—కామాన్య:, మత్త:—మరులుకొన్న, కైపెక్కిన
 مُسَاهِفَةٍ - *musahafim*—ముశాహఫీమ్—ముసహీఫ్=my qurān—మదేదగ్రన్థ:—నా ప్రాజెదువులపాఠ్యము
 مَا يَم - $\left\{ \begin{array}{l} mām - \text{మార్మ్} - \text{మా ఈమ్} = \text{we are} - \text{ఐమ్} - \text{ఉన్నారము} \\ mayam - \text{మాయమ్} - \text{మాయమ్} = \text{my stretching} - \text{మదితృభగమ్} - \text{నా కైచుచ్చు} \end{array} \right.$
 مُسْلِمَانٍ - *musulman*—ముసుల్మాన్=orthodox believer—అనూచాన:—ప్రానుడులంబటివచ్చువాడు
 مَكُنْ - *makun*—మకున్=మకన్=do not do — మాకార్ఫీ:—చేయకుడు
 مَغْزٍ - *maghz*—మగ్జ్=మగ్జ్=kernel—మజ్జా—మాలుగు
 مَمْلُوكَةٍ - *mamlukat*—మమ్లక్తు—మమ్లక్=మమ్లక్=sovereignty—ఆధిపత్యమ్—ఏలుబడి
 مِيَانٍ - *miyūn*—మియాన్=మియాన్= $\left\{ \begin{array}{l} \text{centre—మధ్యమప్రదేశ:—నడువోటు} \\ \text{between, waist—అంతరమ్, మధ్యమ్—నడుమన్, నడుము} \end{array} \right.$
 مَندٍ - *manda*—మాన్ద—మాన్ద= $\left\{ \begin{array}{l} \text{wearisome—అస్వస్థతా—బడలిక} \\ \text{wearied—శ్రాంత:—అలసిపోయిన} \\ \text{left—త్యక్త:—విడిచిన} \end{array} \right.$
 مُوَوِّفٍ - *muwūfiq*—మువాఫిక్—మువాఫిక్= $\left\{ \begin{array}{l} \text{similar—సమానమ్—పోలిన} \\ \text{favourable—ప్రమబడ:—కూర్చిన} \end{array} \right.$

- مجلس - majlis—మజ్లిస్—assembly—సమాజ:—కొలుపు
 م - m—మ=my—మమ—నాయకు
 مھال - muhall—మహల్—మహల్=one who goes along with another—సహచర:—బోడుకొడ
 مونس - mu'nas—సుఅనమ్—మఅనన్=companion—సహచర:—తోడునీడ
 مالوم - ma'lūmam—మఅల్మమ్—మఅలమ్=my allowance—మమభాగ:—నావంతు
 متفكر - mutafikkir—మతఫిక్కిర్—మతఫిక్కిర్=thoughtful—అలోచనపర:—తలఁపునమున్దిన
 منھب - minhab—మిన్హబ్—మిన్హబ్=swift—వేగవాన్—ఛడిగల
 متھیر - mutahair—మతహైర్—మతహైర్= { stupefied—విస్మిత:—అబ్రపడిన
 astonished—నిశ్చింత:—చెయ్యలుడిగిన
 منادی - munadii—మనాదిర్—మనాదిక=herald—ఉద్ఘోషక:—చాటెడువాడు
 معرفت - ma'rifat—మఅరిఫత్—మఅరిఫత్=knowledge—జ్ఞానమ్—ఎఱుకువ
 محرمراز - mahrami-rāz—మఱ్ఱమిరాజ్—మహ్మూరాజ్= { intimate friend—మంతనమెఱిగింపఁదగు నెచ్చెలి
 to whom secrets are confided—
 —అనుగుంజెలి
 مشکیل - mushkil—మష్కిల్—మష్కిల్= { hard—కఠినమ్—చిక్కన
 obscure—నిగూఢమ్—అగపడని

- مُبْتَدِي - *mubtadī*—మొదటి—beginner—ప్రారంభి—మొదలు పెట్టినవాడు
 تَلْمِذٌ - *ṭalmiḏ*—శిష్యుడు—disciple—शिष्यः—చిట్టు (నిసువుడు)
 مَوْلُودٌ - *mawḏud*—మాదజీర్—born by the womb—యోనిజ:—కడుపునబుట్టినవాడు
 مُقْصِدٌ - *maḡṣud*—మకృద్—purpose—ప్రయోజన:—పని
 مُرَادٌ - *murād*—మూరద్—desire—స్పృహ—కోర్కె
 مَكْرٌ - *maḡr*—మక్ర—fraud—వञ్చనా—బూటకము
 مَكْرٌ - *maḡar*—మగర్—plot—మాया—గారడి
 مَكْرٌ - *maḡar*—మగర్—but—కెందు—కాని
 مَانِدٌ - *mānand*—మానన్—like—ఇ—నె—మ
 مَانِدٌ - *mānand*—మానన్—resemblance—उपमा—పోలిక
 مَارِدٌ - *maṛid*—మర్ది—worthy of him—तदर्थः—వానికిచదును
 مَامٌ - *ma'mā*—మమ్మా—riddle—समस्या—కృపకము
 مَانِي - *mānī*—మానీ—remainst—तिष्ठसि—ఉన్నాను
 مَارِدٌ - *maṛdē*—మర్దే—bold—धैर्यवान्—చిట్టు
 مَاتَمٌ - *mātam*—మాతమ్—grief—शोकः—చనలు

مُنَاجَاةٌ - *munājāt*—మనాజాత్—మనాజాత్=in word with God, prayer—एकान्तभक्तिः, प्रार्थना—వేల్పుమీఁది
గుఱి, కొల్లు

مِلٌّ - *mul*—ముల్—ముల్=wine—मद्यम्—కల్లు

مِهْنَةٌ - *mihnāt*—మిహ్నత్—మిహ్నత్=labour—कुशः—పాటు

مَنْزِلٌ - *manzil*—మన్జిల్—మన్జిల్ = $\left\{ \begin{array}{l} \text{rank—వ్యవస్థా—తరము} \\ \text{inn—విశ్రామः—తెరవరులవిడిది} \\ \text{boundary—సరిది—పల్ల} \\ \text{halting place—उपाधिः—అంచయ} \end{array} \right.$

مَغْوٌ - *magw*—మగ్—మగ్=do not speak—मावादीः—నోరె తక్కుము

مَسْتِىٌ - *mastī*—మస్తీ—మస్తీ=drunkenness, bewilderment arising from contemplation of God—
भगवद्ध्यानोवेशः, मद्यमत्तता—కొల్లునఁబొడమువిరాకు, మైకపు

مَذْهَبٌ - *mazhab*—మజహబ్—మజహబ్=religious opinion—मतचर्चा—వేల్పునూచికానతలంపు

مَوْصُوفٌ - *mausūf*—మౌశూఫ్—మౌశూఫ్ = $\left\{ \begin{array}{l} \text{qualified thing—गुणी, विशेष्यम्—అందముకలదినును} \\ \text{praised—संस्तुतः—పొగడఁబడిన} \end{array} \right.$

مَغَانٌ - *magān*—మగ్గా—మగ్గా=fire-worshippers—अग्निपूजकाः—చిచ్చపూజర్లు

مَوْتٌ - *maut*—మౌత్—మౌత్=death—मृतिः—గట్టింపు, మిర్తి

مَنِ - mani - సనీ - మనీ = { egotism - అహంకారః - హంకారము
intention - అభిప్రాయః - తలంపు
maund - మాణికా - మణులం

مَرْتَبَةٌ - martaba - సర్తబ - మర్తబ = step - సోపానమ్ - మెట్టు

مِلَّةٌ - millat - మిల్లత్ = { religion - మతమ్ - వేల్పునందలి నమ్మకము
sect - జాతిః - తెగ

مُكَافَأَةٌ - mukāfāt - ముకాఫాత్ = ముకాఫాత్ = recompense - ప్రతిఫలమ్ - మాటు

مَرْدُومٌ - mardum - మర్దుమ్ - మర్దుమ్ = gentleman - అహ్ = తగువాడు

مَجَازٌ - majāz - మజాజ్ - మజాజ్ = hyperbole, metaphor, feigned, superficial - అతిశయోక్తిః, రూపకాలంకారః,
కాల్పితమ్, మిథ్యా - మచ్చు, పన్నన, కల్ల, లేనినొప్పడనము

مُهَيْتٌ - muhit - ముహీత్ = ocean - సముద్రః - కడలి

مُجَرَّرَدِيٌّ - mujarradī - ముజర్రదీ - ముజర్రదీ = nakedness, solitude - నగ్నతా, ఏకాంతమ్ - బిత్తల, ఒంటిపాటు

مَيْوِيْزٌ - maiwiz - మేవీజ్ - మేవీజ్ = a goblet of neat wine - ప్రశస్తమధుగుళమ్ - మంచికల్లులుం

مَيْوِيْزٌ - maiwiz - మేవీజ్ - మేవీజ్ = a fruitful branch - ఫలశాఖా - పంటకొమ్మ

مُقِيمٌ - muqim - ముకీమ్ - ముకీమ్ = inhabitant - నివాసీ - నెరవరి

مُعَلِّمٌ - mu'lim - ముఅలిమ్ - ముఅలిమ్ = preceptor - ఆచార్యః - అయ్యవారు

- میسالی - *misālī*—మిసాలీ=like—సామ్యమ్—పోలిక
 موم - *mōm*—మోమ్=wax—సివథకమ్—మైనము
 مشتري - *mushṭarī*—మస్తరీ—ముస్తరీ=purchaser, Jupiter—కేతా, భువస్వతి:—కానువాడు, నుడ్పు—తూడు
 مفتاح - *miftāḥ*—మిఫతాḥ—మిఫ్తాḥ=key—కుశ్చికా—దీక్షము
 معنی - *ma'nī*—మఅనీ—మఅనీ={meaning—అర్థ:—వివరము (వైనము, పక్షణము)
 spiritality—ఆస్తికతా—వేల్పుమీడి నమ్మక
 منبر - *mihṛāb*—మిహ్రాబ్—మిహ్రాబ్=an arch, a principal place where the preacher's face turns to

Mekka—దేవాలయ గర్భమण्डपो यत्र म्लच्छस्य मुलं मङ्गापुरमभिमुलीकरोति, अर्धचन्द्राकारद्वारो परिकुल्यविशेष:—
 గుడిలో బండ మంటి మొగముగాఁ దురకలు నిలువఁబడుచోట, గుమ్మముమీడి నెలవంక, (నెల
 వంకమదుగుగోడ)

- محال - *muhāl*—మహాల్—మహాల్=impossible, absurd—అసాధ్య:—అసంభవ:—అలవికాని, జలంకని

- مرد - *mard*—మర్ద—మర్ద=fit for—అర్హ:—తగిన
 man—పురుష:—మగవాఁడు
 مughāna - *mughāna*—ముగాన—ముగాన=excellent—శ్రేష్ఠ:—మేటి
 مات - *mat*—మత్—మత్=syrup—గానక:—పాగు (పానకము)
 مزد - *muzd*—ముజ్ద్—ముజ్ద్=reward, wages—భృతి:; upāyanam—కూలి, కానుక

- ٤٠٠ - *murda*—మృద=dead, corpse—మృతః, శవః—చచ్చిన, బడుగు
 ٤٠١ - *mihir*—మిర్=love, sun—మోహః, మిర్హిః—వలపు, పగటిశ్రేణి
 ٤٠٢ - *mahz*—మహ్జ=pure—స్వచ్ఛమ్—తేట
 ٤٠٣ - *maikada*—మైకద=tavern—శుభా—కలు పెంట
 ٤٠٤ - *maqsūdmanī*—మక్శుద్మానీ=thou art the object of my life—త్వమేవమజీవనోద్యోగః—

నీవే నా బ్రతుకు పట్టుకొందు

- ٤٠٥ - *marā*—మరా=to me—మరమ్—నాకొఱకు
 ٤٠٦ - *makhmuri*—మఖ్మూరీ=drinker—మఖ్మూరీ—తగుబూతు
 ٤٠٧ - *māil*—మాఇల్=inclined, affectionate—సక్తః, ప్రేమబద్ధః—తగిన, వలచిన
 ٤٠٨ - *makhāh*—మఖాహ్=do not think, wrong—మఖ్తాహ్=do not think, wrong—మఖ్తాహ్—తలచకుము, తప్పు
 ٤٠٩ - *mardī ō*—మర్దీఓ=fit for him—తదర్హిః—వానికిచగిన
 ٤١٠ - *mī naguzārad*—మీ నగూజారద్=does not allow—నాగ్నీకరోతి—బిప్పదు
 ٤١١ - *mī 'ād*—మీఆద్=assigned, anniversary—నియతః, సాంవత్సరికః—ఏపకాచిన, ఏడుడి

(ఏటిపడి)

- مَسْكِرَاتٍ - *mastikharāb* — मस्तिखराब् — మస్తికరాబ్ = dead-drunk — उत्तम मदविवशः — తప్పద్రాగినవారము
 مُشْكِلَاتٍ - *mushkilāt* — मुष्किलात — ముస్కిలాత్ = difficulties — कठिनांशः — చిక్కులు
 مُوَافِقَاتٍ - *muwafiqat* — मुवाफिकत् — మువాఫిక్త్ = consent — अङ्गीकारः — ఒడంబడిక
 مَا لِي مَعَهُ - *ma'lūmam* — मअलूमम् — మఅలూమమ్ = my knowledge — ममज्ञानम् — నాయెఱుక
 مَا يُزَارِعُ - *maguzār* — मगुजार् — మగుజార్ = { do not allow to pass — माजीगमः — చొరస్కము
 do not leave — मात्याक्षीः — విడువకుము
 مَا يَزِيدُ - *maiwiḡshudand* — मैवीशुदन्द् — మైవీష్ సుదన్న్ = has become pure wine in their own eyes —
 स्वच्छमथायन्ते — తగువారమనుకొనుచున్నారు

مَا حَوْلَهُ - *makun hawāla* — मकुन् हवाल — మకున్ హవాల = do not charge — मासरोपीः — మోసకుము

د = d = د = د

دَار - *dar* — दर् — డర్ = { against — प्रतिकूलम् — అడుగా
 upon — उपरि — పైని
 valley — गिरिणितंबः — కొండలోయ

دِيْوَانٌ - *diwāna* — दीवान — దీవాన = mad — भ्रान्तः — పిచ్చి

دَارْدٌ - *dard* — दर्द — డర్ద = pain — बाधा — నొప్పి

دل - *dal*—దిల్=heart—हृदयम्—హృదయము

దమ - *dama*—దమ=wind and snow, bellows—वातोऽपिहिमम्, पाणिन्यमः—నాలియు న్నంచు,

కొల్పితి

दुर्द - *durd*—దుర్ద=tartar of wine—मथसाराः—కలుమడ్డి

దarin—దరీ=in this—अत्र—ఇక్కడన్

दगर - *digar*—దీగర్= { next—इतरम्—వేఱొక
again—पुनः—మఱలన్

ददast—దదస్త్—దర్దన్=in hand—हस्ते—చేతియందు

दasti—దస్తీ—దస్తీ=pot—मृत्पात्रम्—మట్టిచెంబు

दो - *dō*—దో=two—द्वौ—రెండు

दिह - *dihand*—దిహన్—దిహన్=gave—अदुः—ఇచ్చిరి

दि - *dī*—దీ—దీ=yesterday—पूर्वेष्टुः—నిన్న

दaro—దరో—దరో=in it—तस्मिन्—దానియందున

दast—దస్త్—దస్త= { hand, handle, power—हस्तः, वक्राङ्गम्, अधिकारः—చేయి, కొంకి, చెల్లుబడి
successful opportunity—शुभसमयः—మంచికఱి

दardast—దదస్త్—దర్దన్=let hold by the hand—हस्तग्राह्यतातु—చేతబట్టుకొననీ

دَارِیْغُمْبَاد - *daringumbad*—దారి'గుమ్బద్—దరిఁగుంబద్ = world—జగత్—సేల

دُوسْت - *döst*—దోస్త్—దోస్త్ = friend—మిత్రస్—నేసు

دِهْد - *dihid*—దిహిద్—దిహిద్ = give—దత్—ఇండు

دُشْمَن - *dushman*—దుష్మన్—దుష్మన్ = enemy—దేఖీ—పగవాఁడు

دَہر - *dahr*—దహ్—దహ్ = { present time—వర్తమానకాలః—నడుచుచున్న తఱి
the world—జగత్—మిన్నుమన్నులు, జగము

دیوانی - *diwāni*—దీవానీ—దీవానీ = { poet laureate—రాజకవిః—కొరమాటకారి
miscellaneous poetry—వాదకావ్యాని—పలువురుమాటకారులు చేసిన

دَار - *dār*—దార్—దార్ = wood, hold—దారః, ఖర—కట్ట, పట్టుకొనుము

دُھل - *duhul*—దుహుల్—దుహుల్ = drum—దోలః—తుడుము (డోలు)

دُور - *dūr*—దూర్—దూర్ = remote—దూష్—దవ్వు

دَارِ - *darō*—దరో—దరో = { in him—తస్మిన్—వానియెడలన్
in it—తస్మిన్—దానియందునన్

دَانَم - *dānam*—దానమ్—దానమ్ = I am intelligent—జానామి—తెలిసికొంచున్నాను

دُزَخ - *dōzakh*—దోజఖ్—దోజఖ్ = hell—నరకః—జమునిల్లు

- دَم - dam—దమ్—దమ్ = breath—భాసః—ఊరిరి
 دُنْيَا - dunyā—దున్యా—దున్యా = the world—జగత్—మిన్నమన్నులు (జగము)
 دِيدِم - dīdim—దీదీమ్—దీదీమ్ = we have seen—అద్రాక్షామ్—చూచినారము
 دَسْتِ دِهْد - dast dihid—దస్తద్దిహిద్—దస్తద్దిహిద్ = you help—దయాత్—ఈవలయును
 دَارَم - dāram—దామ్—దామ్ = I have—ధామి—కలిగియున్నాఁడను
 دَاد - dād—దాద్—దాద్ = gift, justice—దానమ్, న్యాయః—ఈవి, తిగవు
 دَوْرِي - daurī—దౌగీ—దౌగీ = turn—ఆవృత్తిః—చుట్టు
 دِغْرَان - digarān—దిగ్రాన్—దిగ్రాన్ = others—అన్యే—ఒరులు
 دَرْغَاه - dargah—దర్గీ—దర్గీ = court—ఆస్థానమ్—రాచకొల్లు
 دِير - dēr—దేర్—దేర్ = delay—విలంబమ్—జాగు
 دَمَد - damad—దమ్ద్—దమ్ద్ = { may blow—వికసేత్—అలరును
 their life—తేభాం జీవితమ్—వారి బ్రతుకు
 دِين - dīn—దీన్—దీన్ = mahammedan religion, religion—మెచ్చెయ్యతమ్, మతమ్—వల్పున్నాచి—న తురుకల
 دَاوْرَا - dāyara—దాయర—దాయర = circle—వలయః—గిరి

دُرُوسْتْ	- durust—దురుస్త =	perfect—సంపూర్ణమ్—నిండారిన straight—ఋజుః—తిన్నని fixed—స్థిరమ్—అమచిఁన
دِدَاوَرْ	- dīdavar—దీదవర్ =	observer—పరీక్షకః—నెలవరి, అరయువాఁడు
دَارِیَا	- daryā—దర్యా =	sea—సముద్రః—కడలి
دَارِی	- dārī—దారీ =	thou holdest—అథావీః—తాల్చినాపు
دَانِنْدَا	- dāninda—దానిన్ద =	knower—జ్ఞాతా—తెలిసినవాఁడు
دَارَاZ	- darāz—దరాజ్ =	long—దీర్ఘః—పొడవైన
دَرْمِیَا	- darmiyān—దర్మియా =	in the middle—मध्ये—నడమను
دَاشْتِ قَدَمِ	- dāst qadam—దాష్తక్దమ్ =	took the path—గమనమగమత్—త్రోవబడెను
دَوْر	- daur—దౌర్ =	turn—భాగః—పంతు fortune—అదృష్టమ్—తెలియరాని దైనము time—కాలః—తత్తి
دَارِیَابْ	- daryāb—దర్యాబ్ =	a cup handed round by the guests—మృక్షమపాత్రమ్—కలుదావునపుడు know—జానీతి—తెలిసికొనుము get—సంపాదయ—కూచుకొనుము
دَمِ	- damī—దమీ =	bloody—రక్తసిక్తః—నెత్తుటన్తోఁగిన moment—క్షణః—చిటికె, శుష్పపాటుతత్తి

- دُرْدَا - *durda*—దుర్ద=sediment—పడ్డ:—అడుసు
 دَاسْت - *dāst*—దాస్ట్=held—అధాషీత్—పట్టుకొన్నాడు
 دَارَبَسْت - *darbast*—దర్బస్త—దబెస్ట్=bound—అబాన్తసీత్—బిగించిమూసెను
 دَاسْتِ رِس - *dastras*—దస్తర్—దస్టర్=power—శక్తి:—చేప
 دِگَر - *digar*—దిగర్—దిగర్=another—अन्य:—ఒరుడు
 دَد - *dad*—దద్—దద్=a portion of time—కాల भाग:—కొంతసేపు
 دَوْلَت - *daulat*—దౌలత్—దౌలత్ = { wealth—ధనम्—డబ్బు
 power—శక్తి:—చేప
 دِلْبَارِ - *dilbari*—దిల్బరీ—దిల్బరీ=comfort—सौख्यम्—నెమ్మది
 دَامَن - *dāman*—దామన్—దామన్=border—अग्रम्—అంచు
 دُكْهَر - *dukhār*—దుఖ్తార్—దుఖ్తార్=daughter—कुहिता—కూతురు
 دَانْد - *dānd*—దాన్డ్—దాన్డ్=gave—ఇచ్చిరి
 دِيدَم - *dīdam*—దీదమ్—దీదమ్=I saw—अद्राक्षम्—చూచినాడను
 دُوش - *dōsh*—దోష్—దోష్=shoulder, night—दोषा, दोष, మాపు
 دَارْخُور - *darkhur*—దర్ఖుర్—దర్ఖుర్=suitable—అర్హ:—చరిన

- دلبَر - *dalbar*—दिलब्—दिल्लर् = sweetheart—प्रिया—नैसु०रा०
 دِرَو - *diraw*—दिर्०—दि० = harvest—फलसञ्चयनम्—పంటనూపుక
 دَو - *daw*—दव्—दव् = running, run—धावनम्, धावस्व—పరుగు, పరుగెత్తుము
 دَارِفَانَا - *dārifana*—दारिफना—దారిపనా = perishable world—మర్యాదలొక:—పాలసి పోవు నేల—(జగము)
 دِزْم - *dizm*—దిజ్మ్—దిజ్మ్ = disturbed—భ్రుత:—కలంకన
 دَرَوِي - *darvi*—దర్వీ—దర్వీ = in it, thou reaped—తస్మిన్, అచేఱి:—దానియందునన్, నూచుకొన్నాడవు
 دَشْت - *dash*—దష్త్—దష్త్ = desert—కాననమ్—కారు (అడవి)
 دَمِي - *dami*—దమీ—దమీ = moment—క్షణ:—చిటికె
 دِيَوَان - *diwān*—దీవో—దీవా = { an account book—గణితగ్రంథ:—తక్కుల కవిత
 royal court—రాజసభ—కొరకొల్లు
 دَرَس - *dars*—దర్స్—దర్స్ = lesson—దర్శనమ్ (పాఠ:)—చదువు
 دَانِسْت - *dānist*—దానిస్త్—దానిస్త్ = { opinion—ఆశయ:—తలచు
 had known—అజ్ఞాసయత్—తెలిసికొను నేని
 دَارِنْد - *dāriṇd*—దారిన్ద్—దారిన్ద్ = they consider, keeper—అలోచయన్తి, పాలక:—అరయుచున్నారు, పరిక

- دَام - *dām*—దామ్—డామ్=net—జాల్మ్—వల
 دَارَامَدِيم - *darāmadim*—దాఆమదీమ్—దార్ అమదీమ్=we arrived—आगमाम—పచ్చినారము
 دِيهِ - *dihī*—దిహీ—దిహీ=givest, village—दद्याः, ग्रामः—ఇచ్చెదేని, వలస
 دِيْهِ - *dih*—దిహ్—దిహ్=give—देहि—ఇమ్మ
 دَاسْتَاغِير - *dastagīr*—దస్తగీర్—ద సగీర్=protector—रक्षकः—కాపాడువాడు
 دَارِنْدَا - *dārinda*—దారిన్ద—దారిన్=keeper, possessor—धर्ता—పట్టుకొమ్మ
 دَارَادْمِي - *dāradmī*—దారామీ—దార్ ద్మీ=approves—अङ्गीकरोति—ఒప్పుకొనుచున్నాడు
 دَاي - *dai*—దే—దే= { December—मार्गशीर्षः—నలి తేసి తొలి నెల
 winter—हेमन्तः—మంచుకారు
 دَامِدَان - *damidan*—దమీదన్—దమీదన్=blossom, to blow—विकसितम्, विकसनम्—విచ్చుమొక్క, అలరుట
 دَارِيم - *dārim*—దారీమ్—దారీమ్=hold—धराव—తాల్పెడు
 دَادَار - *dādār*—దీదార్—దీదార్= { manifest, eye—प्रत्यक्षम्, नेत्रम्—తోచిన, కన్ను
 interview—अन्योऽन्यसन्दर्शनम्—ఒండొరుంజూచుకొంటు
 دَارِيد - *darid*—దరీద్—దరీద్=has rent—व्यदारीद्—చింపెను
 دَادَانْد - *dādand*—దాదన్—దాదన్=commanded—आज्ञापन्—పనిచిరి

دايرة - dā'ira—దాఱ - దాఱ = circle—వలయ:—గిరి

دارمدا - darmānda—దర్మద—దర్మన = helpless—దీన: , అశక్త:—పల్లపడినవాడు, చేతకానివాడు

దీద - dīda—దీద—దీద = { sight—దర్శనమ్—నూపు
eye—కన్ను

దర్గజరమ్ - darguzaram—దర్గజరమ్—దర్గజరమ్ = died—అమార్గమ్—చెల్లిపోతిని

దస్తమ్ - dastam—దస్తమ్—దస్తమ్ = my hand—మదస్త:—నా చేయి

దిగర్గన్ - digargūn—దిగర్గన్—దిగర్గన్ = changed—వ్యత్యస్తమ్—వాతీన

దిగరీ - digarī—దిగరీ—దిగరీ = another—ఇతరమ్—ఇంక, వేరొ

దాదంద్ కరారి కార్ - dādaṇḍ qarārī kār—దాదంద్ కరారి కార్ = they established the necessary business—నిశ్చితకార్యమకార్యు:—తప్పనిపనిచేసినారు

దిల్తంగ్ - diltang—దిల్తంగ్—దిల్తంగ్ = distressed—సత్యత్య:—కలగిన

దర్మియాన్ అవూదమ్ - darmiyān āwūdām—దర్మియాన్ అవూదమ్ = I have shown—అదీక్షియమ్—చూపి
నాచను

దా'ఇమ్ - dā'im—దా'ఇమ్—దా'ఇమ్ = always—సదా—అప్పుడు

దివ్వాని గాజా - diwāni qazā—దీవానికజా = science of stars and planets—జ్యోతిషమ్—చుక్కలః
గూచి—నచదువు

ج = j = జ = జ్

جام - jāṁ - జామ్ = cup — పానపాత్రమ్ — యెన్నె

جاي - jāy - జాయ్ = place — ప్రదేశః — చోటు

جاه - jahān - జహాన్ = world — అంతః — జగము

جو - jūya - జ్యూయ్ = seek thou — గవేషయ — వెదకుము

جان - jān - జాన్ = life — జీవనమ్ — బ్రతుకు

جا - jā - జాన్ = place — ప్రదేశః — చోటు

جامشید - jamshēd - జమ్షేద్ = a Persian king — పారసీక రాజా — పొరసిదొర

جوي - jui - జుయ్ = river — సరిత్ — నీలు

زوج - juft - జుఫత్ = { husband or wife — భర్తావాభార్యా — అలుగారి మగడుగారి
pair — యుగమ్ — జంట

جامی - jam'ī - జమీ' = congregation — సమా — రచ్చ

جز - juz - జుజ్ = { part — భాగః — పంతు
except — వినా — తప్పక

جام - jam - జమ్ = a great king — యమరాద్ (రాజవిశేషః) — జముఁడు (ఒక నొప్పదొర)

جوبار - *juybār*—जूबार्—जुयबार् = { river-bank—नदीतीरम्—पट्टीయुद्ध
a great river—महानदी—पेट्टेयु

جر - *jarr*—जार्—जर = bottom—अधः प्रदेशः—अडुग, किंदु

جزوہا - *juzūhā*—जुजूहा—जुजूहा = { minute particles—अणवः—नलसुल
parts—भागाः—संथुल

جست - *justam*—जुस्तम्—जुस्त् = I sought—अजगवेषम्—पेडिकिनाडनु

جام - *jama*—जाम—जाम = garment—आप्रदीनः—उर्ग

جوشيدہ - *jōshidai*—जोषीदई—जोषीदई = boiled—सन्तप्तः—ऊडुकुचुनु

جواب - *jawāb*—जवाब्—जवाब् = answer—प्रतिवचनम्—मालुमालु

جامہ ماتم - *jāmai mātam*—जामईमातम्—जामईमातम् = mourning dress—शोकवस्त्रम्—पडुपुनु

جرعہ - *jur'a*—जुरअ—जुरअ = { drop—विन्दुः—बोड्ड, थुंथु
remains of wine in a vessel—मद्यपक्कः—कल्लमडि

جسم - *jism*—जिस्म्—जिस् = body—शरीरम्—मैनु

جملة - *jumla*—जुमल—जुमल = { whole—सर्वम्—अंथयुनु
sum—योगफलम्—कुडिनमैनु

جود - *jūd*—जूद्—जूद् = liberality—औदार्यम्—ऊव

- ١٠٤ - *judā*—జుదా==separately—పৃథక్—పేలుగాన్
 جمال - *jamal*—జమాల్—జమాల్=beauty—సౌందర్యమ్—సోఁసు
 جاهش - *jāhash*—జాహష్—జాహష్=honour—గౌరవమ్—గొప్ప
 جهان گران - *jahani guzrān*—జహానిగుజ్రా—జహానిగఁజు==fleeting world—అస్థిరలోకః—నిలకడలేని జగము
 جوانی - *jawānī*—జవానీ—జవానీ=youth—యౌవనమ్—ఈడు
 جلوه - *jāhwa*—జల్వ—జల్వ=splendour—జ్వాలః—వైలుఁగు
 جرم - *jurm*—జుర్మ్—జుర్మ్=crime—अपराधः—నేరము
 جهل - *jahl*—జల్—జల్=foolishness—अज्ञानम्—తల్పితకుటన
 جمع - *jam'a*—జమఅ—జమఅ=collection—सञ्चयः—ప్రోవు
 جست - *just*—జుస్త—జుస్ట్=he sought—अङ्गवेष्ट—వెడకెను
 جيهون - *jaihūn*—జైహ్—జైహ్=the river Bactrus—पारसीकनदीविशेषः—బాక్సొక పారసి నాటివాఁగు
 जानक - *janānak*—జనానక్—జనానక్=heart—स्वान्तम्—ఉల్లము
 جبین - *jabin*—జబీ—జబీ=temple—शिरःपार्वम्—కడత
 جاه و جلال - *jāhwa jalāl*—జాహ్వజలాల్—జాహ్ వజలాల్=dignity—महिमा—గొప్ప

جستجو - *justjū*—जुस्तजू—जू = search—चर्चा—అరయక
 جَوْدُ - *jūd*—जूद्—जू = sought, thou should search—अजगवेषत्, गवेषये :—వెదకెను, నీవు వెదుక

పలయును

جَرِّ حَفِيزِ خَائِي - *jarri hazizi khāk*—जरि हजीजि खाक्—జర్రి హజీజీ ఖాక్ = nadir—పాతాళః, భూగర్భః—నేలయడుగు
 جَرِيدَة - *jarida*—జరీద్—జరీద = register—కోశః—కవితె
 جَرَمَة - *jara*—జరఅ—జరఅ = dregs—అంతః సారః—గుజరు
 جَر - *jigar*—జిగర్ = $\left\{ \begin{array}{l} \text{liver—యక్రత్—కారిజము} \\ \text{heart—మానసమ్—ఉల్లము} \end{array} \right.$
 جَلْوَة كَرِي - *jaluwagari*—జల్వగరీ—జల్వగర్ = splendour—మహిమా—గొప్ప
 جَمْرُ خُون - *jigari khūn*—జిగరీఖ్—జిగర్ఖన్ = deep affliction—అమితదుఃఖమ్—చరితేనివనట
 جَزْوِي - *juzwē*—జుజ్వే—జుజ్ = a part—एको 'ద్రాః—ఒకపంతు
 جَهَانِيَان - *jahanigan*—జహానియా—జహానియా = mortals—మర్త్యాః—మయిరాలపులు

س = s = మ్ = న్

سَهَر - *sahar*—సహర్—సహర్ = magic—మాయా—నారడి
 سَائِي - *sagī*—సాగీ—సాగీ = cup-bearer—పానపాత్రధారిణి—కల్లసాని

- سَاقَرٌ - *saḡar*—సాగర్—సాగర్ = cup—పానపాత్రమ్—కల్లుగి ప్నే సాగరము
 سَوِيٌّ - *suwī*—సువీ—సువీ = side—పార్శ్వః—ప్రక్క
 سَحَابٌ - *siḥāb*—సిహాబ్—సిహాబ్ = cloud—మేఘః—మల్లు
 سَاردٌ - *sard*—సర్ద—సర్ద = cold—శీతమ్—చలి
 سَالِحٌ - *salkh*—సల్ఖ్—సల్ఖ్ = { skinning—చర్మచ్ఛేదనమ్—చర్మగోలుముట
 last day of the lunar month—అమావాస్యా—నెలతుదినాడు అమాస
 سَايَةٌ - *sāya*—సాయ—సాయ = shade—ఛాయా—నీడ
 سَارٌ - *sar*—సార్—సర్ = { cover, head—ఆచ్ఛాదనమ్, శిరః—మూత్ర, తల
 beginning—ఆరంభః—మొదలు
 سَلَامَةٌ - *salāmat*—సలామత్—సలామత్ = safety—ఐశః—మేలు
 سُلْطَانِيٌّ - *sultānī*—సుల్తానీ—సుల్తానీ = royal—రాజకీయః—నలుబడికిఁజేరిన
 سِرِيشٌ - *sirish*—సిరిష్—సిరిష్ = created—అసౌక్షీత్—పుట్టించెను
 سِيْثٌ - *siṭh*—సిత్—సిత్ = three times—త్రిః—మూడు మాఱులు
 سَاهَرَا - *sahargah*—సహర్గ—సహర్గ = morning—ప్రభాతమ్—తెల్లవాటి
 سَرْبَسَارٌ - *sarbasar*—సర్బసార్—సర్బసార్ = totally—సర్వతః—అంతయును

- سرات - *sarat*—సరత్ = your head—త్వచ్ఛిః—నీ తల
 ساکتا - *sakhta*—సాక్త—సా క్త = made—సజ్జితః, కృతః—చేయబడిన
 سالگان - *salgān*—సాల్గా—సాల్గా = year's old—సంవత్సరవయస్కః—ఏడేడుXల
 سبز - *sabza*—సబజ్—సబ్జ = bloom, verdure—అశ్శురః, శాడ్రలమ్—మొలక, బీడు
 سرخی - *surkhi*—సుర్ఖీ—సుర్కీ = redness—రత్నితమా—ఎఱుపు
 سامان - *saman*—సమన్—సమన్ = jasmine—మఱీ—మొల్ల
 سہی - *sahi*—సఱీ—సహీ = young one—యవా—పడుచడు
 سہا - *suhā*—సుహ—సుహ = { cypress—పలాశః—మోదుగు
 an obscure star in the lesser Bear—బుధగ్రహః—నెలపట్టి
 سுகھن - *sukhun*—సుఖన్—సుకున్ = { speech—వాచనమ్—పలుకు
 discourse—వాదః—తగవు
 سادی رامقی - *saddi ramaqi*—సద్దిరమకీ—సద్దిరమక్ = last breath—అన్యదవాసః—కొసయూపిరి
 سب - *sabū*—సబ్—సబూ = { cup—శరావః—మూకుడు
 jar—పాత్రమ్—జారీ
 سپیهر - *spīpīhr*—సిపిఱ్—సిప్పిహ్ = heavens, fortune—आकाशः, विधिः—మిన్ను, తలనాత
 سود - *ūd*—సూద్—సూద్ = profit—లాభః—రాబడి

- سِرِّشْدَه - *ṣirishhā*—सिरिष्ठा—३०३ = mixed—संमिश्रः—कलयचो०३३, म०३३
 سِمْأَب - *simāb*—सीमाब्—३०३ = mercury—पारदः—पा०३३
 سَرْبَسَرْم - *ṣarbasarim*—सर्वसरीम्—३०३ = we are equal—समानाभवामः—३०३
 سِرِّشْك - *ṣirishk*—सिरिष्क—३०३ = tears—अश्रु—३०३
 سَبْوَى - *sabōi*—सबोई—३०३ = jar—यानपात्रम्—३०३
 سُبْحَانَ اللّٰہ - *subhanallāh*—सुबहानल्लाह—३०३ = praise be to God—जयतुदेवः—३०३
 سَهْل - *sahl*—सह—३०३ = easy-tempered, soft soil—मृत्सना, उपेक्षणीयम्—३०३
 سَهْل بُد - *sahl būd*—सह बुद्—३०३ = is but a small thing—सूक्ष्मीभवति—३०३
 سَرَّاحِي - *ṣarachi*—सराचि—३०३ = { small tent, give in charge—पटवासकः, वशीकुर—३०३
 سِرِّپَر - *ṣipār*—सिपार्—३०३ = { recommending—संश्लेषणम्—३०३
 ساز - *sāz*—साज—३०३ = { making—करणम्—३०३
 سَوْدَاي - *soudai*—सौदाई—३०३ = { adjust—अनुकूलय—३०३
 سَوْدَاي - *soudai*—सौदाई—३०३ = { make—कुर—३०३

سودای - *saudayī*—سودایى—{business—ব্যবহার:—পণি
profit—ভাষ:—চক্ষু}

سن - *san*—سن—سن=custom—আচার:—সদ্ব্যবহার

سوز - *sōz*—سوز—سوز=burning, burn—শোষণ, শোষণম্—মంట, জ্বলন্ত

سوخان - *sokhan*—سوخان—سوخان=to burn—শোষণম্—জ্বলন্ত

سوزلف - *sarizulf*—سوزلف—سوزلف=amorous glance—প্রিয়ালোকনম্—বলপুচ

سازند - *sazanda*—سازند—سازند=maker—স্রষ্টা—পনিবাস

سیتام - *sitam*—سیتام—سیتام=injury—হিসা, হানি:—চেনাপু

سرخوش - *sarkhush*—سرخوش—سرخوش=intoxicated, merry-headed—প্রমত্ত:, প্রহরিত:—কুপিত, তনিন

سازد - *sāzad*—سازد—سازد=made—অকার্ষীত—জ্বলন্ত

سرافگند - *sarafganda*—سرافگند—سرافگند={abashed—নিবিশ্বাস:—নিবিশ্বাসপটন
destroyed—বিষ্মস্ত:—অসংক্রমণ-বল

سراگشته - *sargashā*—سراگشته—سراگشته=stupefied—স্তম্ভশিরস্ক:—তলদিত্ত

سرنیگون - *sarnigūn*—سرنیگون—سرنیگون=inverted—অধ:শিরস্ক:—তলক্রিয়ালয়

سراگردان - *sargardān*—سراگردان—سراگردان=bewildered—বীমসিত:—বীকামপটন

سَدِّ - *sadd* - سَدِّ = obstruction - प्रतिबन्धः - అడ్డంకి

سِرِّ - *sirr* - سِرِّ = secret - रहस्यम् - గుప్తము

سَرْمَسْت - *sarmast* - سَرْمَسْت = very drunk - उत्तम मदसक्तः - మిగులఁగి పికిన

سَرْدَسْت - *sardast* - سَرْدَسْت = finger-tips - अङ्गुल्याङ्गुलि - వేళ్ల కొనలు - గోళ్లు

گ = g = గ = గ

گَوَسْپَندِ رَانِی - *gōspandī rānī* - گَوَسْپَندِ رَانِی = journey towards a sacred mountain -
 गोवर्धनगिरि प्रयाणम् - అలకాండఁజఱఁతర = thigh flesh of a ram - मेघसक्थिमांसम् - గొఱ్ఱచటకాము

submissive inclination - विनयशीलम् - అడఁకువ

گَه - *gah* - گَه = { time, place - కాలః, దేశః - తఱి, తావు
 sometimes - కదాచిత్ - ఒకప్పుడు

گُز - *guzar* - گُز = pass thou, passage - గఱఱ, గతిః - నడుపుము, నడక

گَوَیْد - *gōyad* - گَوَیْد = might say - बदेत् - చెప్పనీ

گَرْم - *garm* - گَرْم = { hot - ధమః - షఱడి
 jealous - ईर्ष्यावान् - ఓర్వొ

گُلزار - *gulzār* - گُلزار = garden of roses - पुष्पवनम् - పూఁదొఁట

- گارد - *gard*—గార్ద—గార్డ్ = { turning round—చక్రప్రసంగమ్—చుట్టుతిరుగుట
dust—మఝ—బుగ్గి
گاردون - *gardūn*—గార్దే—గర్దా = celestial globe, wheel, heaven—తగోలః, చక్రమ్, విధిః—విన్న చక్రీ,

ఉండ, వేల్పు చేత

- گورزان - *gurezān*—గొరేజా—గురేజా = flight—ఫలాయనమ్—పరుగు
گورد - *gurdad*—గర్దేద్—గర్దాడ్ = became—అభూత్—అయ్యెను
گور - *gar*—గార్—గార్ = { power—శక్తిః—లావు, చేప
if, maker—యది, కర్తా—ఏనిన్, చేతకాడు
گاردون کمری - *gardūni kamri*—గర్దేని కమ్రీ—గర్దానికమ్రీ = heavenly vault—తచక్రమ్—మినుచుట్టు
گيرد - *girad*—గీరద్—గీరడ్ = might hold—గృహీయాత్—పట్టుకొనవలయును
گیری - *giri*—గీరీ—గీరీ = taking—గ్రహణమ్—పట్టుకొనుట
گنبد - *gumbad*—గంబద్—గుంబడ్ = arch—ధనూకారదారః—విలువంకగుమ్మము
گوشه - *gōsha*—గోష—గోష = { corner—రహస్యస్థలమ్—మఱుగుచోటు
solitude—एकाంతమ్—మంతనము
گفت - *guft*—గుఫ్త్—గుప్త్ = spoke—అవాదీన్—పరిశ్రమ

- گندم - *gandum*—గందుమ్—*gandum*=wheat—గోధూమః—గోధుమ
 گوسفندی - *gosfandī*—గోస్ఫందీ—గోష్పన్దీ=sheep—మేఘః—గోష్ప
 گارداد - *gardad*—గార్దద్—గర్దద్=became—అమూర్—అయ్యోను
 گير - *gīr*—గీర్—గీర్= { take—గృహణ—చేకొనుము
 suppose—జానీతి—అనుకొనుము
 گوزارم - *guzāram*—గుజారమ్—గుజార్కమ్=my passage—సన్మార్గః—నాన్మోవ
 گيرفتم - *giriftam*—గిరిఫతమ్—గిర్ప్తమ్=I have seized—అజిగ్రహమ్—పట్టుకొన్నాడను
 گولگون - *gulgūn*—గుల్గున్—గుల్గున్= { rose-coloured—స్వశృంగారకమ్—మెట్టదామరకంపు
 goblet of wine—మథాపాత్రమ్—కల్లుబుడ్డి
 گرفت - *girift*—గిరిఫత—గిర్ప్త=he has taken—అగ్రహీత్—పట్టుకొన్నాడు
 گور - *gōr*—గోర్—గోర్=wild ass, tomb—అణ్యగర్భః, రమశానమ్—కారుగాడిదె, కాడు
 گوزارم - *guzarim*—గుజ్రీమ్—గుజ్రీమ్=my market—మధిపణిః—నాన్యంకడి
 گوزارم - *guzarām*—గుజ్రామ్—గుజ్రామ్= { live—జీవ—బ్రతుకుము
 life—జీవనమ్—బ్రతుకు
 گزری - *guzarī*—గజ్రీ—గుజ్రీ=living—జీవితమ్—బ్రతుకు

- گلی - *gilī*—gīlī=earthen—शुभयः—मृ०५३
 گیرد - *girad*—gīrad=may take hold—गृहीयात्—उ०७७
 گوئی - *gūi*—gūi=thou sayest—ब्रवीषि—उ०७७
 گریز - *gūrēz*—gūrēz= { retire—निवर्तय—च०७७
 { abstinence—निवृत्तिः—म०७७, म०७७
 { flying—धावन्—प०७७
 گارت - *gārat*—gārat=your boundary—त्वन्मर्यादा—न०७७
 گریز پای - *gūrēz pāy*—gūrēz pāy=unsteady—अस्थिर—न०७७
 گزار - *guzār*—guzār=passage—मार्गः—द०७७
 گفتگوئی - *guftugūi*—guftugūi=conversation—संभाषणम्—म०७७
 گشته نهان - *gashṭayi nihān*—gashṭayi nihān=having become hid—निगूढोभूत्वा—द०७७
 گشته - *gashṭa*—gashṭa=returned—निवृत्तः—च०७७
 گردانی - *gardani*—gardani=turning—अमणम्—न०७७
 گزشت - *guzašt*—guzašt=he has gone—अगमत्—च०७७
 گاه - *gāh*—gāh=sometimes—एकदा—द०७७

- گاردان — *gardan* — గాదేన్ — *gāden* — neck — గత: — మెడ
 گویا — *gōya* — గోయా — *gōya* = speaking — ఇదన్ — చూటాడుచున్న
 گردایی — *gardāi* — గదీ — *gādi* — ఈ = wheeling — परिभ्रमणम् — మునుతిరుగుట
 گری مرتبا — *gari marthaba* — గరిమతేబ — *garimata* = purpose of time — కాలప్రయోజనమ్ — అదను
 گاهی — *gāhā* — గాహ — *gāha* = { throne — सिंहासनम् — *siṅhasana* — sometimes — कदाचित् — *kadachit* — 2కప్పుడు
 گریزان — *gurezān* — గురేజా — *gureja* = taking to flight — पलायनोन्मुखीनः — చరుగిడనున్న
 گری — *giri* — గిరీ — *giri* = weep thou — रुहाः — *ruha* — 1డువము
 گرد — *gard* — గద్ — *gad* = joy — सुखम् — *sukha* — 2
 گسل — *gusil* — గుసిల్ — *gusil* = break, breaking — छिन्धि, छेदनम् — *chidhi, chedana* — తెంచుము, తెంచుట
 گردان منہ — *gardan manih* — గాదేన్మనిహ్ — *gādenmanih* = do not obey — मानसीः — *manasi* — అబడకుము మెడవంచకుము
 گریزی — *gurezi* — గురేజీ — *gureji* = { flight — धावनम् — *dahana* — పరుగు
 fly thou, fugitive — धावस्व, शरणगतः — *dahasva, sharaṇagata* — పరుగెత్తుము, మఱుగుచొచ్చిన
 { abstinence — विरतिः — *virati* — పెడమోడుట
 گرداد — *gardad* — గాదేద్ — *gāded* = became — अभूत् — *abhu* — అయ్యెను
 گردی — *gird* — గిదీ — *gidi* = assembly, circuit — समाजः, परिभ्रमः — *samajaḥ, paribhrama* — చుట్టుతిరుగుట

- گرداند - *gardānd*—گرداند—X దాన్ద= { overturn—పాతయెత్—పడవేయును
 untie—భినత్తి—విప్పివేయును
 گرداندھل - *gardāndhal*—گرداندھل—X దాన్దహల్ = unties the knot—మోచయెడన్యమ్—ముడివిప్పివేయును
 گزنی - *guzni*—گزی=choose—چن—ఎంచుకొనుము
 گردیدن - *gardidan*—گردیدن—X రీదన్ = to wander, to go round—సञ्चरणమ్, परिभ्रमणम्—అరుగుట,
 చుట్టుతిరుగుట
 گشتیم - *gashim*—گشتیم—X సీమ్ = we have travelled—గ్రామ — తిరిగినారము
 گردانیم - *gardānim*—گردانیم—X దాన్ సీమ్ = my circuit—మత్సञ्चारः—నాతిరుగుట
 گان - *gān*—گان=an infamous boy—అనామకార్మకः—పనికిమాలిన పిల్లకాయ
 گناه - *gunah*—گناه—గున=sin, crime—पापम्, अपराधः—కీడు, నేరము
 گزارد - *guzārad*—گزارد—గుజార్ద్ = came—आयासीत्—వచ్చెను
 گام - *gām*—گام—గమ్=foot—पादः—అడుగు (అంజ)
 گرچه - *garchi*—گرچه—X చి = although—तथापि—అయినప్పటికిని
 گشتم - *gasham*—گشتم—X సమ్ = changed—पर्यणीनेमे—మారినాడను
 گران - *ghirān*—گران—గరాన్ = heavy—गरीयान्—బరువైన

گشت - *gash*—గాళ్—*ga*—going round, walking, returned—పరిభ్రమణమ్, గమనమ్, పునరావర్తిత—చుట్టితిరుగుట

నడుచుట, తిరివచ్చెను

گوشم - *gōsham*—గోషమ్—*ga*—*sha*—my ear—మఠకణః—నా చెవి

گون - *gūn*—గూన్—*ga*—*un*—colour—వర్ణః—జగ

گو - *gō*—గో—*ga*—ball—గోలః—బంతి

گیرد - *gīrad*—గీరద్—*ga*—*ir*—will hold—గృహీయాః—పట్టుకొనెదవు

گرد - *gard*—గద్—*ga*—*rd*— $\left\{ \begin{array}{l} \text{lightning—విజృత్—మెఱపు} \\ \text{fortune, turning round—భాగ్యమ్, పరిభ్రమః—కల్పి, చుట్టుతిరుగుట} \\ \text{earth, joy—భుజి, భోగః—నేల, కడుపు} \end{array} \right.$

ن = ن = ن

نید - *nidā*—నిదా—*ni*—*dā*—proclamation—उद्घोषः—చాటు

نوش - *nosh*—నోష్—*no*—*sh*—drink thou—పిబ—త్రగుము

ناز - *nāz*—నాజ్—*nā*—*z*— $\left\{ \begin{array}{l} \text{glory—మహిమా—నాప్ప} \\ \text{delicacy, fresh—సౌకుమార్యమ్, నవః—నారాటు, క్రొత్త} \end{array} \right.$

نرمک - *narmak*—నర్మక్—*nar*—*ma*—*k*—gently—శానః—నెమ్మదిగా

- نَوَاز - *navāz*—నవాజ్—=play, please—వాదయ, సంతోషయ—ప్రహరించు, తనుపు
 . ۞ - *na*—న—=no—న—చలదు
 نِيَابِي - *niyābī*—నియాబీ—నియాబీ=vessel—వాక్య—చెంబు
 نَفْسِي - *nafsi*—నఫ్సీ—నఫ్సీ=of the soul—ఆత్మసంబంధ:—మైతల్పునూచిక—న
 نَتَوَانِي كَرْد - *natuvani kard*—నతువాని కర్ద—నరువాని కర్ద=impossible work—అసాధ్యకర్మ—అలవి కానిపని
 نَمَا يَنْد - *namāyand*—నూమాయన్డ్—నూమాయన్డ్=exhibited—అదీక్ష్య:—అగపచిక—రి
 نِشِين - *nishin*—నిషీ—నిషీ=sitting—అవేశనమ్—కూరుచుంటు
 نِگَاح - *niḡāh*—నిగాహ్—నిగాహ్=observation—క్షిణమ్—కనుగొంటు
 نَزْدِیْ - *nazdi*—నజ్దిక్—నజ్దిక్=in his opinion—తస్యామిప్రాये—వానితలపులోన్
 نانِي - *nāni*—నానీ—నానీ=bread—అప్పు:—రొట్ట (వాడైల)
 نِشِست - *nishasta*—నిషస్త—నిషస్త=stood—నిత:—ఉండిన
 نِكُونست - *nikūst*—నిక్కుస్—నిక్కుస్=is a good thing—శ్రేయోఽస్తి—మంచిపనియాయన్నది
 نَامَدَمِي - *nāmādmī*—నామఢీ—నామ ఢీ=I would not have come—గాగత్యైవమ్—రాకపోదును
 نارس - *naṛf*—నర్ఫ—నర్ఫ=reaching the middle age, half—మధ్యవయస్క:; అర్ధమ్—నడియూడునన్న, శగము

- نقد - *naqd* - నకద్ - نكده = cash - हस्तगत धनम् - हाक्कम्
 نسيء - *nasīya* - नसीय - نسيء = { credit - भवितव्यम् - अरुपु, కానున్నది
 delay - विलंबनम् - తడవు
 ناب - *nāb* - నాబ్ - ناب = unmixed - अविमिश्रितः - కలుపులేని
 نادان - *nādān* - నాదా - نادان = ignorant - అజ్ఞః - తెలివితేవాడు
 نهان - *nahand* - నహన్ద్ - نهان = placed - समतिष्ठिपन् - నిల్పిరి
 نام - *nām* - నామ్ - نام = name - నామ - పేరు
 نگر - *nigar* - నిగర్ - نجر = behold - पश्य - చూడుము
 نهانده - *nihāndān* - నిహ్లాదన్దీ - نهانده = prostrated - अनसु - మొక్కిరి
 نوبت - *naubat* - నౌబత్ - نوبت = time, kettle drum - समयः, भेरी - తఱి, డంకా
 نيامد - *nīyāmad* - నియామద్ - نيامد = you have not arrived - नायासी - నీవురాలేదు
 نشيدان - *nishīdan* - నిశీదన్ - نشيدان = to place - निवेशनम् - ఉంచుట
 نگاری - *nigārī* - నిగారీ - نگاری = beautiful woman - नागरी - నిగారి
 نگرام - *nigaram* - నిగరమ్ - نگرام = I saw - अद्राक्षम् - చూచినాడును

- نَنِہٰی - nanahī—ननही—ನನಹೀ=do not tread—ಪ್ರಾತೀತಃ—ತೃಕ್ತುಮು
 نَغَاہ - nāgāh—नागाह—नागाह=suddenly—अकस्मात्—अच्युतम्
 نِغُون - nigūn—निगूँ=inverted—अधोमुखीनम्—उलङ्कितम्
 نِهَاد - nihād—निहाद्—निहाद्=placed—न्यवीविशत्—अञ्जेतु
 نَكْهَسْت - nukhast—नुखस्त—नुखस्= { from the beginning—प्रारम्भतः—तदोन्मेषाय
 at first—प्रथमतः—मैल्लमैल्ल
 نِيز - niz—नीज्—नीज्= { also—सह—कुडक्
 likewise—तथैव—अलानुवर्त्ते
 نِم - nim—नीम्—नीम्=half, good—अर्धम्, उचितम्—सखम्, त्रिभु
 نِست - nist—नीस्—नीस्= { it is not—नास्ति—तदम्—nought—शून्यम्—सुनु
 annihilation—नाशः—दैवम्
 نِكُو - nikū—निकू—निकू=good—समीचीनम्—मञ्जि
 نِمْ - nayam—नयम्—नयम्=I am not—नास्मि—नैसुका
 نِيلِی - nilī—नीली—नीली=blue—नीली—नीली
 نِکُوْدَار - nekūdār—नेकूदार्—नैकूदार्=possessor of a beautiful girl—सुन्दरीशः—अन्दक त्रेनैलुवाऽऽ
 نَامَرْدِ - nāmardī—नामर्दी—नामर्दी=impotence, baseness—नपुंसता, क्षुद्रता—मखतनमुतैमि, कौतुका

نَمُوْد - *namūd*—నమూద్ = { he showed—అదీదృశ్య—అగపచేశాను
quenched—उपाशीशमत—చల్లూచేశాను

نِشَانْد - *nishānd*—నిషాన్ద్—నిసాన్ద్ = he sat—उपाविशत्—కూచుండ్డెను

نَوْرُوز - *nawrōz*—నౌరోజ—నౌరోజ్ = new year's day—संवत्सरादिः—ఉగాది

نَسِيب - *nasīb*—నసీబ్—నసీబ్ = celebrating a mistress in a verse—पद्यतः प्रियावर्णनम्—సుధీకారమున

నమంకునొక్కడుట

نِیْسْتِی - *nistī*—నీస్తీ—నీస్తీ = { nullity—नास्तित्वम्—లేమి
nought—अभावः—కున్న

نِیْأَمَد - *nēyāmad*—నేయామద్—నేయామద్ = not arrived—अनागतम्—రానిది

نِشَان - *nishān*—నిషాన్—నిసాన్ = sign—చిహ్నము—గుఱుతు

نَفْس - *nafs*—నఫస్—నఫ్స్ = soul, breath, life—आत्मा, द्वासः, जीवितम्—ఉసులుతాల్పు, జీవితము, బ్రతుకు

نَبَات - *nabāt*—నబాత్—నబాత్ = vegetation, fine sugar—उद्भिजः, प्रशस्तशर्करा—మొక్కలు, నవాళు

نِهَا - *nihān*—నిహాన్—నిహ్న్ = hid—पिहितम्—మూయుబడిన

نَفَس - *nafas*—నఫస్—నఫస్ = moment—क्षणः—చిటిక

نُمَائِی - *numāi*—నుమై—నుమై = exhibitor—प्रदर्शकः—అగపచువాడు

نا نَاحِيْزْ شُرْدَنْدْ - *nāchiz shudand*—నాచీజ్ శుదన్ద్—నాచీజ్ సుదన్ద్ = perished—వ్యనశ్చ:—పాలిసిపోయిరి

نا نَاحِيْزْ - *nāchiz*—నాచీజ్—నాచీజ్ = insignificant—అప్రసిద్ధమ్—జేరులేని

نا نَكُوْدَارْ - *nēkudār*—నేకూదార్—నేకూదార్ = treat kindly—అనుగృహణ—కనికరించుము

نا نَمُوْدَا - *namūda*—నమూదా—నమూదా = exhibited—ప్రదర్శిత:—అగ్రపచకాలదిన

نا نَكُوْوَانْ - *nekuvān*—నేక్వూన్—నేక్వూన్ = woman with sweet breath—ఘాగన్ధీ—కమ్మనిచెల్య

نا نَرُوْدْ - *narūd*—నరూడ్—నరూడ్ = not happened—నసమభూత్—కాలేడు

نا نِيْهِيْ - *nihifi*—నిఘిఫ్—నిఘిఫ్ = { he hid—తిరోఽభూత్—డాఁగను
concealment—గోపనమ్—మఱుఁగు

نا نِيْشَهْمَانْ - *nishēman*—నిషేమన్—నిషేమన్ = seat—आसनम्—కురిచీ

نا نَا - *nata*—నతా—నతా = a sheet of dressed leather for chess play—चतुरङ्ग खेलन चर्म फलकम्—

చదరంగమాడుతొలట్టు

نا نِيْيَا - *niyāz*—నియాజ్—నియాజ్ = poverty, want—दारिद्र्यम्, दैन्यम्—లేమి, వెర్తి

نا نَصِيْبْ - *naṣīb*—నసీబ్—నసీబ్ = fate—भाग्यम्—తలవాలు

نا نَمَازْ - *namāz*—నమాజ్—నమాజ్ = prayer—नमस्या, देवप्रार्थनम्—కొలుపు

نا نِيْشْ - *nishish*—నిశీష్—నిశీష్ = your knowledge—तावकज्ञानम्—నీ తెలివ్వు

- نَهِي - *nahī*—నहीं—*nahī*=you have placed, intelligent—अतिष्ठिः, बुद्धिमान्—ఉంచివేసాడవు, తెలివైన
 [నాడు]
 نَهْوَانِ - *natawān*—నతవా—*natawān*=irresistible—अशक्यम्—అలవికాని
 نُور - *nūr*—నూర్—*nūr*=light—प्रकाशः—వెలుగు
 نَزْد - *nazd*—నజ్ద్—*nazd*=opinion—अभिप्रायः—తలంపు
 نَزْدُونِ اِفْتَادِ - *nigūn uftāda*—నిగూ ఉఫ్తాద్=*nigūn uftāda*=fallen upside down—అధోमुखीनम्—అలోకాలబడిన
 نَطْعُ وَجُودِ - *nat'ai wujud*—నత'అవుజుద్—*nat'ai wujud*=chessboard of existence—स्थितिफलकम्—ఉన్మి-బల్ల
 نَزَّازِينِ - *nāzāzin*—నాజనీ—*nāzāzin*= { without marriage—अविवाहितः—పండ్లిలేనివాడు
 delicate—कोमलः—లేత
 نَبُودِ - *nabūd*—నబూద్—*nabūd*=is not—नास्ति—లేదు
 نِيزِ - *niz*—నీజ్—*niz*= { again—पुनः—తెరి
 also—एतावत्—కూడా
 نَ - *n*—న=*n*—న—లేదు
 نَشْنُونِ - *nashnūn*
 نَقْدِ - *nqd*
 نَامُودِ مَدَّتْ - *namūd maddat*—నామూద్ మద్=was not at rest—नव्यशमीत्—అగమంకైన

- نَيْهًا - *naihā*—నైహా—నైహ = unrest—अविश्रान्तिः—అవిశ్రాంతి
 نَيْكُو - *nikū*—నీక్కు—నీక్కు = good—समीचीनम्—అసమీచిన
 نِهَادٍ - *nihād*—నిహాద్—నిహాద్ = nature—स्वभावः—స్వభావ
 نِهَالٍ - *nihāl*—నిహాల్—నిహాల్ = shoot—अङ्कुरः—అంకుర
 نَهْيَشٍ - *nahish*—నహీష్—నహీష్ = prohibition—निषेधः—అడ్డంకి
 نَشَاطٍ - *nashāl*—నషాత్—నషాత్ = gladness—आनन्दः—ఆనంద
 نَائِدٍ - *nāyad*—నాయద్—నాయద్ = never came—नकदाप्यागमत्—ఎప్పుడునురాలేదు
 نَجَاتٍ - *najāt*—నజాత్—నజాత్ = freedom, salvation—स्वातन्त्र्यम्, मोक्षः—స్వాతంత్ర్యము, మోక్షము
 نَتَوَانَسَتْ - *natavānast*—నతవానస్త—నతవానస్త = { there is no power—नास्ति शक्तिः—చేవరేదు
 did not bear—नाशकम्—ఓర్వరేదు
 نَيْكُو - *nikū*—నిక్కు—నిక్కు = goodness—साधुता—మంచితనము
 نَيْمَاتٍ - *ni' mat*—నిఅమత్—నిఅమత్ = favour—अनुग्रहः—అనుగ్రహము
 نَامٍ - *nāma*—నామ—నామ = { writing—लिपिः—లిపి, బాబు
 book—पुस्तकम्—పుస్తకము (కవిత)
 نَغُونَسَارٍ - *nigūnsār*—నిగూసార్—నిగూసార్ = inverted—अधोमुखीनम्—తలక్రిందు

نشستى - *nishasti*—నిశస్తి—*sitting*—उपवेशनम्—కూచకం

نِيَامَد - *nēyamad*—నేయామద్—నేయామద్ = non-arrival—अनागमनम्—రాకనీ

نَافِدَا - *nāpaidā*—నాపయా—నాపయా = not to be found—अज्ञातम्—తెలియరానిది

نِكُو وَبَد - *nēkū wa bad*—నేకూ వ బద్—నేకూ వ బద్ = good and evil—पुण्यमपिपायम्—మంచియుంబెడయును

نَوَمِد - *naumēd*—నౌమేద్—నౌమేద్ = despair—दैरयम्—దొం

نَاكَهَادْ بِيْشِغِفْت - *nakhāhad bishigift*—నఖాహద్ బిషిగుఫ్త్—నఖాహద్ బిషిగుఫ్త్ = never blossomed again—नकदापि

व्यकसीत्—ఎన్నడైనా

نَطْعُ وَجُود - *natai wuzūd*—నత బుజ్ద్—నత బుజ్ద్ = chess board body—चतुरङ्ग फलक शरीरः—

చతురంజపుబల్లకాపు

نِشَانْ بُوْد - *nishān būd*—నిషాన్ బుద్—నిషాన్ బుద్ = was fixed—प्रत्यस्थायि — ఏపడచడడ

نَوَمِدْ نِيَامَد - *naumednayam*—నౌమేద్ నేయామద్—నౌమేద్ నేయామద్ = I am not without hope—आस्मिनिराशः—

ఆసత్ అనలేను

)-Z-జ్-జ్

ز - *zi*—జి—జి = from, than, by, with, of—ततः, तारतम्यम्, संबन्धः, कारणम्, षष्ठ्यर्थः—నుండి, కంటెన్, కారణము, షష్ఠ్యర్థము, సంబంధము, కారణము

దలన, తోడన, యొక్క

- زان - zān—జొ = from that—తస్మాత్—అందువలన
 زبَان - zabān—జబ్బా = tongue, language—జిహ్వా, भाषा—నాల్క, పల్క
 زرد - zard—జర్డ్ = yellow—पीतम्—పసుపుపచ్చని
 زन्द - zand—జన్డ్ = the book of Zoroaster, fire steel—अग्निपूजक वेदः, अयोदवी—చిచ్చుపూజరి
 పాఠజదువులు, ఇనుపగిట్టె
 زهد - zuhd—జుహ్డ్ = devotion—देवभक्तिः—వేల్పుకొల్పు
 زن - zan—జన్ = woman—स्त्री—ఆడది
 زمان - zamāna—జమాన = { the world—దేమా—నేల
 time—కాలః—ప్రొద్దు
 fortune—అదృష్టమ్—తలవ్రాలు
 زنده - zinda—జిన్ద్ = great, alive—महान्, सजीवः—గొప్ప, బ్రతికియున్న
 زین - zin—జీ = { saddle—కదయాస్తరణమ్—జీను
 because, from this—अस्यहेतोः, एतस्मात्—కనుకన్, ఇందునుండి
 زشت - zisht—జిష్త్ = ugly—विकृतः—పంకరటింకర
 زر - zar—జర్ = gold—सुवर्णम्—బంగారు
 زنده دل - zinda dilira—జిన్ద్దిలీరా = heart alive—विकसितहृदयम्—అలరునల్లము

- زِدْ - *zad*—జడ్ = stroke — అతీతత్వ — కొట్టెను
 زَمِين - *zamin*—జమీన్ = the earth — భూమి — నేల
 زِمَام - *zīmā*—జిమా—జిమా = from us — అస్మా—మానుండి
 زِير - *zēr*—జేర్—జేర్ = under—అథ:—కిందనన్
 زِنْدَغَانِي - *zindagāni*—జిందగానీ—జిందగానీ = living—జీవితమ్—బ్రతుకు
 زِر - *zirā*—జీరా—జీరా = because—కారణ:—వై నమునన్
 زُهَل - *zuhl*—జుహల్—జుహల్ = the planet Saturn—శని:—సవి (కుంటిగాము)
 زَن - *zanā*—జనా—జనా = beating — తాడనమ్ — కొట్టుట
 زَارِي - *zāri*—జారీ—జారీ — { multitude, crying—సమూహ:; రోదనమ్—గుంపు, ఏడుపు
 place—స్థలమ్—స్థలము
 زِمَام - *zīmā*—జిమా—జిమా = than we, from us—న:—మనకంటె, మననుండి
 زَاد - *zadā*—జద—జద = stricken—మర్దిత:—కొట్టబడిన
 زَهْر - *zahr*—జహ్ర—జహ్ర = poison—విషమ్—చిలుము
 زَيْف - *zulf*—జుల్ఫ్—జుల్ఫ్ = a ringlet—అలక:—ముంగులులు
 زُوْد - *zūd*—జూద్—జూద్ = soon—ద్రాక్—బిటీలునన్

زَو (zō) - zō (azō)—জো(অজা)—ज्म (अङ्ग)=from it—समाह—दानीसुండి

زین پیش - zin pēsh—जिनिष्—जिन् = from the beginning—आदिः—ओलिनन्दीयन्

زین پس - zin pas - जीप्स - జిప్స్ = from henceforth - ततः परम् - अकम् ०५

زیہار - zinhār - जीहार - जीहार् = take care - जागृहि - मेल्हा - सुम्

زہار - zihar - जिह्र - झिह्र = from each - सर्वस्मात् - १ त्वत्सु

زاندا - *zanda* - जन्द् - *zundu* = discharged for it, exclaimed about it, shattered—तं प्रत्यचिकल्पत,
 तस्मै समष्टिभ्यनत्, तमचिच्छिनत्—तानि किञ्चैष, तानि नुचि-प तैः, तानि प्रष्टवान् तैः

కూక - zāda - జాద - జాద = born - జాత - జాత:-పుట్టిన

५५।; - zānki-जौ कि-~~ह-^c५~~==for that cause-तस्मात्कारणात्-अमुषमलन५

از میاں (zimiya) — از میاں = from among — میثاق: — ۳۶۵۰۰۰

(६) - *zī-jī*—*zhǐ*=live thou—जीव—*zhuān*कुमु

زَبَانُ - *zabāni hal*—जबानि हाल्—زبانى حال = gesture, language appropriate to one's own circumstances—आङ्गिकाभिनयः, यथोचित भाषा—తనయొక్క కేదగు పల్కు, మేనిగన

زیکھودراوی - zikhudravi - జిఖుద్రావీ - జీకుద్రవీ = abandonest thyself - ఆత్మానంజహాసి - నిన్నీ వెడయుచున్నావు

پ = p = پ = ڀ

پُر - pur - پُر - پُر = full - पूर्णः - నిండిన

پیمانہ - paimāna - پیمانہ - پیمانہ = known - ज्ञातः - తెలియబడిన

پیش - pēsh - پیش - پیش = before - अग्ने - ముందు

پیدا است - paidāst - پیدا است - پیدا است = has the production - कलमवित्त - పంటను చూడకొనెను

پسر - pisar - پسر - پسر = boy - बालः - చాచెడు

پهلوی - pahlawī - پهلوی - پهلوی = language of the ancient Persians - प्राचीनपारसीकभाषा - కొలంజి

పాకకపయ్య

پیدالہ - piyāla - پیدالہ - پیدالہ = cup - वाक्त्रम् - ముంక

پر - par - پر - پر = feather - पक्षः - అక్క

پس - pas - پس - پس = therefore - ततः - కనుకన

پی - pai - پی - پی = { sinew - स्नायुः - నరము
foot - पादः - అడుగు
nerve - धातुः - నాఁరి

پایان - pāyān - پایان - پایان = end - अन्तः - కొన

پستی - *pasti*—*pasti*—*pasti*=lowness—*pasti*—*pasti*—*pasti*

پیدا - *paidā*—*paidā*—*paidā*=manifestation—*paidā*—*paidā*—*paidā*

پیری - *pīri*—*pīri*—*pīri*=old age—*pīri*—*pīri*—*pīri*

پارہ - *parhā*—*parhā*—*parhā*= $\left\{ \begin{array}{l} \text{abstinence—*parhā*—*parhā*=} \\ \text{take care—*parhā*—*parhā*=} \\ \text{control over the passions—*parhā*—*parhā*=} \\ \text{fear—*parhā*—*parhā*=} \\ \text{thou knowest—*parhā*—*parhā*=} \end{array} \right.$

پنداری - *pindārī*—*pindārī*—*pindārī*=realizes—*pindārī*—*pindārī*—*pindārī*

پارسی - *parāsī*—*parāsī*—*parāsī*=worshippers—*parāsī*—*parāsī*—*parāsī*

پیزمورد - *pizmurd*—*pizmurd*—*pizmurd*=~~un~~withered—*pizmurd*—*pizmurd*—*pizmurd*

پاک - *pāk*—*pāk*—*pāk*=pure—*pāk*—*pāk*—*pāk*

پاینداد - *paivandad*—*paivandad*—*paivandad*=joined—*paivandad*—*paivandad*—*paivandad*

پالدا - *pālda*—*pālda*—*pālda*= $\left\{ \begin{array}{l} \text{filtered—*pālda*—*pālda*=} \\ \text{extracted—*pālda*—*pālda*=} \\ \text{continually—*pālda*—*pālda*=} \end{array} \right.$

پرواز شدہ - *parwarda shudam*—پہلے پرواز شدہ = I have been nourished—پرواز شدہ—

پرواز شدہ

پرواز - *parvāz*—پرواز = flight—پرواز = پرواز

پاس پردہ - *pasi parda*—پاس پردہ = behind the curtain—کاٹھن پردہ—پاس پردہ

پارہیز مکن - *parhēz makun*—پارہیز مکن = avoid not—پارہیز مکن = پارہیز مکن

پاک شوی - *pākshūy*—پاک شوی = if you are pure—پاک شوی = پاک شوی

h = h = h = h

ہنگام - *hangam*—ہنگام = season—ہنگام = ہنگام

ہر آنہ - *harānchi*—ہر آنہ = whatsoever—ہر آنہ = ہر آنہ

ہر - *har*—ہر = { any—کوئی بھی
each—ہر ایک

ہو - *hawasi*—ہو = desire—ہو = ہو

ہیچ مگو - *hēch magō*—ہیچ مگو = say no more—ہیچ مگو = ہیچ مگو

ہزار - *hazār*—ہزار = thousand—ہزار = ہزار

نامچوگور - namchugō - హమ్చోగో - హమ్చూగో = like a ball - కన్దుకవల్ - బంతిలాగునన్

హవ - hav - హవా = air - వాయు: - గాలి

హమి - hamī - హమీ - హమీ = { flowing tears - అశ్రుప్రవాహ: - కన్నీటివఱద
particle expressing continuance - భూత్యవీతకమలయ: - ఎడలేమిదైలుపునుడి

హమ్ - ham - హమ్ = { likewise, all - సమమ్, సర్వమ్ - అంతయును, ఇట్లే, రెండు తెఱఱగులన్
either - అथవా - ఇంలేగాక
also - యవమపి - కూడా

హస్తమ్ - hastam - హస్తమ్ - హస్తమ్ = I have been - అమృమ్ - అయినాడన్

హస్తాఫ్జున్ - hastiafzun - హస్తాఫజ్జున్ - హస్తాఫజ్జున్ = more existence - అధికాయు: - పెద్దబ్రతుకు

హేచ్ - hēch - హేచ్ - హేచ్ = { not any - నేషదాని - లేదొకింతయును
at all, never - ఇషదాని, నకదాని - రజంతయున్, ఎప్పటికినేదు
every - సర్వమ్ - ఎల్లన్

హమ్ - hama - హమ్ - హమ్ = the whole - సమస్తమ్ - అంతయును

హఫ్ - hafī - హఫ్ - హఫ్ = seven - సప్త - ఏడు

హమి నమూద్ - hamī namūd - హమీ నమూద్ - హమీ నమూద్ = has shown continuously - భూత్యవీతకమలయ: - ఎడలేమిదైలుపునుడి

పచకాచెను

هـا - hān—हाँ—హా = yes—ఆంమ్—సరే

هست نیست - *hastū nīst*—हस्तू नीस्त—హస్తూ నీస్ = {
existence and non-existence—भावेऽप्यभावः—
ఉంటయు లేకుంటయును
all that one possesses—सर्वस्वम्—అంతయును

همدم - *hamdam*—हमदम्—హమద్ = {
intimate—सन्निहितम्—దగ్గర (అనుంగు)
spouse—प्रेयसी—కూర్కితై

همی کنیم - *hamī kunīm*—हमी कुनीम्—హమీకునీమ్ = we do continuously—बरीकुर्मः—మాటిమాటికి చేయుదుము

هرگز - *hargiz*—हर्गिज्—హర్గిజ్ = {
ever—सततम्—ఎల్లప్పుడును
never—नकदापि—ఎపుడునులేదు

همچون - *hamchūn*—हम्चूँ—హమ్చూన్ = {
such, this—तादृशः, एवम्—అట్టి, ఇట్లు
like—इव—చలెను

هنری - *hunari*—हुनरी—హునరీ = skill—चातुर्यम्—నేపుణ

همردم - *hardam*—हर्दम्—హదమ్ = every moment—प्रतिक्षणम्—ఏటి కెచటి కుకున్

ها - *hā*—हा—హా = {
take care—जागृहि—మేలుకూ
behold—पश्य—చూడుము

همی طرب - *hangāmi tarab*—हंगामि तरब्—హంగామి తరబ్ = {
behold—पश्य—చూడుము
time of joy—सन्तोषकालः—జోకతటి

همان - *hamān*—हमाँ—హమాన్ = {
thus—एवम्—ఇట్లు
selfsame—ईदृशमेव—ఈలాగుననే

هَسْتِي - hasti - हस्ती - హస్తీ = { thou art - असि - ఉన్నావు
existence - भावः - కల్పి
is - अस्ति - ఉన్నది

हस्त - hast - हस्त - హస్త = was - अभूत् - ఉండెను

हमिह - hammiāh - हमिह - హమిహ = హమ్మిహ్ = grieving sigh - दुःखनिश्वासः - పొగబిట్టాపుక

हम - hamā - हम - హమా = హమా = rain - वर्षम् - వాన

हवस - havas - हवस् - హవస్ = { desire - वाञ्छा - కోరిక
ambition - आशा - గొంతెమకోరిక

हमिन् - hamīn - हमी - హమీ = హమా = only - एव - అంతే

हैहात - haihāt - हैहात् - హైహాత్ = { away with the thought - माचिन्तीः - అదితలంచకుము
alas - हन्त - మొట్ట, అయ్యో

हफ्ताद - haflād - हफ्ताद् - హఫ్తాద్ = seventy - सप्ततिः - డెబ్బది

हमी - hamī - हमी - హమీ = హమా = keeps stretching - चाकृष्यते - ఒరయించుచున్నది

हैचकस - hēchkas - हैचकस् - హైచక్స్ = somebody - कश्चित् - ఒకానొకఁడు

॥ = W = వ్ = వ్

॥ -- uu -- व -- द = { it - तत् - అది
and - अपि - మరియు

- وقت - *waqt*—వక్త—పక్ = time—వేలా—అడుగు
- وز - *waz*—వజ్—పజ్ = again—పునః—తెరిగి
- وجود - *wujūd*—బుజ్దు—ఫజ్దు = { body, existence—శరీరమ్, స్థితి:—ఒడలు, ఉనికి—
individual—వ్యక్తి—యొక్క
- و - *war*—వర్—పర్ = and, if—అపి, यदि—మఱి, కాని
- ویرانی - *wirāni*—వీరानी—వీరాన = desolation—విధ్వస్తాప్రదేశ:—పాడైనచోటు
- وفا - *wafā* — వఫాई — సపాత = { duration—స్థైర్యమ్—నిలుకడ
sincerity—నిష్కాపత్యమ్—పొరపాచెప్పుములేమి
truth—సత్యమ్—నిక్కము
- واجب - *wājib*—వాజిబీ—వాజిబ్ = { that which is expedient—అర్హితమ్—తగినది
salary—వేతనమ్—జీతము
suitable—అర్హమ్—తగిన
- واقف - *wāqif*—వాకిఫ్—వాకిఫ్ = knowing—జానన్—తెలిసికొనుచున్న
- واری - *warāyī*—వరాయీ—పరాయి = besides—విना—తప్ప
- واسطه - *wāṣṭa*—వాసిత్—వాసిత్ = motive—కారణమ్—కోపు
- واقفی - *wāqifi*—వాకిఫీ—వాకిఫీ = learned—విద్వాన్—అజ్ఞుకలవాఁడు
- واماندائی - *wāmāndai* — వామాందై — వామాన్ద = opened—వివృతమ్—తెరిచిన

- واھم — *wahm* — వామ్ = conjecture — కల్పనమ్ — పన్నిక
 ولی — *walē* — వలే = but — కిన్తు — కాని, (వలే)
 ورزیدن — *warzidan* — వర్జీదన్ — زدن = to practise — अभ्यसनम् — అలవడుట
 وان — *wān* — వాఁ = like — तादृक् — అటుల
 والله — *wāllāh* — వాల్లాహ్ = by God — देवः प्रमाणम् — వేల్పునాన
 وضو — *wuzū* — వుజ్ — وضاء = ablution (religious purification) — गुणाह्वाचनम् — మడిపని
 واین — *wīn* — వీఁ = and this — अपीदम् — మఱియిది
 ویز — *wez* — వేజ్ — $\left\{ \begin{array}{l} \text{do not lose} \\ \text{pure} \end{array} \right.$ — मासिस्यन्दीः — కారిపోనీకుము
 وار — *wār* — వార్ = like — ~~व~~ — వలెను
 ورای — *warāy* — వరాయ్ — except — विना — ~~इक~~

چ = **ch** = **च्**

- چی — *chi* — చి = why, what — कुतः, किम् — ఏలా, ఏమి
 چاند — *chand* — చన్డ్ = how many — कति — ఎన్ని

چنگ - *chanj*—చంగ్ = lute—కిన్నరీ—అపరికస్మర

چشم - *chashm*—చష్మ = { sieve—గవాక్ష:—కటిక
eye—చక్కు:—కన్న
hope—आशा—కోరిక

چرخ - *charkh*—చర్ఖ = wheel—చక్రమ్—ఋండికల్లు

چون - *chūn*—చూ = { when—కదా—ఎప్పుడు
forasmuch as—तावत्पर्यन्तम्—అంతవరకును

چو - *chū*—చూ = { since—अतः—కాబట్టి
if so be—तथापि—అయినప్పటికిని

چوناکی - *chunānki*—చునాకీ = { because—यतः—ఏలనఁగాన
as much as—यावन्मात्रम्—ఎంతవరకును

چیز - *chizē*—చీజే = something—కిమాది—ఏమైనన్

چست - *chust*—చుస్త = brisk—తీవ్ర:—చుఱుకన

چرخاوست - *chikhāhad* *barkhāst*—చిఖాహద్ఖాస్త్ — చికాహద్ఖాస్త్ = what would
come of it—ततःकिमेवेत्—అందువలన నేమగును

چرا - *chirā*—చిరా—చిరా = why—కిమి—నల

چاشانده - *chashānand*—చషానన్ద్ = caused to taste—असास्वदन्—చవిచూపిరి

چرا داری کبود - *chirādari kabūd*—चिरादारीकबूद—చిరాదారీకబూద్ = why are you blue—किङ्कणोऽसि—

సల్లగానుంటివేలా

چندین - *chandīn*—चन्दी—చన్దీ = { so much—तन्मात्रम्—అంత
thus—एवम्—ఇట్లు

چراغدان - *charāghdān*—चरादी—చరాగ్ = stand for light—दीपस्तंभः—జంబము, నెమ్మె

چاگان - *chaugān*—चौगाँ—चागा = club—कन्दुकदण्डः—బంతికోల

چپ - *chap*—चप—చప = left hand—वामहस्तः—ఎడమచేయి

چنین - *chunīn*—चुनी—చునీ = { thus—एवम्—ఈలాగునన్
such—इदृक्—ఇట్టి

چی سؤد - *chi sūd*—चि सूद—చి సూద్ = what is the use of it—ततः किप्रयोजनम्—దానిపనియేమి

چون دار گوزارم - *chūn dar guzaram*—چؤن دارجرم—చూఁ దగ్గుజరమ్ = when I die—यदाप्रियाम्—నేఁజనిపోయినపుడు

چاهرا - *chahra*—चह—చహ = face—मुखम्—మూఱ (మోము)

چوب رز - *chobirazm*—चोबिरज्म—చోబిరజ్ = wood-pack—दारुपेटी—కఱ్ఱపెట్టి

چاندان - *chandān*—चन्दाँ—చన్దాఁ = so much—तावदतिमात्रम्—అంతమోదు

చిగున - *chigūna*—चिगून—చిగూన = how—कथम्—ఎట్లు

چوبه - *chibūd*—చిబూడ్ = what became—కిమ్మ—ప్రమేయం డెన్
 كبرك - *charkhi kabūd*—చర్కి కబూడ్ = azure sky—నీలాకాశ:—నల్లనిమిన్న
 دانست - *chikhāhī dānist*—చిఖాహీదానిస్—చికాహీ దానిస్ = what wilt thou know—

కిశాస్యసి—ప్రమేయం X లవు

چپ می خور - *chāpmikhur*—చప్మీఖుర్—చప్మీకర్ = take the left side—స్వీకులమభాగమ్—ఎడమ వైపున నుము

$\text{ح} = \text{h} = \text{ħ} = \text{ho}$

حلق - *halq*—హల్క్—హల్ = throat—గల:—గొంతు
 حديث - *hadīs*—హదీస్—హదీస్ = history—చరిత్రమ్—ముచ్చట
 حاتم تاي - *hātim tai*—హాతిమై—హతీమ్ తై = a certain charitable Persian chief—కశ్మిరసీక దాతవ:—

ఒక నొప్ప పారసి యావికాఁడు

حلال - *halāl*—హలాల్—హలార్ = lawful—ఁయ్యమ్—తక్ వైస, నాయమైన
 حرام - *harām*—హరామ్—హరామ్ = unlawful—ధర్మవిరూ:—తక్ వమాలిన
 حور - *hūr*—హూర్—హూర్ = a virgin of paradise—స్వేదయా—వేల్పు వెలపడుచు

حَوْضُ كَوْسَرٍ - *hawz-i kausar*—हवज़ि कौसर्—హవజ్జి కాసర్ = fountain of nectar—अमृतसरः—ప్రతికించు

పానకము గుంట

حَرِيفٌ - *harif*—हरीफ्—హరీఫ్ = { fellow worker—अनुचरः—తోడిపనివాఁడు
companion—मित्रम्—సంఁడి

حَاصِلٌ - *hāsil*—हासिल्—హాసిల్ = produce—फलितम्—పచ్చబడి

حَيْرَاتٌ - *hairat*—हैरत्—హైరత్ = amazement—विकारः—నివ్వర

حِيلٌ - *hiyal*—हियल्—హియల్ = tricks—मायाकृत्यानि—కుట్రపనుఁ ఁడలు

حَيَوَانٌ - *haiwān*—हैवाँ—హైవా = living creatures—जीवजन्तवः—జీవులు

حَسْرَتٌ - *hasrat*—हसरत्—హస్రత్ = { contest—शास्त्रवादः—చదువుతఁపు
regret—अनुतापः—నొచ్చుకొనుట

حَلْ كَرْدَمٌ - *hall kardam*—हल्ल कर्दम्—హల్ కర్దమ్ = untied—अमृमुचम्—విప్పినాఁడను

حَقٌّ - *haqq*—हक्क्—హక్క్ = deity, truth—दैवतम्, सत्यम्—దేవు, నిక్కము

حَيْرَانِيْمٌ - *hairānim*—हैरानीम्—హైరానీమ్ = my astonishment—मदाश्चर्यम्—నానివ్వర

حَلٌّ - *hal*—हल्—హల్ = knot—बन्धः—ముడి

حَوَالَةٌ - *hawāla*—हवाल—హవాల = charge—अधिकारः—ఏలుబడి

حِكْمٌ - *hikam*—हिकम्—హికమ్ = sciences—शास्त्राणि—గదవులు

حُكْمِي - hukmi—తుకమీ—హుక్మీ=thou knowest, control, obedient to directions—అవేత్సీ:, నియమ:,

आज्ञानुबन्धनम्—నీ వెఱగుచున్నావు, సోమ, లొంగుపాటు

حُكْمَاش - hukmash—తుకమష్—హుక్మాష్=his command—తస్యాజ్ఞా—వానియు తర్రపు (దురాయి)

حَالَت - hālat—హాలత్=state, one of the states of the mystical progress of the Sufis—

स्थिति:; साख्ययोगिनामस्थाविशेष:—ఉనికి-ఒక పోల్కియొంటికాని బ్రతుకుపోకడ

حَاصِلُ شُؤْد - hasil shud—హాసిల్తుద్—హాసిల్పుద్=gained—అలామి—పొందంబడెను

حَال - hāl—హాల్=ecstasy—తత్వమ్—ఉన్నరూపు

حَالِيَان - hāliyan—హాలీయన్—హాలీయన్=at present—అబ—ఇప్పుడు

حُسْن - husn—తుస్న్—హుస్న్=beauty—సోందర్యమ్=ఒయ్యరము

حَالِي كِي - hālī ki—హాలీ కి—హాలీ కి=at the moment—యావత్రిమిషమ్—ఎంతగా

حَشْر - hashr—హష్—హాష్=assembly of persons, resurrection, the day of resurrection—సమాజ:,

ప్రేతోత్థాపనమ్, యమధర్మరాజ పరీక్షాదినమ్—కొలుపు, ఈర్ష్యనవారలన్నిరిగిలేపుట, ఈర్ష్యనవారల మంచిచెడ్డల నేర్పల్పరయుచుండు

حَقِيقَةُ آغَا - haqqat āgāh—హక్క్త్ ఆగాహ్—హక్క్త్ ఆగాహ్=God knows—దేవోజానాతి—వేల్పెఱుంగును

حَالِي - hālī—హాలీ—హాలీ=now—అబ—ఇప్పుడు

حَمَّالٌ	-	hammāl	-	हम्माल्	=	port	-	भारयात्रीकः	=	కాపడివాడు
حَازَرٌ	-	hazar	-	హజర్	=	prepared, avoiding	-	సన్నద్ధః, వర్జనమ్, భయమ్	-	ఆయతపడిన, విడుదల, వెఱపు
حَيَاتٌ	-	hayāt	-	హయాత్	=	life	-	జీవనమ్	-	చతుకు
حَرْفٌ	-	harf	-	హర్ఫ్	=	extremity	-	అంతః	-	చుద
				حَرْفٌ	=	letter	-	అక్షరః	-	హాయి

ش = sh = ష = ష

ش	-	sh	-	ష	=	possessive particle	-	షటీవిభక్తిప్రత్యయః	=	ఉక్, కు, కి, యనునతుకునుడులు
				ش	=	particle of the third person	-	ప్రథమ పురుషవాచకమ్	-	దప్రుడినుసులన్దెప్పేడినుడి
شَدَنَّ	-	shudan	-	శుదన్	=	has been	-	అభూత్	-	ఉండెను
شَاخِي	-	shākhī	-	షాఖీ	=	a branch	-	శాఖా	-	కొమ్మ
شَدَّ	-	shud	-	శుద్	=	went	-	అగమత్	-	వెళ్లెను
شَوَّيْتُ	-	shuyid	-	షూయిద్	=	washed	-	అచిక్షల్	-	కడిగి వేచెను
شَبَّ	-	shab	-	షబ్	=	night	-	రాత్రి	-	మాపు
شَغِيظٌ	-	shigūfi	-	షిగూఫ్	=	flourished	-	వ్యకాసీత్	-	విడెను

- شَكْرُوفٌ - *shigūfa*—విగ్గ—సిగూప=flower—పుష్పम्—అలరు
 شُودٌ - *shūd*—బుద్—నూద్=was made, is—అకారి, అస్తి—చేయబడెను, ఉన్నది
 شیرین - *shirīn*—ఖీరీ—నీరీ=sweet—ఖీర:—శీమన
 شود - *shuda*—బుద్—సుద= { become—అభావి—కాబడెను
 amazement—ఆశ్చర్యమ్—అబ్బరము
 شاهد - *shahad*—బహద్—సహద్=honey—షౌదమ్—లేనె
 شكر - *shakar*—షక్కర్—సక్కర్=sugar—శక్కరా—కలకండ
 شبیه - *shabīkhūn*—ఖబీఖ్—సబీఖూn=night attack—నిశాణమ్—రేయజగడము
 शाम - *shām*—షామ్—సామ్=evening—సాయమ్—పుంఠె
 شیر - *shēr*—షేర్—నేర్=lion—సిః—నెఱసరి
 شاهان - *shahān*—ఖహ్—సహ్=s=king—రాజాన:—వొరలు
 شمیرم - *shumūrim*—శుమరీమ్—సుమరీమ్=let us count—గణయామ—లెక్కించుకొండము
 شراب - *sharāb*—షరాబ్—సరాబ్=wine—సరా—కలు

شَادِ شُدِّمِ - shād shudim—బాద్ బుదీమ్—సాద్ సుదీమ్ = we were cheerful—सानन्दाबोभूयिष्महि—ఉప్పొంగనారము

شَهْرِيَّارِي - shahryāri—ఖర్యారీ—సప్తాయార్ = king—రాజా—కొర

شَكْ - shakk—షక్—సక్ = doubt—సంశయः—అణమణ

شَرَرِي - sharrī—ఖరీ—సరరీ = sparks—స్ఫులిङ्गाः—పిఠాగులులు

شَاخْ - shākh—ఖాఖ్—సాక్ = shoot—శాఖా—కొమ్మ

شَبْرُ - shunū—బునూ—సునూ = hear—శృణు—విను

شَادْبَزِي - shādbazī—బాద్ బజీ—సాద్ బజీ = live happily—जीवमुदा—హాయిగా బ్రతుకుము

شَادِي - shādi—బాదీ—సాదీ = happiness, wedding—प्रसादः (मोदः), परिणयः—జోక, పెండ్లి

شَنُونْ - shunūd—బునూద్—సునూద్ = heard—अश्रीषीत्—వినెను

شَكْلْ - shakl—షక్ల్—సక్ల్ = figure—चित्रम्—బొమ్మ

شَادِيهَا كُنْ - shādi hākun—బాదీహాకున్—సాదీహాకున్ = be happy—सम्मोदस्व—హాయిగానుండుము

شَكْ - shak—షక్—సక్ = magpie—भारद्वाजः—పిట్టింత

شَرَمَمْ - sharmam—ఖరమ్—సర్మ్ = my shame—महज्जा—నాసిగ్గు

شَعْ - shama—ఖమఅ—సమఅ = { playing—खेलनम्—ఆడుట
lamp—प्रदीपः—పంజా (దివ్వె)

- شُورِي - *shūyī*—నూయి = { wash thou, be—ఖాలయ, భవ—కడుగుకొనుము, అగుము
 can go—గాఁజే:—వెళ్లదజేసి—inhabit—నివసే:—కాపురముందువు
 شُمَارِند - *shumāriṇd*—ఘూరింద్—సూమరిన్ = number—గణయత—తెక్కించుడు
 شُدْ فَرُود - *shudfarūd*—బుద్ధఫరుద్—సుద్పరుద్ = went down—ప్రయగాత్—దిగ్బలదను (వెళ్లెను)
 شَوَّال - *shawwāl*—షవ్వాల—సవ్వార్ = month of feast—భోగ్యమాస:—విందునెల (పండుగునెల)
 شَبَّان - *sha'bān*—షఅబ్—సఅబ్ = eighth Arabian month—తులకాఢ్య మాస:—తులకల యే న్నిదవనెల
 شِكِسْتَن - *shikistan*—వికస్తన్—సిక స్తన్ = to defeat—అభిమ్రహణమ్—దిరిస్తలుముట
 شَايِد - *shāyad*—షాయద్—సాయద్ = perchance—దిట్టా—ఒకప్పుడు
 شُم - *shūm*—ఘమ్—సూమ్ = disgraceful, I have been unfortunate—నిలక్షమ్, అభూవమ్, నిరీగయ:—సిగ్గటి,
 అంచేద, ఉన్నాడను
 شُوْد - *shu'id*—షుద్—సూఉద్ = wash—నూపయన్త—తడుచుడు
 شِكِسْت - *shikast*—వికస్త—సిక స్త్ = broken—అచ్ఛేది—పగులకొట్టబడె
 شَايِد - *shaidā*—షేదా—సైదా = mad in love—కామ మత్త:—వలపుపిచ్చిగల
 شَبَاب - *shabāb*—షబాబ్—సబాబ్ = youth—యౌవనమ్—పడుచుతనము

شاد كُنِيد - shād kunīd - شاد كُنِيد = rejoice - हर्षयत - मुच्चयितुं च -
 شَرْمَتِ بادا - sharmat bādā - شَرْمَتِ بادا = let it be thy shame - तव लास्यात् - न सिद्ध कानि

t = t = t = t

طى - tai - ते - ते = { ended - समाप्तः - मुगिसिनि
 folding up - निमीलनम् - मुगिसिनि

طرف - turfa - तुर्फ - तुर्फ = new - नवः - {

طلو - tulū - तुलु - तुलु = rising - उदयः - {

طى شد - taishud - तैशुद - तैशुद = { folded up - समकोचि - मुदुनब डेनु
 ended - समाप्ति - मुगिसिनि डेनु

طاعتور - tā'twar - ताअत्वर - ताअत्वर = devotion - भक्तिः - {

طعن - ta'na - तअन - तअन = reproach - निन्दा - {

طلب - talab - तलब - तलब = { lover - विटः - {
 seekers - अन्वेष्टारः - {

طبع - taba' - तबअ - तबअ = nature, printing - स्वभावः, मुद्रणम् - {

طرف - tarf - तर्फ - तर्फ = extremity - अन्तः - {

طابش - talabash - तलबष - तलबष = { inquiry - अन्वीक्षणम् - {
 your priest - स्वपुरोहितः - {

طرب - tarab—తరబ్ = joy—సంతోష:—జేడుక (జోక)

طن - tum—తుమ్ = body—తను—మేను

طن - tan—తన్ = opinion—తాత్యమ్—తలంపు

طمع - tam'a—తమఅ—తమఅ = desire—రృణా—తీరనికోరిక

طلاق - talāq—తలాక్ = divorce—విసర్జనమ్—విడాకలు

طاسي - tāsī—తాసీ—తాసీ = cup—పాత్రమ్—చిప్ప

طبايع - tibā'i—తిబా'i—తిబా'ఈ = natures—స్వభావా:—ఒకలు

ل = l = ల్ = ల్

لل - la'l—లాల్ = the vermilion lips of a lovely woman, red rose—సుందరీ రక్తోగ్రీ, స్వలపథమ్—

చెల్వకమ్మోవిజంట, పెట్టదామర

لبالِب - labālab—లాబాల్ = lip to lip—అధరాధరి—దొంతరమోవి

لالى - lālai—లాల్—లాల్ ఈ = { the lip of a mistress—ప్రియాధర:—ఉంపుడుమోవి
a tulip—రక్తోత్పలమ్—చెంకల్స్

لب - lab—లాబ్ = lip—అధర:—పెదవి

- لَكْدُ - lakad - लकड़ - लकड़ = kick - ताडनम् - ता'पु
- لَدُونِي - laduni - लदुनी - लदुनी = infused (knowledge), inspired - उपज्ञातः, आविष्टः - पुष्टुकर - सद्भिन्न
- लेकिन - lekin - लेकिन - लेकिन = but - किन्तु - कानि
- لَوْح - lauh - लौह - लौह = plank - फलकम् - पलक
- لُطْف - lutf - लुत्फ - लुत्फ = { kindness - दया - नैसर्ग
grace of God, delicate - देवानुग्रहः, कोमलः - वेष्णु नैष्ण, तै'त
- لُبَّاتِي - lubat - लुबती - लुबती = we are become puppets - क्रीडाकुरङ्गी भवामः -
अलबोम्पु - लगुचुन्ना - रम्पु
- لَانَات - lanat - लानत - लानत = curse - शापः - छिष्ट
- لَان - lan - लान - लान = cursing - आक्रोशनम् - दूषण
- لَطِيف - latif - लतीफ - लतीफ = lovely, slender - सुन्दरम्, कोमलम् - सौख्य, तै'त
- لَحْظَة - lahza - लहज - लहज = one moment, glance - निमिषः, कटाक्षः - अल्प - सौख्य, छे'क - छे'क
- لُبَّات - lubat - लुबत - लुबत = puppet - पाञ्चालिका - बाम्पु
- لُبَّاتِي - lubat - लुबती - लुबती = puppet player - पुत्तलिकाजीवनः - बाम्पु - लुबती

- یادما - *yakdama*—यकदम—युक्तम् = momentary—क्षणिकम्—ఎప్పటికి న్నాటుదినును
- یاب - *yāb*—याब्—यार् = finder—गवेपी—యవవాడు
- ی - *yā*—या—యా = 0, or—ఓ, or—ఉ
- یازدان - *yazdān*—यज्दान—यज्ज = God—देवः—దేవు
- یادگار - *yakdigar*—यविदगर्—यदీగర్ = one another—अन्योऽन्यम्, प्रत्येकशः—ఒండాొరు, విడివిడిగా
- یار - *yār*—యార్—యార్ = lover—प्रियः—ఐలువుడు
- یكاینیاد - *yakānyakān*—यको यको यको = one by one—प्रत्येकशः—ఒక్కొక్కడే
- یاقین - *yāqīn*—यकी—यकी = { truth—सत्यम्—కల తెలుగు (నిజము)
belief—विश्वासः—సమ్మక
- یافتن - *yāftan*—याप्तम्—యా ప్తమ్ = sought—अज्ञावेष्टम्—వెదకినాడును
- یار - *yār*—యారి—యార్ = friend—मित्रम्—నేస్తు
- یاد - *yād*—యాద్—యాద్ = remembrance—शशिः—అది
- یابد - *yābad*—యాబద్—యాబద్ = shall find—ईक्षेत—కనుగొనుట

يَكِي شَرَابٍ - *yaki sharāb*—यकी शराब—यकी సరాబ్ =cup-companion—যানমিঅস্—চক্ স্—সেসু

يَكِي - *yake*—येके—यकै = somebody—कश्चित्—ఒకానొకఁడు

يا قُوت - *yaqūt*—याकूत्—याकूह् = ruby—यश्रगः—కంపు

يَكِي - *yakchānd*—यकचन्द्र—यकच्च्न् = a little—किञ्चित्—కసింత (ఇంచుకంత)

ع = 'a = अ = అ

أَرِيَا - *āriyat*—आरियत्—ఆరియత్ = anything borrowed—ఋణమ్—అప్పు

عِيسَى - *isā*—ईसा—ఈసా = of Jesus—కరయచిన్తెచ్చెమునే—ఒకానొక చురక బోడియొక్క

أُمُور - *umūr*—उमूर्—ఉమూర్ = life—जीवितम्—ఉసులు

أَمَل - *amal*—अमल्—అమల్ = { action—क्रिया—పని
practice—अभ्यासः—పనినోంట

أَرْض - *arṣa*—अर्श—అర్శ = { court—धर्मसभा—అచ్చ
open space free from buildings—नहिःप्रदेशः—నీడు, బయలు

عِيشِي - *aishī*—ऐषी—ఐశీ = plain food—अन्नम्—బువ్వు

عَدَن - *adan*—अदन—అదన్ = { Eden, permanent dwelling—स्थिरावासः—ఎప్పటియున్ని (ఉటిదియున్ని)
Garden of Paradise—नन्दनवनम्—వేల్పు పూచోంట

عالم - 'ālam—आलम्—అలమ్ = { world—జగత్—జగము
state—స్థితి:—ఉనికి

عُلُو - 'uluwī—उल्वी—ఉల్వీ = { sublime—उन्नत:—నొప్ప
high—उच्च:—ఎత్తైన

عجز - 'ajz—अज्ञ—అజ్—జ్ = { helpless—असहायता, नैरस्यम्—తోడులేమి, చేవలేమి
weakness—अशक्ति:—చేతకానితనము

عَزَمِي - 'azmī—अङ्मी—అజ్మీ = purpose—प्रयोजनम्—పని (కొఱ)

عالم خاك - 'ālamikhāk—आलमिखाक्—అలమికాక్ = earth, body—भूमि:; तनु:—నేల, ఒడలు

علم - 'ilm—इल्म्—ఇల్ = knowledge—ज्ञानम्—జ్ఞానము

علم و عمل - 'ilm'ū 'amal—इल्म् अमल्—ఇల్మా అమల్ = theory and practice—ज्ञानमपि वर्तनम्—జ్ఞానము

యున్నది వడియును

عين ميا - 'aini'iyān—ऐनिइयौ—ఐనిఇయా = clear sight—निर्मलदृष्टि:—తేటచూపు

عين - 'ain—ऐ—ఐ = eye—अक्षि—కన్న

عيان - 'ayān—अयौ—అయౌ = { beholding face to face—सुखामुखीक्षणम्—ఒండొరుచూపులన్లుకొంటు
observation—परीक्षणम्—అరయక

علوم - 'ulum—उलुम्—ఉలమ్ = sciences—शास्त्राणि—చదువులు

- عقل - 'aql—అక్ష్ = intellect—బుద్ధి:—తెలివ
 علة - 'illat—ఇల్లాత్ = calamity—आपत्—ఇడుమ
 عصيان - 'isyan—इस्यौ—ఇస్యౌ = disobedience—अविनय:—-- పెం కుతనము
 عظيم - 'azim—अजीम—అజీమ్ = great—महान्—నొప్ప
 عقل و تميز - aql wa tāmiz—అక్ష్ వ తమీజ్—అక్ష్ వ తమోజ్ = intelligence and discretion—विद्यापिबुद्धि:—
 చదువు నేర్పును
 عرش - 'arsh—अर्ष—అన్ = the throne of God, setting in a house—देवसिंहासनम्, गृहप्रवेश:—
 వేల్పు నెఱసరిగడ్డ, ఇంటిలో దగుట

- عكس - 'aks—अकम्—అక్ = { empyrean—सत्यलोक:—కొసమన్న
 నీడ, బోరగిల్లించుట, ఉన్నిలేమి
 shadow, investing, inexistence—ప్రతిచ్ఛాయా, అధోమూలీకరణమ్, అభావ:—
 عدم - adam—अदम्—అదమ్ = { non-existence—निर्वाणम् (अभाव:)—లేమి (హుళిక్కి)
 want—लोप:—కొఱంత
 عاشق - 'ashiq—आषिक—ఆషిక్ = transported with devotion—भक्ति परवश:—-- కేల్కుకొల్కుననొడలు
 మఱచినవాఁడు
 عزيز - aziz—आजिज—ఆజిజ్ = hopeless, dejected—निराश:; निर्विन्न:—అక్కఱమాలిన, డిల్లపడ్డిన

- عاشق و مست - 'āshiqūmast—आसिकूमस्त—अशिकूमस्=absorbed in devotion—भक्तिपरवशः—शिवमेतन्न
 عاشق زاری - āshiqizārī—आविकिजारी—अशिकिजारी=plaintive lover—मोहयुक्तः—मलपुनःअलवाः
 عاصيم نام نہی - 'āsimi nām nahī—आशीमि नाम् नही—असीमि नाम् नही=thou puttest to me the name of
 a sinner—करोषिमपापनाम—नाकुःअकुःअकुःअकुः
 عطائی - 'atāī—अताई—अतःअ=unconditional favour—निहंतुकानुग्रहः (प्रत्युपकारानाकाङ्क्षितानुग्रहः)—
 माणु मैगूरनि मंचिचै
 عذر - 'uzr—उर्—ऊर्=apology—अपराधक्षमा प्रार्थनम्—उर्पुःसुपनेदुः
 عيد - 'id—ईद—ईद=feast—उत्सवः—पंचम
 عهد - 'uhda—उहद—ऊह=agreement—अङ्गीकारः—अहद
 عیب - 'aib—ऐब—ऐब=fault—अपराधः—नैरम, वपु
 عزیز - aziz—अजीज—अजिज=precious—अमूल्यम्—वैल
 عاقبت - 'āqibat—आकिबत—अकिबत=end, conclusion—अन्तः, फलितम्—उद, मरुल
 عیش - 'aish—ऐष—ऐष=food—अन्नम् (इष्टिः)—कूद
 عفو - 'afū—अफू—अफू=pardon—क्षमा—सुपु
 عمر - 'umr—उम्—ऊम्=life—आयुः—ऊम्

عجب - 'ajab—అజబ్ = wonderful—आश्चर्यकरम्—అబ్బరమయిన
عزم درست - azmi durusl—అజ్మి దుస్త—అ జ్మదురస్త్ = upright of purpose—निरुढ प्रयोजनम्—కాకతీరని పని

ف = f = ف = ఫ

فناء - fanā—కనా—పనా = mortality—नभरता—నిలుకడలేమి
فناء - faryād—కర్యాద్—పర్యాద్ = lamentation—आकन्दः—మొఱ్ఱ
فرورفتا - farōrafta—కరోరఫ్త—పరోర ఫ్త్ = absorbed—अन्तर्लीनः—అంతరలీన

فخر - fakhra—కఖ్—పక్ర = glory—महिमा—నొప్ప

فاسق - fāsiqū—కాసిక్—పాసికా = scoundrel—धूर्तः—పోకిరి

فلك - falak—కలక్—పలక్ = { fate, treason—धूर्तकः—పెంకెపిల్లకాయ
celestial globe—खगोलः, विधिः—మిన్నచక్రీ—
maiden, sky—बधूदी, आकाशः—గుబ్బలాడి, చదలు
heaven—दिवम्—దివి—सृष्टिः—శలవ్రాలు, మిన్నమన్నలపన్నిక
dawn—प्रभातम्—వేకువ

فروبردم - firōburdam—కిరోబుర్దమ్—పిరోబురదమ్ = I would carry, low—भराणि, नीचः—మోయుదున్, పొటి

فشان - fishān—కిశా—పిశా = strewer—विशेषा—అకరఁజిన్నవాఁడు

فرمای - farmāy—కర్మా—పర్తాయ్ = order—आज्ञापय—నెలవిప్పు

- فاختاء - *fakhtai*—फाख्तई—పాక్ష = ringdove—కపోత:—పావురము
 فردا - *fardā*—फर्दा—పదా = to-morrow—రవ:—రేపు
 فرشته - *firishia*—फिरिषा—ఃశిస్త = angel—దివ్య:—వేల్పు
 فروبروم - *firōburam*—फिरोबुरम्—ఫిరోబురమ్ = I carry down—వహామి—మోయుదును
 فكرت - *fikrat*—फिक्रत—2క్రత్ = { thought—ఉహ—తలంపు
 your advice—त्वदुपदेश:—నీ పనుపు
 فرواز - *farāz*—फराज—పరాజ్ = { highness—ఉర్వమ్—మీఁడు
 up and low — उर्पयध: — మీఁడు క్రిందులు
 فوزود - *fuzūd*—फुजुद—పుజూద్ = increased—అభ్యవృథత్—పెరిగెను
 فو... - *far*..... - ف... - *far*..... - *far*..... - *far*..... - *far*..... - *far*..... - *far*.....
 فو... - *farūd*—फरुद—పరూద్ = behind—ఘటత:—వెనుకన్
 فراق - *firāq*—फिराक—పిరాక్ = separation—విరహ:—ఎడబాటు
 فرصت - *fursat*—फुर्सीत—పుర్సీత్ = opportunity—సమయ:—అదను
 فإلسافیم - *filsafim*—فيلسافیम्—ఫిల్సఫీమ్ = philosopher—వేదాంతీ—ప్రాజ్ఞదువులకొన రతీగినవాఁడు
 فضل - *fazl*—फजल—పజ్ల్ = learning, excess—విద్యా, अवशिष्टम्—చదువు, మిగులు

فَسَانَا	- fasānāi	—	फसानई	—	పసానకః = story	—	कथा	—	ముచ్చట	
فَرَّاش	- farrāsh	—	फर्राष	—	పర్రాష్ =	{	one who spreads cushions	—	शय्याकारः	
					—		officer who supervises tents	—	घवासाध्यक्षः	
								—	గుడారు పెత్తనగాఁడు	
فَانُوس	- fanūs	—	फानूस	—	పానుస్ =	whisperer,	lighthouse	—	कौजपः	
								—	గుసగుసలాడువాఁడు,	
									కొండగాఁడు, దివ్యయిల్లు	
فَانُوسِكِيهِیَال	- fanūsikhiyāl	—	फानूसिकियाल्	—	సానుసికియార్ =	magic-lantern,	—	मायादीपः	—	గారడీదివ్య
فِغَانْدَاش	- figandash	—	फिगन्दष्	—	షిగ్గన్ =	throwing	—	विक्षेपणम्	—	విసరుట
										old—जीर्णम्—ముడిసిన
فَرْسُودَا	- farsūda	—	फर्सुद	—	పర్సుద =	worn out—शीर्णः—	ప్రక్కలయిన			
										decayed—कृशः—చిక్కిన
فَرْمُودَا	- farmūda	—	फर्मुद	—	పర్ముద =	having ordered	—	आज्ञाय	—	పనిచి
فَرْوَش	- farōsh	—	फरोष	—	ఫరోష్ =	seller	—	विक्रेता	—	అమ్మవాఁడు
فَوْتُ شَوْم	- fautshūm	—	फौतषुम्	—	ఫౌత్ సూమ్ =	I die—	ప్రయామ్	—	పాలియుదున్	
فِرُوشَنْد	- firōshand	—	फिरोषन्द	—	ఫిరోష్న్ =	sold—	व्यक्रेषीत्	—	అమ్మెను	
										my fate—मद् भाग्यम्—నా తలవ్రాత
فَالَكَم	- fulakam	—	फलकम्	—	ఫలక్మ్ =	my habitation—	ममगृहम्	—	నా కాపురపుటిల్లు	

فردوس - firdaus—फिर्दास्— ۛదా॑స్ = paradise—स्वर्गम्— వేల్పునగరు

فَلَانٌ - falān—फलॉ—పలా॑—such a one—तादृशः—అట్టివా॑డు

فعل - fa'l—फअल्—పఅల్ = making—सृजनम्—పన్ని॑క

فَرْوَا هِي - farokhāhī shust—फरोखाही शुस्त्र = పరో॑కాహీసు స్త్ర = I will wash down—शीघ्रतया॑—

కడిగి వేచెదను

ت = t = त = త

تَوْبَةٌ - taubāh—तौबाह्—త॑బ = repenting—परचात्तापः—తప్ప॑ చేసినొచ్చుకొంటు

تَلْكٌ - talk—तल्क्—తల్క్ = bitter—-तिक्तम्—చే॑డు

تُو—తు—thou—त्वम्—నీవు

تِر—तीर्— తీర్ = the Planet Mercury, pomp, arrow—ग्रन्थः, आंशः—నెలపట్టి, దా॒లు, కో॒ల

तन्—तन्—తన్ = body—तन्त्रः—మేను

تُسْتُ - tust—تुस्त्र—తు స్త్ర = { thou art—असि—అసి—అగుచున్నా॑డువు
thine is—त्वदीयोऽस्ति—నీ దై॒యమున్నది

تُرْدٌ - turd—تُرْدٌ—తుర్ద్ = delicate—सूक्ष्मम्—రవంత

تاقدیر - taqdīr—तक्दीर—छईर = Divine decree—दैवाज्ञा—वैष्ण्वंपु

تام - tamām—तमाम्—छमाम् = perfect—संपूर्णम् = निरुद्धम्

تنگ - tang—तन्ग—छङ्ग = neighbouring—प्रतिवेशः—अरुणपारुणचुनु

تاماشہ - tamāshā—तमाषा—छमशा = theatrical representation—नाटक खेलनम्—उल

تنگی - tangī—तन्गी—छङ्गी = { narrow place—सङ्कटस्थलम्—अङ्कटसु
half a load—अर्धभारः—अरुमणुः

تورا - turā—तुरा—छुरा = to thee—त्वाम्—निन्नु

تو - t—तु—छु = thee, thine—त्वम्, तव—नीव, निन्नु

تاکی - tākai—तकै—छकु = { whither—कुतः—एक—
how long—कियत्पर्यन्तम्—अंछवळकु

تا - tā—ता—छा = persons, as soon as, until, so that—यावच्छीघ्रम्, मानुषाः, तावत्पर्यन्तम्, ततः—

मानुषुलु, अंछवळकु, अंछवळकु, कसकसु

تکڑا - takya—तक्य—छक्यू = pillow—उपधानम्—छल—
छ

تا'بیہ - ta'biya—तअबिय—छअबिय = arranging—प्रसाधनम्—अपा—
छ

تازو - tāzū—ताजू—छजा = his running—तत्पलायनम्—वा—
छ

تازہ - tāza—ताज—छज = fresh—नवः—छु—
छ

- تِلْمِمْ - ta'limam—తఅలీమమ్—తఅలీమమ్=my teaching—మచిక్షణమ్—నా మప్పుట
 تَمِيزْ - tamiz—తమీజ్—తమీజ్= { hair-splitting—స్తనశల్యపరీక్షా—సరిగానరయుట
 discrimination between right and wrong—సత్యాసత్య పరీక్షణమ్—
 మంచిచెడ్డల యరయిక
 تَوَانِيسْتْ - tuwānist—తువానిస్త్—తువానిస్త్=enabled—అశాకీత్—చాలియుండెను
 تَمَارِیْ - timārī—తీమారీ—తీమారీ=sorrow—దుఃఖమ్—చనట
 تَارِیْ - tārik—తారీక్—తారీక్—dark—తామసమ్—చీకటి
 تَنْدُ خُو - tund khō—తున్దుఖో—తున్దుఖో= { obstinate—ఉఢత:—పడికాడు
 hasty—శీఘ్రమ్—పడి
 تَبُو - tībū—తీబూ—తీబూ=its light—తప్తకాశ:—దానివెలుగు
 تَنْتْ - tant—తన్త్—తన్త్=your body—త్వత్తన్:—నీ మేను
 تَرْ - tar—తర్—తర్=particle denoting comparative degree, wet—తరప్ ప్రత్యయ:, ఆద్రమ్—
 ఇంతకంటెనది మేలని వివరించునుడి, తడి
 تَمَنَّا - tamannāyī—తమన్నాయీ—తమన్నాయీ=longing, wishing—విచార: కామితమ్—పంత, కోరిక
 تَقَاظَا - taqāzāyī—తకాజాయీ—తకాజాయీ=demand, urgent—వాఙ్ఘితమ్. అవరయకర్తవ్యమ్ —కాపలసివది,
 చేయక తీరవది

- تَوْسَن - *tausan*—తౌసన్ = high-blooded steed—దుర్వినిత:—కారుగ్రమ్ము
 تَرْيَاك - *tiryāk*—నిర్యాక్—تَرْيَاك = antidote—ప్రతిక్రియా—విలుగుడు (మాలు చేత)
 نَمِي تَو - *namitawānam*—నమీతవాన్ = is not able—నశవతోఽస్మి—చాలను
 تَرْكِب - *tarkīb*—తర్కీబ్—تَرْكِب = { elements—అవయవా:—పలుదినుసుల ముక్కలు
 composition—రచనా—కూపు
 form—ఆకృతి:—రూపు
 تَك - *tak*—తక్—تَك = running, run thou—ధావనమ్, ధావస్వ—పరుగు, పరుగిడుము
 تَلْجَم - *taljam*—తల్జమ్—تَلْجَم = making to understand, funeral services—విశాఫనమ్, రమశానమన్తా:—
 తెలుపుట, కాటి కొలుపునుడులు
 تَكُود - *takūdav*—తక్కుద్—تَكُود = running, run—ధావనమ్, ధావస్వ—పరుగు, పరుగిడుము
 تَكْت - *takhta*—తక్త—تَكْت = plank—ఫలక:—పలక
 تَكِيَاغَا - *takiyagah*—తక్కియాగ్—تَكِيَاغَا = a sofa—పలకమ్—మంచము
 تَوِي - *tuī*—తుఱ్—تَوِي = thouism—అహ్కార:—నిన్ను గూచి—నీవనుకొంటు
 تَابُوت - *tābūt*—తాబూత్—تَابُوت = coffin—ఖడ్గికా—బడియ
 تَارَاب - *tarāb*—తరాబ్—تَارَاب = flow—ప్రసార:—రిడట (విసరు)
 تَرَاب - *turāb*—తురాబ్—تَرَاب = earth—మృత్తికా—మన్ను

تاوبہ - *taubaha*—توبہ = repentance—अनुतापः—नोच्यतां

توا - *tau'am*—توا = linked—संबद्धः—कलिन

تبا - *tāb*—تبا = { *grief*—दुःखम्—वसल
a wearing ringlet—चूर्णकुन्तलः—मुंगुरुल
radiance—प्रकाशः, तेजः—खुश

تچاندا - *tāchanda*—تاچندا = how many—कति—बहु

توانم - *tauwānam*—توانم = enabled—अशक्म्—चाहुदुनु

تاماشا - *tamāshā mī kun*—तमाषामीकुन् = behold—पश्य—चुहुदुमु

غ = *gh* = ग = र

غم - *ghamm*—غم = *grief*—दुःखम्—वन्ध

غور - *ghurra*—غور = { *new moon*—बालचन्द्रः—क्रान्ति
the first day of the lunar month—शुक्लतिथि—नैल मुदतिनादु

غلام - *ghulām*—غلام = *slave*—दासः—खण्डदु (अडियुदु)

غور - *ghurūr*—غور = *pride*—गर्वः—वोख

غافل - *ghāfil*—غافل = *negligent*—उपेक्षावान्—सख चैयुवोदु

غنىم - *ghanimat*—غنىم = *wealth*—संपत्—कृ

غُرور - *ghūra*—గూర=unripe grapes—अपक्व द्राक्षा—పచ్చియంగూరు (కసుగాయ)

غصع - *ghussa*—గుదశ—గుస్స=sorrow—चिन्ता—పంత

غايات - *ghāyāt*—గాయత్—గాయత్=termination—अन्तः—తుడ

غني - *ghani*—గనీ— $\left\{ \begin{array}{l} \text{help—साहाय्यम्—} \\ \text{rich—ऐद्वयवान्—} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{డోడు—living—जीवितम्—} \\ \text{కలవాడు} \end{array} \right.$

غنيمة - *ghanimat shunurim*—గనీమత్ శునూరీమ్—గనీమత్ సునురీమ్=let us account as gain—गणयेमलाभम्

—రాబడిగా లెక్కించుకొందము

غور - *ghaur*—గౌర్—గౌర్= $\left\{ \begin{array}{l} \text{think—गामीर्यम्—} \\ \text{doing good—उपकृतिः—} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{లోతు} \\ \text{మేలుచేత} \end{array} \right.$

غلط - *ghalat*—గల్త్—గల్త్=blundering in speaking—अपलापः—తప్పబలుకుట

غبار - *ghubār*—గుబార్—గుబార్=dust, perplexity—भस्म, क्षोभः—బుగ్గి, కలత

غم - *ghame*—గమె—గమె=sorrow — दुःखम्—పొగలు

غواني - *ghawani*—గవానీ—గవాన్=songs—गीतानि—దర్శులు

غيب - *ghaib*—గైబ్—గైబ్= $\left\{ \begin{array}{l} \text{hidden, small—गूढः, अल्पम्—} \\ \text{want, absence—दारिद्र्यम्, अभावः—} \\ \text{invisible world—अदृश्यलोकः—} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{డాఁగిన, కొంచెము} \\ \text{లేమి, రామి} \\ \text{అదృశ్యలొకః—అపడని జగము} \end{array} \right.$

ఓ = z = జ్ = ఙ్

ظ - *zahir* - జాహిర్ - జాహిర్ = { outside - బహిఃప్రదేశః - బైహైపు
manifest - విశదః - వెల్లడించబడిన

ق = q = క్ = క్

ق - *qadah* - కదాహ్ - కదహ్ = reproach - నిందా - దూలు
ق - *qawmi* - కౌమీ - కౌమీ = { people, nation - కులము, జనాః - తెగ, మానిసులు
national - మన్యుకులసంబంధీ - అందటి తెగగుటించి

ق - *qasur* - కుసూర్ - కుసూర్ = { palaces - సౌధాః - మేడలు
failing - ప్రక్షీణః - తలుగుచున్న (అలుగుచున్న)

ق - *quti* - కుతీ - కూతీ = box - మజ్జూఖ - మందస (పెట్టె) - food - ఆహారము - కూడు
ق - *qasr* - కస్త్ర - కస్త్ర = { diminishing - క్షీయమాణః - తలుగుచున్న
palace - హర్యమ్ - కొర మేడ

ق - *qadam* - కదమ్ - కదమ్ = foot - పదమ్ - అడుగు (అంజ)

ق - *qaea* - కశా - కశా = distance - దూర్ - దూర్

ق - *qadar* - కదార్ - కదర్ = power - శక్తిః - చేప

قافلاي - qafilai — కాఫిలై — కారీలకా = caravan — సార్థవాహ సమూహః — డోరిగొంపు

قابيل - qabil — కాబిల్ — కబీల్ = { capable — శక్తః — చాలిన
skilful — నిపుణః — నేపుకల

قولي - qauli — కౌలీ — కౌలీ = { word — వాక్ — మాట
verbal — వాచికమ్ — నోటికి

قلام - qalam — కలమ్ — కలమ్ = pen — కలం — వ్రాతపుస్తకం, కలము

قاهر - qahr — కహ్ — కహ్ = wrath, force, predestination — కోపః, బలాత్కారః, నియతిః — అలుక, బలిమి, తలవ్రాలు

قرار - qarār — కరార్ — కరార్ = fate, pursuit, conclusion — విధిః, అనుభవణమ్, అవసానమ్ — వెనుదగులుట, ముగింపు

قرار - qarār — కరార్ — కరార్ = promise — వాగ్దానమ్ — తూటయిచ్చుట [తలవ్రాలు

قسمت - qismat — కిస్మత్ — కిస్మత్ — God's decree, fate — దేవాశా, విధిః, भाग्यम् — వేల్పుపనుపు, తలవ్రాలు, కలిమి

قدر - qadr — కద్ర్ — కద్ర్ = divine providence — దేవతంత్రమ్ — వేల్పుపన్నుక

قارعة - qarāza — కరాజ — కరాజ = small particle — అణుః — నలుసు

قلب - qalb — కల్బ్ — కల్బ్ = heart, inversion of the lip — హృదయమ్, అధరనిమీలనమ్ — గుండె, పెదవిముఠుపు

قيامت - qiyāmat — కియామత్ — కియామత్ = last day — అంత్యదినమ్ — తలీకడపూట

قالب - qālib — కాలిబ్ — కాలిబ్ = mould, that which changes — మార్పిడి, পরিণతః — మార్పు, మూలమురట

قَوَالٍ - *qawwāl*—కవాల—కవాల—professional story-teller—కథాజీవీ—ముచ్చటలుచెప్పి బ్రతుకువాడు

قُوَّةٌ - *quwwat*—కువ్వాత్—కువ్వత్—powerful—శక్త:—చేవగల

قَضَاٌ - *qazā u qadar*—కజా ఉ కదర్—కదర్ = { providence—గ్రాహమ్—తలవాలు
predestination—విధి:—వేల్పుటిచ్చ

قَدْرَةٌ - *qadarat*—కదర్త్—కదర్త్ = bottle—గానమ్—బుడ్డి

قطرة - *qatra*—కత్త్ర—కత్త్ర = drop—బొట్టు

ذ = Z = ژ = జ్

ذات - *dhāt*—జాత్—జాత్ = essence, nature—సార:—స్వభావ:—నిర్గు, ఓజ

ذَرَّةٌ - *zarra*—జర్—జర్ = atom—అణు:—కణ

ط = S = స్ = ణ

و - *summa*—సుమ్—సుమ్ = and—అపిచ—మరియును, సుమ్

ض = Z = ژ = జ్

زَمِيرٌ - *zamir*—జమీర్—జమీర్ = mind—మన:—కల్లము

ఉమ్మక్కైయ్యామునకునాచేసిన పద్దెములందలి మాఱు మూలమాటలకు
వగుసగా నచ్చతెలుగు వివరము.

మినుమినుకులు = చుక్కలు

లేబగలు = తెల్లవాచీ

ఎడవల = పెద్దకన్నులవల

నీవిరి = కల్లు

కావిరా = కెంపు

కోపు = సారాయి

కడిది = హెచ్చు

మిడుసు = ఉసులు

క్రోవి = బుడ్డి

క్రోక్కరము = కోడికూత

ఉగము = ఊరి

పోటి = కెంకపడుచు

లాలు = ఎఱ్ఱని

విడి = ఎఱ్ఱని, వేలు

విడ్పరి = ఈవికాడు

చెంగు = వీణియ

గుఱకబోతు = సిద్ధరముచ్చ

శూరు = కొంచెము

అడువ = ప్రాత

కందువ = మలుగు

ఒడునొడుకు = హెచ్చుతగ్గు

ఆవి = గాలి

బడియ = పాడె

గిఱి = కుండనిమిన్నగుడి

ఒడమి = సిరి

ఒశవు = గుట్టు

ముసల్తాను = తురక

మడివాడు = నోముచేయువాడు

లాహిరి = మత్తు

సైదము = గోదుమసిండి

పోలిగాడు = ఏట్రంతపిట్ట

వేగులు = వేగుచెప్పవారు

నలువారు = ఒప్పారు

ఆమని = పూదళి

తటి = అదను

వేదు = చేదు

ఉరియాట = సందియము

ఊచముట్టు = అంతయును

మనవ = ఉసులు

అడియరి = గులాము

లాట్టి = కల్లుముంత

నూలుతుడ్డు = వేగవాడు

దద్దడము = చిన్నగుడి

విపు = నేరము

అనుగు = నేస్తకాడు

మేకొను = ఒప్పుకొను

కారు = అడవి

వెతారము = జాలి

కోలు = పెద్ద

బోక = వేడుక

ఎల్లు = గొంతు

పాడు = ఉత్త

కుండెడు = వగచెడు

ఉడి = రిత్త

తెలుగంట్లు = వేలుపులు

ముదిత = ఆడుది

క్రచ్చుతి = తత్తతి

కలికి = ఆడుది

అంకులు = వేల్పులు

వినువలను = వేల్పునగరు

తేమానము = వడ్డి

నిట్టు = పస్తు

వేగరి = వేగుచెప్పువాడు

మందల = ఉసులు

అసురుసురు = నిట్టూపుక

కడ్డాయము = బలిమిగాను

వంత = ఇడుమనడలు

నిరుకు = నిచ్చయము

క్రంగు = నేలమట్టము

క్రొవ్విరి = క్రొత్తపువ్వు

ననయు = పూచు

అలరు = పువ్వు

పారి = మన్ను

పైడి = బంగరు

గిట్టింపు = చనిపోవుట

పిలుకుమారిరి = మడిసిరి

వేపారి = వేయిసార్లు

ఉలి = కొంచెము

మెయి = ఒడలు, తీరు

కొఱును = బీడు

బుగ్గ = బొట్టు

గయాకు = బీడు

కడక = పూనిక

ఈటు = హరిక్కి

ఉగ్గలి = ఆడుది

తమకించు = తలడిల్లు

బొల్లికావిరి = తెలుపునలుపు

ఎల = సాకిరి, తెల్సిన

పుంట = సంజ

ఒండేని = వరుసగా

రెంట్రాగుడు = ఏనుగు

రెంట్రాగుడుతిండి = సింగము

లడి = నీగు

జట్టి = సావరము, బేరము

తాపి = గుట్టు

దండి = గొప్ప

పిక్కు = కీటుకు
 తెల్విడికాడు = తెలివికలవాడు
 ఎకిమీడు = క్షేమం
 బోము = బలిమి
 ఉక్కుతునియ = పోటుమగడు
 ఉజ్జె = ఇచ్చ
 ఒడ్డిక = పావురము
 ఒంజిలి = అడలు
 అరప = గడ్డియ
 ఓనుగ = వెల్లడిగాన్
 నుదిటివాలు = బాగెము
 నులి = రపంత
 ఈల్లు = తెరలు
 ఏనాదము = కడలియొడ్డు
 గిటికొను = మింటనల్లాడు
 కందు = నల్లని
 టంకు = నెఱజాణ
 ఎఱకలు = చేతులు
 బోగి = బికారి
 పట్టడ = కుమ్మరియలగడి
 క్రొత్తడము = కోటబురుజు
 క్రోలు = కూయు
 ఈమిరి = చెమ్మ
 పేర్తి = హెచ్చు
 మూలి = మొగము
 బోళిగాడు = నేస్తు
 గోల = ముద్దరాలు

నంటు = చెలికాడు
 ఒరుమిక = పొత్తు
 వెలలు = వెడలు
 నానుడి = అలవాటు
 విరి = పువ్వు
 అప్పసము = ఎల్లప్పుడు
 ఓజ = సాజము
 మొనకు = కొనకు
 వాజదేటి = కొఱమాళి
 పంకించి = తిప్పి
 మ్రండు = అణగు
 పంకిణి = బుడ్డి
 గంగ = పెద్ద
 మతకరి = మాయలాడు
 నాయన = తండ్రీ
 కుఱకుఱ = కొంచెము
 చనువారు = తగువారు
 క్రంచఱ = బిఱబిఱ
 తోతెము = కొంచెము
 సాగరము = సిద్దె
 చిడ్డు = కొంచెము
 రతి = మణుగులోనిరువదవవంతు
 ఆపోవు = తనివిపొందు
 రెండు = వేలు
 నికము = నిజము
 గొంగ = పగవాడు
 మంతునన్ = హాసిగాన్

చలివెలుగు = చందమామ

పానలు = సందియము

పొర = సందియము

ఎడయిక = ఎడఁబాటు

ఒండె = కాని

ఇరులు = చీకటి

పొనరు = చేయు, తీరు

పరువడి = పరుస

తడినెండి = పాదరసము

బరువడిన్ = మఱున్

ఒదరు = ఎదుగు

కడమ = మిగత

అట్టె = అప్పుడె

తమి = వలపు

రికము = దినుసు

అంటులు = మద్దులు

అద = తలంపు

కాగు = బాన

నెళవు = గుట్టు

ములుచ = వెనద్దు

ఆను = గుట్టు

బ్రదిమి = బ్రతుకు

మునుకొను = చెల్లరేగు

నెలవు = ఇరివు

మెరమెర = సందియము

నెఱకలు = ముంగులులు

మాయము = కనుపడమి

పెన = మెలి

ఎలనాఁగ = చెల్వ

తెరలుచు = పోగొట్టు

టోకు = మొత్తము

నెరవు = నయము

నెమిక = నెమది

అండ = వెనుక

నెగులు = నొప్పి

నొగులు = నొప్పిగొను

ఈబరి = తెలివిమాలినవాఁడు

గొల్లెన = డేరా

తరపితిన్ = తఱమితిన్

గొఱిజ = డేరా

ఇంగ = ఇక

చన్న = బిడారు

మ్రొగ్గి = క్రుంగి

నేటు = మేలు

పులు = కొలతలు, ప్రక్కలు

ఎదిరి = పగవాఁడు

అలంతులన్ = కొదివాండ్రన్

టీకు = ఒక్కొక్కరము

బడుగ = ముసిలివాఁడా

నేలపెడ్డ = మంటిపెడ్డ

చేదలుకాళ్ళు = వేల్పులు

నగళు = నగరు

తెఱలు = మడియు

వొందన్ = వెనుకన్

మనీదు = తురకలగుడి
 లాఠి = పెరవాడు
 పరిఋ = సరిపడని
 సెండెరువు = రావబాట
 ఎరంగుడు = మ్రొక్కు
 పొక్కు = అడలు
 కలిమి = సిరి
 పొన్ను = బంగారు
 అలుగు = కత్తి
 చొక్కుచొదుగు = కల్లు
 మింటి తెర్పరి = వేల్పు
 నెయ్యి = ఎరుక
 దుండుము = కుండ్రని నివితీ
 నెక్కొల్పు = వెయించు
 పెలుచనన్ = తిరిగి
 చొప్పిల్లు = సమహరు
 మేలువాడు = పోకిరి, కోడెకాడు
 మేలెక్కువాడు = మత్తెక్కినవాడు
 బిస్త = జమునియిల్లు
 అచటు = మతు
 క్రుంకు = అడగు, సంజ
 మెఱపడి = వరుసగాను
 కప్పుకాదారి = చచ్చిపోకటివడు వేయి
 డొంక = ప్రోవ
 వనట = వగపు
 పొయ్యిము = పోగొట్టు
 దనుకన్ = నరకున్

బిద్ద = జమునిల్లు
 పంతులు = ఒడ్డు
 సింగి = ఆకసము
 చాగురే = బి
 ముగ్గడియాటకాడు = పులిబోనాడు
 వాఱు
 పంజు = దివ్వె
 కవఱులు = చదరంగపుకాయలు
 మడియంటులు = మడిమైలులు
 మించు = మెఱపు
 దెప్పరము = ఇడుమ
 నెత్తినీత = వేల్పుచేసిన కట్టసి
 తీరుపడి = చేతికాడు
 వడ = దగ
 బరి = పగ
 చిందువ = పెట్టె
 ప్రప్తిన = అలమిర
 నిట్రు = ఉపాసము
 గిడిగిల్లు = మ్రొక్కు
 ఉఱుక = ఒక్కచూలుగాను
 ఎలసి = మోసపుచ్చి
 కయి = చేయి
 మిటమిటనును = అనుచునునును
 నెరసు = తప్పు
 కలుగులు = గోతులు
 నీపురము = నేరము
 పొడిగిడు = కొలుచువాడు
 తొగచూడు = పగటివొర

కొల్పు = వేల్పు నేర్పుకొనుట

అడియఁడు = గులాము

బైజ = తెల్వీలేమి

ఓటి = పాడునాణిన

ఇల్లి = పస్త

దీటు = సాటి

కురంగటన్ = చెంగటన్ [నాఁడు

కనుము = చూడుము-పెద్దపండుగు మఱు

దుసికిలు = దూఱు

ముడియ = మూఁట

క్రోవుల మేతరి = కుమ్మరి

గొనబు = మెత్తన

వ్రేళ్ల మొనలు = చేతిగోళ్లు

బొరియ = గొయ్యి

చదియుట = మడియుట

పొంగటి నెల = జింకతల చుక్కనెల

బుడ్డికూపఁగి = కుమ్మరి

కాన్పులు = చూపులు

తెగ = తీరు

అంకేలి = అంగుడు

పనరు = ఏడ్చు

మోపరి = బరువుమోయువాఁడు

వెన్ను = వెనుక

కల్లు = రాయి

ఒల్కి = కాడు

కోవుపెంట = కలుపాఁక

కంపరము = పాడె

మూల = తలవెండ్రుకలు

కైపుమారి = తాగుముచ్చ

ఒమ్మించెను = అప్పగించెను

కావిమండునెల = ననకారుతొలి నెల

జావళి = వలపుపాట

బ్రుస్సెన్ = పాడయ్యెను

కప్పకలు = నల్లరతనము

కట్టడ = నోము

కడగండ్లు = అగచాట్లు

ఏపు = వెత

ఏపు = పెలుకువ

కేజు = నిగు

మిగులు = రాబడి

డోకువ = బలిమి

బెట్టు = పొగరు

కబ్బిళ్లు = సొండ్డిలు

నిండునెల = పున్నమచంద్రుఁడు

పగడ = ఒక్కటి

ననుపుకాఁడు = కూమిఁ కాఁడు

నచ్చిక = మచ్చిక

ఏఁడుడి = చనిపోయినవారికొక యేడు

గడచిన తరువాత చేయుకొలుపు

అడకర = నెమ్మది

కెడపు = మడియించు

కలితె = లెక్కల జిత్తము

ఎబ్బె = ఇస్తీ

ఇసుగడ = ఇబ్బంది, అని

పడ = పడక

బాళి = వలపు